

89. Keskiviikkona 1 päivänä marraskuuta 1995

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Ulkoasiainvaliokunnan ehdotus eduskunnan lausunnoksi Suomen turvallisuuspolitiikan suuntalinjoja koskevasta valtioneuvoston selonteosta 2363

Valtioneuvoston selonteko 1/1995 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 12/1995 vp

Vaalaja

1) Työasiainvaliokunnan täydennysvaali 2430

Ensimmäinen käsittely

2) Hallituksen esitys laiksi lääninoikeuslain muuttamisesta ja 10 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ....

Hallituksen esitys 85/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 10/1995 vp

3) Hallituksen esitys laiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteenä olevan verotaulukon muuttamisesta ....

Hallituksen esitys 65/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 18/1995 vp

4) Hallituksen esitys Argentiinan kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 2432

Hallituksen esitys 137/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 19/1995 vp

5) Hallituksen esitys Etelä-Afrikan kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ....

Hallituksen esitys 138/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 20/1995 vp

6) Hallituksen esitys Pakistanin kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ....

Hallituksen esitys 139/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 21/1995 vp

7) Hallituksen esitys Tsekin kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ....

Hallituksen esitys 140/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 22/1995 vp

8) Hallituksen esitys Ukrainan kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 2433

Hallituksen esitys 141/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 23/1995 vp

9) Hallituksen esitys laiksi tuloverolain muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys 132/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 24/1995 vp

10) Hallituksen esitys laeiksi yhdistyslain 49 §:n ja patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys 149/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 25/1995 vp

11) Hallituksen esitys laiksi väestötietolain 18 §:n muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys 150/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 4/1995 vp

12) Hallituksen esitys laiksi Siemenpe-runakeskuksesta ..... ”

Hallituksen esitys 87/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 5/1995 vp

13) Hallituksen esitys laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 2434

Hallituksen esitys 77/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 7/1995 vp

14) Hallituksen esitys laiksi taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys 78/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 8/1995 vp

15) Hallituksen esitys laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 2434

Hallituksen esitys 79/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 9/1995 vp

16) Hallituksen esitys laiksi kirjastolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta .. 2435

Hallituksen esitys 80/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 10/1995 vp

17) Hallituksen esitys laeiksi oppisopimuskoulutuksesta annetun lain 16 §:n muuttamisesta ja oppisopimuskoulutuksesta annetun lain 16 §:n soveltamisesta vuosina 1995 ja 1996 annetun lain kumoamisesta ..... ”

Hallituksen esitys 81/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 11/1995 vp

18) Hallituksen esitys laiksi opintotukilain muuttamisesta ..... ”

Hallituksen esitys 100/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 12/1995 vp
Toivomusaloite 182/1995 vp

19) Hallituksen esitys laiksi energiaavustuksista annetun lain kumoamisesta ..... ”

Hallituksen esitys 102/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 18/1995 vp

20) Hallituksen esitys laiksi vesilain muuttamisesta 2436

Hallituksen esitys 17/1995 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 6/1995 vp
Lakialoite 11/1995 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alaranta, Andersson C., Gustafsson, Halonen, Hurskainen, Jaakonsaari, Jansson, Kankaanniemi, Karhunen, Kemppainen, Kää-

riäinen, Laitinen, Leppänen P., Lindqvist, Linnainmaa, Markkula-Kivisilta, Myllyniemi, Norrback, Ojala R., Pohjola M., Puisto, Pulliainen, Ranta-Muotio ja Vuorensola.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Kempainen, Halonen, Linnainmaa, Pulliainen, Leppänen P., Jansson, Pohjola M., Kankaanniemi ja Puisto.

Ilmoitusasia:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Jaakonsaari ja Linnainmaa sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Gustafsson, Jansson, Kankaanniemi, Kääriäinen, Laitinen, Lindqvist, Markkula-Kivisilta, R. Ojala, Puisto ja Pulliainen sekä

tästä ja huomisesta päivästä yksityisasioiden vuoksi ed. Vuorensola.

Suomen turvallisuuspolitiikan suuntalinjoja koskeva valtioneuvoston selonteko

Valtioneuvoston selonteko 1/1995
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 12/1995

P u h e m i e s : Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan eilen pidetyssä täysistunnossa keskeytettyä ulkoasiainvaliokunnan ehdotuksen käsittelyä eduskunnan lausunnoksi Suomen turvallisuuspolitiikan suuntalinjoja koskevasta valtioneuvoston selonteosta (VNS 1/1995 vp).

Keskustelu jatkuu:

Ed. **T i u s a n e n :** Arvoisa puhemies! Hyvät paikallaolijat! Valtioneuvoston selonteko lähtee, niin kuin siinä kirjoitetaan, kaikkien valtioiden tasavertaisuuden pohjalta. Kuitenkin tilanne on valitettavasti toki se, etteivät tämän maapallon valtiot sen enempää kuin sen kansat ole tasa-arvoisia. Ehdottomasti rikkaan pohjoisen kansat ja valtiot ovat tasa-arvoisempia kuin toiset. Tätä globaalista epätasa-arvoa ei valtioneuvoston selonteko ole ottanut riittävästi huomioon. Epätasa-arvo, globaalinen epäoikeudenmukaisuus, epäoikeudenmukaisuuden kasvaminen esimerkiksi maailman kauppajärjestön perustamisen

myötä luovat pysyvän epävakauden pohjaa, jolla planeetan ihmiset elävät.

Epäoikeudenmukaisuuden seurauksia ovat monet ympäristökatastrofeista, jotka tänään täyttävät tajuntamme. Ne liittyvät globaaliseen sosiaaliseen turvattomuuteen, köyhyyteen ja liikkakansoitukseen. Euroopan unioni ei globaalista näkökulmasta ole oikeudenmukaisuuden ilmentymä sekään. Se linnoittautuu ennen muuta kolmannen maailman maita ja kansoja vastaan ja suuntaan. Se tekee sen talouden aseista aiheuttaen omilla tulleillaan ongelmia muun muassa Keski- ja Etelä-Amerikan maille ja kansoille eikä vain niille, vaan myös noiden maiden luonnolle.

Myöskään Suomi ei pysty tässä asiassa heiluttamaan puhdasta lippua. Lyhytnäköisen voitontavoittelun vauhdittamana suomalainen konsulttialan yritys kuten Pöyry Consults on tästä pahin esimerkki. Suomalaisen teknologian ja osaamisen avulla tuhotaan ympäristöä, tässä tapauksessa Kaakkois-Aasian ainutlaatuisia sademetsiä. Kun Pöyry opettaa keittämään sademetsän ikipuut selluksi, tuhoaa se alueen kansoita niin ympäristön kuin tulevaisuudenkin. Tätä se tekee muun muassa Indonesiassa. Tämä on pöyristyttävää. Mielestäni myös maailmanlaajuinen turvattomuus lisääntyy tällaisen taloudellisen toiminnan myötä.

Gloobaalisen tiedon lisäksi meidän on todellakin syytä muistaa maamme historiaa ja lukea Paasikivemme. Suomen geopoliittinen asema on muuttumaton ja muuttamaton. Olemme eurooppalaisen suurvallan ja sen keskeisen keskuksen lähinaapurina ja Venäjä on tällä hetkellä ja se tulee olemaan eurooppalainen suurvalta.

Käsitellessämme tätä selontekoa pitäkäämme mielessämme, ettei meistä koskaan saa tulla jälleen toisilleen vihamielisten sotilasliittojen rajamaa. Olimme sellainen Ruotsin ja Novgorodin sitemmin Venäjän pitäessä keskinäistä vihaansa. Olimme sellainen Ruotsin itäisenä valtakunnan osana. Tämän pitkän historiallisen rajamaajakson jälkeen ajauduimme myös itsenäisyytemme aikana samaan. 40-luvun alussa — totean, että pitkälti pakotettuna — etsimme tukea muun muassa Kolmannen valtakunnan sotaavoimista.

Ei ole Suomen kansan edun mukaista saattaa maattamme uudelleen rajamaaksi voimaryhmitymien sotilasliittoutumien väliin eteen työnnettyksi asemaksi. Vaikka ajatusta ei ole aina kirjoitettu eikä sitä kirjoiteta paperille, se kuitenkin tuntuu ainakin ajoittain leijuvan tässäkin salissa.

Arvoisa puhemies! Se, mitä ulkoasiainvaliokunta toteaa ympäristöstä, on asiallista ja oi-

keanosuvaa. Valiokunta korostaa, että alueellisilla ja maailmanlaajuisilla ympäristöongelmilla kuten ilmastomuutoksilla saattaa olla jopa välittömiä turvallisuuspoliittisia vaikutuksia, ja tässä viittaa Pöyry Osakeyhtiön, Pöyry Consults -yhtiön pöyristyttäviin toimenpiteisiin Kaakkois-Aasian sademetsien kimpussa.

Valiokunta toteaa, että ympäristökysymykset tulee ottaa huomioon kaikessa päätöksenteossa. Kansainvälisten ympäristösopimusten kuten Rion sopimuksen noudattamisella vahvistetaan myös turvallisuutta. Tässä ulkoasiainvaliokunta osuu varsin oikeaan.

Ajatukset ovat siis oikeita ja oikein kauniita. Todellisuus on valitettavasti toinen. Emme ota ympäristökysymyksiä huomioon päätöksenteos- samme kyllin emmekä ole sisäistäneet globaalien katastrofin uhkaa. (Hälinää — Puhemies koputtaa) — Kiitos, arvoisa puhemies!

Yhteiskuntamme on militarisoitumassa. Sota ja sotaleikit ovat muotia. Metsissä kuhisee pyssymiehiä ja kiinalaisia rynnäkkökivääreitä varastoidaan makuuhuoneen sänkyjen alle. Naisten sotiminen ja sotaväkeen lähteminen nähdään tasa-arvona. Tappaminen on muutenkin muodissa. Kaiken kaikkiaan väkivalta yhteiskunnassamme on vahvassa kasvussa. Tämä on toki meille kaikille monella hälyttävällä tavalla tullut näkyviin.

Mietintö toteaa turvallisuuspolitiikkamme eurooppalaistuneen. Samalla mietintö toteaa mielestäni oikein: ”Suomen turvallisuuspolitiikka perustuu sotilaalliseen liittoutumattomuuteen ja itsenäiseen puolustukseen. Suomella ei myöskään ole tarvetta puolustuspolitiikkansa eurooppalaistamiseen.” — Nimenomaan tämä viimeinen lause on varsin oikeaan osunut. Meillä ei ole tarvetta puolustuspolitiikkamme eurooppalaistamiseen.

Osallistuminen nk. laajennettuun rauhanturvatoimintaan merkitsee ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaan mahdollisuutta perustaa kriisinhallintajoukko. Mielestäni mainitun joukon perustaminen on mahdollista, jos se ei merkitse sitä, että joukosta tulee konfliktin osapuoli. Näin toteaa myös ulkoasiainvaliokunta. Mielestäni se on mahdollista, jos se ei merkitse sitä, että Suomi on aktiivisesti hakeutumassa sotilaallisen voiman käyttöön. Myös ulkoasiainvaliokunta toteaa, että näin on. Mielestäni on mahdollista perustaa kriisinhallintajoukko, jos se ei merkitse valtionalouden lisärahoituspainetta, vaan rahoitus tapahtuu muuta puolustusbudjettia karsimalla.

Arvoisat kansanedustajat ja paikallaolijat! Eduskunnan käsittelyssä nyt oleva vuoden 96 talousarvioehdotus toki pitää sisällään puolustusbudjetin kasvun noin 10 prosentin verran eli se kasvaisi tästä vuodesta yli 776 miljoonaa markkaa.

Ei ole mahdollista perustaa kriisinhallintajoukkoja, jos tätä pidetään avauksena Suomen ajamiseen sotilaalliseen liittoon, maamme sotilaallisen liittoutumattomuuden lopettamiseen. En tahdo kannattaa sellaista joukkoa, joka käytännössä olisi suunniteltu yhteensopivaksi Naton tai Weu:n kanssa. Suomen kansallisen edun mukaista ei ole tämän maan saattaminen jälleen rajamaan asemaan, kahden sotilasliiton tai kahden toisilleen vihamielisen valtakeskittymän leikkauspinnaksi.

Arvoisa puhemies! Eilisessä keskustelussa pääministeri Lipponen ilmaisi itsensä tässä asiassa ikään kuin keskeneräisesti. Mielestäni olisi varsin paikallaan, että hän vielä osallistuisi keskusteluun ja kertaisi kantansa siitä, miten hän toteaa ja ajattelee Suomen suhteen sotilaalliseen liittoutumaan ja miten nimenomaan hän näkee tuon asian tulevaisuudessa.

Eilisessä keskustelussa vielä, arvoisa puhemies, idän aurinko ja ajattelija ja kai myös marsalkka eli Brezhnev oli taas taho, johon toistuvasti vedottiin. Emme toki tarvitse brezhneviläisyyttä, mutta tarvitsemme avointa ja rehellistä keskustelua asioiden oikeilla nimillä, jotta tämä eduskunta tietää, mistä se tosiasiaa on päättämässä. Sotilaallisen näkökohdan on tultava esille ja sen täytyy tulla esille aidosti, ei naamiointiverkon takana.

Ed. Penttilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiisanen on väärässä. Hän on väärässä monessakin asiassa. Puutun vain yhteen asiaan.

Suomen geopoliittinen asema on muuttunut. Geopoliittinen asema on yhtä kuin geografia eli maantieteelliset olosuhteet plus poliittiset olosuhteet. Jos poliittiset olosuhteet muuttuvat, kuten viime vuosina on varmasti käynyt, silloin geopoliittinen asema muuttuu. Tämän takia mielestäni päätelmä tältä osin oli väärä.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston turvallisuuspoliittisen selonteon eräs keskeisimpiä ainesosia on laaja turvallisuuskäsite, joka nivoo yhteen perinteisen valtioturvallisuuden ja kansalaisten turvallisuuden. Senpä vuoksi ed. Tiisanen otti esille

muun muassa ympäristöongelmat, kansainväliset ympäristökysymykset. Epäilemättä niiden ratkaisu kuuluu myöskin osana tähän laajempaan turvallisuuskäsitteeseen.

Näkisin kuitenkin, että ne esimerkit, jotka hän otti kansainvälisistä ympäristökysymyksistä, olivat aavistuksen verran harhaisia ja ongelmallisia. Hän viittasi sademetsien tuhoon Kaakkois-Aasiassa ja toi esille muun muassa erään suomalaisen konsulttiyhtiön ja sen toiminnan alueella. Jos me haluamme olla täsmällisiä koskien sademetsien tuhon ongelmia maailman mitassa, olennaisin syy epäilemättä näihin on yleismaailmallinen köyhyys. 70 prosenttia Afrikan sademetsien häviämisestä ja 50 prosenttia Kaakkois-Aasian sademetsien häviämisestä aiheutuu epäkelvosta maataloustekniikasta eli kaskeamisesta ja toisaalta polttopuukäytöstä. Nämä kuvaavat primitiivisiä tuotanto-olosuhteita. Se on se keskeinen syy, joka aiheuttaa sademetsien tuhoutumista.

Olisi suorastaan pikemminkin suotavaa, että yleistyisi ja leviäisi se suomalainen metsänhoitomalli, jossa ei ole lähtökohtana ainoastaan metsien hyötykäyttö vaan myöskin se, että varmistetaan metsävarojen uusiutuminen. Tässä suhteessa pidin ed. Tiusasen puheenvuoroa hieman harhaisena.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Tiusanen halusi lisäselvityksiä pääministeriltä Suomen sotilaallisen liittoutumattomuuden ja kriisienhallinnan ja valmiusjoukon väliseen suhteeseen. Yhdyn ed. Tiusaseen tältä osin.

Tuntuu aika oudolta se, että Suomi väittää voivansa säilyttää sotilaallisen liittoutumattomuuden tilanteessa, jossa samalla näytetään vihreää valoa Euroopan unionin yhteisen puolustuspolitiikan ja yhteisen puolustuksen rakentamiselle. Kuten hallitus omassa turvallisuuspoliittisessa selonteossaan toteaa, kriisienhallintakyky Weu:n puitteissa on nimenomaan osa EU:n puolustuslottuvuuden kehittymistä. Suomi antaa tukensa Weu:n kriisienhallintakyvyn kehittymiselle ja samalla EU:n puolustuslottuvuuden kehittymiselle.

Miten yhteisen puolustuksen rakentaminen, jossa on mukana vain osa Euroopan maista, voi olla sopusoinnussa sen kanssa, että Suomi väittää säilyttävänsä sotilaallisen liittoutumattomuutensa?

Ed. A a l t o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin teen reunamerkintäni

ed. Tiusasen Paasikivi-lainaukseen ”Suomen geopoliittinen asema on muuttumaton”, mikä ei varmaan enää pidä paikkaansa. Mikäli puhtaan geografiasta, maantieteestä, josta Paasikivi myös paljon puhui, se edelleen pätee.

Ennenhän me hoidimme Venäjän-suhteitamme ja erityisesti Neuvostoliiton-suhteita pelkätään Suomea, nyt me hoidamme noita suhteita Euroopan unionin jäsenenä. Neuvostoliiton aikana suhteiden hoito oli kahdenvälistä, ja tässäkin mielessä olotila on nyt normalisoitunut kuin miksi tahansa suhteiksi kahden maan välillä. Monenkeskisyys on tullut mukaan ja tuonut suuren muutoksen Suomen asemaan.

Jos paljon kunnioittamamme Paasikiven ajatuksista nyt hakee jotakin edelleen pätevää, voisi kai ainakin todeta sen, että kyky ajatella uudelleen ulkopoliittikkamme lähtökohtia toimintaympäristön muuttuessa on sellaista paasikivilläisyyttä, joka edelleen on relevanttia, kuin myös se toteamus, että Venäjä heikoimmillaankin on meille riittävän vahva.

Ed. V a n h a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Tiusanen oli aivan oikeassa puheenvuorossaan siinä, että eilisestä keskustelusta jäi melkoinen hämmennys sen osalta, onko hallitus todella valmiusjoukoillaan hakemassa myös Suomelle sitä, että Suomi voisi saada sotilaallista apua tarvittaessa nykyistä paremmin. Mikäli tällainen tavoite on olemassa, sen olisi pitänyt olla sekä hallituksen omassa selonteossa että ulkoasiainvaliokunnan vastauksessa hyvin keskeisenä, aivan omana kysymyksenään. Nyt vaikuttaa siltä, että valmiusjoukkojen ikään kuin sivutuotteena haetaan itse asiassa tällaista pääasiaa. Odottaisin, että hallituksen puolelta eilistä keskustelua tältä osin täsmennettäisiin. Mikäli kyse todella tästä on, omasta mielestäni silloin ulkoasiainvaliokunnan pitäisi tarkastella selontekoa vielä uudemman kerran.

Ed. Kempainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn ed. Kiljusen arvosteluun ed. Tiusasen puheenvuorosta siinä, että sademetsät eivät ehkä ole ainakaan Insinööri-toimisto Pöyryn ansiosta suurin ongelma ympäristöasioissa.

Ilmaston muutos on sellainen, jota minusta ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä olisi vähän enemmänkin voinut selvittää; mitä siitä voi seu-

rata. Aikamoisia kansainvaelluksia, nälänhätiiä ja muita voi uhata ja Suomessa vielä Golf-virran pysähtyminen. Siitä syystä onkin minusta vähitellen otettava huomioon, että Suomenkin pitäisi toteuttaa Rion sopimus. Se ei onnistu niillä konspteilla, mihin eduskunta on antanut mahdollisuuksia, koska ydinvoima viime eduskunnassa kiellettiin ja ainoastaan sen avulla olisi voitu saada hiilidioksidipäästöt joten kuten kuriin. Suomen pitäisi itse näyttää hyvää esimerkkiä, kun vaaditaan, että ympäristöuhkien aiheuttama turvattuus saadaan hoidetuksi.

Ed. Halonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Penttilälle toteaisin, niin kuin Paasikivi on todennut, että maantiedettä emme voi muuttaa. Lisäksi toteaisin, että se ulkopolitiittinen ajattelu, että Suomen geopoliittinen asema on nyt oleellisesti muuttunut, on mielestäni myös Paasikiven ajattelun vastaista. Paasikivi vanhana valtiomiehenä toimi jo Venäjän aikana. Neuvostoliitto oli hänelle joku välivaihe, hän kutsui sitä aina Venäjäksi omista puheissaan, ja nyt ollaan jälleen Venäjän kanssa tekemisissä. Meillä on edelleenkin, niin kuin 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa, naapurinamme suuri eurooppalainen valtio, eurooppalainen suurvalta, ja tässä mielessä geopoliittinen asemamme ei ole muuttunut. Suomi on edelleenkin itsenäinen valtio, ja EU on niinkutsutusti itsenäisten valtioiden yhteisö, se ei ole liittovaltio. Näin ollen katsoisin tämän asian erittäin tärkeäksi. Toivoisin, ettei ed. Penttilän kanta tulisi suomalaisen ulkopolitiikan päälinjaksi.

Haluaisin myös todeta sademetsistä sen, että Pöyry-osakeyhtiö valitettavasti suorittaa sellaista ympäristötuhoa Kaakkois-Aasiassa, että se on Suomelle kansallinen häpeä. Se on Suomen lipun alla tapahtuvaa toimintaa. Luonnollisesti sademetsiä myös monista muista maista ja monilla muilla tavoin, myös tullipolitiikan kautta, hävitetään. Väestöräjähdyks on yksi keskeinen asia ja myös tämä kansainvälinen kauppaunioni.

Pääministeri L i p p o n e n : Arvoisa puhemies! Onko ed. Tiisanen palannut sademetsistä tänne keskuuteemme?

Suomen ulkopolitiikassa on keskeistä jatkuvuus. Noudatamme jatkuvuutta muuttuvassa ympäristössä ja siinä jatkuvuudessa keskeistä on

Suomen kansallisten etujen ajaminen, ei minikään muiden etujen ajaminen. Se ei taida olla aivan selvää tässä salissa.

Suomi on hakenut edellisen hallituksen aikana Euroopan unionin jäsenyyttä ja tullut unionin jäseneksi, ja olemme hyväksyneet Maastrichtin sopimuksen. Tämä kaikki on vahvistanut Suomen turvallisuutta ennen kaikkea siten, että meidän asemamme on vakautettu tässä uudessa eurooppalaisessa ympäristössä. Se on tärkeätä.

Jatkuvuutta edustaa se, että Suomi pysyy sotilaallisesti liittoutumattomana, ylläpitää itsenäistä, uskottavaa puolustusta. Maastrichtin sopimuksessa olemme kuitenkin allekirjoittaneet sen, että Euroopan unionissa kehitetään yhteistä puolustopolitiikkaa, joka ajan mittaan voi johtaa yhteiseen puolustukseen, eli silloin voitaisiin puhua jonkinlaisesta Euroopan unionin euroarmeijasta. Tätä asiaa täytyy tarkastella käytännönläheisesti aivan siltä kannalta, mikä on viisasta, joten sellainen lähestymistapa, että todellakin brezhneviläiseltä ajalta jokin asia on automaattisesti pöpö tai tabu, on toivottavasti nyt viimeistään ohi tässä maassa.

Euroopan unionin hallitustenvälisen konferenssin lähestyessä on aivan selvää, että hallitustenvälisessä konferenssissa ei tulla tekemään mitään sellaisia ratkaisuja, jotka merkitsisivät yhteisen puolustuksen perustamista eli todellakin euroarmeijaa. Sehän olisi sillä tavalla todellakin suuri ratkaisu muun muassa, että Natolle haettaisiin vaihtoehtoa, siis ne maat, jotka ovat Naton jäseniä. Mutta Naton ulkopuolisenakin maana Suomella on tässä asiassa oikeus osallistua keskusteluun. Meidän kannaltamme ei myöskään ole järkevää, että lähdetään hakemaan Natolle jotain eurooppalaista varsinaista korviketta. Siihen riittää jo se perustelu, että se tulisi aivan mahdottoman kalliiksi.

Mutta tärkein perustelu Suomen kannalta tietysti on se, että Nato olemassaolollaan vaikuttaa tilannetta vakauttavasti ja Naton politiikka on myös Venäjän suhteen ollut yhteistyöhakuista. Tähän yhteistyöhakuisuuteen kuuluu se, että on olemassa Naton ja Naton ulkopuolisten Euroopan maiden yhteistyö nimellä rauhankumppanuus eli partnership for peace. Tähän, johon Suomikin on mennyt mukaan edellisen hallituksen aikana, sisältyy yhteistoiminnan harjoittaminen, nimenomaan tietenkin rauhanturvaamisen tyypisissä suuronnettomuuksien, kuten ympäristökatastrofien, torjunnassa. Tämä yhteistyö on etenemässä. Se on varsin pitkällä.

Nyt kun myöskin pääoppositiopoalue on

ikään kuin tietämätön siitä, mitä Euroopassa oikein tapahtuu, niin hyvä ihme, miksi ette silloin kertoneet, että tässä todella on kysymys näin hyvinkin pitkälle menevästä yhteistyöstä jo partnership for peace -organisaation puitteissa? Siinä harjoitetaan tätä yhteistoimintakykyä. Ehkä se olisi pitänyt siihen aikaan tuodakin eduskunnan käsittelyyn vähän perusteellisemmin.

Minä ainakin kannatan näissä asioissa täyttä avoimuutta, sitä että kerrotaan asiat. Meillä on edelleenkin kyllä hallinnossa, sitä ei voi kiistää, ja varmaan vielä hallituksessakin tällaista automaattista ajattelua, että on asioita, joita ei voida tuoda eduskunnan tietoon. Esimerkiksi puolustusneuvosto on saanut analyysin siitä, ja se on nimenomaan meidän sotilaittemme tekemä, miltä Nato-jäsenyys näyttää. Sotilaiden analyysi on hyvin kriittinen, ja siitä voidaan tehdä vain se johtopäätös, että sanoisinko sotilaalliselta ja näin ollen myöskin turvallisuuspoliittiselta kannalta ei Suomen ole mielekästä hakea Nato-jäsenyyttä. Tämäkin analyysi olisi varmasti hyvä tuoda ulkoasiainvaliokunnan, eduskunnan tietoon. Eli kyllä tässä on vähän tällaista viivettä, ja se vaikuttaa sitten keskusteluun, jossa taas taustalla vaikuttavat vanhat asenteet: Onhan se aika mielenkiintoista, että nämä ääriaineokset ja keskusta, siis vasemmalta ja keskusta, täällä ovat niin hyvää pataa keskenään. Se on kyllä pantu merkkille tässäkin asiassa.

Mutta siis jo partnership for peace -yhteistyössä Suomi on mukana myöskin Venäjän mukana ollen harjoittamassa yhteistoimintaa. Nyt kun on kysymys sitten Suomen sotilaallisesta roolista Euroopan rauhanturvaamisessa ja samalla myöskin Euroopan unionin jäsenenä, niin me varaamme itsellemme tämän roolin, että me olemme mukana sotilaallisesti rauhan turvaamisessa, sitä kautta kriisienhallinnassa sotilaallisin keinoin, emme missään muussa. Emme ole rauhaanpakottamisessa emmekä tätä kautta ole sotilaallisesti liittoutumassa. Tämä linja on täysin selvä. Eli eduskunnalla on nyt mahdollisuus ratkaisevasti vaikuttaa siihen, että me valitsemme itsellemme roolin eurooppalaisessa rauhanturva-yhteistyössä ja sen panoksen, jonka me annamme eurooppalaiseen vakauspolitiikkaan sotilaallisella puolella. Tämä on se perimmäinen oleellinen kysymys.

Ratkaisu siltä osin, miten menetellään sitten sotilaallisen puolen kanssa käytännössä, on tietysti myös merkittävä. Tarkoitushan olisi, että suomalainen valmiusjoukko, jos siihen päädytään, ennen kaikkea harjoittaisi yhteistoimintaa

pohjoismaisissa puitteissa. Luotaisiin ennen pitkää valmius pohjoismaisen prikaatin muodostamiseen ja lähettämiseen sellaiseen operaatioon, jonka me tietysti Suomessa kansallisesti itse valitsemme ja johon sitten myöskin yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa voidaan arvioida voitavan mennä mukaan. Tästä on kysymys tässä yhteistoiminnan harjoittamisessa.

Mutta sen lisäksi tietenkin näissä operaatioissa, jotka hyvin pitkälle toteutetaan Naton kuljetuksien, Naton tietoliikennejärjestelmiä hyväksi käyttäen — kyllä kai tämä nyt on varmasti jo tullut eduskunnalle, varmasti täällä on niin asiantuntevia ihmisiä, että tämäkin on tullut selväksi — nojaututaan Naton infrastruktuuriin, logistiikkaan. Jos tarkoitus on se, että rauhaa turvataan ja ihmishenkiä suojellaan, humanitaarisia kuljetuksia ja tulitaukoa valvotaan, mikä vika on Naton logistiikassa tällä puolella? On käsittääkseni nyt ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä hyväksytty, että tämäkin on mahdollista ja siihenkin tarvitaan tietynlaista yhteistoiminnan harjoittamista.

Mitä tulee Bosniaan, tilanne voi olla sellainen, jos me emme nyt saa myönteistä ratkaisua, että muut Pohjoismaat menevät sinne. Jos Suomi ei mene, sitten siellä on Puola. Oikein hyvä. Mutta onko niin, että me olisimme tässä ikään kuin vähemmän eurooppalainen maa kuin Puola, tuskinpa, tai vähemmän pohjoismainen maa kuin Puola? Olisiko meillä pienempi vastuu Euroopan turvallisuudesta kuin Puolalla, vähemmän resursseja kenties mennä mukaan kuin Puolalla?

Minusta näyttää siltä, että olemme nyt yleisesti hyväksymässä asian, ja olen erittäin tyytyväinen siihen, että keskusta on nyt, saatuaan parempaa informaatiota tässä ajankohtaisessa tilanteessa, sitä mieltä, että rauhanturvaoperaatioon Bosniassa voitaisiin osallistua, sikäli tietysti kuin se täyttää sitten kaikki edellytykset. Mehän emme vielä tiedä ehtoja, eikä hallituksellakaan ole mitään päätöstä tästä eikä millään muullaakaan maalla kuin Suomella.

Me olisimme mukana, ja tästä meidän valmiusjoukkomme saisi erittäin arvokasta kokemusta. Tämä on nyt sitä sivuvaikutusta, jolla olisi käyttöä sikäli, kuin tällaista valmiusjoukkoa Suomen puolustamisessa tarvitaan. Se olisi siis ensisijaisesti osa Suomen puolustusta. (Ed. Seppänen: Ulkoista vai sisäistä uhkaa vastaan?) — Niin, meitähän ei koskaan mikään uhkaa, tämänhän tietää ed. Seppänen, niin kuin hän tietää kaiken muunkin paremmin kuin kaikki muut. — Tämä on varma tulevaisuus. Mutta

puolustusta me ylläpidämme, ja uskon ja tiedän, että myös vasemmistoliitto on sitä mieltä, että me tarvitsemme kansallista puolustusta. Jos me jäämme tällaisesta yhteistoiminnasta pois, niin suhteellisesti heikennämme puolustuksemme mahdollisuuksia, koska muut ovat mukana ja saavat tämän kokemuksen myöskin sitä tilannetta varten, että puolustusta pitäisi vahvistaa. Emme kuitenkaan tiedä, vaikka olemme liittoutumattomia, etteikö sellainen tilanne voi tulla, että me YK:n jäsenmaana joudumme käyttämään sitäkin mahdollisuutta, että tarvitsemme puolustuksemme vahvistusta. Silloin meillä on tämä kokemus käyttämättä. Jos me jätämme tämän käyttämättä, minusta me olemme hölmöjen joukossa.

Kaiken kaikkiaan vähitellen toivoisi, että pääsisimme näissä asioissa normaaliin länsimaiseen keskustelutapaan, normaaliin kylmän sodan jälkeiseen keskustelutapaan, ja vapautuisimme vanhoista painolasteista emmekä varsinkaan antaisi niiden, jotka eivät koskaan ole lähteneetkään vanhoista asemista, pyörittää keskusteluaamme.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä oli erinomainen aloitus. Pääministeri Lipposella oli melkein uskonnollisävytteisiä ja vetoavia piirteitä.

Mutta mitä tulee ilmaisuihin ”sotilaallinen liittoutuminen” ja ”itsenäinen puolustus”, niin ne ovat aika pitkään säilyneet suomalaisessa yhteiskunnassa koskemattomina. Taisivat olla oikeastaan ministeri Väyrysen keksintöä aikanaan. Minä luulen, että niiden aika alkaa olla jo ohi eikä niitä oikeastaan enää voisi käyttääkään, kun katsotaan viime vuosien tapahtumia ja sitä, millä nopeudella olemme tietyllä tavalla edenneet.

Meillähan on toinen jalka Weu:ssa ja toinen jalka on Natossa sisällä erilaisten sopimusten, erilaisten yhteistyöjärjestelyjen kautta. Sen me tiedämme varsin hyvin. On hyvin luultavaa, että kyseessä olevan valmiusjoukon kouluttaminen ja antaminen eurooppalaiseen järjestelmään on meidän panoksemme Weu:n alaisuudessa toimivan eurooppalaisen euroarmeijan osaksi.

Kun näin tehdään, niin siinä vaiheessa, kun hallitusten välinen konferenssi vuonna 1996 koontuu, tällä on luotu pohja keskustelulle yhteisestä puolustuksesta ja asia etenee hyvin nopeassa tahdissa. Vaikka minä en tiedäkään, ministeri Lipponen, kaikkea, kuten ed. Seppänen ehkä tietää, olen kuitenkin mustavalkoinen realisti ja väitän, että kun kaksi vuotta mennään tästä

eteenpäin, sanoisin vuoden, mutta mennään kaksi vuotta eteenpäin, meidän kulkumme eurooppalaiseen puolustusjärjestelmään on sulkeutunut. Me olemme Naton tai vastaavaa järjestelmää toteuttavan Weu:n jäsen ja sen jälkeen emme voi enää puhua liittoutumattomuudesta, ehkä itsellisestä puolustuksesta ainakin Käkisalmen alueella, muttemme kuitenkaan yleiseurooppalaisesti.

Tämä on totuus, ministeri Lipponen. Painaakaa kaksi vuotta mieleenne. Kysyn sitten, täällä ilmeisesti vielä ollaan silloin: ”Entäs nyt Niska-vuori?” Kahden vuoden kuluttua kaikki on sulkeutunut. Olemme saksalaisvetoisessa armeijasasa ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisin kuin pääministeri olettaa, en tiedä kaikkea. Minä en esimerkiksi tiedä sitä, millaisia lupauksia Suomi on antanut ulkomailla sotilaallisesta liittoutumisesta.

Kiinnitin eilen huomiota siihen, miten herra pääministeri ilmoitti yksiselitteisesti ja ilman tulkintaa, että Suomi on liittoutumaton maa ja tulee aina sellainen olemaan. Tämän puheenvuoronsa pääministeri Lipponen veti takaisin tullessaan tänään tänne puolustelemaan sitä politiikkaa, jonka päässä meitä odottaa selvästikin Nato-jäsenyys. Sitä varten meidän pitää päästä nyt harjoittelemaan elävillä suomalaisilla maaleilla valmiusjoukkoharjoituksissa, joita pääministeri Lipponen oli tänään täällä puolustamassa.

Suomen Nato-jäsenyys on nimenomaan prosessi, ja siinä otetaan nyt merkittävä askel. Se on pieni askel Natolle, mutta suuri askel Suomelle, koska se merkitsee suurta muutosta suomalaisessa sotilasdoktriinissa. Tältä osin tämän prosessin aloittaminen on nyt se asia, josta huomenna eduskunnassa äänestetään ja jonka vuoksi valmiusjoukkokysymykseen pitää mielestäni ottaa kielteinen kanta. Meidän, jotka olemme rauhan puolella ja Suomen liittoutumattomuuden puolella, täytyy huomenna äänestää tämän prosessin alkua vastaan, jota alkaa hallitus omilla toimenpiteillään on nyt edistämässä.

Tältä osin minä haluan vielä kiinnittää huomiota siihen, miten pääministeri Lipponen sekoili käsitteissä. Eilen hän sekoili siinä, että Suomi tulisi olemaan ikuisesti liittoutumaton, niin kuin hän ymmärsi. Tänään hän käytti kahta rinnak-

kaista käsitettä. Toinen oli ”rauhanturvaaminen Euroopassa” ja toinen oli ”eurooppalainen rauhanturvayhteistyö”. Nämä ovat kovasti erilaisia asioita. Eurooppalainen rauhanturvayhteistyö ei välttämättä johda siihen, että rauhanturvaamistoimintaa suoritettaisiin Euroopassa, vaan myös Euroopan rajojen ulkopuolella.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ole ihan länsimaista keskustelua se, että herättää monta kysymystä eikä ole paikalla sitten keskustelemassa, enempää kuin ei oikein mennyt perille tämä rautalankamalli siitä, miten pääministeri arvosteli oppositiota vanhakantaisuudesta ja brezhneviläisyydestä, kun pääministerikin vetoaa siihen, että ulkopoliitikassa pitää olla jatkuvuus ja ottaa huomioon muistaakseni tässäkin puheenvuorossa geopoliittinen asema.

Selonteko tältä osin on erinomaisen hyvä, ja asia on tässä kirjattu erittäin hyvin. Mutta esimerkiksi silloin, kun EU:hun haettiin, ei tällä linjalla kovin suurta tungosta ollut. Ei tainnut oppositiopoliitikko Lipponen monessakaan keskustelussa olla vilpittömästi tämän puolueettomuuspolitiikan jatkomääritelmän takana, joka tarkoittaa liittoutumattomuutta ja itsenäistä puolustusta. Silloinhan sanottiin, että puolueettomuudella ei pidä elämöidä ja että esimerkiksi hallituksen silloinen kehitysstrategia ei tullut oikein ymmärrettäväksi. Joskus tulee mieleen, onko tämä selonteko tarkoitettu vain kotimaiseen käyttöön ja eikä tätä noudateta sitten, kun Suomen etuja ollaan puolustamassa kansainvälisissä pöydissä. Usein on se kuva, että eivät suinkaan virkamiehet ole tyhmän kilttejä Suomen etuja puolustaessaan, vaan aivan johtavat poliitikot.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Yhdyn pääministeri Lipposen, kun hän totesi, että hallitusten välisessä konferenssissa ei tulla tekemään sellaisia ratkaisuja, jotka merkitsisivät yhteistä Euroopan unionin puolustusta. Mutta samalla keskustelussa on tällä hetkellä esillä hallitusten välistä konferenssia valmisteltaessa nimenomaan kriisienhallintaoperaatiokyvyn kehittäminen, ja tämä taas on osa Euroopan unionin yhteisen puolustuksen ja puolustusulottuvuuden kehittämistä. Sen toteaa myös hallitus selonteossaan.

Ongelma tietenkin meille sotilaallisesti liittoutumattomana maana on se, voimmeko me samanaikaisesti olla rakentamassa yhteistä Eu-

roopan unionin puolustusulottuvuutta ja samalla väittää olevamme sotilaallisesti liittoutumaton maa. Tilanne nimittäin on se, että tällä hetkellä tätä puolustusulottuvuutta rakennetaan nimenomaan Länsi-Euroopan unionin Weu:n puitteissa, ja Suomi muun muassa turvallisuuspoliittisessa selonteossaan näyttää vihereää valoa Suomen osallistumiselle valmiusjoukkojen kautta Länsi-Euroopan unionin kriisienhallintaoperaatioihin.

Tässä mielessä täytyy sanoa, että kysymys on yhdestä osasta, joka merkitsee ns. euroarmeijan rakentamista. Weu pitää lähtökohtana sitä, että eivät vain sen jäsenmaat vaan myöskin tarkkailijat nimeävät kansallisiin joukko-osastoihinsa valmiusjoukon, joka on tulevaisuudessa käytettävissä Weu:n kriisienhallintaoperaatioita varten. Tämä on juuri sitä yhteisen Euroopan unionin puolustusulottuvuuden rakentamista. Minä kysyn, miten tämä on sopusoinnussa sotilaallisen liittoutumattomuuden kanssa.

P u h e m i e s : Muistutan vastauspuheenvuorosta pääministeri Lipposen puheenvuoroon.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pääministeri Lipponen puhui sotilaallisesta itsenäisestä puolustuksesta, sotilaallisesta liittoutumattomuudesta. Hän viittasi keskustelun vanhoihin taustoihin, presidentti Brezhnevin aikoihin. Tämän johdosta joutuu kysymään, onko nyt käytävä keskustelu kokonaan vapaata kaikenlaisesta tausta-ajattelusta. Kyllä pääministerin puheesta kuulostaa täällä eduskunnassa useissa yhteyksissä tällainen eurososialidemokraattinen valtavirta-ajattelu siitä, että Suomen pitää olla Euroopan ytimessä hyvin etunenässä, kärjessä, mukana. Jään kysymään, miten omat kansalliset etumme suhtautuvat tähän eurososialidemokraattiseen valtavirta-ajatteluun ja kuinka ne asetetaan rinnakkain, säilyvätkö aina meidän omat kansalliset etumme etusijalla tässä valtavirta-ajattelussa.

Arvoisa puhemies! Toinen näkökulma on se, että kun me menemme pitkälle valmiusjoukkoihin, me menemme tietyllä tavalla mukaan eurooppalaisiin ja Naton sotilasjärjestelmän johtamisjärjestelmiin ja näihin asejärjestelmiin. Jos tätä kehitystä mennään pitkä matka eteenpäin, silloin joudumme kysymään, olemmeko enää sotilaallisesti liittoutumattomia. Tämän näkemyksen mielestäni pitäisi myöskin tulla esille enemmän tässä keskustelussa.

Ed. Zyskowitz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri Lipposen puheenvuoro oli siinä suhteessa hyvin merkittävä, että harvoin pääministeri eduskunnassa esiintyessään ulkopoliittisissa kysymyksissä tällä tavoin kuin pääministeri Lipponen äsken edustaa tällaista avointa ja ennakkoluulotonta ulkopoliittista keskustelua. Oli virkistävää kuulla hänen puheenvuoronsa, ja tällaista keskustelua tälläkin foorumilla tarvitsemme.

Siitä asiasta olen Lipposen kanssa eri mieltä, että kun hän hämmästeli vasemmiston ääriainesten ja keskustan yhteislinjaisuutta eräissä nyt ajankohtaisissa kysymyksissä, niin ei mielestäni siinä ole hämmästelemistä. Kyllä me tiedämme Suomen sodanjälkeisen ajan historiasta, että kommunistien ääriaineokset ja keskustan K-linjalaiset löysivät usein toisensa synkissä ulkopoliittisissa operaatioissa.

Mitä sitten tulee tähän brezhneviläisyyteen, sillä ymmärretään mielestäni aivan oikein keskustelun jähmettyneisyyttä ja sellaista ajattelua, jossa ei haluta ennakkoluulottomasti katsella uusia tilannetta. (Ed. Seppänen: Sitä, että ei saa äänestää mielensä mukaan!) Tällaista sävyä tähän keskusteluun emme tarvitse, emme tarvitse tabuja, mutta ymmärrän, että suomalaisessa politiikassa niiden piirien, jotka vuosikymmeniä ovat julistaneet lännen, Naton ja Pentagonin ilmestyskirjan pedoksi, on hyvin vaikeata vanhoista kaavoistaan irtaantua.

Kun ed. Tiusanen puhui Paasikivestä, ei Paasikiven linja ollut se, että tapahtui maailmassa mitä tahansa, niin meidän linjamme säilyi entisellään. Kai Paasikiven linja oli nimenomaan se, että muuttuvissa ulkopoliittisissa olosuhteissa tarvitaan myös uudenlaisia Suomen ulkopoliittikan linjanvetoja. Uusin Paasikivi-tutkimus on esimerkiksi juuri näinä päivinä nostanut esiin Paasikiven vahvan saksalaisuuntauksen toisen maailmansodan aikana, joka suuntaus ja linja tietysti sitten taas oli aika muuttua. Kansallinen etu oli kai Paasikiven keskeisin lähtökohta. Se on myös meidän lähtökohtamme, mutta se vaatii eri tilanteissa erilaista politiikkaa.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Isohookana - Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn niihin, jotka ovat pitäneet hyvänä sitä, että hallitus ja pääministeri Lipponen täällä avoimesti ajattelevat turvallisuuspolitiikan kehittymisen eri vaihtoehtoja, mutta sitä en pidä korrektina,

että pääministeri sitten heti oman puheensa jälkeen lähtee eikä ryhdy käymään keskustelua.

Ainakin pääministerin puheenvuorosta tuli selville se, että hallitus ajaa tällä hetkellä vähintään kahdella hevosella. Kannattaisi toinen niistä jättää ja ottaa tämä, jota keskusta on koko ajan, ed. Zyskowitz, halunnut viedä eteenpäin. Me olemme olleet valmiita siihen, että rauhanturvalakia voidaan täsmentää siten, että esimerkiksi Bosnian rauhanturvaoperaatioihin mahdollisesti voisimme osallistua. Tämä tie on minusta hyvin turvallinen, koska me emme tiedä minkälaiseksi Euroopan ja ylipäänsä maailman kriisienhallinta tulevaisuudessa kehittyy. Valmiusjoukkojen perustamiselle ei näin ollen tästäkään näkökulmasta ole valmiutta.

Ei ole tullut valiokunnassakaan esille mihin valmiusjoukkoja lopulta tarvittaisiin. Siinä on monia ongelmia. Ajatellaan nyt vaikka sitä millä tavalla laajennettu rauhanturva ja rauhanpakottaminen erotetaan lopulta toisistaan. Saattaa olla, että operaatio on alkuvaiheessa hyvinkin turvallista laajennettua rauhanturvaa mutta yhtäkkiä muuttuu rauhanpakottamiseksi. Eduskunnalle syntyisi suunnattomia vaikeuksia, jos tällaisia tilanteita joutuisimme tulevaisuudessa yhtäkkiä nopealla aikataululla ratkaisemaan.

Minusta nämä ovat isoja ongelmia, jotka pitää etukäteen hyvin perusteellisesti ja huolella miettiä, ja otetaan askel askeleelta. Minusta ulkoministeri eilen totesi aivan oikein sen, että me olemme nyt ottamassa yhdessä kaikki tätä ensimmäistä askelta eli muuttamassa rauhanturvalakia.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Vanhanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietysti tätä keskustelua voi yrittää jollakin tavalla vähätellä syyttämällä vanhoista asenteista tai keskustelua brezhneviläiseksi. Se ei nyt kuitenkaan auta. Mitä pääministeri äsken puhui Suomen avunsaantivalmiuksien parantamisesta samoin kuin eilen, senhän pitäisi olla selonteon itse pääasia. Nyt se tuodaan meille selonteossa rauhanturvatoiminnan laajentamisen yhtenä sivutuotteena. Minusta linjanvedossa on kyse niin merkittävästä muutoksesta, että se olisi pitänyt kirjata hallituksen selonteossa selkeästi näkyviin. Nyt tuodaan hieman erilaisella muotoilulla suullisesti meille tiedoksi, mitä se tulee merkitsemään Suomen puolustuspolitiikan kannalta.

Ulkoasiainministeri H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Käytän tänään tilaisuutta hyväkseni puhuakseni myöskin siinä mielessä, että eilen sattuneesta syystä en pystynyt vastaamaan ed. Isohookana-Asunmaan puheenvuoroon, joka oli erittäin mielenkiintoinen. Muussa debatissahan me kävimme varsin yksityiskohtaisesti tätä tilannetta lävitse, tavallaan sitä, että meillä on turvallisuuspoliittinen selonteko, jonka ajankohta aikoinaan valittiin sitä silmällä pitäen, että Suomi joutuu Euroopan unionin uutena jäsenmaana valmistautumaan hallitustenväliseen konferenssiin ja ottamaan sitä silmällä pitäen kantaa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Me halusimme kansallista evästystä, historiamme ensimmäistä avointa keskustelua turvallisuuspolitiikasta, kuten eilen puheenvuorossani sanoin, ja eduskunnan vastausta siihen.

Kuten niin monet teistä täällä ovat valittaneet, tästä keskustelusta tavallaan on ryöstäytynyt kaikkein tärkeimmäksi kysymykseksi rauhanturvaa koskevat asiat sen vuoksi, että ne edellyttävät lainsäädäntöä, ja sen vuoksi, kuten itsekin totesin, että ne saattavat ajankohtaistua nopeammin kuin muut asiat. Jo silloin oli tiedossa, että entisen Jugoslavian osalta saattaa tilanne muuttua sen tyyppiseksi, että meidänkin panostamme tarvitaan. Tämähän on hyvä asia. Entisen Jugoslavian avoin haava on umpeutumassa ja siihen tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä. Tässä yhteydessä meillä ensin oli itsellämmekin sellainen käsitys, että tietyn tyyppinen perinteinen rauhanturvatoiminta olisi siellä mahdollista.

Kuten olen eduskunnan ulkoasiainvaliokunnassa selvittänyt ja kuten täällä eilen salissa toin myöskin esille, YK:n pääsihteeri on päättäväisesti kieltäytynyt ottamasta entistä Jugoslaviaa YK:n hoidettavaksi vedoten ennen kaikkea taloudellisten resurssien puutteeseen, siihen, että olisi väärin, että Eurooppa ottaisi niin suuren osan käytettävissä olevista varoista YK:n nykyisen kaltaisessa talouskriisissä. Tämä on ajanut meidän toisenlaiseen ratkaisuun, jossa niin kuin me tiedämme Natolla on nyt keskeinen rooli. Meidän lainsäädäntöämme ei ole tehty sitä silmällä pitäen, ja näin ollen ensimmäisen kohdan YK:n ja Etyj:in muotoilu pitää saada laajemmaksi.

Olen omalta osaltani erittäin iloinen siitä, että eilinen keskustelu tässä salissa ja, se sanottakoon suoraan, osittain käytävällä sen jälkeen johti siihen, että käsittääkseni meillä on suhteellisen laaja yksimielisyys sen suhteen, että tämä kohta on meidän kaikkien mielestä muutettavissa.

Toinen kohta, jota kysyin täällä, oli rauhanturva-käsitteen mahdollinen laajentaminen ruotsalaismalliseksi, siis pitäen selkeästi erillään sen, ettei Suomi kuten ei Ruotsikaan ole valmis missään olosuhteissa ottamaan osaa niin sanottuun sotilaalliseen rauhanpakottamiseen. Olen valmis koska tahansa kenen kanssa tahansa problematisoimaan, milloin tilanteet ovat sellaisia, että ne muuttuvat joko nykyisen tai tulevan lainsäädännön aikana sellaisiksi, joita me emme halua. Kävimme täällä varsin laajaa debattia siitä, että tähän on paras lääke taas se, että esimerkiksi entisen Jugoslavian osalta ei riitä pelkästään tultauko, vaan että meillä on rauhansopimus, jälleerakennusohjelma, valvontajoukot ja selvä realistinen kuva siitä, että annettu tehtävä ja mandaatti ja resurssit sopivat yhteen, jottemme ajaudu tällaiseen afrikkalaistyyppiseen tilanteeseen, jollainen on ollut aikaisemmin.

Kolmas kysymys koski valmiusjoukkoja, joka on eri lainsäädännössä ja joka osittain on koulutuskysymys, jonka puolustusministeri toi esille.

Kaikella tällä mitä me nyt teemme on siis osuutensa myös siihen, minkälaista kantaa me tämän akuutin tilanteen lisäksi edustamme Euroopan unionissa. Samanaikaisesti meidän tulee tietysti huomata, että Weussa on tapahtumassa muutos, Natossa on tapahtumassa muutos. Haluaisinpa melkein kysyä, missä eurooppalaisessa organisaatiossa ei olisi tapahtumassa muutosta. (Ed. Laakso: SDP:ssä!) Me joudumme valmistautumaan ... — Myösikin siellä, niinkuin ed. Laakso hyvin tietää seurustellessaan ulkomailla varsin paljon sosialidemokraattien kanssa. (Ed. Seppänen: Onko aina yhtä sidotut kädet kuin meillä täällä?) — Kädet on sidotut, kun itse haluaa. Se on kurinalaisuutta sekini.

Minä en puolestani halua leimata tässä keskustelussa ketään millään nimikkeillä, koska minun mielestäni me olemme aika aidosti muutoksen tilanteessa. Tässä mielessä, jos me pystymme myös tässä salissa löytämään sellaisia ratkaisuja, niin se jos mikään on kyllä läpinäkyvyyttä, transparenssia tai avoimuutta, mitä nimeä sitten haluattekin käyttää. Nämä tilanteet joudutaan käsittelemään, kuten pääministeri totesi, entistä enemmän myös julkisuudessa, joten hyötykäämme siitä. Mutta uskon, että on olemassa myös sellaisia keskusteluja, jotka ovat luottamuksellisia niin kuin missä tahansa ihmiselämässä ja jotka ovat ajan kuluessa tulossa julkisiksi. Mielestäni me olemme pyrkineet hyvin kuroma sitä mennyttä viivettä umpeen, jotta me voisimme mahdollisimman ajankohtaisesti kertoa asioita,

niin kuin arvoisat ulkoasiainvaliokunnan jäsenet tietävät.

Ed. P a a s i l i n n a : Arvoisa puhemies! Hallituksen turvallisuuspoliittinen selonteko on ollut laajojen puheenvuorojen aiheena täällä. Minä keskityn vain yhteen asiaan. Kysymys on ollut tästä valmiusjoukosta ja siihen on syytä palata hieman toiselta näkökannalta.

Yhdyn siihen, että yhteisistä turvallisuusjärjestelyistä hyötyvät nimenomaan pienet ja liittoutumattomat valtiot, muita suojaa liittoutuma tai koko. Hyväksyn myös laajenevan rauhanturvayhteistyön siitä syystä, että kriisit ovat laajenemaan päin valtioiden sisällä. Tuo kylmän sodan jäinen haarniska, kahtiajaetun maailman leirimäinen kuri, jähmetti ongelmia, jotka nyt pursuavat esille niin kuin hiljaa olleet tulivuoret kaikkialla Euroopassa. (Ed. Seppänen: Siitä kurista jäi meille vain puoluekuri!) Kun enää ei tarvitse pelätä kommunismia, ei puoluekuriä tai kapitalismia, joudutaan ihmiskunnan todellisten vitsausien kohteeksi, sosiaalisen, taloudellisen, tiedollisen ja poliittisen eriarvoisuuden.

Viha uskonnon, rodun, kielen tai muun syyn vuoksi käyttää väkivaltaa. Jalkapallo-ottelussa saatetaan piestä enemmän ihmisiä kuin tehdä maaleja. Ihmisten alhaisuus ja tyhmyys, valistumattomuus saa hyvän esimerkin vallitsevasta raa'asta kapitalismista, joka on tullut monin paikoin kohtuullisesti säädellyn markkinatalouden tilalle. Kun loppui meiltä pelko kommunismin, saimme ikeeksemme tuon raa'aksi muuttuneen kapitalismin. Pankkituki on oiva esimerkki rajun kapitalismin hintatasosta ja sen meille kaikille tuomista ongelmista.

Kylmä sota oli ankara sota. Sitä käytiin monella rintamalla eri puolilla maapalloa yhtä aikaa erilaisten valtioiden sisällä samanaikaisesti. Se oli kolmas maailmansota, mutta se käytiin modernein asein kaupan, ideologian ja varsinkin joukkotiedotusvälineiden kautta. Koska tuota sotaa käytiin satojen miljoonien ihmisten päässä, ei tuon tuhon laajuus ole mitattavissa. Sen kuitenkin tiedämme, että sodat ovat yhä harvemmin valtioiden välisiä. Taistelut ovat siirtyneet valtioiden sisälle. Viimeisen puolen vuosikymmenen aikana maailma on kokenut lähes satakunta aseellista taistelua, ottelua, konfliktia ja vain alle puolenkymmentä näistä on käyty valtioiden välillä.

Kun sodat ja taistelut sekä verenvuodatus käydään valtioiden sisällä, niiden luonne muuttuu. Ne saavat kaameita piirteitä kuten Jugosla-

vian sota osoittaa. Olen sitä mieltä, että kansainvälisen yhteisön aseellinen toiminta omaa usein paremman etiikan kuin kansallinen, omiin kansalaisiinsa nähden. Monikansallisia joukkoja seuraa jatkuva julkisuus ja kriisin sisäisiä osapuolia paljon parempi ja riippumattomampi kontrolli. Sanalla sanoen ulkopuolisen viiveys kuumissa kysymyksissä on mahdollista.

Suomi on sitoutunut YK:n kautta moninaisesti rauhanturvatoimintaan. Se laajenee, koska turvan tarve laajenee ja tulee yhä vaativammaksi. Sisäisten konfliktien määrä ja rajuus ovat yllättäneet kansainvälisen yhteisön. YK:n aktiviteetit suuntautuvat yhä enemmän aseelliseen toimintaan sosiaalisen ja humanin asemesta. Se on huolestuttava ja korjausta vaativa kehitys. Mutta mitkään rauhaan suostuttamisen tai edes pakottamisen keinot eivät riitä, ellei kansainvälinen yhteisö ala yhtä määrätietoisesti ja pontevasti pakottaa valtioihin sisäistä oikeudenmukaisuutta ennen kuin ongelmat muuttuvat aseellisiksi taisteluiksi.

Slummeissa käydään paikallisia sisällissotia, jotka laajenevat. Niitä hillitsevät yhä raskaammin aseistetut poliisit ja lopulta ylikansalliset joukot. Mutta tilannetta, varsinaista ongelmaa, ei voi korjata aseellisilla keinoilla. Tarvitaan vesi-johto, koulu, työpaikka, kansalaisoikeudet. Niitä ei tuoda panssariautoilla.

Suomen turvallisuusongelma on tällä hetkellä enemmän sosiaalinen kuin sotilaallinen. Tällaisessa tilanteessa olemme investoineet kansallista varallisuutta erikoisen suuressa mitassa aseisiin. Kansalaisten kontrollin keinoja ja pakkosään-
nöstöjä on lisätty parikymmentä vuotta. Massatyöttömyydestä, osattomuudesta ja uskoyhy-
ydestä muodostuu näillä näkymin ja nykyisten poliitikkojen ja talousmiesten toimesta pysyvä olotila. Laajalle levinneisiin ongelmiin voidaan tarvita laajennettua rauhanturvaa, pahassa tapauksessa pakottamista.

Poliisilla on jo valmiusjoukot. Miksi ei armeijalla olisi? Mielestäni tämä ei ole salainen suunnitelma vaan johdonmukaista varustautumista uhkien varalle. Jos Suomessa sisäinen rauha järkkyy, saattaisi ruotsalainen laajennettu rauhanturvaaja olla armollisempi kuin kouhoimmat kotimaiset. Meillähän on siitä kokemuksia vuodelta 1918, ja vasta nyt alkaa senkin sodan, sisällissodan, tasapainoisempi tieto levitä.

Sotilaallista turvallisuutta emme aio antaa vieraiden käsiin, mutta sosiaalisesta turvallisuudestamme olemme osan jo luovuttaneet — markkinavoimien käsiin. Tämäkin hallitus kuuntelee

noita mystisiä voimia pää kallellaan, herkeämättä. Se on merkittävä turvallisuuspoliittinen valinta. Näiden ongelmien pohdinnassa ei hallituksen selonteko riittävästi viivähdä, vaikka sillä on eräitä ansioita.

Ohut on myös analyysi Venäjistä. Venäjän kommunistista puoluetta liittolaisineen ennustetaan duuman vaalien voittajiksi. Se aikoo ohjelmassaan vaihtaa hallituksen, presidentin ja perustuslain. Talous pystytetään sosialistiselle perustalle tuon ohjelman mukaan — sivulla 110 sanotaan näin. Se aikoo palata neuvostojen valtaan. Tämän vuoden tammikuussa pidettyyn tuon puolueen kolmanteen edustajakokoukseen osallistui kahdeksan entisen neuvostotasavallan kommunistipuolueet. Sosialististen valtioiden liitosta puhutaan.

Samaan aikaan ongelmallinen militarismi kasvaa Suomessakin. Siviilien sotaleikit saavuttavat jälleen järjestyneitä muotoja. Naiset astuvat armeijaan. Kouluihin ryntäilee sotilaita — opetustarkoituksessa. Jälleen Venäjä on savijaloilla seisova jättiläinen, ja jälleen meidän ymmärryksemme Venäjän kehityksen suunnasta on vähäinen. Hyvä merkki on kuitenkin, että me suomalaiset melko yhtenäisesti — Euroopan neuvoston valtuuskunta yksimielisenä ja etunenässä — pyrimme integroimaan Venäjän kansainväliseen yhteistyöhön. Kokemus on osoittanut, että eristetty Venäjä on vaarallinen omille kansalaisilleen mutta myös muille.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tulisi paneutua moderniin turvallisuuspolitiikkaan. Sille on keskeistä, että kansallisvaltio ei voi sortaa ihmisoikeuksia eikä harjoittaa perusteetonta väkivaltaa omiin kansalaisiinsa nähden. Tässä mielessä esimerkiksi Tshetshenian sota ei ole pelkästään Venäjän sisäinen asia. Tuon sodan vaikutukset ovat jo pitkään ulottuneet Venäjän rajojen yli.

Puuttumattomuuspolitiikan rinnalle tulee puuttumisen politiikka, ja se näyttää välttämättömältä tällaisessa sisäisen kuohunnan tilanteessa myös moderneissa, kehittyneissäkin valtioissa. Tässä mielessä kansainvälisellä, humanisella, sosiaalisella mutta myös laajennetulla rauhanturvatoiminnalla on lisääntyviä tarpeita.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaisin hieman edelliseen dialogiin mutta viitaten ed. Paasilinnan puheeseen.

Ilmiselvästi ilmassa oli samaa salaliittoteorioiden hakemista kuin eilenkin, jossa ikään kuin kuvitellaan, että niillä ratkaisuille, joista nyt puhumme, valmiusjoukkojen synnyttämisellä, olisi

pyrkimys Suomi saattaa vaivihkaa osaksi joitakin pelottavia kirjainyhdistelmiä. Tässä tarkastellaan maailmaa todella pysähtyneessä tilassa. Maailma todella muuttuu. Kriisien luonteet muuttuvat ja myös turvallisuusjärjestöt muuttuvat sekä tehtäviensä osalta että itse rakenteiltaan. Otan yhden esimerkin, josta minulla on henkilökohtaista kokemusta.

Suomen humanitaarisen avun kannalta keskeisin projekti viime vuodelta 94 oli Ruandaan toimitetut tankkerit. Nämä tankkerit vietiin Ruandaan Naton logistiikalla, Naton kuljetuskonein, mikä kertoo juuri siitä, mihin pääministeri viittasi aikaisemmin, että Naton logistiikka on jo humanitaarisissa operaatioissa käytössä. Kukaan ei kyseenalaista tätä. Myös ulkoasiainvaliokunnan selonteossa viitataan siihen, että siviilivalmiuksia tulee tehostaa entistä enemmän näissä toiminnoissa.

Ed. Ala-Nissilä pelkäsi sitä, että eurooppalaisessa sosialidemokratiassa on pyrkimys saattaa suomalaiset Euroopan ytimeen. Niin onkin. Me pyrimme Euroopan ytimeen vaikuttamaan.

P u h e m i e s : Pyydän arvoisia edustajia ja ed. Kiljusta nyt eritoten myös kertaamaan vastauspuheenvuoron ominaisuudet ja myös sen huomautuksen, joka on nyt tiedotuksissa meidän yhteisellä päätteellämme.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Paasilinna käytti mielenkiintoisen puheenvuoron. Yhdyn muun muassa hänen Venäjää koskevaan arvioonsa ja siihen, että turvallisuuspoliittisen selonteon arvio Venäjistä on kovin kapea. Mutta se, mihin ed. Paasilinna viittasi sisäisen rauhattomuuden osalta, on tavattoman tärkeä asia. Olisin toivonut, että te olisitte pohdiskellut tätä lisää, sillä maanantaina me luimme Ilta-Sanomista, että valmiusjoukko on tarkoitus kouluttaa ja varustaa myös sisäiseen mellakantorjuntaan.

Puolustusvaliokunnan tiedossa ei ole tällaista muistiota, jota Ilta-Sanomien referoi. Haluaisinkin tässä yhteydessä kuulla, miten pitkällä nämä suunnitelmat valmiusjoukon käyttämisestä, kriisijoukon käyttämisestä sisäiseen mellakantorjuntaan ovat.

Ed. P e r h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Paasilinnan puheenvuorossa oli mielenkiintoista hyvin laaja turvallisuuskäsite ulottuen maan sisäpolitiikassa hyvinvointipolitiikkaan. Katson kuitenkin, että tämän keskuste-

lun käymisen paikka on niissä yhteyksissä, kun erillisten selontekojen pohjalta arvioidaan sitä, millä tavalla suomalainen hyvinvointipolitiikka on kehittynyt ja miten sitä pitää uudistaa ja muuttaa.

Ihmisoikeuksista puhuminen tässä yhteydessä on varmasti perusteltua, ja minusta siinä keskustelussa, jotka on käyty valmiusjoukosta, laajennetusta rauhanturvatoiminnasta, on hyvin vahvasti humanitaarinen ja ihmisoikeusnäkökohta, kun ajatellaan, mihin tehtäviin näitä joukkoja on tarvittaessa tarkoitus käyttää. Tämän ihmisoikeusnäkökohdan kannalta asiassa ei ole mielestäni ristiriitaa.

Ed. P a a s i l i n n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Perhon puheenvuoroon liittyen selventäisin sen, että haluaisin, että kansainvälinen yhteisö ryhtyisi todellisiin toimiin ennen kuin se joutuu lähettämään aseellisia joukkoja. Se on koko toiminnan ydinajatus. Ei kansainvälinen yhteisö voi odottaa, kunnes aseilla käydään jossakin maassa, valtiossa aseellista taistelua, vaan sitä ennen on puututtava. YK on juuri siirtynyt jälkimmäiseen suuntaan voimakkaasti, eikä se voi olla tyydyttävä sivistysvaltioiden kesken, joissa kaikki tiedot ovat nopeasti saatavissa niin sosiaaliset, taloudelliset kuin ihmisoikeuskehitystä koskevat. Tässä oli se ero tai uusi näkökulma.

Ed. Linnainmaa merkitään läsnä olevaksi.

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan todeta, että ed. Paasilinnan puheenvuoro oli mielestäni mielenkiintoinen ja erittäin hyvä analyysi niistä uudenlaisista uhkakuvista, joita meillä todellakin on, kun maailma muuttuu ja yhteiskunnalliset tilanteet muuttuvat.

Todella on niin, että sen lisäksi, että valitettavasti tarvitaan myös sotilaallista rauhanturvaaamista, tarvitaan ennen kaikkea ponnisteluja kriisien ehkäisemiseksi. Itse haluaisin korostaa yhteiskunnasta vieraantumista, joka aivan selvästi länsimaissa yhteiskunnassa näyttää aiheuttavan yhä pahenevia ongelmia ja väkivaltaisia ongelmia. Toivon, että näihin asioihin kiinnitetään todella huomiota. Mutta valitettavasti tämä ei sulje pois sitä, että joskus tarvitaan myös aseellista voimaa tilanteiden rauhoittamiseksi. Näinkin asiat ovat.

Ed. Laaksolle haluan todeta muistiosta, johon viittasitte: Tällaista muistiota ei ole minun tiedossani. En tiedä siis, mistä ajatukset, joita julkisuudessa on esitetty, ovat peräisin. Ehkä ed. Laaksolla on tästä parempaa tietoa. Ei ministeriössä eikä myöskään puolustusvoimien puolella ole keskusteltu mellakkavarustuksesta tässä yhteydessä sanaakaan.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puolustusministeri Taina minusta aivan oikein korosti myös muita kuin sotilaallisia kriisejä. Kristillisen liiton taholtahan on nostettu vanha vihreiden ajatus ympäristökatastrofijoukkojen perustamisesta. Toteaisin tämän myös ministeri Tainalle, että mitä tulee sotilaallisten konfliktien ratkaisemiseen, ympäristöjoukkojen nostaminen tässä yhteydessä esille on vähän samaa kuin Rouenin piispa keskiajalla, kun hän päätti torjua heinäsiirkkalaumat viljapelloilla haastamalla ne oikeuteen.

Molempia uhkia pitää torjua, mutta on käytettävä juuri sitä keinoa, joka siihen uhkaan parhaiten sopii, ja tämä vihreiden idea, jonka kristilliset ovat lämmittäneet, on ihan hyvä, mutta se ei tähän teemaan sinänsä auta, joka on rauhan turvaaminen maailmassa.

Ed. P i h a : Arvoisa puhemies! Eduskunta käsittelee nyt sitten viimein kaiken julkisuudessa esiintyneen keskustelun ja hälyn jälkeen hallituksen eduskunnalle antamaa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa. Se lienee tästä aiheesta tärkein dokumentti, jonka eduskunta saa lausuttavakseen. Siksi perusteellinen keskustelu asiasta onkin tarpeen käydä tässä salissa eikä vähiten siksi, että osin keskustelu on saanut epäasiallisiakin piirteitä. Mielikuvien maalailu sinkkiarkuista ja suomalaisten pakottamisesta sootaan sekä perinteisten rauhanturvaajiemme aliarvostamisesta ovat paitsi mauttomia myös tuudenvastaisia.

Turvallisuuspoliittinen selonteko perustuu siihen lähtökohtaan, että Suomen turvallisuus voidaan parhaiten taata yhteistyöllä yli kansallisten rajojen sekä yhteisesti sovittujen käyttäytymissääntöjen mukaisesti toimimalla ilman vanhoja tai uusia jakolinjoja. Tavoitteena on suomalaisten turvattu tulevaisuus rauhan, yhteistyön ja syvenevän yhdentymisen maailmassa. Suomen edun mukaista on siis korostaa yhteisyyttä eristämisen sijaan.

Turvallisuuspolitiikan katsotaan koskevan muuttuvassa maailmassa ei ainoastaan sotilaalli-

sia kysymyksiä vaan kaikkia ulkoisia tekijöitä, jotka vaikuttavat suomalaisen yhteiskunnan hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Tällainen laaja turvallisuuskäsite onkin tarpeellinen muuttuvassa maailmassa. Jälleen todetaan, että turvallisuus rakentuu entistä enemmän tiivistyvälle kansainväliselle yhteistyölle.

Suomen tavoitteena on toimiva kansainvälinen turvallisuusjärjestys, joka perustuu Yhdistyneissä kansakunnissa, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä ja Euroopan neuvostossa sovittujen yhteisten arvojen ja periaatteiden kunnioittamiselle ja yhteiselle toiminnalle niiden ylläpitämiseksi. Selonteossa todetaan myös, että Suomi edistää muuttuvissa oloissa parhaiten Pohjois-Euroopan vakautta pysyttelemällä tässä vaiheessa sotilasliittojen ulkopuolella ja ylläpitämällä uskottavaa itsenäistä puolustusta.

Suomen kansallinen puolustuskyky vahvistaa myös Euroopan unionin ja sen jäsenten yhteistä turvallisuutta. Merkittävää on mielestäni se, että näistäkin asioista keskustellaan jo ääneen eikä vain kuiskaten.

Arvoisa puhemies! Tässä muutamia keskeisiä selonteon esittämiä turvallisuusnäkökohtia Suomen näkökulmasta. Omalta osaltani yhdyin näihin näkemyksiin. Yksi yhteinen nimittäjä kaikissa edellä mainituissa kysymyksissä on: Se on yhteistyön korostaminen. Tässä maailmassa yhteistyön merkitys korostuu niin turvallisuuspolitiikassa, ulkopolitiikassa kuin talouspolitiikassakin. Emme enää voi emmekä haluakaan olla eristäytyneenä, vaan osana yhteisöä.

Puolustusvaliokunta antoi selonteosta oman lausuntonsa. Keskeiseksi kysymykseksi puolustusvaliokunnan kannanotossa tuli, kuten ennalta arvattiin, kriisinhallintajoukkojen perustaminen Suomeen. Niin sanottu nopean valmiuden joukko, valmiusjoukko olisi tarkoitettu toimimaan kriiseissä, joissa perinteisen rauhanturvatoiminnan keinot eivät riitä kriisin hallintaan. Myös laajennetun rauhanturvatoiminnan käsitettä on käytetty.

Kuten me tiedämme, puolustusvaliokunnan lausunto oli erittäin kielteinen tälle periaatteelle. Puolustusvaliokunnan enemmistö oli sitä mieltä, että Urho Kekkosen lausuman 60-luvulta tulee edelleen olla ulko- ja turvallisuuspolitiikkamme kulmakivi. Kuolematon lausehan kuuluu: ”Suomi on mieluummin maailmalla lääkäri kuin tuomari.” (Ed. Korkea-osa: Hyvä periaate!)

Kyllä kai meidän kaikkien on myönnettävä, että kansainvälinen tilanne on suuresti muuttunut sitten 60-luvun. Omana elinaikanani on ta-

pahtunut niin paljon muutoksia maailmalla, että tämän päivän koululaiset eivät tee mitään sillä peruskartastolla, johon minä perustin maailmankuvani. Tällainen lääkäri — tuomari-asetelma on tänään jo keinotekoinen.

Myös YK on kärsinyt osana tästä muuttuvasta maailmasta. Kriisien hallinta on yhä hankalampaa ja yhteisyyden periaatteiden noudattamisen valvominen on tullut yhä vaikeammaksi. Erityisesti nyt keski-ikäistyessään YK:lla on edessään valtavasti haasteita, niin taloudellisia, poliittisia kuin toiminnallisiakin. Myös Suomelta kysytään, kuinka osallistumme tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Puolustuspolitiikan kansainvälisellä ulottuvuudella on tärkeä merkitys maamme tulevaisuudelle. Suomen on mielestäni osoitettava riittävää halua ja kykyä antaa panoksensa Euroopan turvallisuusrakenteiden toimintaan. Osallistumisen tasohan perustuu joka kerta poliittiseen harkintaan omat voimavaramme huomioon ottaen. Tätähän on yhteistyö.

Ajatus laajennetun rauhanturvaamisen käsitteestä sekä Suomen rauhanturvain muuttamisesta vapaaehtoisuuteen pohjautuvien kriisinhallintajoukkojen perustamisen mahdollistamiseksi ei ole tuulesta temmattu vaan on lähtenyt kriisinhallintatoiminnan omasta kriisistä. YK ja monet alueelliset organisaatiot ovat kehittäneet kriisinhallintakapasiteettiaan. Tämä totta kai heijastuu myös eri maiden kansallisten järjestelmien kehittämiseen.

Minusta kysymys Suomen osalta kuuluu: Haluammeko tulevaisuudessa olla mukana rauhanturvatoiminnassa vai emme? Jos vastaus on kyllä, silloin on tehtävä myös rauhanturvakiin ne muutokset, joita nykyinen rauhanturvatoiminta edellyttää. Miksiköhän luulette suomalaisten rauhanturvaajien prosentuaalisen osuuden pudonneen viime vuosien aikana rauhanturvatoiminnassa? Osittain siksi, että meillä ei ole sellaisia joukkoja, jotka pystyvät vastaamaan tilanteen asettamiin haasteisiin.

Rauhaan pakottaminen ei edelleenkään ole mielestäni Suomen tehtävä eikä selonteko siitä lähdekään, vaikka toisinkin on julkisuudessa väitetty, mutta on meidän etumme olla rauhanturvatoiminnassa mukana. En ole sitä mieltä, että Suomen kaltaisen pienen maan on otettava omaksi tehtäväkseen olla se, joka aina demokration ollessa uhattuna lähettää joukkonsa aseilla puolustamaan ihmisoikeuksia. Meidän on harvittava ne tapaukset, joita pidämme sellaisina, että on meidän etujemme mukaista olla mukana,

sekä ne tapaukset, joista Suomi ei voi pysyä syrjässä. Emmehan me kai tulkitse yhteistyötä sel-laiseksi, että me vain otamme ja saamme, mutta emme anna mitään. En ole myöskään lainkaan varma, että Kekkonen olisi tänä päivänä samaa mieltä kuin 60-luvulla tai käyttäisi vertaustaan tässä tarkoituksessa, missä valmiusjoukkojen vastustajat sen haluavat tulkita.

Osana puolustusvoimia mielestäni valmiusjoukoilla olisi merkitystä myös kansalliseen puolustukseen. Valmiusjoukkojen koulutus toisi myös kokonaisuudessaan lisänsä puolustusvoimien koulutukseen. Valmiusjoukkoihin investoitava varustus on osana Suomen oman puolustuskyvyn kasvattamista. Erikoisjoukkojahan Suomessa on ollut aiemminkin, sillä ne antavat oman lisäarvonsa puolustukselle, niin valmiusjoukko-kin, jolla sen lisäksi olisi valmius kansainvälisiin tehtäviin.

Puolustusvaliokunnan lausuntoon jätin oman eriävän mielipiteeni. Tein sen siksi, että minusta Suomen kansallisen edun mukaista on olla osana yhteisöä,

siksi, että Suomen edun mukaista on se, että samoja perusarvoja, mitä mekin kunnioitamme, myös kunnioitetaan muualla maailmassa,

siksi, että demokratia, ihmisoikeudet ja tasa-arvot ovat arvoja, joiden puolustaminen on usein heikomman puolustamista, ja siinä Suomenkin on annettava oma osuutensa,

siksi, että kriisien hallinta paikallisesti ja tehokkaasti on Suomenkin turvallisuustekijä,

siksi, että eristäytyessään ja jättäytyessään pois keskeisistä yhteisistä tehtävistä Suomi myös jää yksin,

siksi, että ne arvot, jotka selonteon referoinnissa toin esille, ovat minusta sellaisia, että Suomen kansallisen edun mukaista on niitä maail-malla edistää.

Arvoisa puhemies ja erityisesti hyvät herrat! Nyt voidaan tietysti sanoa ja on sanottukin, että enhän minä tästä asiasta voi ymmärtää, kun olen nainen, tai että enhän ole käynyt armeijaakaan, en tiedä, mistä puhun. Kun asia-argumentit loppuvat, on ns. miehistä logiikkaa käyttäen helppo tulla siihen loogiseen johtopäätelmään, että korkokenkien käyttö hämääryttää puolustuspoliittisen arvostelukyvyn.

Pitäisikö sitten mieskansanedustajien olla puuttumatta lapsiin kohdistuvaan päätöksente-koon, sillä rehellisyyden nimissä naisethan ne synnyttivätkin? Eräs käytetty argumentti on myös ollut se, että näin nuorena ei tiedä edes sodankäynnistä mitään, joten ei ole kelvollinen

asiaan antamaan mielipidettään. Sivarikaan ei kuulemma kelpaa enää mielipidettään anta-maan. Vaikka eduskunnan keski-ikä ei kovin nuori olekaan, voidaan tätä logiikkaa käyttäen kysyä, kuinka moni tässäkin salissa siinä ta-pauksessa voi esittää näistä asioista mielipidet-tään, isoisäni sukupolvi kun oli viimeinen tähän asti, joka on varsinaisen sodan kokenut. Oma sukupolveni ei sotaa ole käynyt ja toivottavasti ei joudu kokemusta sitä kautta keräämäänkään. Siihenhän meidän turvallisuuspolitiikkamme juuri tähtää.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa kuten muita-kaan politiikan alueita ei siis kuitenkaan voi jät-tää vain yhden sukupuolen tai yhden sukupolven näkemysten varaan. Erityisen paheksuttavaa on minusta kuitenkin tämän asian kanssa politi-kointi. Hallituksen yhtenäisyyden murentamisen tavoitteen varjolla temppeilu keinolla millä hy-vänsä on keskustan sitä itseään.

Viime kaudellahan, jolloin selonteon valmis-telu faktisesti alkoi, hallituksen näkökulmasta asioista tarkastellen keskustan äänensävy oli toi-nen. Muun muassa Maanpuolustuskorkeakou-lussa 14.1.1993 pitämässään puheessa silloinen pääministeri Esko Aho totesi: "Suomen kaltaiset rauhanturvamaat, joilla on käytössään sekä tek-nisesti että määrällisesti rajoitetut resurssit, py-synevät ensisijaisesti perinteisen rauhanturvatoi-minnan piirissä. Ajan vaatimus on kuitenkin, että meidän on aloitettava keskustelu ja tarvit-taessa oltava valmiita ottamaan kantaa myös niihin uudenlaisiin velvoitteisiin, joita taistelujoukkojen käyttäminen kriisinhallinnassa saat-taa tuoda Suomelle YK:n ja Etykin puitteissa." Sen jälkeen hän kertoo, kuinka rauhanturvatoi-minta ja kriisien hallinta kuuluvat tulevaisuudes-sa puolustusvoimienkin keskeisiin tehtäviin.

Eilinen oppositioedustaja Ahon esittämä pu-heenvuoro ja ponsi eivät kyllä tähän ajatusmaail-maan hengeltään sovi. Lieneekö kuitenkin oppo-sitioasemalla enemmän vaikutusta ajan vaati-musten tulkintaan kuin varsinaisella rehellisellä vakaumuksella? Mielenkiintoista olisi myös kuulla, miten keskusta erottelee "laajennetun" ja ponnaan mukaisen "laajemmat toimintamahdol-lisuudet omaavan" rauhanturvatoiminnan. Onko niillä eroa? Minusta ulko- ja turvallisuus-politiikka on liian vakava asia vain oppositiopo-litiikan välineeksi.

Arvoisa puhemies! Vaikka itse keskityin eri-tyisesti yhteen selonteon monista asiakokonai-suuksista, selonteko ja ulkoasiainvaliokunnan mietintö ovat minusta kaiken kaikkiaan kattavia

dokumentteja itsenäisen Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisesta linjasta kansainvälistyvässä maailmassa. Aika moni ovi jätettiin vielä auki, mikä luo meille tulevaisuudessakin mahdollisuuden arvioida asemaamme. Moni ovi jäi kokonaan kolkuttamatta, mikä osoittaa, että jatkuva keskustelu on varmasti tarpeen.

Ed. Pulliainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Pihan mielestä valmiusjoukkojen perustamisessa on kyse siitä, haluaako Suomi olla tulevaisuudessa mukana rauhanturvaamisessa vai ei.

Ed. Pihan mielestä, jos valmiusjoukkoja ei perusteta, Suomi ei voi olla mukana kansainvälisessä yhteistyössä.

Ed. Pihan mielestä Suomi eristyy keskeisistä yhteisistä kansainvälisen yhteisön tehtävistä, jos valmiusjoukkoja ei perusteta.

Tietääkö ed. Piha, että Suomi on useampaan kertaan sanonut ”ei” Yhdistyneiden kansakuntien pyytessä Suomelta rauhanturvaajia? Ei siksi, että lainsäädäntö Suomessa olisi estänyt rauhanturvaajien lähettämisen, vaan siksi, että Suomi ei taloudellisista syistä katso voivansa lähettää rauhanturvaajia. Suomi on lopettanut perinteiset rauhanturvaamistehtävät Golanilla, vetänyt siellä olevan suomalaisen pataljoonan pois taloudellisista syistä. Suomi on minimoinut Kyp-roksella olevan suomalaisen osaston yhteen mieheen, tosin kenraaliin, taloudellisista syistä.

Ongelma asiassa on se, että perinteiseen rauhanturvaamiseen ei riitä rahaa, mutta valmiusjoukkojen perustamiseen riittää rahaa. Miksi toisiin tehtäviin riittää rahaa, mutta esimerkiksi YK:n humanitaarisiin avunpyyntöihin, joita tulee jatkuvasti, ei riitä rahaa?

Tietenkin ed. Pihan puheet siitä, ettei Suomi voi olla mukana rauhanturvaamisessa ja eristäytyy kansainvälisestä yhteistyöstä, ovat ehkäpä hieman perusteettomia, näin kauniisti sanoen.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yritän jättää sivuun ed. Pihan mies-, nais-, nuoriso-, kepu- ja oppositiopolitiikoinnit ja löytää puheenvuorosta oleellista asia-sisältöä. Eräs ajatus tulee ei vain hänen vaan myös monen muun kokoomuspolitiikon puheenvuoroista esille. Kokoomuksen Nuorten Liitto sanoi aivan selvästi ajatuksen siitä, että Suomen

liittoutumattomuuspolitiikka on ”väliaikaista”. Ed. Pihan totesi ”tässä vaiheessa”, mitä muuten ei selonteossa eikä mietinnössäkään ollenkaan todeta. Hän painotti puheenvuorossaan, että Suomi ”tässä vaiheessa harjoittaa liittoutumattomuuspolitiikkaa”.

Ei sellainen liittoutumattomuuspolitiikka ole mistään kotoisin, johon joka välissä laitetaan liittoutumisoptio sisään. Liittoutumattomuuspolitiikan idea lähtee siitä, että se on uskottavaa, siitä, että joka puolella voidaan olla varmoja siitä, että tilanteen kiristyessäkin liittoutumaton valtio säilyy liittoutumien ulkopuolella eikä sitä tarvitse laskea kuuluvaksi mihinkään liittokuntaan mukaan ennakkoskenaarioissa.

Jos haluaa liittoutua, pitää avoimesti puhua liittoutumisesta eikä todeta, että nyt ollaan tänä päivänä liittoutumattomia, mutta huomenna jo liittoudutaankin. Ei sellaiselle ajatukselle voi turvallisuuspolitiikkaa perustaa.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. P i h a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laaksolle sanoisin, että jos hän kuuntelisi tarkemmin, hän huomaisi eri yhteyksiä, mitä esitin puheenvuorossani. Suinkaan en puhunut koko puheenvuorossani valmiusjoukkojen ja kansainvälisen toiminnan yhteisestä ulottuvuudesta, vaan ylipäänsä yhteistyöstä eri saroilla. Rauhanturvatoiminnassa mukana olemissa tulevaisuudessa perustelen sillä, että kriisi muuttuvat, ja silloin myös tarvitaan sellaisia rauhanturvallain muutoksia, jotka vastaavat niiden kriisien hallintaan tarvittavia keinoja.

Tiedän, että Suomi on sanonut joskus ”ei”, kun YK on pyytänyt rauhanturvaajia. Niin myös Suomi voi sanoa, jos rauhanturvalakiin tehdään muutos valmiusjoukoista. Suomi voi sanoa ”ei”, me emme tähän kriisiin osallistu, on sitten rahallinen syy tai jokin muu syy.

Miksi johonkin riittää rahaa, kun johonkin toiseen ei, on varmasti ikuinen kysymys, jota eduskunnassa päivittäin mietitään, niin tässä asiassa kuin monessa muussakin asiassa. Se on varmasti sellainen kysymys, jonka jokainen eduskunta arvottaa omalta osaltaan, todellakin varmasti jokainen eduskunta, seuraava eduskunta eri tavalla.

Ed. Korkeaojalle vielä sanoisin, että mikään maailmassa ei varmasti ole pysyvää ja sellaista ei eduskunnassa kannata edes kuvitella, että tänään luomme linjan, jota tulevat sukupolvet esimerkiksi eivät voisi muuttaa. Selvää on se, että

Suomen etu on arvioida oma toimintansa tilanteen mukaan. Minusta olin hyvin avoin sanoesani, että tässä vaiheessa on Suomen edun mukaista pysyä liittoutumattomana.

Ed. P u h a k k a : Rouva puhemies! Ensinnäkin tässä keskustelussa pidän erinomaisena sitä, että eduskunta nimenomaan Suomen kansallisen itsenäisyyden ja turvallisuuden kannalta keskeisessä asiassa on käymässä vakavaa pohdiskelua.

Suomen poliittinen järjestelmä kasvoi viime sotien jälkeisenä aikana ulko- ja turvallisuuspoliittisten kysymysten käsittelyssä yksimielisyyden laajaan periaatteeseen. Jälkikäteen voidaan osoittaa, että yksimielisyys ei syntynyt ihan itsestään: Tasavallan ulkopoliittikkaa johtaneet presidentit joutuivat suostuttelemaan, taivuttelemaan ja pakottamaanakin puolueita ja yksittäisiä poliitikkoja virallisen ulkopoliittisen linjan taakse.

Tämän päivän oloissa kansalaiskeskustelu on osa ulkopoliittista päätöksentekoa. Yksimielisyydellä ei ole mitään puolueitten ja poliitikkojen ulko- tai yläpuolisia takaajia. Yksimielisyyden on oltava aitoa, tai sitten sitä ei synny alkuunkaan.

Sodan jälkeistä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa pikku pakkoineen kaikkineen voi hyvällä syyllä pitää menestyksenä. Ulkopoliittisen keskustelun vapautuminen kuluvan vuosikymmenen alussa ja Suomen ulkopoliittisen aseman uudet määrittelyt perustuivat työlle, jolla Suomen asema oli vakiinnutettu. Suomen suhde entiseen Neuvostoliittoon ja nykyiseen Venäjään on ollut erinomainen ja varmaan parempi kuin yhdelläkään muulla Venäjän naapurimaalla. Suomen kansainvälistyminen ja liittyminen eri järjestöihin on tapahtunut ilman suurempia ongelmia ja takaiskuja. Suomi pääsi lopulta YK:hon vuonna 1955, solmi vapaan kaupankäynnin mahdollistaneet sopimukset Eftan ja Euroopan talousyhteisön kanssa 60- ja 70-luvuilla. Suomi oli aktiivinen ja velvollisuuksistaan huolta kantava maa. Tämä aktiivisuus ei sinällään kuitenkaan ole johtanut Suomea suurvaltaristiriitojen osapuoleksi.

Suomea vuosina 1991—95 johtaneen hallituksen vastuulle tuli itsenäisyyden ajan tärkeimpiä päätöksiä. Tasavallan presidentin ja hallituksen täytyi uudistaa suhde muuttuvaan itäiseen naapuriin. Pian sen jälkeen oli tehtävä päätös Euroopan yhteisön eli Euroopan unionin jäsenyyden hakemisesta, käytävä neuvottelut jäsenyysehdoista ja saatava työlleen kansan ja myös kansanedustajien hyväksyntä. Tässä työssään halli-

tus ja presidentti onnistuivat. Poliittisen opposition pääpuolue, sosialidemokraatit, tuki tuona aikana hallitusta sen keskeisissä tavoitteissa, kampanjoi hallituksen EU-neuvottelutuloksen puolesta ja äänesti jäsenyyden eduskunnan päätöksellä voimaan.

Nyt istuva Lipposen hallitus on yhtä suuren työn edessä kuin edeltäjänsä. Sen on määritettävä Suomen ulkopoliittinen asema sekä ulkopoliittikkamme tavoitteet. Eräs peruste tälle on Euroopan unionin ensi vuonna alkava huippukoukous, jonka asialistalle ulko- ja turvallisuuspolitiikka tulevat.

Syvenevä yhteistyö Euroopan unionissa ei kuitenkaan ole ainoa syy ulkopoliittikan arviointitarpeelle. Pohjois-Atlantin puolustusliiton Naton rooli ja asema ovat muuttuneet, ja liittoutuma järjestelee suhteitaan sen jäseniksi pyrkiviin ja ulkopuolelle jääviin maihin. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyj:n tehtäviin saatetaan tulla myös muutoksia, jotka vahvistavat sen asemaa rauhanturvaamisessa ja kriisien ennaltaehkäisyssä.

Eikä meidän suomalaisten tule kiinnittää huomiottaamme yksinomaan Eurooppaan ja sen turvallisuudesta vastaaviin organisaatioihin. Maailmanjärjestö YK on sekin uudessa tilanteessa, aivan uusien haasteiden edessä. YK on olemassaolollaan ja toiminnallaan tukenut Suomen kaltaisia pieniä maita. Meidän velvollisuutemme ja myös oma etumme on tukea Yhdistyneitä kansakuntia.

Hallitus ja oppositio ovat yksimielisiä tietyistä asioista Suomen historian tässä vaiheessa, mitä ed. Korkea-ahoja täällä kritisoi. Minäkin haluaisin korostaa, kuten ed. Piha, että kansallisesti meidän tulee kussakin ajassa määritellä oman poliittikkamme sisältö ja tavoitteet. Niin on Suomen tässä vaiheessa syytä todeta, että me emme edistä omaa turvallisuuttamme ja pohjoisen Euroopan vakautta liittymällä Naton jäseneksi. Hallitus ja oppositio katsovat Suomen ulkopoliittikan olleen selkeä suhteessa Länsi-Euroopan unioniin Weu:hun. Suomen keskustan ryhmäpuheenvuorossa kesäkuussa todettiin, että ”erityisen tunnustuksen ansaitsee pääministeri, jonka ponteva esiintyminen asiassa on ollut omiaan hälventämään Nato- ja Weu-jäsenyyteen liittyviä epäluuloja”.

Turvallisuuspoliittisen selonteon julkistamisen jälkeen siitä on otettu esille yksittäinen kysymys, kysymys siitä, tulisiko Suomen varautua siihen, että se osallistuisi nk. laajennettuun rauhanturvaamiseen. Vaikka kyse on yksityiskoh-

dasta, ei se toki tarkoita, että itse asia olisi vähäpätöinen. Edellä todettiin, että YK:n asema on muuttumassa ja YK tarvitsee muutosprosessissa tukea lojaaleilta jäsenmailtaan. Tarve laajennettuun rauhanturvaamiseen on todettu nimenomaan YK:ssa. Uudenlaiset kriisit, joita on koettu erityisesti Euroopassa ja Afrikassa, vaativat uudenlaista kriisinhallintakykyä. Yhdistyneet kansakunnat ei halua menettää asemaansa rauhanturvaajana ja konfliktien ennaltaehkäisijänä, mikä on myös Suomen kannalta keskeisen tärkeää tunnustaa. Tähän se tarvitsee konkreettista apua niiltä jäsenmailta, joilla on kokemusta rauhanturvatyöstä ja jotka eivät joudu nykyisten tai tulevien suurvaltojen kiistojen osapuoliksi. Yhdistyneet kansakunnat tarvitsee Suomea, Ruotsia ja muita meidän kaltaisiamme maita.

YK:n ja tulevaisuudessa myös mahdollisesti Etyj:n rauhanturvaamisoperaatiot ovat vaikeampia ja monimutkaisempia kuin ne, mihin kylmän sodan vuosina totuttiin. Rauhanturvaajien täytyy kyetä suojelemaan väestöä ja toteuttamaan humanitaarisia operaatioita oloissa, joissa terroristi- tai maantierosjoukkiot uhkaavat avustuskuljetuksia tai suojeltavaksi määrättyjä siviilikohteita. Tähän työhön osallistuvilta joukoilta kaivataan koulutusta ja asianmukaista kalustoa eli korotettua valmiutta.

Rajaa laajennetun rauhanturvaamisen ja rauhaanpakottamisen välillä ei ole vaikea määrittää. Laajennettu rauhanturvaaminen on vain reagoitua suojeltaviin kohteisiin suunnattuun uhkaan. Siihen ei liity poliittisia tai strategisia päämääriä. Ilmiselvästi ero näkyy myös voiman käytön tasossa ja laajuudessa. Rauhanturvaamiseen täytyy ryhtyä tosissaan, mutta mahdolliset voimatoimet ovat silti rajoitettuja ja kaukana täysimittaisesta sodankäynnistä.

Arvoisa puhemies! Turvallisuuspoliittisen selonteon lähete keskustelussa yksimielisyys näytti ulottuvan pitkälle myös laajennetun rauhanturvaamisen suuntaan. Hallitus ja oppositio olivat yhtä mieltä siitä, erästä ryhmäpuheenvuoroa edelleen lainatakseni, että ”Suomi voi ja sen tulee antaa oma panoksensa kansainvälisen yhteisön konfliktinhallintakyvyn parantamiseksi”.

Lähete keskustelussa valiokuntatyöskentelyä evästettiin toivomuksella täsmentää rauhanturvaamisen laajuutta, vetää raja rauhaanpakottamisen välillä. Tämän toiveen ulkoasiainvaliokunnan mietintö täyttää hyvin. Siinä on selkeästi todettu tarve kaikissa tilanteissa määritellä tehtävän luonne, se onko kysymys rauhanturvaamisesta vai voimankäytöstä

konfliktin osapuolta vastaan. Siinä on selvin sanoin rajattu Suomen osallistuminen vain ensin mainittuihin tehtäviin. Mietinnössä on todettu Suomen jokaisen operaation osalta päättävän itse osallistumisestaan ja sen rajoituksista.

Kun eduskunta tämän keskustelun jälkeen tekee päätöksensä, on ymmärrettävä, mistä on kysymys. Kysymys ei ole minkään kuvitellun Nato-jäsenyyshankkeen torjumisesta, kysymys ei ole Suomen osallistumisesta suurvaltapolitiikkaan tai rauhaanpakottamiseen. Selonteko ja ulkoasiainvaliokunnan mietintö ovat tässä suhteessa selkeää tekstiä.

Haluan myös, arvoisa puhemies, kiinnittää huomiota suomalaisen arvomaailman muutokseen, jossa on selvästi ilmentymässä piirteitä, joihin ed. Tuomioja sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa kiinnitti huomiota. Tässä suhteessa kansallisen asennoitumisemme ja puheitemme sisällön tulisi myös ottaa vastuuta siinä, että me osaamme kasvaa humanitaariseen vastuuseen kanssaihmisistämme ilman militaristisia pyrkimyksiä.

Myös haluaisin kiinnittää huomiota siihen, että on ensisijaista tietenkin se, että me pyrimme humanitaaristen toimien avulla ennalta ehkäisemään sen, että minkään maan sisällä tai maitten välillä syntyisi kriisejä. Mutta on sinällään varmasti pään pensaaseen panemista, jos toteaa, että hyvästä pyrkimyksestä johtuen konfliktit eivät enää koskaan toteutuisi. Eli kriisit ovat varmasti myös tulevaa ihmisten eloa kansojen sisällä ja kansakuntien välillä, ja tällöin on ensiarvoisen tärkeää, että meillä on Yhdistyneet kansakunnat, ylikansallista toimintaa, tämän tyyppisten kriisien mahdollisimman pienillä vahingoilla selvittämiseen.

Arvoisa puhemies! On syytä toivoa, että Suomen turvallisuuspoliittinen linja voidaan hyväksyä mahdollisimman yksimielisesti. Puheenvuorojen vivahde-eroista ja erilaisista sananvalinnoista ei pitäisi ehdoin tahdoin luoda kuvaa risti-riidoista ja erimielisyydestä. Pienen kansakunnan yhtenäisyys on sen turvallisuuspolitiikan suurin voimavara.

Ed. P. Leppänen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Puhakan puheenvuoroon voi suurelta osalta yhtyä. Täällä on tullut esille erilaisia näkökulmia. Nyt konkreettisesti on käy-

ty keskustelua laajennetun rauhanturvan käsitteestä. Minusta tässä suhteessa edelleenkin kyllä vallitsee jonkun asteinen ongelma määrittelyn suhteen. Voidaan selkeästi määrittellä, mitä tarkoitetaan rauhaanpakottamisella. Tiedämme, mitä on perinteinen rauhanturvatoiminta.

Mutta jos ajatellaan esimerkiksi Suomen Libanonin rauhanturvaoperaatiota, joka kulkee perinteisen rauhanturvaoperaation nimikkeen alla, nyt ajateltu Bosnian rauhansopimuksen toimeenpano ainakin minun ajatuksissani näyttää hyvin saman kaltaiselta perusasetelmaltaan. Meillä ei ole rauhanturvalainsäädännössä, ei pykälissä eikä oikein perusteluissakaan, voimankäytön laajuutta tarkasti kuvattu. Voi olla, että on tarpeen kuvata se, mikä esimerkiksi Libanonin operaatiossa on ollut jo tosiasia, kuvata se lainsäädännössä, jotta olemme vahvemmalla pohjalla.

Mutta käytännössä minusta tuntuu, että sitenkään, kun myös laajennetun rauhanturvaoperaation kannattajat tai siitä lähtökohdasta lähtevät korostavat toimien reaktiivista luonnetta, ja kun me ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

P u h u j a: ... sanomme, että kysymys on itsepuolustuksesta, se on asiallisesti sama.

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteko käsittelee aluksi turvallisuuspolitiikkamme lähtökohdia, paneutuu perusteellisesti kansainväliseen turvallisuusympäristöön ja Suomen toimintaan suhteessa siihen, sekä tulostaa johtopäätöksensä Suomen turvallisuuspolitiikan kehittämisen osalta. Aion pitää tätä käsittelyssäni samaan.

Suomi ja Eurooppa elävät maailmassa, joka on hylännyt johtajansa. Maailma ei enää pyöri kahden supervallan ympärillä. Muutoksen myötä myös entinen tapamme hahmottaa maailmaa on tullut käyttökelvottomaksi. Paul Kennedy selittää maailmajärjestyksen syklisyyden maailmanjohtajan vallan kasvun kuluttavuudella. Kun johtajan sotilaspoliittinen rooli kasvaa maailman laajuiseksi, johtajuuden taloudelliset kustannukset ylittävät maan taloudellisen kantokyvyn.

Yhdysvaltojen finanssihegemonia kompastui Vietnamiinsa 1970-luvulla sekä samanaikaisesti liiallisiin sotilaallisiin liittoutumiinsa keskenään ristiriitaisten tahojen kanssa eri puolilla Eurooppaa ja maailmaa. Näiden voisi tulkita olleen al-

kuna myös Euroopan ja Suomen ulkomaankauppapolitiikan monimutkaistumiselle ja epävakautumiselle.

Vaikka realistinen hegemoniateoria onkin keskittynyt tutkimaan Yhdysvaltojen johtajuuden laskua, selittää se myös hyvin Neuvostoliiton ylisitoutumisesta ja sotilaallisen imperiumin jatkuvasta läsnäolosta ja aseavusta aiheutuneen taloudellisen romahduksen. Jos välivaihe, joka välivaiheita aiheutti myös johtajuusaseman romahtamisen. Afganistanista tuli Neuvostoliiton Vietnam. Yhdysvallat ja Venäjä omistavat edelleen merkittävimmän sotilaallisen voiman, mutta kummallakaan ei näyttäisi olevan taloudellisesti mahdollista ylläpitää globaalisti turvallisuusjärjestelmää, mahdollisista haluista maailman hegemonistiksi huolimatta. Siksipä yhden valtion varaan rakentuva vakaa hegemoninen turvajärjestelmä ei tunnu nyt tässä ajassa uskottavalta.

Talous ja turvallisuus kulkevat käsi kädessä. Yleisesti oletetaan, että Euroopan ja Yhdysvaltojen taloudellinen painoarvo laskee ja että puolen vuosisadan trendillä Aasian markkinat kasvavat yli 50 prosenttiin maailman markkinoista. Eli kehittyvän Aasian osuus Japania lukuun ottamatta maailman markkinoista kasvaisi nykyisestä 9 prosentista 50 vuodessa 57 prosenttiin.

Olen rauhaa rakastava nainen ja siksi valmistaudun konfliktiin. Valtion turvallisuus vaikuttaa aina enemmän hyvinvointiin kuin päänvointiin, ja toisaalta taloudellinen epäjärjestys ruokkii sisäistä ja ulkoista turvattomuutta. Turvallisuus ja hyvinvointi kansallisina ja eurooppalaisina tavoitteina ovat tärkeitä ja tässä järjestyksessä.

Sotilaallinen uhka on perinteisesti ollut kansallisvaltion vakavin ulkopuolinen uhka. Vaikka kylmä sota on nyt historiaa, ei sotilaallisen aggression mahdollisuus ole kuitenkaan täysin poistunut, ei edes Länsi-Euroopassa.

Kansainvälinen politiikka on dynaamista ja jatkuvassa muutoksen tilassa. Valtatyhjiöt pyrkivät täyttymään tai korvautumaan uusilla. Muutokset ovat harvoin suuria tai näkyviä, mutta historia on koko ajan liikkeellä ja laajalla rintamalla, ja sen tarkastelu on aina mahdollista vain pidemmässä aikaperspektiivissä ja yleensä taaksepäin. Niinpä turvallisuuspolitiikan Suomessa ja Euroopassa tulisi huomioida voimapolitiittisesta epävakauudesta johtuva epätasapaino, epävarmuus, sotilaspoliittinen ennalta-arvaamattomuus sekä erilaisten voimien yleinen tarve hakeutua tasapainoon. Siten emme teoreettisesti

voi täysin varmasti olettaa, että sota olisi mahdollon länsimaidenkaan välillä.

Muille kuin Oecd-maille on sota myös ehkä varteenotettava ulkoinen uhka. Meidän uhkamme ovat enemmän sisäsiittoisia. Ympäristöongelmat, kasvava järjestäytyneet kansainvälinen rikollisuus, aseiden, huumeiden ja plutoniumin salakuljetus, tarttuvuudet, aids, uusvanhat kulkutaudit, terrorismi, vakoilu jne. voivat aiheuttaa myös aseellisia aggressioita.

Sotilaallisia sopimuksia, kahden- ja monenvälisiä, on solmittu kautta ihmiskunnan ja Euroopan historian. Yhteinen eurokarttamme on vaihtanut värejänsä sitten Karthagon hävittämisen erinäisiä kertoja ja tulee varmasti vaihtamaan, vaikka Suomen eduskunta suuressa viisaudessaan muuta päättäisikin. Heikkojen ja pienten valtioiden kohdalla kysymys on ollut niukkojen voimavarojen kasvattamisesta, suurvalloilla taas ehkä monimuotoisemmat hegemoniapyrkimykset näissä yhteisissä sopimuksissa. Sotilaallisia sopimuksia on aina pystytty solmimaan useammin ja helpommin kuin taloudellisia, mutta jälkimmäiset ovat osoittautuneet pysyvämmiksi.

EU on ensisijaisesti talousliitto, jonka tavoitteena on sisämarkkinoiden luominen ja neljän vapauden eli ihmisten, palveluiden, tavaroiden ja pääoman vapaan liikkumisen toteuttaminen. Suomi on hakeutunut tietoisesti Euroopan integraatioon juuri elinkeinoelämänsä vuoksi.

Eurooppalainen yhteistyö sisältää myös ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden aspektin. Turvallisuus ja hyvinvointi ovat aina sidoksissa toisiinsa. Lain kirjaimen toteutumista suhteessa toisiimme ja kolmansiin ulkopuolisiin tulee hoitaa ja valvoa ja tarvittaessa on ryhdyttävä myös toimenpiteisiin. Sillä niin pitkään kun maailmassa on vallankäyttöä, siihen liittyy myös epädemokraattisia piirteitä ja jopa rikollisuutta. Varovaisuus ja varautuminen ei ole hulluutta, vaan erään viisauden alku.

Rationaalisesti ajatellen Yhdysvaltojen ei kannattaisi uhrata maataan Euroopan puolustamiseksi. Eli turvatakseen kansalaistensa edun, Yhdysvallat ei voisi puolustaa Eurooppaa kaikin käytettävissä olevin keinoin. Eri peliteorioiden haitta- ja hyötylaskelmien mukaan olisi siis järkevää välttää laajamittaista sotaa Yhdysvaltojen näkökannalta. Mutta turvautuminen taktiseen ydinaseiden käyttöön ei ehkä olisikaan irrationaalista sen näkökannalta. Näinpä Ranskan epäily Yhdysvaltain itsekkästä rationaalisesta mallista johti jo 50-luvulla Ranskan oman ydinasepelotteen kehittämiseen.

Yhdysvaltain sodanjälkeinen, suurimmillaan satojen tuhansien sotilaiden armeija Euroopassa oli silloin pantti, turvatakuu, todiste aikeista bluffiteorioita vastaan. Maaailma on muuttunut ja sodankäynti sen mukana. Massiivisista joukkojen liikuttelusta, voiton saavuttamisesta suuria tappioita tuottamalla, kansallisten voimavarojen uhraamisesta on siirrytty tietosodankäyntiin, josta Persianlahden isku on jo nyt vanhentunut esimerkki.

Sodankäynti perustuu nyt tietoyliivoimaan. Voittoon pyritään lamauttamalla vastustajan tärkeimmät järjestelmät. Käytetään aina rajoitettuja voimavaroja. Armeija on valikoitunut, keskimääräistä koulutetumpi, selkeästi ammattimainen. Uusi tekniikka ja taktiikka vastaa niihin muuttuneisiin olosuhteisiin, joissa kriisit ja konfliktit nyt syntyvät.

Sotilasliittojen nopea toimintakyky tulee perustumaan helposti ja nopeasti liikuteltaviin kevyesti aseistettujen valmiusjoukkojen olemassaoloon. Näitä joukkoja ei Weu:lla ole tarpeeksi lähitulevaisuudessa. Niitä kuitenkin tarvitaan päätösten täytäntöönpanoon ja ulkoisten aggressioiden vastustamiseen ennen kuin on liian myöhäistä vastustaa interventiota, sillä aika ja nopeus ovat nykyaikaisessa sodankäynnissä erittäin tärkeitä faktoreita.

Itsenäinen, riittävä ja nopea puolustus ovat edelleenkin kansallisesti tärkeimmät lähtökohdat, joten valmiusjoukot tai paremminkin valmiusarmeija ovat myös itsekkäästi ajatellen oman turvallisuutemme ja hyvinvointimme kannalta ylivoimaisia tekijöitä, kun odotellaan parlamentin päätöstä sotilaallisesta avusta Brysselistä.

Vastauksena näihin kysymyksiin voisi olla, että tulevaisuuden eurooppalainen turvallisuusjärjestelmä perustuu itsekkään eurooppalaisen osapuolen ja itsekkään amerikkalaisen osapuolen vastavuoroisuusnormin säätelämälle yhteistyölle.

Missä kattauksessa Suomi istuu ja kenen kanssa? Yhteistä eurooppalaista identiteettiä on tällä vuosisadalla rakennettu antiikin kolmijalan varaan, johon kuuluvat kreikkalainen kriittinen ajattelu ja demokratian perintö, roomalainen laki ja järjestys sekä kristinuskon sanoma. Niiden voidaan sanoa olevan pienin yhteinen eurooppalainen nimittäjä. Kuitenkin kansallisten kulttuurien sovellukset yhteisistä kulttuuriperimistämme varioivat suuresti ja joskus yhteinenkin muuttuu vastakkainasetteluksi. Euroopan unionin piirissä on korostettu ajatusta ykseyden

erilaisuudesta, unit in diversity, jonka mukaisesti Euroopan eri kansat voisivat kansalliset erityispiirteet tunnustaen kohdata joidenkin yhdistävien nimittäjien alla.

Olemme siis liittyneet taloudellisesti itsekkäistä syistä eurooppalaiseen perheeseen. Olemme halunneet vapaudet. EU on kuitenkin prosessi. Olemme mukana prosessissa, jonka arvojen vuoteen tai pehmeen voimme vaikuttaa omalla panoksellamme. Se tarkoittaa aktiivisuutta kaikilla tasoilla, niin ympäristö-, yhteisö- kuin yksilötasollakin. Me emme voi tietää vastauksia kaikkiin tulevaisuutta koskeviin kysymyksiin. Ne eivät ole helppoja kysymyksiä edes ajatella, mutta me voimme ja meidän tulee käynnistää sekä kysymysten teko että vastausten haku. Me alamme nähdä tulevaisuuden. Me itse asiassa elämme jo tulevaisuudessa, jos osaamme tiedostaa sen. Se ei ole mikään lahjapaketti, joka avataan 2020, vaan se on prosessi, jota elämme aktiivisesti tänään ja tässä.

Kriisien luonne on muuttunut. Siksi turvallisuusrakenteidenkin on muututtava. Yhteiskunnalliset ajatukset muuttuvat suhteessa itseensä ja muihin yhteiskuntiin. Kehitys kehittää myös asevoimia ja kansallinen turvallisuus vaatii omaa valmistautumista kaikilla tasoilla ympäristö-, rikkollisuus- ja onnettomuusriskien sekä yllättävien aggressioiden kohtaamiseen ja hallintaan. Marsijärjestyksenä meillä on filosofia, oma kansallinen turvallisuus ensisijaisesti ja muutostarpeen tiedostaminen sen rinnalla. Meidän on eletävä sitoutuneena moninaisuuden maailmassa, valtojen liikkeessä, tiedossa, jota emme tiedä, mutta joka tapahtuu kaikkialla. Emme voi sanoa: Maailma seis! Minä tahdon ulos! Tietäen maailman ra'at realiteetit voimme vain rakentaa omaa yhteiskuntaamme, omaa parlamentaarista päätöksentekoamme ja omia puolustusvoimiamme. Niin on maailma muuttunut, Eskoseni.

Arvoisa puhemies! Maailmaa voimme muuttaa vain omalla panoksellamme. Rauhaa me puolustamme ja sen eteen työtä teemme, mutta kriisit ovat todellisuutta, joita emme voi hyvistä intentioistamme huolimatta kieltää. Kriisit meidän on hallittava myös omalla maaperällämme. Puolustusrakenteemme on pitkälti perustunut teollisen sodankäynnin malliin. Maailman kriiseissä ja hallinnassa on kuitenkin tapahtunut jo useita sukupolven vaihdoksia ja tietosodankäynti on 2000-lukua. Syvä taistelu, aika, valmius, iskukyky, liikuteltavuus, tietojärjestelmien hallinta, yhä suurempi teknillistyminen, johtaminen ovat sitä tulevaisuutta, joka on nyt.

Ilmestyskirjan pedot ovat elokuvissa, vääritys maailmassa todellisuutta. Olisi onnetonta olla varautumatta tähän todellisuuteen kansallisella tasolla. Valmiusjoukot rauhanturvatehtävän käytössä perustuvat siihen tehtävään tahtovien henkilöiden vapaaehtoisuuteen, kansallisen tason valmius taas asevelvollisuuteen. Me emme halua kieltää yksilöiden valinnanvapautta työtehtävissä. Rauhanturvaaminen on eräs sellainen työtehtävä, joka perustuu täysin vapaaehtoiseen valintaan. Tehtävään asetettavista joukoista päättää eduskunta tapauskohtaisesti.

Unioniin liittyessämme emme tehneet turvallisuuspoliittisia varauksia perustamissopimukseen emmekä Maastrichtin sopimukseen. Olemme liittyneet unioniin sotilaallisesti liittoutumattomana maana. Haluamme osallistua aktiivisesti ja rakentavasti yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan luomiseen ja toteuttamiseen. Rauhaan emme ketään pakota. Se olkoon suurempien resurssien ja vallankäyttäjien tehtävä. Kantamme varmasti haluamme ilmaista myös niistä asioista. Olkoon ohjeenamme näissäkin tuomioissa ja kannanotoissa eettisyys, oikeudenmukaisuus, totuus ja demokratia.

Ed. Jansson merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K u i s m a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. R. Korhonen kosketteli sinänsä minusta hyvässä puheenvuorossa talouden ja turvallisuuden liittymäkohtaa. Varmasti on niin, että minne taloudellisesti liittoudumme, kiistämättä turvallisuus liittyy siihen. Siinä mielessä ajatus, että Suomi voi uskottavasti pitää yllä omaa sotilaallista turvallisuutta maailmassa, on kysymys, joka seuraavaksi Suomessa tulee luvalliseksi viralliseen keskusteluun.

Kyllä meidän varmasti täytyy muodossa tai toisessa myös harkita sitä, että uskottavaa puolustusta emme ehkä voi ylläpitää liittoutumatta. Tietenkin me voimme olla liittoutumatta ja ottaa sen riskin, että oma turvallisuus on heikommassa käsissä. Voihan olla ja ehkä on toivottavaa, että EU tai EU:n puitteissa turvallisuustekijä kehitytty edelleen tai sitten ilmaantuu jotakin uusia sotilaallisia liittoutumia. Jokaiselle valtiolle ja Suomen eduskunnalle on tärkeintä oma turvallisuus. On merkitystä sillä, että osallistutaan kansainvälisiin velvoitteisiin, mutta tämä keskustelu on saanut liikaa painoa. Minusta ainakin on tärkeää ajatella ja harkita niitä riskejä, mitä maan

omalla turvallisuudella on ja mitä me sen hyväksi voimme tehdä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S-L. Anttila.

Ed. P e s ä l ä : Arvoisa puhemies! Aluksi toetaisin, että hetkessä on itselleni nostalgiaa. Edellisen kerran olen pitänyt puheen tältä paikalta 12,5 vuotta sitten. Siinä mielessä olen enemmän uusi tällä paikalla kuin monet uusista kansanedustajista.

Arvoisa puhemies! Poliitikassa ja asioissa pitää olla johdonmukainen ja niinpä nyt oppositiot on tietysti arvosteltu siitä, että edellisen hallituksen aikana jo aloitettiin turvallisuuspoliittisen selonteon valmistelu. Edellisen hallituksen aikana min. Haavisto toi saman kysymyksen esimerkiksi meidän ryhmäämme keskusteluun, niin siinä mielessä olemme ryhmänä johdonmukaisia, että silloin yksiselitteisesti tyrmäsimme sen ajatuksen. Silloin puhuttiin prikaatista. Silloin kenraali Hägglund kävi asiantuntijana ja ilmoitti, että sen hinta on 2,2 miljardia markkaa. Se tyrmättiin. Asiaa ei tuotu sen pitemmälle. Nyt sitten asia jatkuu ja menee eteenpäin.

On myönnettävä, kuten täällä monessa puheenvuorossa on todettu, että aika ja asiat muuttuvat ja on aivan selvää, että näistä asioista on käytävä, niin kuin pääministeri osaavasti sanoi, avointa keskustelua. Siinä mielessä olisi tietysti ollut hyvä, että pääministeri olisi käyttänyt jo paljon aikaisemmin sen puheenvuoron, jonka hän käytti eilen illalla, kun hän totesi, että meidän on nivellyttävä läntiseen puolustusjärjestelmään, jotta sitten saamme sieltä tarvittaessa turvallisuutta. Tämä puheenvuoro olisi pitänyt käyttää ennen valiokuntakäsittelyä. (Ed. Lamminen: Aivan oikein!) Valiokunnassa olisi voitu ottaa tähän asiaan kantaa ja valiokuntien mietinnöt olisivat varmasti muovautuneet toisella tavalla, jos olisimme tähän peruskysymykseen voineet ottaa kantaa.

Nimittäin siitähän on kysymys, ja se on hyvin suuren luokan periaatekysymys, että me olemme muuttamassa turvallisuuspoliittista linjaa. Jos me laajasti olemme yhtä mieltä, niin muutettakoon! Mutta niin suuresta kysymyksestä kuin turvallisuuspolitiikka, yksimielisyyden täytyy olla mahdollisimman pitkälle menevä eikä niin, että juuri ennen päätöksentekoa, itseasiassa keskustelun kuluessa pääministeri ilmoittaa, mistä

on kysymys. Me tiesimme kyllä, että taustalla näin on, mutta avoimuus olisi edellyttänyt, että se olisi sanottu meille ennen valiokuntakäsittelyä.

Saranakohta minun ja meidän ryhmämme ymmärryksen mukaan, niin olen uskonut, on siinä, että me luovumme perinteisestä rauhanturvatoiminnasta, mikäli perustamme kriisinhallintajoukot puolustusvoimien sisään. Siinä on saranakohta. Jos me perustamme nämä joukot puolustusvoimien sisään, me teemme siinä poliittisen linjapäätöksen, josta puolustusvoimien sisällä ei olla samaa mieltä. Kenraalit ovat tukka pystyssä siitä, että miljarditolkukkujen kulut tulisi puolustusbudjetin sisällä ohjata tähän toimintaan, joka on huutavan tärkeä, kun ajattelee puolustusvoimien toimintaa yleensä jo muutoinkin.

Ja tässä sekä taloudellisesti että poliittisesti on se saranakohta. Siitä ei päästä yli eikä ympäri. Kadun ihminen sekä aivotarsien ihmiset tietävät ja tajuavat tämän asian paljon selkeämmin kuin moni edustaja tässä salissa. He tietävät, mistä on kysymys, ja sen tähden ne gallupit, joita on tehty, osoittavat omaa selkeää kieltään.

Itselläni ei ole mitään pelkoa eikä mitään vapinaa. Jos kerran lähemme sille tielle, niin lähemme. Se on tietoinen valinta, mutta se täytyy tehdä, niin kuin sanoin, mahdollisimman suurella avoimuudella.

Rauhanturvalakia muuttamalla voimme Bosnian kriisin hallita omalta osaltamme. Siitä ei ole erimielisyyttä. Ja siinä mielessä tervehdin kyllä ulkoasiainministerin selkeää kantaa, että voimme ottaa tässä kysymyksessä aikalisän, kun puhumme kriisivalmiusjoukosta. Tarkastelemme asiaa ja hoidamme Bosnia-kriisin muuttamalla rauhanturvalakia. Se on viisasta puhetta tilanteessa, jossa todella on tavattoman suuresta periaatteellisesta ratkaisusta kysymys, kun puhumme turvallisuuspolitiikan linjan muuttamisesta, joka näihin päiviin on ollut saman suuntainen jo yli 40 vuotta.

40 vuotta sinibaretit ovat tehneet Suomea hyvin myönteisellä tavalla julkiseksi maailmalla. He ovat Suomen kuvaa tavattoman myönteisesti kirkastaneet. Se on hieno asia. Jos siitä luovumme, me luovumme erästä sellaisesta pr-tekijästä, joka on meille ollut mahtava. Jos niin hyväksi näemme. Eihän siinä mitään. Mutta nämä asiat meidän täytyy sisäistää itsellemme ja siltä pohjalta, arvoisa puhemies, tehdä päätökset.

Ed. T u l o n e n : Arvoisa puhemies! Kylmän sodan jälkeisessä Euroopassa Suomen turvalli-

suuspoliittinen toimintaympäristö on kokenut mielestäni merkittäviä ja perusteellisia muutoksia. Määriteltäessä Suomen turvallisuuspolitiikan päälinjoja tukeudutaan usein edelleen perinteisiin argumentteihin. Suomen geopoliittista asemaa idän ja lännen välissä korostetaan yhä edelleen ja vältetään kaikin tavoin sitoumuksia, joiden voidaan katsoa rajoittavan omia kansallisia etujamme ja liikkumatilamme turvallisuuskysymyksissä.

Nämä argumentit ovat sinänsä päteviä ja historiallisesti valideja. Ne ovat mielestäni kuitenkin toisarvoisia, kun pyritään hahmottelemaan maamme turvallisuuspoliittista roolia Euroopan muuttuneessa turvallisuusympäristössä. Tarkasteltaessa Suomen turvallisuuspoliittisia tavoitteita ja velvoitteita Euroopan unionin jäsenenä pitää ehdottomasti pysähtyä miettimään, mitä termi "turvallisuus" meille oikeastaan tarkoittaa. Entä, miten Suomi voi parhaiten edistää ja ylläpitää sekä omaa että muiden turvallisuutta tässä keskinäisessä riippuvuudessa, kaikki riippuu kaikesta -maailmassa.

Näitä asioita on mielestäni tässä turvallisuuspoliittisessa selonteossa otettu kiitettävästi huomioon, mutta ei kaikilta osin. Liittyessään Euroopan unionin jäseneksi Suomi sitoutui koko Maastrichtin sopimukseen, siis myös siinä esitettyihin pyrkimyksiin kehittää unionin yhteistä puolustuspolitiikkaa ja mahdollisesti yhteistä puolustusta. Maastrichtin sopimuksessa viitattu puolustuspolitiikan käsite on nykytilanteessa ymmärrettävissä minun mielestäni Weu:n osalta enemmänkin pyrkimykseksi kriisien ennaltaehkäisyyn ja erilaisten ei-sotilaallisten turvallisuusuhkien lievittämiseen kuin varsinaisen yhteisen puolustuksen kehittämiseen.

Mielestäni turvallisuuden käsittäminen laajalaisesti demokraattisesti ja siinä mielessä positiivisesti on avain Suomen uuden vastuullisen aseman ymmärtämiseen Euroopan unioniin kuuluvana valtiona. Esimerkiksi ympäristön saastuminen tai demokratian vastaiset ääriyhtymät ovat nykytilanteessa meille kaikille konkreettisempia turvallisuusuhkia kuin aseelliset hyökkäykset valtiotamme kohtaan.

Suomen täysjäsenyys Weu:ssa ei tarkoittaisi maamme suuntautumista turvallisuuspoliittisesti ketään vastaan, vaan olisi osoitus siitä, että suomalaiset ymmärtävät vastuunsa yhteistyöhön perustuvan vakauden ja demokraattisen kehityksen ylläpitäjänä Euroopassa.

Koska turvallisuusongelmat ovat siis pääosin epäsuoria, paras tapa suojaautua uhkilta on olla

aktiivisesti mukana mahdollisimman monessa vakiintuneessa turvallisuuteen kokonaisvaltaisesti suhtautuvassa organisaatiossa.

Liittyminen täysjäseneksi Weu:hun olisi mielestäni looginen jatke Suomen entistä osallistuvammalle ja laajakatseisemmalle turvallisuuspoliittikalle. Se olisi myös ehdottoman positiivinen signaali muille valtioille siitä, ettei Suomi pyri menneisyyden argumentteihin nojautuen ns. poimimaan rusinoita pullasta turvallisuuspoliittisena vapaamatkustajana. EU:n jäsenenä Suomen on edistettävä kestäväää demokraattista kehitystä ja vakautta luovaa turvallisuuspolitiikkaa. Länsi-Euroopan unionin eli Weu:n täysjäsenyys olisi käsitkseni mukaan juuri tätä.

Muilta osin hallituksen selonteko Suomen turvallisuuspoliittisista suuntaviivoista on selkeää. Selonteon alussa todetaan Suomen turvallisuuspolitiikan linjauksesta oikeastaan kaikki se olennainen, mihin koko ajan sitten jatkossa selonteossa viitataan. Elikä turvallisuusongelmat tulee ratkoa yhteistyöllä, yhteisesti sovittujen käytäytymissäntöjen mukaisesti ja kaikkien valtioiden täysivaltaisen tasavertaisuuden pohjalta.

Turvallisuuspolitiikka pitää todella nähdä mielestäni laaja-alaisempana kuin pelkkänä sotilaallisena toimintana. Laaja-alainen kansainvälinen yhteistyö, luonnonsuojelu sekä erilaisten katastrofien ennaltaehkäisy on juuri sellainen osa turvallisuuspolitiikkaa, jonka avulla ihmisten turvallisuutta täällä Suomessa, niin kuin koko Euroopassa, voidaan ylläpitää ja parantaa.

Suomen liittyessä Euroopan unioniin suuntaudimme selkeästi Länsi-Eurooppaan. Hylkäsimme samalla lopullisesti ns. suomettumisen. Tammikuussa 92 purettiin yya-sopimus ja kesäkuussa samana vuonna Suomesta tuli Naton yhteistyöneuvoston jäsen. Suomessa käytiin vain vähän keskustelua tästä muutoksesta ja sen merkityksestä turvallisuuspoliittiseen linjaamme.

Sittemmin EU-kansanäänestyksen yhteydessä monet suomalaiset totesivat, että EU:hun liittyminen on tärkeää juuri turvallisuuspoliittisista syistä. Haimme sotilaallista lisäturvaa Euroopan unionista mitenkään aliarvioimatta Suomen upeaa ja loistavaa armeijaa. Näin itsekin ajattelin. Kuitenkaan Suomi ei liittynyt Weu:n täysjäseneksi, vaan ainoastaan sen tarkkailijaksi. Halusimme selkeästi pysyä liittoutumattomina.

Minusta tuntuu joskus kuin puhuisimme turvallisuuspolitiikasta liian usein asian vierestä, mikä ei sinänsä lisää kansalaisten turvallisuuden tunnetta. Se ei myöskään luo hyviä olosuhteita keskustelulle esimerkiksi siitä, miksi valmius-

joukkojen perustaminen on tärkeää. Tiedämme kaikki, että valmiusjoukkojen kouluttaminen ja ylläpitäminen maksaa siitä huolimatta, että ne ovat kiinteässä yhteydessä puolustusvoimiin. On tärkeää, että valmiusjoukkojen perustamisen yhteydessä käydään perusteellinen keskustelu siitä, mitä joukot kokonaisuudessaan maksavat ja mistä rahat otetaan.

Puolustusvoimien varsinaista tehtävää ei saa enää heikentää taloudellisesti. Jo nyt on tingitty asevelvollisten koulutuksesta ja puolustusvoimien rakennusten korjauksista niin, että työsuojeluviranomaiset ovat joutuneet määräämään tiloja käyttökieltoon korjausmäärärahojen puutteessa.

En kuitenkaan vastusta valmiusjoukkojen perustamista, koska katson sen olevan esiaste Wou:n täysjäsenyyteen ja mahdollisesti keskustelun aloittamiseen Naton jäsenyyteenkin niille, jotka rohkenevat tätä keskustelua käydä, varsinkin kun Venäjään on liittynyt kesäkuussa Naton rauhankumppanuusohjelmaan.

Olisi erittäin tärkeää, että rauhanturvallisuuden muuttaminen saataisiin nopeasti tänne eduskunnan päätettäväksi. Suomalaistenkin pitäisi voida viedä apu perille sodasta kärsiville siviileille. Voiman käytön on oltava järeämpää, kuin mihin nykyisillä YK:n rauhanturvajoukoilla on valtuuksia. Bosnian tapahtumat ja siviilien kohtalot järkyttävät meitä kaikkia. Myös YK:n rauhanturvatoiminta sai tässä yhteydessä kolauksen. Jotakin on siis tehtävä. Mahdollisilla valmiusjoukoilla on tarkoitus hoitaa nykyisen kaltaiset rauhanturvatehtävät, ainakin avustaa niissä ja todeta, että niitä tarvitaan.

EU:n vuoden 1996 hallitustenvälisen konferenssin yhdeksi pääkysymykseksi nousee yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka, sen tehostaminen ja erityisesti konfliktien ennaltaehkäisy ja kriisien hallinta. Jää nähtäväksi, olisiko ollut järkevämpää odottaa ja kuunnella ensin toisinpäin se keskustelu, mitä ne päätökset ovat, joihin konferenssissa päädytään. Entä onko järkevää viedä tässä asiassa eduskunnassa läpi päätöksiä, joihin koko eduskunta ei voi sitoutua?

Arvoisa puhemies! Turvallisuuspolitiikka on yhteinen asia, jos mikään.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minä en ole lukenut lainkaan koko valtioneuvoston turvallisuuspoliittista selontekoa sen paremmin kuin myöskään puolustusasiainvaliokunnan tai ulkoasiainvaliokunnan mietintöä. Se ei ole ollut ollenkaan tarpeen, koska minä olen sen korvik-

keeksi kuunnellut täällä vajaat 11,5 tuntia asiallisia ja järkeviä luentoja asian tiimoilta, kuunnellut ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Paasiota, pääministeri Lipposta, puoluejohtaja Ahoa, olen kuunnellut myös erityisen tarkasti kansanedustaja Kiljusta, jota pidän hyvin asian-tuntevana ja selkeäsanaisena ihmisenä. Ed. Laakson väkevästä mielipiteistä minä olen ottanut vain kolmanneksen, lisännyt niihin vähän lantrinkia ja käyttänyt hyväkseni vähän laimennetussa muodossa. Erityisen hyvä eilen illalla myöhään oli ed. Viitasen puheenvuoro, kun hän sosialidemokraattien ankaraa ryhmäkuria uhmaten kysyi useita kertoja, miksi on niin kiire. Erityisesti minä tietysti ihailen häntä vielä siitä syystä, että huudellesani väliin hän viimein sanoi minulle, että pidä Aittoniemi suusi kiinni.

Rouva puhemies! Näiltä pohjilta minä olen luonut oman näkemykseni asiasta. Jos se ei ole perusteellinen, niin se ei ole asiaan paneutumisen vika, se on henkilökohtaisten vajavaisuuksien ansiota.

Hyvin pitkälti olen asiassa samaa mieltä kuin armoitettu puhuja ed. Pesälä 12,5 vuoden tauon jälkeen sanaisen arkkunsa aukaistessaan lausui. Toisin sanoen meidän täytyy ilman muuta seurata kansainvälisiä vaatimuksia. Ja kun on kysymys siitä, että meidän pitää muuttaa lainsäädäntöämme, jotta me voimme osallistua rauhanturvatoimintaan Bosniassa siellä olevien vaatimusten mukaisesti, se on toki tehtävä. Mutta jatko on tarkasti harkittava.

Lähden siltä pohjalta, että tunnen suurta huolta siitä, mihin kehitys johtaa, mihin on salatusti tarkoitus mennä Suomen puolustuspolitiikassa ja liittoutumisessa. Katselen sitä taustaa vasten tätä asiaa, että ihan pari kolme vuotta sitten, kun maailmassa tapahtuivat mullistukset, me pääsimme irtautumaan idän piinasta, me menimme Euroopan talousalueen jäseneksi. Siitäkin käytiin hyvin kriittistä keskustelua. Moni oli sitä mieltä, että näin ei pitäisi tehdä tietyistä syistä, joita en lähde sen enemmälti selvittelemään. Me teimme kuitenkin sillä tavalla ja sanoimme, että tämä on viimeinen askel, ei yhtään tämän pidemmälle.

Vuosi sen jälkeen me olimme torvet soiden ja porskutellen menemässä Euroopan unionin jäseneksi, ja samalla todettiin, että ei yhtään pitemmälle, ei missään tapauksessa sotilaalliseen liittoutumiseen, ei itsellisen puolustuksen ulkopuolelle.

Sen jälkeinen kehitys on vienyt meitä hyvin nopeasti ja voimakkaasti eteenpäin. Olemme toi-

nen jalka Weu:n, Länsi-Euroopan unionin, oven sisäpuolella. Olemme liittyneet Naton rauhankumppanuussopimukseen. Meillä on yhteisiä harjoituksia Naton kanssa. On siis edetty muutamassa vuodessa niin uskottoman nopeasti, että jos asiaa olisi väläytelty ennen Eta-käsittelyä vuodelta 1995, mikä on tämän päivän kuvio, sitä ei ehkä kukaan olisi uskonut.

Nyt tämä vaihe, jossa perustetaan taistelujoukkoja, joita voidaan nopeasti rauhanturvatoiminnan nimissä sijoittaa käytännössä Euroopan unionin, sanotaan Weu:n, alaisuuteen, herättää viimeisetkin hälytyskellot soimaan. Saattaa olla, että olen väärässä, mutta tässä on sellainen ajatus, että tällä tavalla luodaan euroarmeijan pohjat. Tämä on Suomen panos tulevaan euroarmeijaan. Tältä pohjalta vuoden 1996 hallitustenvälisissä neuvotteluissa, kun on saatu jo sotilaallinen verkosto, vaikkakin harva, luodaan lopulliset päätökset, jotka johtavat eurooppalaiseen yhteiseen armeijaan ja ehdottomaan sotilasliittoutumiseen.

Jos näin katsotaan olevan asiallista, niin mikä siinä, tehdään tällä tavalla. Jos eduskunta ja Suomen kansa sillä tavalla päättää, ei siinä mitään. Mutta se ei saa tapahtua hiiviskelemällä sillä tavalla, että vaikka tavallinen ihminen tietää, että jotakin muuta on suunnitelmien taustalla, niitä ei sanota selkeästi, vaan edetään askel askeleelta, kuten jossakin nuoruuden kuurupiilossa vai mitä se oli: kun katse vältti, siinä liikahdettiin metri jonkin paaluun suuntaan ja sitten oltiin taas kuin mitään ei olisi tapahtunut. Eli tällä tavalla edetään tässä asiassa puhumatta siitä, mikä on todellinen päämäärä, mikä on todellinen lopputulos. Tämä ei ole kansanvaltaista päätöstä.

Sen vuoksi näiden taistelujoukkojen perustaminen siinä mielessä kuin täällä on esitetty, ei voi olla perusteltua, mutta kylläkin päätökset siltä osin, että me pystymme osallistumaan rauhanturvatoimintaan Bosniassa. Ei meidän tarvitse välttämättä aina olla Makedoniassa teltoissa tavallaan toimettona, vaan olla siellä, missä tarvitaan toimintaa, mutta sillä tavalla, että se ei johda vastoin eduskunnan todellista tietoa sotilaalliseen liittoutumiseen.

Rouva puhemies! Tämä oli asiasta tällaisen yksinkertaisen kansanmiehen näkemys.

Minä eräänä päivänä huomaavat sitten, että ovat jossakin "Kornitubliakin" vuorenrinteellä räntäsateessa kyyristyneenä johonkin kivenkoloon se kiinalainen rynnäkkökivääri kourassa, joita kuulemma Suomessa jo piilotellaan sänkyjenkin alle, niin kuin täällä joku sanoi.

Minä kuitenkin näkisin tässä myöskin erään vaaran, joka saattaa olla korkealta pilvistä otettu, mutta tulokoon nyt sekin esille. Saattaa olla, että nuoret miehet tulevaisuutta sen enemmästi arvelematta liittyvät tällaisiin joukkoihin osin siitä syystä, että heidän tulevaisuutensa tässä työtömyyden yhteiskunnassa on näköalaton. He haluavat liittyä tällaisiin joukkoihin seurauksia ajattelematta saadakseen itselleen rahaa ja leipää. Eräänä päivänä huomaavat sitten, että ovat jossakin "Kornitubliakin" vuorenrinteellä räntäsateessa kyyristyneenä johonkin kivenkoloon se kiinalainen rynnäkkökivääri kourassa, joita kuulemma Suomessa jo piilotellaan sänkyjenkin alle, niin kuin täällä joku sanoi.

Ehkä tämä viimeinen lausumani nyt oli hiukan liikakorostettu, mutta joka tapauksessa tässä on olemassa sellainen vaara, että näköalattomuus johtaa nuoret miehet tällaisiin joukkoihin ilman, että he harkitsisivat tarkasti sitä, mikä saattaa olla tulevaisuus. Se saattaa olla joskus hyvinkin ankara, varsinkin jos mennään niin pitkälle, että meidän valmiustaistelujoukkomme osallistuvat rauhaanpakottamiseen, johon tässä kuitenkin tähdättäneen, ainakin taistelujoukkoina euroarmeijaan, mitä ei voida hyväksyä ilman perusteellista keskustelua.

Rouva puhemies! 9 minuuttia 30 sekuntia. Aikaa ei ylitetty!

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Vielä kerran haluan toistaa sen, että jos eduskunta myönteisesti suhtautuu rauhanturvallisuuden uudistamiseen, niin pidän välttämättömänä, että tässä laissa todetaan, että Suomi ei osallistu rauhaanpakottamiseen. Täällä monissa puheenvuoroissa, niin kuin ed. Aittoniemenkin, on todettu, että oltaisiin sellaiseen toimintaan osallistumassa. Näin ei ole asian laita.

Tärkeänä pidän myös sitä, että rauhanturvatoimintaan osallistuminen, on se sitten uudenlaisissa valmiusjoukoissa tai entisenlaisen koulutuksen jälkeen, tapahtuu vapaaehtoisesti. Vapaaehtoisuus on tärkeä elementti tätä toimintaa. Olen ed. Aittoniemen kanssa aivan samaa mieltä siitä, että rekrytoinnin tällaisiin tehtäviin täytyy tapahtua niin, että sinne valikoituu henkilöitä, jotka pystyvät sen tehtävän suorittamaan asialli-

sesti, rauhallisesti. Rauhanturvatoiminta on aivan eri asia kuin taistelutoiminta. En tässä yhteydessä edes käyttäisi sellaista sanontaa kuin taistelujoukot, joihin ed. Aittoniemi viittasi. Koska näin on, se edellyttää myöskin näiltä henkilöiltä orientoitumista nimenomaan rauhanturvatehtävään. Jos tulevaisuudessa tätä koulutusta varusmieskoulutuksen yhteydessä annetaan, niin sitoutumisen mahdollisiin rauhanturvatehtäviin tai valmiusjoukkoihin, joista nyt puhutaan, täytyy tapahtua myöhemmin. Tässä suhteessa olen ed. Aittoniemen kanssa samaa mieltä, ja kannan tämän huolen, että ei saa tavallaan väärin perustein lähteä tällaisiin tehtäviin.

Mitä sitten tulee työttömyyteen ja rauhanturvatoimintaan, niin jo tällä hetkellä on ollut selvästi havaittavissa se, että työttömyys on yksi syy, jonka tähden rauhanturvatehtäviin on hakeuduttu. Sitä kautta Suomen rauhanturvatehtävissä on ollut hyvin ammattitaitoista väkeä, monipuolista joukkoa, joka on kaikin tavoin voinut hyödyttää sitä yhteisöä ja yhteiskuntaa, jossa he ovat rauhaa turvaamassa.

Vielä haluaisin todeta sen taas kerran ed. Aittoniemelle ja kaikille muillekin salamyhkäisyyttä epäileville, että jos me keskustelisimme sotilaallisesta liittoutumisesta, niin me keskustelisimme sotilaallisesta liittoutumisesta. Siitä ei ole nyt kysymys, eikä Suomi liittoudu sotilaallisesti eduskunnan tietämättä. Jos näin tehtäisiin, se päätös tehtäisiin täällä. Hallitus on linjannut sen, että Suomi on sotilaallisesti liittoutumaton maa, ja se on myöskin selonteossa todettu. Toivottavasti eduskunta näkee tämän linjauksen tärkeänä tällä hetkellä.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi esitti ihan aiheellisen pelon siitä, että suuren työttömyyden aikana voi olla niin, että nuoret hakeutuvat tavallaan työhön rauhanturvatoimintaan laajennettunakin. Se on ihan oikea huoli, ja minusta on se huoli myös turvattava siltä osin, jottei sitä huolta tarvittaisi kantaa, että ihmisille taataan mahdollisuus myös peräännyttyä siinä vaiheessa, jos esimerkiksi uskonnollinen vakaumus tai näkemys muuttuu siten, että ei enää halua asetta kantaa.

Todettakoon, että ainakin mitä minä olen näistä papereista lukenut, näissä ei ole kysymys taistelujoukoista missään mitassa eikä rauhaanpakottamisesta vaan enemmänkin humanitaarisen avun perille viemisestä, tarvittaessa vähän kovemmistakin toimista, jos sellaisiin joutuu. Itse olen järjestysmiehenä ollut tanssilavoilla, ja

kun kaverit siellä lavan takana tappelevat, olen katsonut tarpeelliseksi, että hyvissä ajoin puututaan tilanteeseen. Siinä on tavallaan pienimuotoinen kriisi. Jos siihen ei puututtaisi, siinä voi tapahtua korvaamattomia vahinkoja. Joskus joudutaan käyttämään jopa hyvin kovaakin kättä, ottamaan niskasta kiinni ja mahdollisesti pamppuakin antamaan. Vertaisin YK:ta tähän. Sillä on samanlainen tehtävä rauhanturvatoiminnassa. Silloin pitää kuseksia nuotio sammuksiin heti, kun on mahdollista, jottei kriisi ennätä laajeta.

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Olen ed. Lahtelan kanssa samaa mieltä siitä, että rauhanturvatoimintaan osallistuminen on ja sen pitää olla vapaaehtoista. Se merkitsee sitä, että siitä voi myös kieltäytyä sen jälkeen, kun on mahdollisesti ilmoittanut olevansa käytettävissä mutta jostakin syystä ei enää halua mukaan lähteä. Olkoot sitten perhesyyt tai aatteelliset syyt tai henkilökohtaiset syyt, mitkä tahansa, näin pitää olla.

Tässä on juuri suuri ero siihen, että jotkut saattavat puhua siitä, että Suomen pitäisi sotilaallisesti liittoutua. Jos me olisimme sotilaallisesti liittoutunut maa, silloin me emme enää puhuisi vapaaehtoisesta toiminnasta. En usko, että suomalaisten asenteet liittoutumista kohtaan esimerkiksi tällä hetkellä ovat myönteiset, vaikka jotkin tahot esittävät, että Suomen pitäisi liittoutua. Yksi peruste on juuri se, että silloin me sitouisimme lähtemään taistelutehtäviin muualle kuin Suomeen. Tämä on merkittävä ero, joka tulee pitää pitää mielessä silloin, kun puhutaan rauhanturvatoiminnasta ja sen vapaaehtoisuudesta.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On tietenkin hyvä korostaa sitä, että kyse on vapaaehtoisista varusmiehistä. Mutta se, mitä me emme tiedä, on se, koskeeko tämä vapaaehtoisuus myös kantahenkilökuntaa. Upseeriliiton puheenjohtaja Pekka Kouri käydessään puolustusvaliokunnassa asiantuntijana viittasi muun muassa Sotilasaikakauslehdessä kirjoittamaansa artikkeliin, jossa hän mainitsee Upseeriliiton esittäneen neuvotteluja puolustusministeriölle, koska he eivät tiedä, ovatko he vapaaehtoisia vai ovatko he palkkasotilaita vai konna-taanko heidät kriisienhallintaoperaatioihin sotilaskäskyllä.

Me tiedämme sen, että hallituksen mielestä varusmiehet, jotka osallistuvat tulevaan kriisien-

hallintajoukkoon, ovat vapaaehtoisia. Mutta me emme tiedä sitä, mitä tapahtuu kantahenkilökunnan upseereiden osalta. Vastausta ainakaan viime viikkoon mennessä ei tähän kysymykseen vielä ole tullut.

Toiseksi kun korostetaan varusmiesten vapaaehtoisuutta, täytyy tietenkin muistaa, että ne varusmiehet, jotka sitoutuvat kriisinhallintajoukkoon, tekevät sen, kuten ed. Aittoniemi mainitsi, varsin monilla eri perusteilla. Turvallisuuspoliittisesta selonteosta käy ilmi, että ne, jotka sitoutuvat tällaiseen valmiusjoukkoon, voivat päästä varusmiespalveluajana ulkomaille, ulkomaille järjestettäviin harjoituksiin. Luulen, että aika monen varusmiehen mieltä kiehtoo mahdollisuus päästä tylsästä kotimaisesta koulutuksesta ulkomaille tapahtuvaan konkreettiseen harjoitustoimintaan. Ulkomaillahan on mukava käydä, kuten me kaikki ja muun muassa minä itse kokemuksesta tiedän. Luulen, että tämä on yksi sellainen peruste, jolla moni hakeutuu kriisijoukkoon tietämättä itse asiassa, mihin hän tulevaisuudessa sitoutuu.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on täynnä, ed. Laakso!

Ed. Lamminen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli oikein, että tässä vaiheessa kiinnitetään huomiota rekrytointiin, kuten ministeri ja myös ed. Aittoniemi kiinnittivät. Kun YK-sotilas rekrytoidaan, siis sinibaretti, hänellä on ensimmäinen kriteeri rekrytointitilaisuudessa se, mikä hänen siviiliammattinsa on, mitä hän osaa, mitä hän on tehnyt. Hän on jo iäkäs reserviläinen, ehkä 25-vuotias, sehän on sinibarettien keski-ikä. Tämä on argumentti numero yksi. Sen jälkeen tulevat vasta sotilastaidot. Siksi esimerkiksi sinibaretti osaa siellä mitä tahansa. Sieltä löytyy joka sortin ammattimiehiä.

Mutta kun teoriassa ja myös käytännössä saattaa olla 20-vuotias reserviläinen suoraan koulunpenkiltä armeijaan mennyt eikä omaa mitään ammattitaitoa ja jos hänelle asetetaan nämä samat ehdot, se ei enää pädekään hänen kohdallaan vaan hänellä ovat ehkä sotilastaidot numero yksi ja vasta sitten tulee siviilipuoli. Se on aivan luonnollista, koska hänellä ei ole ammatia. Mutta hän menee juuri tarkalleen samanlaiseen paikkaan kuin esimerkiksi sinibaretit tänä päivänä, että siellä pitää itse tehdä kaikki, rakentaa parakit, ensin tietysti rakennetaan sauna ja

sitten vasta asuntotilat, sen jälkeen messi ja sitten paljon muuta.

Väitän, että niin sinibarettien kuin tulevien kriisinhallintajoukkojenkin työ on 90 prosenttia jotakin muuta ja 10 prosenttia partiota, vartiota ja ehkä taistelua. Tämä kohta pitää edelleen paikkansa. Niin se on todellisessa sodassakin, että 90 prosenttia on rivissä seisomista ja vartiota ja sitten vain 10 prosenttia sitä todellista, jos sitäkään.

Tähän pitää ehdottomasti tulevaisuudessa kiinnittää huomiota.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on täynnä, ed. Lamminen!

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa sain ministeriltä jo vastauksen sitoutumisen vaiheeseen. Kannoin myös huolta siitä, onko se kutsuntahetki, jolloin valitaan, lähdetäänkö valmiuskoulutukseen, vai onko se koulutuksen päättymishetki, jolloin annetaan sitoumus, että näissä hommissa ollaan mukana. Ymmärsin ministerin puheesta, että se tapahtuu nimenomaan koulutuksen jälkeen.

Siitä huolimatta tietysti siinä iässä ollaan vielä aika nuoria. Minä kuulun siihen joukkoon, joka epäilee, että siinä on vielä aika iso annos seikkailumieltä ja rambomielialaa mukana ja näillä periaatteilla ollaan valmiita toimintaan, jonka lopputuloksista ei olla aivan varmoja. Nämä kaverit ovat nimenomaan sotimisen ammattilaisia siinä vaiheessa, tappamisen ammattilaisia, ja sitä hommaa he lähtevät tekemään, on se sitten 10 prosenttia taikka mitä sitten tehtävästä. Tämä on iso poikkeus kuitenkin siihen, mihin tähänastisessa YK-toiminnassa ja rauhanturvaamistoiminnassa on totuttu ja opittu, ja poikkeus suomalaisen ajatteluun kaikilta osin.

Ed. Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi penäsi puheenvuorossaan, että ei esitetä päämäärää ollenkaan, ja aiheutti pelkoja, että se johtaa vaihteiden meidän liittoutumiseemme. Itse asiassa sekä hallituksen selonteossa että ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä selkeästi tämä päämäärä on esitetty. Siellä nimenomaan lähtökohtana eli päämääränä on liittoutumaton, itsenäinen puolustus. Siinä mielessä on syytä lukea hyvin tarkkaan se, mistä lähtökohdista lähdetään liikkeelle.

Toiseksi aiheutettiin pelkoja myös siitä, että se johtaa rauhanpakottamiseen vaihteittain. Itse

asiassa Suomihan on jo hyväksynyt rauhaanpakottamisen ja on siinä mukana. Siinä suhteessa ministeri Taina toistamiseen käytti jo virheellisen puheenvuoron. Taloudellisin pakottein me olemme itse olleet hyväksymässä rauhaanpakottamista, kuten ed. Kiljunen eilen illalla ja itsekin puheenvuorossani totesin. Tulisi käyttää nimitystä sotilaallinen rauhaanpakottaminen. Nämä joukot joutuvat lievimmillään samaan tilanteeseen kuin nykyiset YK-joukot rauhaanturvaamisessa, välimaastossa hyvin suojautuneina väistelemään ja sen jälkeen ehkä puolustamaan itseään ja humanitaarisen avun perillemenoaa.

Ed. S a v e l a : Arvoisa puhemies! Minunkin puheenvuoroni sisältää varmasti joitakin miksi tahi missä tahi minkä tähden -kysymyksiä, mutta palataan niihin hetken kuluttua.

Suomen turvallisuuspolitiikan suuntalinjat sisältävät monia sellaisia elementtejä, joiden varaan voidaan meidän maamme turvallisuutta rakentaa. Selonteossa on kuitenkin jätetty, se on todettu eri yhteyksissä, huomattavastikin vähemmälle ne kysymykset, jotka olennaisesti liittyvät suomalaiseen tai suomalaisen yhteiskunnan turvallisuuteen. Mikä on meillä Venäjän tulevaisuus? Sitä me emme tiedä. Missä määrin olosuhteet muuttuvat Baltiassa? Mikä on koko Itämeren turvallisuuden tila puhumattakaan Barentsinmeren ja muiden pohjoisten alueiden turvallisuudesta? Näitä kysymyksiä on käsitelty varsin vähän selonteossa.

Sen sijaan kysymyksiä, jotka liittyvät koko Euroopan turvallisuuteen ja yleensä Euroopan yhteisössä keskustelussa olleeseen turvallisuuteen, on yleisesti otettu esille periaatteella, että kun muut ovat mukana, niin myös me. Erityisesti valmiusjoukoista puhuttaessa on tämä ajatus ollut hyvinkin vallitseva jopa moraalijatukseen asti. Ratkaisu on, jos tältä puolelta lähestytään, varsin sapluunamainen eikä ota huomioon tällaisia erikoisolosuhteita, ei myöskään muuttumattomia geopoliittista asemaa. Olen joskus sanonut, että vaikka kasvihuoneilmiö on tosiasia, se ei ole muuttanut suinkaan meidän geopoliittista asemaamme vaan asemamme on edelleen sama. Se on realiteetti.

Herää kysymys, missä on tämän tien pää. Missä päättyy moraalinen velvollisuus? Missä luetaan moraaliksi toisin? Ilmeisesti käytännön toteutuksessa joudutaan jälleen tekemisiin rusinapulien kanssa. Se on tosiasia. On nimittäin mitä todennäköisintä, että syntyy tilanteita, joissa muut menevät mutta me emme mene.

Arvoisa puhemies! Meidän turvallisuuspolitiikan sotilaspoliittinen vahvuutemme omaa maata ajatellen on yleinen asevelvollisuus ja vahva reservi. Erityisesti vahvan reservin iskukykyyn ja toimintavalmiuteen meidän pitäisi hyvin pitkälle rakentaa oman turvallisuuspolitiikkamme sotilaspoliittista osaa.

Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan puheenvuorossa, joka tietysti perustui ulkoasiainvaliokunnan antamaan mietintöön, lähdetään siitä, että valmiusjoukot vahvistavat myös omaa puolustusjärjestelmäämme. Näin on myös puolustusministeri tuonut asian eri yhteyksissä esille. Tämä vahvistaminen on mahdollista, jos meillä on tahtoa, nykyasetelmankin puitteissa. Lähdetään vain kouluttamaan. Siitähän se lähtee tämä vahvistaminen. On kuitenkin niin, että aina silloin — sekin on otettava huomioon, vaikka tämäkin pitäisi paikkansa — kun valmiusjoukot ovat poissa joukkojemme yhteydestä, se selvästi heikentää omaa rauhanturvaamistamme kotimaan puolella.

Toinen vahvuutemme on laaja kansallinen yksimielisyys ulko- ja turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä. On tässä yhteydessä ehkä voimakkaasti sanottu, mutta tuotakoon se esille. On vähän uskallettua rakentaa juopia tähän yksimielisyyteen, sillä turvallisuuspoliittiset kysymykset, niin kuin ed. Pesälä toi ansiokkaasti esille ja ed. Aittoniemi myöskin, vaativat meiltä laajaa kansallista yksimielisyyttä. Tässä joutuu väkiselä tekemään kysymyksen, mikä tämän asian tekee niin kiireelliseksi. Eilen kysymys tehtiin myöskin. Olen valmis tekemään sen uudelleen.

Kun ensi vuonna on hallitusten välinen konferenssi, jossa keskustellaan yhteisestä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, miksi tämä kiire nyt on päällä? Konferenssissahan käsitellään mitä ilmeisimmin hyvinkin pitkälle ulottuvia — jopa voi joku epäillä, että politiikkaakin sivuavia — tukitoimia. Itse en sitä niinkään paljon epäile, mutta terveiset ovat tulleet perille.

Kun me runnomme tällä tavalla, niin kuin nyt tehdään, tällä nopeudella läpi laajennetuille valtuuksille ja eri perusteille rakentuvan iskukykyisen joukon perustamista, herää kysymys, miksi juuri nyt ennen hallitusten välistä konferenssia. Onko jotain todella sellaista, mitä on luvattu aikaisemmin — jälleen pitää palata samaan kysymykseen — vai onko odotettavissa jotakin suurta muutosta vallitsevaan tilanteeseen, ellemmepä perustakaan nyt tällaisia erikoisjoukkoja? Tällaisia kysymyksiä noussee väkiselä mieleen.

Minulla on edelleenkin se kuva, että valmiusjoukkojen perustaminen tapahtuisi puolustushallinnon nykykehysten puitteissa. Samaan hengen vetoon painotetaan, ettei puolustusvoimien varsinainen tehtävän suorittaminen kotimaassa saisi heikentyä eikä heikenny. Miten tämä yleensä on mahdollista? Jo nyt on jouduttu tinkimään asevelvollisten suunnittelusta koulutuksesta, puolustusvoimien rakennuksista on työsuojeluviranomaisten määräyksestä pantu käyttökieltoon niiden rapistuksessa korjausmäärärahojen puutteesta jne. Avoinna on myöskin kysymys, joka tässä äskettäin tuotiin esille: Onko mahdollisen valmiusjoukon toteutuessa palveluksessa olevan kantahenkilökunnan otettava osaa valmiusjoukkojen toimintaan sotilaskäskynä? Onko näin? Ovathan he osa meidän puolustusvoimiamme, vai miten johtosuhteet määritellään? Tämäkin on auki.

Tällaisia avoimia kysymyksiä löytyy varsin runsaasti. Tietystikään tällaisten yksittäisten kysymysten varaan ei koko turvallisuuspoliittista ajatustamme voida jättää. Se on selvää. Selonteko ja ulkoasiainvaliokunnan mietintö sisältävät kuitenkin sellaisia olennaisia piirteitä, jotka herättävät koko joukon sen kaltaisia intohimoja, joiden maku kansan suussa — tarkoitaa nyt laajempaa joukkoa kuin me tässä salissa tahi osa salin ulkopuolella — tuntuu ristiriitaiselta. Me emme ehkä ole aivan kypsiä vielä tässä vaiheessa näinkin poikkeaviin ratkaisuihin.

Selonteko sisältää monia muita hyvin merkittäviä turvallisuustekijöitä. Niistä täällä on puhuttu. Minä en halua niihin keskittyä niinkään, koska me niistä näytämme olevan varsin yksimielisiä. Kehitetään niitä, joista ollaan yksimielisiä.

On hyvin vaarallista yhden, vaikkakin erittäin tärkeän ja varsin periaatteellisen kysymyksen pohjalta jakaa yhtenäistä kansaa. Se heikentää meidän hyvää puolustustahtoaamme. Nyt tarvittaisiin selväsanaista tietoa perusteluineen. Se on tässä lähtökohtana. Tämä tieto ei ole ollut varmasti riittävää. Siinä minä yhden täällä käytettyyn puheenvuoroon — oliko se ed. Pesälä, joka sanoi, että olisi ollut paikallaan pääministerin tuoda esille se näkemys, minkä hän eilen toi, ennen kuin valiokuntakäsittely suoritettiin. Olisi esimerkiksi kerrottava selkeästi, edellyttääkö ensi vuoden hallitusten välinen konferenssi sitä ennen ja EU:n yhteinen turvallisuuspolitiikka meiltä valmiusjoukkoja vai ei. Me emme tiedä, pitääkö meillä olla nämä vai eikö pidä ennen hallitusten välistä konferenssia.

Me voimme Bosnian kysymyksen ratkaista

niin, kuin on täällä tullut esille. Me voimme varmasti sen ratkaista niiltä perusteilta, että me lakia tietyin osin muutamme. Tässä mielessä ei minulakaan ole asiaan mitään sanomista. Eduskunnan tulee ennen päätöstään tehdä näitä oleellisia kysymyksiä, joihin hallituksen tulee vastata ja selvittää ne myöskin kansalle.

Kun tulee näinkin paljon tällaisia avoimia kysymyksiä, joita täällä nyt on esitetty, tuntuu siltä, että tässä tarvittaisiin pientä jatkoaikaa asioiden selvittämiseksi ja vieläkin syvemmän tutkimisen perustaksi. Itse en ole periaatteellisesti vastustamassa laajempaa rauhanturvaamista, mutta me voisimme kehittää nykyjärjestelmän puitteissa mahdollisuuksia tehokkaampiin toimiin. Se on mahdollista. Olenkin hyvin pitkälle kallistumassa siihen suuntaan, että tältä puolelta eteneminen olisi turvallisempaa.

Nyt annetut reunaehdot ja monet avoimet kysymykset vievät meidät epävarmuuteen. Se ei näinkin suuren kysymyksen esillä ollessa ole oman kansamme turvallisuusetujen mukaista. Tässä joutuukin puntaroimaan omaa käyttäytymismalliaan, kun sekä ulkoasiainvaliokunnan että sen puheenjohtajan lausunnoista kuultaa läpi ajatus siitä, että nyt ratkaisua ajetaan halutuun tulokseen niin kuin käärmettä keppiin.

Arvoisa puhemies! Kun sanon seuraavaksi joutain, ei ole kyse hallitus- tai oppositiopolitiikasta vaan maamme eduista: Edustajien E. Aho ja Pesälä esitykset sisälsivät paljon niitä ajatuksia, joita täytyy myönteisessä ilmapiirissä punnita hyvin vakavasti.

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Hallitusten välinen konferenssi ei edellytä Suomelta kriisinhallintajoukkopäätöstä. Se, millä tasolla ja tavalla puolustuspolitiikasta tässä konferenssissa keskustellaan, on vielä täysin auki. Emme tiedä, miten syvällisiin keskusteluihin päästään puolustuspolitiikasta. Todennäköisesti hallitusten välisessä konferenssissa keskustellaan esimerkiksi Weu:n roolista. Miten sen eri maat näkevät, on vielä epäselvää.

Se, että puhuttaisiin yhteisestä puolustuksesta, näyttää minun mielestäni erittäin epätodennäköiseltä. Tuskin puhutaan kovin paljon edes puolustuspolitiikasta. Näin ollen ed. Savelan esittämään kysymykseen, edellyttääkö hvk meiltä jotakin ratkaisuja tässä suhteessa, sanoisin, että ei.

Ed. P. L e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muun muassa ed. Savela tääl-

lä peräänkuulutti, mistä tämä kiire mahtaa johdua. Useat puheenvuoron käyttäjät ovat samaa kysymystä esittäneet. Minä kysyn myös sitä, mihin näitä joukkoja tarvitaan, koska se on kysymys, joka askarruttaa jatkuvasti täällä salissa, mutta se askarruttaa myös ihmisiä maakunnissa. He kysyvät monesti, mihin näitä joukkoja on tarkoitus käyttää. Meillä pitäisi olla myös siihen hyvin selvä, kotimaisella kielellä annettu päätös.

Käsitykseni mukaan tilanne ajautuu siihen, että me teemme nyt periaatepäätöksen tästä prosessista ja otamme kantaa, mihin suuntaan näitä joukkoja kehitetään. Seuraavaksi tulevat lainmuutokset ja sitä seuraavaksi tulee raha-anomus tähän taloon. Pitää löytää rahaa, kun on päätökset tehty. Näinhän prosessi tulee etenemään.

Käsitykseni mukaan, vaikka hallitus ja ulkoasiainvaliokunnan mietintö toteavat, että Suomi tekee aina itsenäisen päätöksen, jos EU:sta tulee painostusta, niin Suomi tekee juuri niin kuin EU määrää eli me pienenä valtiona olemme siinä narussa, jossa meitä viedään eteenpäin, ja makamme omalta osaltamme nähtävästi ulkopuolelta puolustusministeriön budjetin nämä joukot ja niihin liittyvät kustannukset. Tänä päivänä, kun ihmisten mielialoja kuulostaa, he kysyvät, millä aiotte kustantaa nämä joukot. Se on kysymys, joka on joka viikonloppu edessä maakunnassa.

Ed. Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Savela totesi, että Suomen geopoliittinen asema ei ole muuttunut, vaan että se on sama kuin aikaisemmin. Kirjasin tähän muutamia argumentteja ja kyllä tulin tulokseen, että se on kovinkin voimakkaasti muuttunut.

Täällä aikaisemmin ed. Penttilä käytti puheenvuoron, jossa hän eritteli sanat, joista ”geopoliittikka” tulee. Geologia meillä ei ole muuttunut, maa sijaitsee samoin kuin ennenkin. Sen sijaan poliittinen tilanne on kovastikin muuttunut. Itse asiassa Neuvostoliitto on hajonnut. Venäjä, vaikkakin suurvalta, on hajalla ja epävarma. On syntynyt kokonaista kolme uutta valtiota Suomen lähetyville: Baltian maat. Yya-sopimus, joka oli hyvin voimakkaasti poliittinen, on mennyttä aikaa ja päättynyt, ja Suomi on liittynyt EU:hun. On kovastikin muuttunut meidän geopoliittinen asemamme, jos tarkastellaan tältä näkökannalta.

Eri asia on sitten, päteekö sama turvallisuuspoliittinen kuvio, joka oli aikaisemmin, nykyiseen tilanteeseen.

Täällä tuli esiin myös käskyvalta lähtemisen

suhteen kantahenkilökunnan osalta. He ovat tietäkseni myös vapaaehtoisesti siinä mukana ja heti, kun ilmoittavat, etteivät enää ole, heidät siirretään toiseen joukkoon, niin että he eivät ole samassa käskyvaltasuhteessa kuin nämä muut.

Sitten tulee kolmantena asiana esille, mikä on kriisinhallintajoukon mahdollisuus kehittyä nykyisen tilanteen vallitessa. Tässä käsittääkseni on kysymys sekä itse kriisinhallintajoukosta, joka varustettaisiin niin, että se pärjää tilanteessa, jossa sitä vastaan tullaan todennäköisesti hyökkäämään, että lainsäädännöstä, niin että se voi puolustaa myös näitä ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s
(koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Savela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti on sotilaspoliittisessa ja poliittisessa asemassa tapahtunut muutoksia, mutta geopoliittisessa asemassa ei ole tapahtunut muutoksia. Me olemme edelleen samalla paikalla maantieteellisesti, kuin olemme olleet aikaisemminkin. Kun meillä on sotilaspoliittisia, talouspoliittisia, jopa puoluepoliittisia ja yleensä kaikenlaisia muita muutoksia tapahtunut, ne tietysti vaikuttavat, mutta meidän geopoliittinen asemamme on se, että meillä on edelleenkin vahva naapuri vieressämme. Se on realiteetti tänä päivänä. Siitä me emme pääse mihinkään. Se meidän pitää ottaa huomioon aina, niin kuin yleensäkin naapuruussuhteissa eläessämme.

Mitä tulee kysymykseen, joka sekä ministeri Tainan täällä aikaisemmin käyttämässä että myös ed. P. Leppäsen äskettäisessä puheenvuorossa tuli esille, että meiltä muut olisivat vaativassa tällaisia palveluksia, niin kai minäkin tekisin, jos olisin belgialainen, hollantilainen tai ruotsalainen, totta kai, koska se on heidän etunsa mukaista. Mutta meidän etumme mukaista on toimia niin, että se on Suomen kansan ja suomalaisten etujen mukaista.

Ed. Jansson: (Ed. Aittoniemi: Ahvenanmaalle asevelvollisuus!) Värderade talman, arvoisa rouva puhemies! Siihen palataan, ed. Aittoniemi.

Utrikesutskottet avger ett, som jag tycker, välstrukturerat och balanserat betänkande. Jag skall bara beröra orsaker som jag saknar både i redogörelsen och i betänkandet. Det är elektroniken och det är, riksdagsman Aittoniemi, Åland. Det är riktigt.

Arvoisa puhemies! Sen lisäksi, mitä sekä se-lonteossa että mietinnössä on käsitelty, haluan viitata kahteen asiaan, joista asiakirjoissa ei pu-huta, mikäli oikein olen havainnut. Ne ovat elektroniikka ja Ahvenanmaa. Toinen on suuri ja toinen hieman pienempi.

Nimittäin kaksi tekijää ohjaa tämän päivän maailmanpolitiikkaa. Toinen on globaalisuus, mistä valiokunta lausuu viisaita ajatuksia. Niistä on keskusteltu muun muassa tänään. Toinen, josta valitettavasti ei puhuta ainakaan minusta tarpeeksi, on elektroninen vallankumous.

Arvoisa puhemies! Kun Berliinin muuri kaa-tui, se tapahtui enemmän elektronisten saavutus-ten tuloksena kuin poliittisten päätösten seu-rauksena. Kun maailmalla on paljon enemmän kansoja kuin valtioita ja kun kaikki maailman vääryydet kuljetetaan noin 7 kertaa maapallon ympäri per sekunti, niin tavalliset ihmiset ihmet-televät, miten asiat voivat olla näin surkeassa kunnossa koskien köyhyyttä, ympäristöä, väes-tönkasvua, voimavarojen oikeudenmukaista ja-koa jne.

Yhtäkkiä tarpeeksi moni tuntee hämärää muutoksen tarvetta. Kun näin käy, niin voimak-kaammatkin murit kuin Berliinin muuri kaatu-vat. Ei siis ole enää kyse kansallisvaltioiden ra-joista, vaan ihmisten ihmisarvosta. Käsitelykseni mukaan valiokunnan olisi pitänyt kiinnittää ti-viimpää, parempaa ja suurempaa huomiota tä-hän näkökohtaan.

Kun otamme huomioon, että ihmiskunta on vasta elektronisen vallankumouksen alussa, mei-dän on toistamiseen syytä palata tähän asiaan. Muu käyttäytyminen on itsepetosta. Onneksi toisaalta kansainväliset järjestöt, joissa Suomi-kin työskentelee, ovat oivaltaneet elektroniikan merkityksen, sen sekä hyviä että huonoja puolia. Se työ jatkuu samalla kun maailma muuttuu, kuten selonteko on otsikoitu.

Lopuksi kerron vain, että kriisinhallintajouk-koihin en ahvenanmaalaisena ota kantaa.

Värderade talman! Den andra delen, som sak-nas helt i både redogörelsen och utskottets betän-kande, handlar om Ålands säkerhetspolitiska ar-rangemang eller rättare sagt arrangemangen kring Ålands säkerhetspolitiska status. Det är å andra sidan förstäeligt, men jag skall ändå näm-na något om det därför, att nästan lika säkert som vi får ett budgetförslag till riksdagen varje höst, lika säkert har framträdande militärer vita-la synpunkter på försvaret av Åland, behovet av resurser, ofta också behovet av tilläggsresurser,

dvs. mera pengar för att försvara Åland eller som nu på hösten då man rent av arrangerade en övning för hur det skall gå till.

Det här är allt gott och väl. Så här skall militä-rerna operera. Men jag lägger märke till att i den politiska debatten har varken händelserna på senare tid, såsom kollegan Raimo Tiilikainen nämnde, eller några andra händelser, framför allt för landets utrikespolitiska ledning, talat för för-ändringar i Ålands säkerhetspolitiska status. Det här får jag då uppfatta som så att Ålands demili-taliserade och neutraliserade status inte enligt varken regeringen eller utskottet påverkats av globala, nationella eller regionala händelser, som inträffat under senare tid och som vi väl känner till.

Avslutningsvis, fru talman, det här tycker jag alltså att är bra. Som ålänning så omfattar jag det här sättet att tänka och saknar inte någon skriv-ning om det, men vill bara klarlägga att jag upp-fattar att regeringen och utskottet tolkat ord-ningen på det här sättet, och då är det enligt min mening en riktig tolkning.

Ed. K u r o l a : Arvoisa puhemies! Pitäydyn puheessani valmiusjoukkokysymykseen. Sitä sil-mällä pitäen muutama lainaus menneestä.

Presidentti Koivisto totesi puheessaan EU:hun liittymisestä 11.8.1991: "En pidä mah-dollisena sitä, että Suomi luovuttaisi käsistään turvallisuus- ja puolustuspoliittisen päätösval-lan. Meillä ei ole siihen varaa, että ilmoitamme kiinnostuksemme jäsenyyteen omin turvallisuus- ja puolustuspoliittisin varauksin ja että nämä varaukset torjutaan."

Edelleen 1.2.1993 hän totesi: "Turvallisuuspo-liittiset syyt ovat mielestäni se näkökohta, joka kaikkein voimakkaimmin puhui siihen suun-taan, että meidän pitäisi EU:hun liittyä. Talou-delliset syyt olivat kuitenkin toisen luokan kysy-myksiä. Mutta tätä ei minusta saanut mennä julkisuuteen sanomaan. Siihen argumenttiin ei pitänyt mennä viittaamaan."

Meillä lienee vanha perinne, että Suomen kan-salle ja ehkäpä minulle ei kerrota selvästi, mistä todella on kulloinkin ulkopoliitikassamme kysy-mys. Joko oletetaan, että kyllä kansa tietää, tai sitten sitä pidetään kyvyttömänä ajattelemaan itse ja päättämään itse järkevään mielipiteeseen. Toki nyt käynnissä oleva keskustelu on monilta osin valaissut noita epäselviä, ainakin minulle aikaisemmin epäselviä kysymyksiä.

Edelleen lainauksia. EU:n jäsenyysneuvotte-luvaiheessa ulkoasiainvaliokunnalle 20.9.1993

presidentti Koivisto totesi: ”Läntinen maailma elää varsin leveästi. Jos siitä pitäisi jotakin ottaa pois tai jonkun terveytensä tai henkensä panna alttiiksi, niin siihen ei ole valmiutta. Missä on se voima, kun alkavat asiat mennä oikein huonosti, panna voima voimaa vastaan, se on vielä näkemättä.”

Ja 1995: ”Jatkuvasti puuhataan, mitä jonkun muun pitäisi tehdä, mutta itse ei oltaisi valmiita niihin kaikkiin riskeihin, joita tällainen toiminta tarkoittaa. - - Jätetään vähemmälle sitten melskaaminen maailman asioissa, jos itsellä ei ole valmiutta myös tarpeen tullen kestää tappioita.”

Se voima, mikä löytyi vihdoinkin Bosniassa voimaa vastaan, ei ollut kansainvälisen yhteisön tai YK:n voima. Se oli USA:n voima tosin Naton kaavussa. Päätös oli USA:n, ei operaatioon osallistuneiden, vaikka siihen suostuivatkin. Miten tässä voimainnäytössä olisi Suomen yksikkö voinut olla olennaisesti hyödyksi? (Ed. Paasio: Ei mitenkään!) Muistettava on, että Belgradissa on suomalainen aseistettu vartiointijoukkue. Aseet lienevät käytettävissä tarvittaessa, tosin defensii-visesti.

Puheoikeutemme maailmalla ainakaan Pohjoismaissa ja YK:ssa ei varmaan vaikuta valmiutemme kestää tarpeen tullen tappioita. Onko puheoikeutemme sitten EU:n, Weu:n ja Pfp:n, Naton osalta sidottu osallistumiseemme? Vai onko meidän kärsittävä vihkiytymisriittitappioita puheoikeuden ansaitsemiseksi ennen mainituissa järjestöissä? YK:sta ei tässä voi olla kysymys.

Ed. Paasio on todennut epätarkan lainaukseni mukaan: ”Jos nyt olisi jossain kylä, johon pitäisi viedä humanitaarista apua väkisin, niin nykyinen lainsäädäntömme ei salli joukkomme sellaiseen osallistua.” Edelleen: ”Pitää päästä muistiinpanojen tekemisestä toimintaan.”

Esimerkiksi otettu kylä, jonne pitäisi vettä väkisin viedä ja asevoimalla toimittaa, saattaa jäädä ilman apua aseista huolimatta, tai sitten avun hinta tulee todella kalliiksi. Humanitaarisen avun toimittamisperiaate on ollut aina aseeton, jos mahdollista. Punainen risti ei hyväksy ase-
saattuetta apukuljetuksiinsa. Unhcr on tämän tehnyt, ja lopputulokset eivät ole olleet tyydyttäviä, ennen kuin asevoimaa käytettiin monipuolisesti ja laajasti. Punaisen ristin komitea Ierc on myös organisaatio, jonka voidaan sanoa tekevän vain muistiinpanoja haastatellessaan vankeja, välittäessään viestejä, yhdistäessään perheitä tai kirjatessaan julmuuksia. Sitä ei tästä työstä yleensä millään tasolla ivailta. Aseettomat sotilastarkkailijat ovat hyvin rinnastettavissa näihin

kansainvälisen omantunnon silmiin ja korviin. Lopputulosten tulisi olla merkittävämpiä tavoitteita kuin käytettävien välineiden.

Sdp:n eduskuntaryhmän puheenjohtaja Puhakka on todennut: ”Kriisinhallintajoukkojen perustamisessa on kyse Suomen uskottavuudesta rauhanturvatyössä.”

Suomen uskottavuus rauhanturvaamistehtävissä ei käsittääkseni ole ollut ainakaan julkisesti keskustelun aiheena. Suomalaisia työskentelee Unny:n esikuntatehtävissä, monikansallisten joukkojen johtotehtävissä sekä niiden esikunnissa, kouluttajina pohjoismaisten kurssien lisäksi eri maissa ja tarkkailijoina resurssiemme sallimissa puitteissa. Pohjoismaiden ulkopuolinen osallistuminen rauhanturvaamiskoulutukseen jatkuu Niinisalossa.

Entinen monivuotinen ja kokenut YK-koulutuskeskuksen johtaja Tiihonen on todennut lokakuussa 1995 kommenttina mainintaan uskottavasta itsenäisestä kansallisesta puolustuskyvystä: ”Millä se uskottavuus saavutettaisiin paremmin kuin näytöillä. - - YK:n päämajassa New Yorkissa, Genevessä sekä Naton rauhanturvaseminaareissa käydyissä keskusteluissa on usein tullut esille se, että ’alan miehet’ alkavat katsoa tässä yhteydessä Suomea hieman alta kulmain. Olemme saaneet kyseenalaista kuuluisuutta siinä, että meidän katsotaan poimivan mansikat kakun päältä harkitessamme osallistumistamme kansainvälisen yhteisön yhteisiin operaatioihin ja jättävän hankalat, ikävät ja vaaralliset tehtävät muille.”

Tiihonen on yksi harvoista YK-veteraaneista, jonka olen nähnyt ottaneen kantaa asiaan. Tosin hänenkin kenttäkokemuksistaan on jo aikaa. Hän toteaa kysymyksen olevan eri puolustuslaitosten välisistä vertailuista, ei niinkään YK-toimintojen välisistä vertailuista. Toisaalta alta kulmain katsominen johtuu hänen mukaansa Suomen suorittamista valinnoista osallistua eri operaatioihin. Olennaista olisi tietää, ketkä ovat arvostelleet ja mitä operaatioita, Somaliaa vaiko Haitia.

Kaksijakoinen maailma itä — länsi-kriiseineen ja niiden ratkaisumalleineen on ollut ja mennyt. YK:n käyttö jälkihoidossa korkeintaan välittäjänä on ollut saavutetun status quon ylläpitoa. Nyt YK:n sijasta käytetään ilmaisua kansainvälinen yhteisö, joka maailman poliisina tulkitsee oikeaa ja väärää ja käyttää oikeassa olevan oikeutta ja miekkaa. Rauhan turvaaminen on muuttunut rauhan tekemiseksi, jota sitten myös turvataan. Vanhojen menettelytapojen aika on

auttamattomasti ohi. Ei ole enää välttämättä perinteisiä kriisejä, joissa perinteinen rauhanturvaaminen on ainoa oikea ratkaisu. Saatuja Kyp-roksen, Siinain tai Libanonin kokemuksia voidaan pitää arvossa oman aikansa toimivina ratkaisuina ja menettelytapoina. Ainakin alan miehet osaavat niistä ottaa sen, mikä nykyisyyteen on sovellettavissa.

Sinkkiarkut, luotiliivit, kiikaritähäimet ja muu varustelukeskustelu on vielä nyt toisarvoista. Palkkaus, työkalut ja värväysmenettelyt ovat järjestelykysymyksiä sen jälkeen, kun päätös on tehty. Naisnäkökulmaa vain olen odottanut mukaan keskusteluun. Omattunnothan vedettiin jo mukaan. Luonnollisesti tulee kertoa myös seurannaisvaikutuksista, joita ratkaisusta syntyy. Eri asia onnistutaanko siinä. EU-keskustelussa ainakin keskustelu jäi sinkkiarkku-tasolle.

Onko sitten taivasta tarjolla? Persianlahden operaatioissa ylintä puhevaltaa käytti yksin ja ainoastaan USA. Iso-Britannia sai edustajansa war roomiin vaivoin, eikä tiedustelulähteille ollenkaan. Kuka muistaa edes mitkä maat koalition osallistuivat. Puheoikeus rajoittui liittymispäätökseen.

Suomen laivanrakennusteollisuus ei kilpaille tankkereiden ja rahtialusten teossa. Me kilpailemme erityisaluksilla ja erityisosaamisessa. Suomalainen massatuotanto ei ole kilpailukykyistä muualla kuin metalliteollisuudessa. Humanitaarisessa avussakin on keskitytty viemään erityisosaamista ja erityistarvikkeita kuten proteeseja ja aurinkosähköjähdytyslaitteita. Ruokaa toimittavat ne, jotka sitä voivat halvalla toimittaa. Suomalaiset delegaatit ovat arvostettuja ja haluttuja. En ole kuullut vertailuja siitä, annammeko myös massa-apua tai autonkuljettajia vaarallisiin tehtäviin.

Kolmannelta maailmasta lähetetty pataljoona on halvempi ja tarjontaa näyttää riittävän. Toisaalta näitten joukkojen toimintakyky ei ole kaikilta osin haluttua luokkaa. Ongelmia syntyy aina monikansallisissa operaatioissa, kun niihin osallistuu eritasoisia joukkoja. Pelkkään pataljoonakilpailuun on ilman muita vaikutusmahdollisuuksia turha lähteä. Kuka niitä osallistuneita pataljoonia muistaakaan. Mallia ei kannata halpatukuista ottaa.

Operaatioissa saattaa syntyä mielenkiintoisia laatujaakoja riippuen siitä, onko oltu mukana tappioita sietämässä tai ei. Esimerkiksi Kuwait—Irak -operaatioissa koalition osallistuneiden maiden sotilastarkkailijoita ei voida käyttää Bagdadissa eikä demilitarisoidun alueen ulko-

puolella. Tästä handicapista huolimatta operaation johto oli luonnollisesti koalition upseereilla miehitetty. Samanlaisia ongelmia on ollut myös Lähi-Idässä, kun osapuoliin sitoutuneita tarkkailijoita on haluttu käyttää.

Tällaiset asiat eivät ole suurvaltojen upseereita vaivanneet. Heille YK:n operaatio oli yksi monien joukossa, tosin ei niin arvostettu kuin meidän ajattelussamme. USA:sta ei Kuwaitiin tullut parhaita tai halukkaita ainakaan niitten tietojen mukaan mitä minulla on.

Suomi on EU:n jäsenvaltio ja osa läntistä kansainvälistä yhteisöä. Emme voi olla vapaamatkustajia sitouduttuamme järjestön tavoitteisiin. Kyseessä on vastuumme kantaminen tässä merkityksessä, ei rauhanturvaamisessa. En usko, että kysymys on myöskään uskottavuudestamme YK:n rauhanturvaamisessa tai maamme puolustamisessa. Tämä on linjan valinta ja osallistumiskysymys.

Pitkällä tähtäimellä ja riittäväällä itsetunnolla me voimme halutessamme jatkaa edelleen vain defensiivisen rauhanturvaamisen tiellä. Se vain johtaa ennen pitkää siihen, ettei joukkojamme pyydetä osallistumaan, koska niitä ei voida käyttää muiden tavoin. On vaikea kuvitella, että meiltä silloin pyydetäisiin myöskään johtajia muiden joukkojen esikuntiin. Mutta nämä yksiköt eivät välttämättä ole yhteensopivia Nato-standardin mukaan tai kieliongelma todettaisiin ylivoimaiseksi. Tuskin kukaan sanoisi ääneen mitään töpinän joukoista. Erikoisyksiköt kalustoi-neen tulevat koko operaatioon osallistuvista maista. Kakku ja mansikat kuuluvat yhteen.

Tarkkailijatoiminnassa tulee jatkaa edelleen ja pyrkiä lisäämään edustustamme sekä sotilallisesti että siviilijohtoportaisa. Tällä sektorilla ei toimintatapojamme tarvitse muuttaa, ainoastaan kehittää vaatimusten mukaan kuten on tehtykin erityisesti neuvottelu- ja välitystehtävien korostamisessa. Osallistuminen EU:n tarkkailijatoimintaan on alkanut, sitä tulee vastaavasti kehittää ja huolehtia sen tunnettavuudesta.

Hyvä on! Mennään sitten mukaan ja perustetaan nämä valmiusjoukot, jotta täytämme mahdolliset asetetut ehdot ja saamme säilytettyä puhevaltamme kansainvälisessä yhteisössä, eli vaaramme paikan olla oikeassa olevien puolella. Tehdään samaistumisvalinta. Valintahon on jo itse asiassa tehty, joten tämä päätös voidaan tehdä viivytyksettä. Tulevista kaatuneista ja haavoittuneista voidaan puhua asiallisesti. Nythän niistä ovat puhuneet vain ne, joita asia ei koske. Jokainen osallistuja tekee itse testamenttinsa ja

päätöksensä. Ei siinä poliitikkojen tai muun vaikuttajan etukäteissurua tarvita.

Kuitenkin on muistettava, että voimaa voidaan joutua käyttämään heti ja täysillä. Ei ole tarvetta asettaa reunaehtojaan kunhan itse teemme tavoiteasettelun ja laadimme omat osallistumis- ja toimintatavoitteet molemmat silmät avoimena, koska ei ole kysymys sosiaali- ja humanitaarisesta toiminnasta vaan isänmaan edusta. Ei lähdetä apinoimaan suurvaltojen toimintatapoja. Toki kaikki hyvä kopioidaan vaikka maavoimiltakin mutta muistaen oma hyvä kokemustamme.

Aina, kun poliittisen harkinnan jälkeen päädytään osallistumiseen, edellytetään riittävää osuutta operaation johdossa sekä myös sen siviilihallinnossa. Aikaa myöten tulee myös mahdolliseksi tarjota erikoisyksikköjämme ja kalustamme operaatioon. Ujostelu puolustusvälineviennissä voidaan lopettaa, kun puheoikeus on saatu.

Johtosuhteet ovat olleet iät kaiken kaikkein ongelmallisimpia YK-operaatioissa. Jos suurvaltat, esimerkiksi Ranska, pitävät joukkojaan myös kansallisissa näpeissään, ei Suomenkaan ole syytä olla liian häveliäs. Todennäköistä on kuitenkin, että operaatiossa on vain yksi leading lady kuten Persianlahdella ja muut tekevät vain osallistuspäätöksen ja sitten tottelevat tai lähtevät pois. Johdon suhteen ratkaisut ovat ongelmia, jotka on ratkaistava aikanaan. Silloinkin on parempi olla mukana täysivaltaisena kuin ottopoikana.

Mitä voitetaan, jos ratkaisu nyt siirtyy? Ratkaisu on kuitenkin tehtävä ennemmin tai myöhemmin kuten EU-ratkaisussa. Niinpä, laulut on laulettu, maksetaan lunnaat, ryhdytään töihin ja otetaan se hyöty, mikä puheoikeudella on otettavissa kansalliseksi eduksi.

Ed. Luhtanen: Arvoisa puhemies! Tämän turvallisuuspoliittisen selonteon ja siihen liittyvän ulkoasiainvaliokunnan mietinnön kannalta rauhanturvaamiseen liittyvät näkökohdat eivät saata olla niitä keskeisimpiä asioita, mutta nämä ovat kuitenkin tärkeitä ja, niin kuin olemme huomanneet, eduskuntaa puhuttavia. Minusta on aivan oikein se, että me keskustelemme näistä asioista täällä eduskunnassa.

Rouva puhemies! Maaailma muuttuu ja Suomen on muututtava sen mukana. Sellaiset rauhanturvaamistehtävät, jotka sisältyvät Suomen nykyläinsäädäntöön, ovat jatkuvasti vähenevässä. Rauhanturvaamisen muodot eivät voi

olla vakioita, kun konfliktien muodot muuttuvat. Bosnian sota on meille osoittanut, että passiiviseen seurantaan perustuvat rauhanturvaamistehtävät ovat menettäneet merkityksensä erityisesti humanitaarisen avun toimittamisen ja siviilien suojaamisen kannalta.

Suomi on kaikissa käännteissä voimakkaasti tukenut humanitaarisen avun, siviilien suojelun sekä ylipäätään ihmisoikeuksien tärkeyttä. Nyt on kysymys siitä, olemmeko valmiita tekemään myös itse jotain asioiden hyväksi, kun myös meidän vaatimuksistamme näitä asioita halutaan turvata ja suojata.

Rauhanturvaamisessa on kyse lyhyesti sanottuna suojattomien suojelusta, naisten ja lasten suojelusta. Tässä ed. Kurolalle sitä naisnäkökulmaa, jota hän äsken kaipasi.

Olen ymmärtänyt, että monien edustajien, jotka voimakkaasti vaativat kaikkea hyvää ja kaunista mukaan lukien rauha maan päälle, näyttää olevan hyvin vaikea hyväksyä sitä, että myös Suomella voisi olla velvoitteita täytettävänä. Riskien kasvamiseen vetoaminen hallituksen selonteon vastustamisessa tuntuu hyvin huonosti perustellulta monestakin syystä.

Ensiksi esiin tulevien tehtävien luonne näyttää muuttuneen samalla, kun rauhanturvaamisen tarpeet ovat kasvaneet ja kärjistyneet. On selvää, että uudentyyppisissä tehtävissä rauhanturvaajien riskit kasvavat. Toisaalta humanitaarisen avun tarve ja siviiliväestön suojelemisen tarve näyttävät kasvavan samassa mitassa, ja tämä on mielestäni tärkeää. En pidä perustelluna sitä, että Suomi tällaisessa tilanteessa antaisi muiden tehtäväksi hoitaa asioita, joita Suomi muuten kyllä pitää tärkeinä. Mielestäni tämän pitäisi olla se omantunnon kysymys eikä riskien kasvattamiseen tuijottaminen.

Toiseksi laajennettuun rauhanturvaamiseen tai ihan täsmällisesti sanottuna valmiusjoukkojen toimintaan osallistuminen tulee olemaan vapaaehtoista. Sinne ei kaiken todennäköisyyden mukaan oteta mitään pieniä poikasia, joilla kriitikon seikkailumieli ohittaa riskin luonteen muuttumisen ymmärtämisen. Minusta on ollut ällistyttävää se, että kansanedustajilla on niin kovin huono kuva suomalaisesta miehestä. Minä ihmettelen sitä todella. Minulla on huomattavasti parempi kuva. Minä oletan ja luotan siihen, että me pystymme rekrytointiperusteita ja valintaperusteita kehittämään siihen suuntaan, että asia onnistuu. Me olemme osanneet nämä kriteerit tehdä monessa muussakin yhteydessä. Miksi ei tässä?

Rauhanturvaamisen todellisen ja oikean tilan kuvaaminen vapaaehtoisille ja siihen liittyvä perusteellinen koulutus turvaavat jokaiselle vapaaehtoiselle tarkoituksenmukaisen lähtöasetteen. Kysehän on kaikesta päättäen reserviin siirtyneistä henkilöistä.

Kolmanneksi aivan periaatteellisesti olisi johdonmukaista pohtia myös sitä, että eduskunta on säätänyt muitakin lakeja, esimerkkinä vaikkapa poliisitointia koskevia lakeja. Tähän työhön sisältyy huomattava fyysinen riski, mutta siitä huolimatta tehtäviin hakeutuu aivan riittävästi väkeä enkä ole huomannut kenenkään täällä kummas-televan tai lakia tällä perusteella vastustavan. Näitä lakeja on toki muitakin.

Rouva puhemies! Tosiasia on, että Suomi on eri yhteyksissä tukenut YK:n päätöksentekoa sellaisissa operaatioissa, joiden mandaatissa on otettu huomioon mahdollisuus joutua käyttämään muutakin voimaa, muun muassa siviiliväestön ja erilaisen humanitaarisen toiminnan suojaamiseksi, kuin mikä on ollut perinteisessä rauhanturvaamisessa mahdollista. Lähtökohta on siis, että Suomi on jo YK:n ja Ety-järjestön jäsenenä periaatteessa hyväksynyt laajennetun rauhanturvaamisen, ja näin ollen rauhanturvalain muuttaminen siten, että laajennettu rauhanturvaaminen mahdollistuu, on paikallaan. Nyt on aika toteuttaa tämä periaate viivytyksettä myös käytännössä.

Ed. I m m o n e n : Arvoisa puhemies! Turvallisuus rakentuu entistä enemmän tiivistyvälle kansainvälisyydelle. Laaja-alaisen turvallisuuden piiriin lasketaan niin sosiaalinen turvallisuus, ihmisoikeus- kuin ympäristökysymyksetkin. Siten turvallisuuspolitiikka koskee muuttavassa maailmassa laajasti monia ulkoisia tekijöitä, jotka vaikuttavat suomalaisen yhteiskunnan hyvinvointiin.

Turvallisuuspoliittisessa selonteossa korostetaan erityisesti kansainvälisen yhteistyön tärkeyttä, mikä onkin perusasia. Mutta huomionarvoista on ulkoisten, meidän kaikkien turvallisuuden myönteisesti vaikuttavien tekijöiden saama painoarvo. Yhteiset arvot ja periaatteet kuten demokratia, ihmisoikeudet ja perusvapaudet, vähemmistöjen oikeudet jne. ovat niin Suomen kuin Euroopan unioninkin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan perusasioita.

Ihmisoikeudet ja perusvapaudet riipaisevat syvältä suomalaista yhteiskuntaa. Ihmisenä oleminen ilman palkkatyötä on ihmisoikeuden ja perusvapauden riistämistä. Tämä on omiaan li-

säämään ihmisen turvattomuutta. Perinteisessä mielessä me suomalaiset olemme eläneet turvallisuudessa maassa, mutta sosiaalinen turvallisuutemme on työttömyyden myötä järkkymässä. Tämän korjaamiseksi onkin tärkeää nopea palkkatyön lisääminen.

Työpaikkojen luomiseen voisi myös armeija osallistua omalta osaltaan. Miksi varoja ei satsata armeijan rakennusten peruskorjaamiseen? Rakentaminen poikii runsaasti kerrannaistyötä. Taloudellisiin seikkoihin vedoten on jäädytetty tai siirretty lukuisten rakennusten ja esimerkiksi sosiaali- ja kylmätilojen korjauksia. Nämä korjaukset olisi tehtävä nyt eikä 15. päivä. Ne aiheuttavat jo terveydellisiäkin riskejä. Ikävää on, että varoja, joita voisi ohjata rakentamiseen, käytetään Horneteihin. Sivumennen sanoen, jos kaikki 64 Hornetia ovat ilmassa yhden tunnin ajan, niiden käyttökustannuksilla maksettaisiin lähes 90 työttömän peruspäiväraha vuodeksi.

Pelkään, että työttömät eivät tyydy enää pitkään tyynesti seuraamaan sivusta. Toistaiseksi olemme säästyneet levottomuuksilta. Tällaisia-kin uhkakuvia on esitetty. Turvallisuuttamme ei ainakaan lisää se, että menetämme joka päivä ammattitaitoa, joka pitkällä juoksulla heijastuu kansainväliseen yhteistyöhön ammattitaidottomuutena. Ihmisten usko tulevaisuuteen on horjumassa. Tämä taas aiheuttaa moraalien heikkenemistä, mikä ilmenee kaikkena sellaisena pahana, minkä me näemme kriisialueilla, kuten varastelut, pahoinpitelyt, raiskaukset, ihmishenkien riisto ja lukuisat äkkipikaistuksissa tehdyt rikokset. Tämä jos mikä on turvallisuusriski mitä suurimmassa määrin.

Kysymys osallistumisesta kriisinhallintaan on hyvin merkittävä periaatteellinen ja moraalinen kysymys. Suomi on tunnettu ja tunnustettu inhimillisenä rauhanturvaajana. Olemme voineet olla turvaamassa lukuisten ihmisten terveyttä, opiskelumahdollisuuksia ja oikeutta elää omissa maassaan. Tämän suuren käytännön panoksen ovat antaneet rauhanturvaajamme, jotka usein kriittisissäkin oloissa ovat toimineet maamme eduksi. Samalla kansainvälinen kunnioitus maatamme kohtaan ei-hyökkääväna maana on vahvistanut rauhantoimintaamme ja sen toimintaedellytyksiä.

Selonteossa hallitus esittää laajennettua rauhanturvatoimintaa, mikä merkitsisi muutosta nykyiseen järjestelmäämme. Tässä yhteydessä ei ole enää syytä kerrata esitystä tarkemmin, sillä se on tullut esiin tässä salissa jo useita kertoja.

Haluan painottaa, että toiminta sekä perinte-

senä rauhanturvaajana että laajennetun rauhanturvaamisen puitteissa ei mielestäni onnistu. Laajennetussa rauhanturvaamisessa olisimme jonkun sodan osapuolen puolella. Kuinka uskotavia olisimme perinteisinä rauhanturvaajina sen jälkeen, kun viesti Suomen osallistumisesta jonkin kriisin osapuolena kiirii maailmalle? Osallisuudesta syntyy epäluottamusta, jolloin kaikki rauhanturvaajamme olisivat vaarassa. Tässä on muistettava, että sotatilanteessa ihmiset eivät käsittele asioita ns. normaalissa asioiden käsittelyjärjestyksessä. Sotatantereella toimivat monesti palkka-armeijat, jotka koostuvat sotaintoisista joukoista. Mahdollisen ikävän tapahtuman jälkeen voidaan aina vedota väärinkäsitykseen, joka helposti syntyy hyökkäävästä Suomesta.

Pidän oikeana selonteossa esitettyjä havaintoja kriisinhallinnan epäonnistumisesta Jugoslavian hajoamissodassa, mutta siitä tehtävät johtopäätökset ovat olleet puolinaiset. Alueen kriisin ratkaisemiseen liittyvistä vaikeuksista ja epäonnistumisista ei selonteossa ole tarkempaa analyysia, mutta siinä kylläkin esitellään laveasti erilaisia ehdotuksia ja hankkeita kriisinhallinnan tehostamiseksi. Mielestäni sopii kysyä kriisinhallinnan mahdollisuuksista ja filosofiasta: Ovatko aseellisen toiminnan asteelle edenneet kriisit yleensä hallittavissa? Ulkopuolisten interventio vaatii helposti sotatoimia, joihin sisältyy huomattavia riskejä. Niiden kantamiseen ei ole suurta halukkuutta muuten kuin ehkä suurvaltojen omista intresseistä lähtien. Viime aikoina jopa YK:n pääsihteerin suulla on tunnustettu, ettei perinteistä rauhanturvatoimintaa kannata yrittää laajentaa kovempaan suuntaan.

Nykyisin käytettävän kriisinhallinnan käsitteen puitteissa on kysymys hyvin laajasta kirjosta toimenpiteitä, jotka voivat tähdätä aivan erilaisiin päämääriin. Esimerkiksi Naton, Weu:n ja EU:n piirissä kriisinhallinnalla tarkoitetaan kaikkia muita sotilaallisia tehtäviä kuin varsinaista oman alueen puolustamista. Kriisinhallintatoimet ulottuvat tavanomaisesta rauhanturvaamisesta aina Persianlahden sodan kaltaisiin sotatoimiin liittoutuman tai sen jäsenmaiden intressien puolustamiseksi oman alueen ulkopuolella.

Mielestäni valmiusjoukkojen perustaminen on askel sotilasliittoutumien suuntaan. Hankkeen toteuttamisen kustannukset, yli 300 miljoonaa markkaa, eivät palvele kotimaan kriisinhallintaa eli työllistämistä. Ne rahat ovat poissa työllistämisestä ja siten edelleen syventämässä kotimaan työttömyyskriisiä entisestään. Hanke

on moraaliton. Se toteutetaan taloudellisessa ahdingossa elävien ihmisten kustannuksella. Selvitys, että kustannukset otetaan armeijan sisäisiin siirtoihin, on harhaanjohtava. Mielestäni tällaisen joukon toiminnan kustannuslaskijat tietävät, kuinka suuresta menoerästä on kyse. Kohteeseen lähetetty porukka nielee vuositasolla suunnitelmien mukaan 400 miljoonaa markkaa. Selvää on, että mahdollisten tappioiden jälkeen kustannuksia riittää sosiaalimaksujen muodossa vuosikymmeniksi eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Olen perinteisen rauhanturvatoiminnan kehittämisen kannalla. Perinteinen rauhanturvaamistoiminta takaa Suomelle mahdollisuuden osallistua edelleenkin täysipainoisesti rauhanturvaamistehtäviin ja siten olla mukana kansainvälisessä yhteistyössä kantamassa omaa vastuutaan.

Ulkoasiainministeri H a l o n e n : Arvoisa puhemies! On ehkä epäloogista, että silloin kun puhujat kertovat pitkään sellaisista asioista, joissa ulkoministeriö on hyvinkin samaa mieltä ja mahdollisesti puhuja löytää uusia ulottuvuuksia sekä todella hienoja ideoita, niin harvoin silloin tulee puhuttua, koska sitä kuuntelee ja toteaa, että hyvä asia. Enkä silloinkaan, kun puhutaan kritiikkiä läheskään aina tule vastaamaan. Mutta jos väitetään, että jotain sellaista ei ole tehty, joka minun mielestäni on tehty, siinä on lähinnä joku informaatiokatkos, ja kun tiedää, että te kaikki odotatte oman puheenvuoroanne, niin silloin tulee vielä kysyttävä, voisiko korjata tilannetta.

Nyt minulle tuli edellisen puheenvuoron aikana esiin se, että ne syytökset, joita esitettiin selontekoa kohtaan, olivat kohtuuttomia siinä, että selonteko annettiin alkukesästä, jolloin entisen Jugoslavian tilanne ei ollut vielä siten selkiytynyt, mitä on tänään. Ei se ole tänäänkin vielä selvä asia, mutta paljon on tapahtunut kuitenkin tällä välillä. Hallitus ei olisi voinut selonteossaan vielä tuoda näitä malleja esille, millä tavalla entisen Jugoslavian tilanne olisi voitu ratkaista. Meillä on nyt vasta vähän aikaa ollut tulitauko voimassa, ja me toivomme, että tämä tulitauko voisi vahvistua rauhansopimukseksi, johon vielä liittyy koko joukko perustuslaillisia ongelmia ja tämän lisäksi myös jälleenrakennusohjelma ja sitä täydentämään mahdolliset rauhanturvajoukot. Se on ollut viimeisten viikkojen aikana tapahtunut kehitys.

Tämän vuoksi on tavallaan minunkin mielestäni sääli, että tämä nopeammin maailmalla ta-

pahtunut kehitys, johon me joudumme nyt meistä riippumattomista syistä vastaamaan, niin kuin täällä on useammassa puheenvuorossa sekä hallituksen että eduskunnan puolelta tuotu esille, jättää varjoonsa koko sen laajan kirjon, josta olisi ollut tietysti toivottavaa keskustella tämän turvallisuuspoliittisen selonteon yhteydessä. Siinä nähtävästi vallitsee huolimatta kaikista muutoksista, mitä maailmassa ja meillä on tapahtunut, aika laaja yksimielisyys tai saman suuntaisuus, jos voisi sanoa näin.

Tähän suureen, laajaan keskustelupohjaan toki liittyy juuri se kysymyksenasettelu, jonka ed. Immonen toi esille eli kysymys siitä, kuinka pitkälle kansainvälinen yhteisö voi onnistuneesti puuttua konfliktinhallinnassa, jos se on mennyt jo avoimen yhteenoton puolelle. Ja tottakai vastaus on hyvin selkeä, hyvin vahvasti myös hallituksen selonteon puolella tuotu esille, että demokraattisen yhteiskunnan rakenteiden vahvistaminen, demokraattisten yhteiskuntien matkansaattaminen mahdollisimman hyvin eväin, konfliktien varhainen havaitseminen ja kriisienhallinta tässä varhaisvaiheessa on kaikkein parasta, mitä voidaan tehdä. Se on rahaa säästävintä, se on tehokkainta ja se on kaikille osapuolille paras ratkaisu.

Ongelma on senkin vuoksi aiheellista aina tämän tästä ottaa esille, niin kuin puhuja toikin koska siihen sijoitettuja rahoja myös hyvin usein mitataan vastakkain sinänsä tarpeellisten sosiaalisten oikeudenmukaisuutta edellyttävien tulonsiirtojen kanssa, mitä me tarvitsemme kotimaassa. Tässä mielessä meidän pitää koko ajan miettiä sitä, kuinka suuren osan meidän hyvinvoinnistamme muodostaa se ympäröivä maailma, missä me elämme myös ihan itsekäästi ajatellen. Toinen puoli on se, kuinka suuri osa sinänsä kunkin oman ideologian mukaisesti pitäisi olla tämän yhteisen maapallomme asioissa.

Keskustelua käydään varmaan joka budjetin yhteydessä ja sekin keskustelu kannattaa käydä myös tässä. Minä alkukesästä sanoin eduskunnassa, että olen ensimmäisenä valmis myöntämään sen, että laajan turvallisuus-käsitteen analyysi on jäänyt vielä vähän kesken selonteossa. Se tehtiin nyt ensimmäisen kerran ja siitä kannattaisi jatkaa täällä keskustelua. Olin valmis myös sanoamaan, että jos analyysi on jäänyt hieman kesken, johtopäätösosa vielä enemmän, mutta toisaalta siihen kohdistunut mielenkiinto keväällä ja samoin nyt, on pienempää, koska se ei välttämättä edellytä kovin suuria lainsäädännöllisiä muutoksia, enemmänkin asenteellista muutosta.

On hallinnollis-poliittista, kuinka paljon me haluamme sijoittaa erilaiseen ihmisoikeustyöhön tai kuinka paljon me haluamme nostaa profiiliamme, niin kuin me nyt toivottavasti olemme tämän hallituksen aikana tehneet, on sitten kyse ollut Ranskan tai Kiinan ydinkokeista tai vaikkapa entisen Jugoslavian ihmisoikeusraporttorin nimeämisestä, jossa nyt on suomalainen, ja monesta muusta samanlaisesta seikasta.

Mutta mielestäni sellaista vastakkainasettelua, jota olin ehkä väärin aistivini tässä puheenvuorossa, ei kyllä hallituksen puolella ole tarkoitettu.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Immosen ja monen muun puheenvuoron johdosta voin todeta, että tämä turvallisuuspoliittinen selontekokeskustelu näyttää kiteytyvän keskusteluun rauhanturvaamisesta ja ns. valmiusjoukoista. Suomen puolustusvoimiin halutaan perustaa ns. valmiusjoukot, jotka olisivat paremmin aseistetut ja paremmin koulutetut kuin nykyiset asevelvolliset joukot. Miksi näin?

Olen aina pitänyt selvänä, että Suomessa on ilman muuta päämääränä, että varusmiehet saavat parhaan mahdollisen koulutuksen asevelvollisuusaikanaan ja että joukoille hankitaan paras mahdollinen aseistus ilman muuta. Kaikkien joukkojen on oltava valmiusjoukkoja koulutukseltaan ja varustetasoltaan.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Immonen oli tietysti aivan oikeassa puhuessaan siitä käsinkosketeltavasta tuskasta ja sosiaalisesta turvattomuudesta, mitä työttömyys aiheuttaa, mutta se ei voi olla kuitenkaan oikeuttamassa sitä, että me laiminlyömme vastuamme yhteisestä eurooppalaisesta turvallisuudesta.

On nimitäin muistettava, että tällä hetkellä rauhanturvaaminen käytännössä tapahtuu vain USA:n kautta ja sillä on yhtä vahva rooli kuin kylmän sodan aikana tällä hetkellä. Tämä ei voi olla järkevää Suomen kannalta eli Suomen turvallisuuden varmistamista on myös olla mukana tässä prosessissa. Toinen asia on se, että Kansainliittoa on kokeiltu tunnetuin seurauksin. Me tarvitsemme uskottavan ja ihmisoikeudet turvaavan YK:n. Sille ei ole vaihtoehtoa ja nimenomaan Bosnian tapauksen ei pitäisi jättää enää ketään välinpitämättömäksi.

Minusta hyvin kuvaavaa sille, mitä nimenomaan Bosniassa on tapahtunut, on sarajevolai-

sen päivälehdessä johtajan kirjoitus vuosi sitten Helsingin Sanomissa otsakkeella ”Sarajevolaisille YK:ta ei ole enää olemassa”. Hän lopettaa kirjoituksensa: ”Sarajevolaislapset eivät olisi enää ylpeitä siitä, että heidän isänsä lähtivät YK:n rauhanturvatehtäviin. Lapsille asiantilan perusteleminen on vaikea, mutta niin se vain on. Sääli, että tämä loppui näin. Ennen oli aika, jolloin uskoimme voimaan, jonka tavoitteena on oikeudenmukaisuus ja totuus. Silloin tuntui siltä, ettei ollut yksin.” Me emme myöskään voi olla välinpitämättömiä siinä, että jos YK menettää merkityksensä, ed. Immonen, se on meille myöskin erittäin vakava asia.

Ed. I m m o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä rauhanturvaamisesta, mitä me perinteisellä tavalla olemme harjoittaneet vuodesta 56 asti, minä olen ymmärtänyt, että se ei ole ollenkaan vähäpätöinen asia. Sitä voidaan edelleen jatkaa saman tyyppisesti ja kehittää nimenomaan. Minä luulen, että tässä on väärinkäsityksiä tai sitten halutaan käsittää asiat väärin niin, että nykyisellä toiminnalla me emme pysty humanitaarista apua perille viemään, tai halutaan johtaa harhaan syystä, että ollaan perustamassa semmoista joukkoa, joka tosissaan ei olekaan mikään rauhanturva- vaan hyökkäävä joukko Suomen maasta.

Mitä tulee rekrytointiin, mitä ed. Ihamäki esken kertoi, niin kyllä minä olen huolestunut nuorten ihmisten armeijaan tulemisesta ja siitä, kun valinta täytyy tehdä. On totta, mitä täällä salissa ovat useat edustajat kertoneet, että valinta on nuoren ihmisen kohdalla hyvin hatara ja työtömänä ollessa hyvin helposti tulee varmasti mieleen, että tässä pääseekin vähän ulkomaille. Jos on vielä aggressiivinen luonne ja kasvatus, niin mikäs siinä, tämä on oikein sopiva paikka lähteä tälle rintamalle.

Ed. J ä ä s k e l ä i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ehkä on hyvä ensin vähän keventää tätä vakavaa keskustelua. Puolustusvaliokunnastahan on sanottu, että se olisi jotenkin vähemmän painoarvoinen kuin joku muu valiokunta, mutta tämän väitteenhän näkee jokainen silmälläänkin vääräksi.

Lisäksi on arvioitu, että puolustusvaliokunta tai varamiehisyys tarkoittaisi jotenkin käsittelyrajoitteisuutta, mutta sekin pitää torjua. Meidän ryhmässämme, kun valiokuntapaikkoja aikaan jaettiin, oli puolustusvaliokunnan varamiehen paikasta niin kova kiista, että minä ainakin

varamiehenä olen joutunut istumaan lähes joka kokouksessa, ettei minua ryhmä vaihda kenties.

Arvoisa puhemies! Hallituksen turvallisuuspoliittinen selonteko on pitkä ja yksityiskohtainen. Se jo massiivisuudellaan antaa sen vaikutelman, että maailman asiat olisivat hallinnollisesti ja juridisesti hoidettavissa. Näinhän ei asian laita ole. Jos maailman rauhaa ja turvallisuutta voitaisiin päätöksillä ja järjellä hoitaa, olisi tehtyjä päätöksiä kyllä tähän tarpeeseen riittävästi olemassa. Mutta käytännössä ihmisiä ja kansojakin usein ohjaavat enemmän intohimot kuin järki.

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö kiinnittää aivan oikein kriittistä huomiota eräisiin hallituksen kertomuksen kohtiin, joihin juuri edellä ulkoministeri ehti itsekin ottaa kantaa. Selonteko on kehitysoptimistinen tavoitteenasettelultaan. Voidaan kysyä, ovatko selonteon asettamat tavoitteet kiinni arkipäivän poliittisissa realiteeteissa ja miten käy mahdollisessa kriisiskenariossa. Selonteko ei välttämättä sisällä syvällisiä arvioita turvallisuuden taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta varsinkaan siltä osin, että ratkaisuehdotuksia ei juurikaan ole maailmankaupan, kehitysyhteistyön, pakolais- ja siirtolaiskysymyksen tai ympäristönsuojelun suhteen. Selonteko on myös varsin Eurooppa-keskeinen. Näihin valiokunnan mietinnön esittämiin arvioihin on syytä yhtyä.

Arvoisa puhemies! Yhä useammin kriisien taustalla on, niin kuin valiokunta toteaa, protektionistisia, nationalistisia ja uskonnollis-fundamentalistisia pyrkimyksiä, jotka kärjistyessään voivat aiheuttaa ja aiheuttavat turvallisuuspoliittisia jännitteitä. Tämän vuosikymmenen alun aseelliset selkkaukset ovat yhä enemmän valtioiden sisäisiä. Tämä tuo mukanaan sen ongelman, miten pitäisi suhtautua tai puuttua valtioiden sisäisiin konflikteihin, kuten vähemmistö- tai ihmisoikeuksien rikkomisiin. Nämä valiokunnan mietinnön seikat voi hyväksyä ja alleviivata.

On myös todettava, että Venäjä-analyysi on selonteossa liian vähäinen.

Arvoisa puhemies! Sotien syyt ovat syvällä ihmisessä. Nämä ihmisen väärät vietit voidaan kasvatuksella ja rakkaudella jossakin määrin hallita. Mikään salaisuus ei kuitenkaan ole, että usein on paha ihmiskunnassa ja ihmisuhteissa saanut vallan. Lopullista muutosta ei ihmisessä ole saanut aikaan, jos näin voidaan sanoa, sosialistinen kulttuuri sen enempiä kuin kilpailuviettiä hyödyntävä kapitalismikaan hyvinvointia tarjoavana. Kainin ja Abelin päivistä asti ovat niin ihmislunnona kuin taloudellisista, sosiaali-

sista ja uskonnollisista syistä johtuneet ristiriidat tuhonneet ihmistä.

Tässä keskustelussa on keskeiseen asemaan nostettu sotilaallinen ulottuvuus. Sen vuoksi puhutaan ja olemme puhuneet ja vielä varmaan pari tuntia puhumme eriasteisista sotilasorganisaatioiden toimista. Yksimielisesti on torjuttu ajatus pienen maan osallistumisesta rauhaanpakottamiseen. Kaikki hyväksyvät nykyisen rauhanturvatoiminnan, ja varsin yleisesti ollaan valmiit siihen, niin kuin tämänkin päivän keskustelun puheenvuorot osoittavat, että Suomi voi osallistua Bosnian tapaisiin tilanteisiin, jos sinne saadaan aikaan selkeät aselepo- ja uudelleenrakennussuunnitelmat ja eri osapuolten suostumus rauhanturvaajien paikallaolosta. Näihinhan ulkoministeri tänään aikaisemmin myöskin ansiokkaasti viittasi.

Näillä edellytyksillä mielestäni voidaan torjua ns. rosvojoukkosyndrooma, johon on viitattu, kun asiasta on käyty keskustelua. Meidän ja kansainvälisen yhteisön ei tarvitse silloin olla rosvojoukkojen ehtojen varassa, mutta emme joudu myöskään soitellen sotaan, niin kuin sanotaan.

Arvoisa puhemies! Kirjaimet Weu herättävät meissä erilaisia assosiaatioita. Eräät näkevät sen tulevaisuudessa Natoa korvaavana sotilasorganisaationa, osa EU:n organisaatioon liittyvänä humanitaarisia ja rauhanturvatoimia hoitavana järjestönä. Ilmeisesti kumpikaan tulevaisuuden näköaloista ei sinänsä ole aivan oikea ja täsmällinen. Ilmeistä kuitenkin on, että poliittinen ja sotilaallinen elementti Weu:n toiminnassa jatkossa korostuu. En siis usko, että Weu:sta jatkossa tulee vain YK:ta Euroopassa korvaava järjestelmä tai vain esimerkiksi YK:n antamia tehtäviä suorittava elin. Siksi edessä olevat päätökset Suomen tulevasta roolista ovat merkittäviä, koska ne antavat suuntaa sille, mitä tulevaisuudessa tehdään ja mitä ratkaisuja tulee tehtäväksi.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta toteaa aivan oikein: ”Aseiden käyttö rauhanturvaamisessa on aina reagointia rauhanturvajoukon omaan turvallisuuteen kohdistuvaan konkreettiseen uhkaan tai siihen, että väkivalloin pyritään estämään sitä suorittamasta tehtävänsä, esim. siviiliväestön tai humanitaaristen apu toimintojen turvaamista. Rauhanturvatoiminnan luonteeseen kuuluu myös pyrkimys asevoiman käytön välttämiseen aina kun se on mahdollista, eikä siinä pyritä asevoiman käytöllä poliittisiin ratkaisuihin.”

Kaikki yhteen laskien on hyvä syy kannattaa sitä ponsilausemaa, joka tämän keskustelun alkupuolella on esitetty.

Suomen roolia rauhanturvatoiminnassa kutakuinkin nykyisellä linjallaan voi pitää hyvänä ratkaisuna. On valitettavaa, että tämän keskusteluprosessin yhteydessä selvästi joudutaan keskitymään yhtä aikaa kahteen asiaan: humanitaariseen rauhanturvatoimintaan ja samalla Eurooppa-suuntautuneeseen yleisen yhteistyön kehittämiseen, millä jatkossa epäilemättä on puolustuksellista ulottuvuutta, vaikkei siitä toki päätöksiä ole. Ed. Pesälähän esitti tätä kysymystä mielenkiintoisesti ja selkeästi valottavan puheenvuoron.

Suomen on syytä laajentaa vastuutaan siinä suhteessa, mitä ed. Kalliksen ponsilausemassa, jota myös kannatan, esitetään. Siinä määrin kuin se ihmiselle on mahdollista ja meille on mahdollista, tarvitsemme lisääntyvää vastuuta kehitysyhteistyön ja ympäristön ongelmista. Tämä vastuunkanto ei todellakaan ole viime vuosina meillä kasvanut.

Ei voi ajatella, että maailmassa olisi sellainen määrä voimaa, jolla kaikki väärin toimijat voitaisiin väkisin asettaa kuriin. Sittenkin rauha lähtee syvimmiltään ihmisen sisältä. Itse asiassa todellinen rauha tulee ihmisten ulkopuolelta, Luojalta. Voin vain viitata niihin sanoihin, joita moninaisen rauhanturvatoiminnan piirissä viime vuosikymmeninä olleilla alueilla 2 000 vuotta sitten sanottiin: rauha ihmisten kesken, joita kohtaan Jumalalla on hyvä tahto. Ei ole syytä uskoa, että me omin voimin pystymme luomaan pysyvän rauhan, mutta voimme pyytää sitä Kansojen kaitsijalta ja toimia sitten elämässämme noiden rauhan periaatteiden mukaan.

Ed. V i i t a m i e s : Arvoisa puhemies! Uutea kansanedustajana voi ilolla todeta, kuinka mielenkiintoinen ja monella tavalla antoisa tämä Suomessa ei kai niin tavanomainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen keskustelu, jota eduskunnassa nyt on käyty, todellakin on ollut.

Keskustelun kohteena on ollut varsinaisesti hallituksen selonteko, jonka yleiseksi linjaksi täällä on useasti todettu tulevaisuuteen uskova tai tulevaisuuden suhteen myönteisiin mahdollisuuksiin uskova linja. Mutta on myös todettu ihan syystä, että turhaan sinisilmäisyyteen Suomi ei tässä selonteonkaan valossa tunnu sortuvan. Myös sellaisia mahdollisuuksia, jotka eivät toteutuessaan välttämättä merkitsisi maamme turvallisuudelle myönteisiä tilanteita, tässä luoda-

taan. Suomi selvästikin elää sormi valtimolla ja tarkkana sen suhteen, mitä ulko- ja turvallisuuspolitiikan saralla maailmassa tapahtuu.

On toisaalta varsin ymmärrettävää, että päähuomio keskustelussa on kohdistunut valmiusjoukkoihin tai laajennettuun rauhanturvaamiseen siitäkin syystä, joka ulkoministerin vastauksessa ja puheenvuorossa on tullut esiin, että juuri rauhanturva-asia edellyttää ehkä nopeimmin lainmuutoksia ja siten on kansanedustajien työn kannalta konkreettista todellisuutta aikaisemmin kuin ehkä muut asiat ovat.

Huomattavaa on myös ollut ja sekin on kai selittämässä juuri valmiusjoukkoasian esiin nousua, että tällaisen parlamentaarisen käsitteilyn lainalaisuuksiin ikään kuin kuuluen myös hallitus- ja oppositioasetelmaa on syntynyt selvästikin, vaikka itse ulko- ja turvallisuuspolitiikka on perinteisesti ollut Suomessa sellainen asia, jossa yksimielisyys ihan yksityiskohtiakin myöten on helposti löytynyt ja se on vallinnut pitkään.

Nähtäväksi jää, onko tämä perinne parlamentaarisen avautumisen myötä murtumassa ulko- ja turvallisuuspolitiikan perusasioissakin. Tämän keskustelun valossa siihen ei ehkä vielä ole merkkejä löydettävissä ja tällainen johtopäätös voisi olla liiallinen. Myös opposition puheenvuorot ovat pääosin olleet asiallisia ja asiaan järkevästi suhtautuvia.

Yhdestä asiasta muutama sana, arvoisa puhemies. Mielestäni olennaista on se, että maailman olosuhteet ovat selvästi muuttuneet viimeisten vuosien aikana, erityisesti poliittiset olosuhteet sekä kansainvälisesti että eri valtioiden sisällä ovat muuttuneet. Tällöin myös vaatimukset YK:n, tai kuten täällä on käytetty sanaa kansainvälisen yhteisön, rauhanturvatoimintaa kohtaan ovat selvästi toisenlaiset kuin mitä vielä vuosikymmen sitten olivat. Tämä on mielestäni keskustelun lähtökohdaksi todettava ja aivan selkeä avainkohta tässä asiassa.

YK:n perinteinen rauhanturvaaminen on käsitännyt lähinnä joukkojen sijoittamisen sotivien valtioiden rajalle turvaamaan rauhansopimuksen tai aselevon noudattamista. Yhteenoton osapuolilta on edellytetty suostumusta YK:n väliin asettumiselle. Tähän toimintaanhan Suomi on osallistunut jo neljä vuosikymmentä. Kasvava uusi vaatimus juuri maailman muuttuneiden olosuhteiden takia on ollut se, että kansainvälisen yhteisön tulisi toimia myös niissä aseellisissa konflikteissa, jotka käydään useiden osapuolten kesken valtioiden sisällä. Osallistu-

misen vaatimus on mielestäni aivan oikea, vaikka joku osapuolista, yleensä etniseen puhtautteen viehtynyt osapuoli, ei sitä ehkä suvaitsiikaan. Tyypillinen esimerkki kait on Bosnian sota.

Suurin osa 1990-luvun aseellisista selkkauksista on ollut valtion sisäisiä, erilaisista intresseistä syntyneitä kansallisuuksien tai uskontokuntien jne. välisiä yhteenottoja. Myös me suomalaiset olemme vaatineet YK:lta asioihin puuttumista, kun sotarikoksia on tehty tai kun ihmisoi-keuksia on poljettu maahan. On katsottu, että YK:n joukkojen läsnäolo voi pitää kriisin tässä suhteessa hallinnassa.

Rauhanturvajoukkojen tehtävänä on laajennetuissa toiminnassa suojata myös humanitaarisia avustussaatteita ja siviiliväestöä sotivien osapuolten hyökkäyksiltä. Perinteisestä rauhanturvaamisesta poiketen tässä laajennetuissa toiminnassa ei voida odottaa kaikkien osapuolten suostumusta läsnäololle kriisialueella. Tällöin tietysti myös YK:n tai kansainvälisen yhteisön joukkojen riski joutua itsekin tehtävänsä takia hyökkäyksen kohteeksi on suurempi kuin perinteisessä rauhanturvaamisessa.

Hallituksen selonteko tarkoittaa tältä osin pyrkimystä Suomen rauhanturvalain muuttamiseen siten, että myös suomalaisella rauhanturva-yksiköllä olisi asema tällaisessa operaatiossa, joka on perusteiltaan täysin entinen lähtökohtana nimenomaan rauhanturvaaminen — perusteiltaan entinen mutta olosuhteiltaan uudellinen. Suomi osallistuisi kriisinhallintaan edelleen rauhanturvaajana. Nato-jäsenyyttä hallitus ei tarkoita, rauhaanpakottamista eli kriisin poliittista ratkaisemista sotilaallisella voimalla hallitus ei tarkoita, puolustusmenojen kasvattamista hallitus ei tarkoita.

Osallistuminen laajennettuun rauhanturvatoimintaan edellyttää äsken kuvaamillani lähtökohdilla sinne lähtijöiden hyvää koulutusta. Kuten ennenkin joukko koostuisi vapaaehtoisista aikuisista suomalaisista. Koulutus sen sijaan annettaisiin asevelvollisuusajana, jolloin se olisi seikkaperäistä ja puolustusvoimien kannalta tarkoituksenmukaista. Joukko koottaisiin mahdolliseen tehtävään reservistä.

Jos kansainvälinen yhteisö pyytäisi Suomea osallistumaan laajennettuun rauhanturvaoperaatioon, asiasta tehtäisiin päätös kansanvaltaisessa järjestyksessä. Pidän tärkeänä sitä, että mahdollisimman laaja eduskunnan lausunto asiaan liittyisi. Valmiusjoukko tarkoittaakin, kuten ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja ei-

len totesi, itse asiassa Suomen periaatteellista valmiutta YK:n suuntaan. Joukko ei sen sijaan odottelisi millään kasarmilla malttamattomana lähtökäskyä.

Keskustelussa on ollut rauhanturvalain lähe- tekeskustelun tuntua vähän ennenaikaisesti — ihan hyvä niinkin. Omalta osaltani toean hallituksen selontekoon sen, että se on hyväksyttävissä myös ns. valmiusjoukkojen osalta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Louekoski.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On tietenkin hyvä se, että usko hallitukseen riittää. Kriittisyys olisi kuitenkin ed. Viitamieheltä paikallaan esimerkiksi sellaisessa pienssä asiassa kuin siinä kysymyksessä, onko kyse vapaaehtoisista vai ei. Näinhän meille on kerrottu, että kysymys on vapaaehtoisista, ja itsekin olen valmis myöntämään ja toteamaan sen, että varusmiesten osalta kyse on vapaaehtoisista, joita tosin houkutellaan sitoutumaan valmiusjoukkoon esimerkiksi ulkomailla tapahtuvan harjoittelun avulla.

Mitä tulee kantahenkilökuntaan, niin me emme tähän päivään mennessä ole saaneet vastausta siihen, onko kysymys vapaaehtoisista vai ei, eikä tätä tiedä kantahenkilökuntakaan. Upseeriliiton puheenjohtaja Pekka Kouri kävi tätä asiaa selvittämässä jokin aika sitten. Hän on kirjoittanut tästä asiasta myös juuri ilmestyneessä Sotilasaikakauslehdessä. Upseeriliitto ei todellakaan tiedä sitä, käsketäänkö kantahenkilökunta tuleviin operaatioihin sotilaskäskyllä, ovatko he siellä palkkasotureina vai vapaaehtoisina. He ovat esittäneet puolustusministeriölle tästä asiasta neuvotteluja. Tähän päivään mennessä puolustusministeriö ei ole tähän neuvotteluesitykseen vastannut. On harhaanjohtavaa, ed. Viitamies, väittää, että kyse olisi pelkästään vapaaehtoisuuteen perustuvasta operaatiosta.

Ed. V i i t a m i e s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti: Vapaaehtoisuudesta on silloin kysymys, kun kysymys on vapaaehtoisuudesta, ei se sen monimutkaisempaa ole. Mitä yksityiskohtiin tulee esimerkiksi kantahenkilökunnan osalta, meillä on hyvä tilaisuus käsitellä nämä asiat täysin seikkaperäisesti siinä vaiheessa, kun rauhanturvalakia käsitellään eduskunnassa, ed. Laakso.

Ed. S. P i e t i k ä i n e n : Arvoisa puhemies! Turvallisuuspolitiikan mukaan tuominen parlamentin keskusteluun on ollut merkittävä askel demokratian ja kansanvaltaisuuden lisäämisessä myös suomalaisessa yhteiskunnassa näiltäkin osin. Keskustelun monipuolisuus ja vilkkaus on mielestäni myös osoittanut sen, että parlamentilla on myös halua ja kykyä kantaa laajempaa vastuuta niin ulko- kuin turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä. Haluan myös erityisesti kiittää hallitusta ja ministeri Halosta siitä aktiivisuudesta, jolla he ovat olleet paikalla ja valmiita osallistumaan väittelyyn ja keskusteluun eduskunnan kanssa näistä kysymyksistä.

Keskustelu on painottunut hyvin voimakkaasti rauhanturvatoiminnan laajentamisen, valmiusjoukkojen ja sotilaspoliittisen liittoutuneisuuden kysymyksiin. Ehkä hyvin ymmärrettävästikin, sillä hallitus kysyy eduskunnan evästystä ja kantaa niin rauhanturvatoiminnan laajentamisen osalta kuin myös valmiusjoukkokysymyksessä.

Vaikka itse suhtaudun hyvin epäillen väkivalan käytön hyödyllisyyteen ylipäänsä ja erityisesti kansainvälisissä yhteyksissä, uskon, että se pohja, jolta ulkoasiainvaliokunnan mietintö lähtee rauhanturvatoiminnan laajentamisen osalta ja valmiusjoukkokysymyksessä, antaa mahdollisuuden tasapainotettuun ratkaisuun ja myös mahdollisuuden tukea kansallisesti niin katsottaessa sellaisia yhteisiä ylikansallisia operaatioita, jotka omalta osaltaan ovat vahvistamassa kansainvälistä yhteisöä ja vahvistamassa myös vakautta.

Hallituksen linjaukset sotilaspoliittisen ja valtioskeksen turvallisuuden osalta vastaavat hyvin pitkälle omia käsityksiäni, ja haluankin tietoisesti valita tämän sotilaspoliittisen ja valtioskeksen näkökohdan sijasta toisenlaisen näkökulman turvallisuuteen ja sen rakenteisiin.

Mielestäni kestävä turvallisuuden luomiseksi ja sitä uhkaavien riskien poistamiseksi tarvitaan ensin käsitys turvallisuuden luonteesta, mistä osista turvallisuus koostuu, minkä tekijöiden muutos voi sitä vähentää, ja myös siitä, ilmenevätkö eri turvallisuusriskit lyhyellä aikavälillä hyvin nopeasti vai vasta pitkällä aikavälillä hitaasti ja asteittain. Vasta tämän analyysin teko voi johtaa oikeisiin johtopäätöksiin turvallisuuden todelliseksi parantamiseksi.

Aika inhimillistä on korostaa ja yliarvioida lähellä ja nopeasti tapahtuvia asioita ja vastavasti aliarvioida pitkän aikavälin uhkia, ikään kuin kääntää suurennuslasia välillä suurentaan

ja välillä pienentäen. Niinpä Venäjän vaalit saavat dramaattista jännitystä ja uhkaa leijumaan mieliin samalla, kun koko eloonjäämistä uhkaava ympäristömuutos, maapallon kestorajat ylittänyt luonnonvarojen käyttö ja luonnon monimuotoisuuden häviäminen saavat jatkoa meiltä kaikessa rauhassa. Rauhanturvatoiminnan muotojen tarkistus tuntuu kääntävän koko Suomen turvallisuuspolitiikan ylösalaisin samalla, kun koko instituutiokeskeisen ja sotilasliittoihin perustuvan riski- ja turvakonseptin romahtaminen todetaan ilman merkittäviä johtopäätöksiä.

Todellisen turvallisuuden kannalta kuitenkin jää toissijaiseksi se, miten sotilasliitot asemoivat viholliskuviaan ja joukkojaan. Suuret uhkat eivät tule sieltä. Turvallisuuttamme eivät myöskään ratkaise puolustusvoimiemme kaluston määrä, Hornetit tai sotataito — valitettavasti. Tekninen ratkaisu yhden instituution varassa olisi hyvin helppo ja yksinkertainen, kun voisimme luottaa yhteen puolustusvoimaan, joka puolestamme puolustaisi meitä kaikilta uhilta.

Joukko-osatomme eivät kuitenkaan rajataistelulla torju esimerkiksi hallitsematonta pakolaisvirtaa, kansalliskiihkoisia poliittisia tai uskonnollisia äärikansanliikkeitä, kansainvälistä rikollisuutta, maailmankaupan häiriöistä johtuvaa yllättävää kriisiä, ilmastonmuutoksen tai otsonikadon mukanaan tuomia olojen muuttumisia tai muita jatkuvasti lisääntyviä riskejä muuttavassa maailmassa.

Turvallisuuskuvaan ja -keskustelun rakentamisen instituutio- ja armeijakeskeiseksi perustuu käsitykseen, jossa valtiolla yhtenäisenä, jakamattomana yksikkönä on joitakin intressejä, jotka ovat ristiriidassa toisen samanlaisen toimijan, toisen valtion intressien kanssa. Tätä valtion etua on suojelemissa armeija, joka olemassaolollaan voi jo ehkäistä toisen osapuolen hyökkäyksen ja pahimmassakin tapauksessa puolustaa valtion eli sen kansalaisten intressejä kuten oikeutta maa-alueeseen tai tiettyyn poliittiseen järjestelmään ristiriidan ratkaisussa. Tässä ajattelussa valtiot voivat myös liittoutua keskenään joitakin toisia ryhmiä vastaan.

Turvallisuus käsitetään tällöin hyvin kapeasti, ensisijaisesti maan kykyä puolustautua mahdollista hyökkäystä vastaan. Tämä arvio valtioinstituutioiden välisestä intressiristiriidasta, vaikka jättäisimme ympäristö- ja kehityskysymyksetkin hetkeksi sivuun, sopii huonosti kuvaamaan edes tämän hetken valtioiden ongelmia: Balkanin sotaisuuksia, Venäjän kehitystä, Afrikan mantereiden sisällissotia, fundamentaali-

sen islamilaisuuden tuomia jännitteitä tai edes loppujen lopuksi EU:n sisäisiä poliittisia kiistoja.

Tärkeimmät valtioiden asemaan ja valtasuhteisiin liittyvät kiistat käydään muualla. Kansainvälisen kaupan ja rahamarkkinoiden piirissä käydään raaimmat eri maiden kansalaisten intressien ja tulojaon kädenväänöt. Jaetaan maat ja toimijat niihin, joilla on valtaa, ja niihin, jotka häviävät. Aasian alueen, erityisesti Kiinan, voimakas taloudellinen kasvu vahvistaa myös alueen poliittista voimaa sekä lisää luonnonvarojen kulutusta räjähdysmäisesti. Toisaalla äärimäinen köyhyys ja jokapäiväisen elämän turvattomuus johtavat omalta osaltaan aavikoitumiseen, elinkelpoisten alueiden tuhoutumiseen ja ympäristön pilaantumiseen, väestönkasvuun, pakolaisvirtoihin ja mahdollisiin kansanliikkeitä esiin esimerkiksi Afrikassa. Samaan aikaan teollistuneet maat, noin 20 prosenttia maailman väestöstä, käyttävät jo nyt yli 80 prosenttia kaikista luonnonvaroista ja tahti sen kuin kiihtyy. Ero kasvaa.

Seuraavien 50 vuoden turvallisuuden olennaisin ydin on luonnonvarojen säästeliäämpi käyttö, tasaisempi jakautuminen maapallon väestön hyväksi ja äärimmäisen kansallisen ja globaalin köyhyyden poisto yhdistettynä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja ihmisoikeuksien toteuttamiseen. Mitään näistä kysymyksistä ei voi ratkaista yksin erillisinä, vaan kaikki ovat sidoksissa toisiinsa ja toistensa ratkaisuun, ja ilman tämän perusytälön ratkaisua ei myöskään muista turvallisuuspoliittisista ratkaisuista ole apua. Siinä on haastetta riittävästi yhdelle sukupolvelle.

On merkittävää myös nähdä, että taistelua, todellista vääntöä ei käydä ensisijaisesti valtioiden kesken, vaan niiden sisällä. Kysymys on kestävän kehityksen periaatteen, kohtuullisuuden, ihmisarvon kunnioittamisen, tasa-arvon, demokratian ja suvaitsevuuden toteuttamisesta vastassaan itsekkyiden, ahneuden, harvainvallan, äärioikeiston, kansallisuuden ja uskonnollisuuden ääriliikkeet.

Turvallisuutta rakennetaan tukemalla sitä luovia arvoja, tukemalla niiden toteutumista niin omassa maassa kuin myös kansainvälisesti. Turvallisuus rakennetaan poistamalla väkivallan syitä ja riskejä, ei enää ongelmien jo puhjettua niihin reagoimalla. Turvallisuus on yhä selkeämmin yhteistyövaraista ja kansainvälisesti jakamatonta.

On huolestuttavaa, että samaan aikaan Yhdistyneiden kansakuntien, jonka vahvistamisesta

me kaikki täällä puhumme ja jota me vahvasti kannatamme, voimavarat ovat niukkenemassa sekä rahoitus pohja heikkenemässä ja siitä niukasta rahaosuudesta yhä suurempi osuus kuluu kalliiseen aseelliseen kriisienhallintaan syiden ratkomisen sijasta.

Vapautuvassa maailmankaupassa kehitys- ja ympäristöongelmat ovat pikemminkin pahentumassa riittävien turvamekanismien ja pelisäännösten puuttuessa. Voimavaramme näiden kysymysten hoitamiseen ovat rajalliset suomalaisina, mutta eivät olemattomat. Niiden on myös oltava turvallisuuspoliittisen toimintamme todelliset ensisijaiset kohteet.

Turvallisuuspoliittinen selonteko lähtee laajan turvallisuuden käsitteestä, mutta tekee johtopäätöksensä pääosin kapean valtio- ja puolustuskeskeisen turvallisuuden alueelle. Uskon, että kaipaamme keskustelua ja johtopäätöksiä, jotka analysoivat turvallisuutta laajasta näkökulmasta pintapuolisuutta syvemältä ja esittävät myös johtopäätökset sen mukaisesti.

Jos selontekoa voi moittia pintapuolisuudesta varsinkin johtopäätösten osalta laajemmasta turvallisuudesta, kapeahkosta ympäristönäkökulmasta, joka rekisteröi välittömät ympäristöuhat esimerkiksi ydinturvallisuuden osalta mutta jättää kehitys- ja luonnonvarakysymyksen keskinäisen nivoutumisen väestökysymyksiin ja tätä kautta koko globaaliin turvallisuusnäkökulmaan vähemmälle, voi samasta ilmiöstä moittia myös meitä kansanedustajia. Tunnumme me itse kukin kovin helposti ja sujuvasti puhuvan laajemmasta turvallisuudesta ja niistä kysymyksistä, joita tulisi tarkastella. Sen sijaan meillä on huomattavasti vähemmän ajatuksia ja ehdotuksia siitä, mitä konkreettisesti tulisi tehdä.

Mitkä ovat toimintamallimme YK:n aseman vahvistamiseksi? Mitä muita kansainvälisiä yhteistyöjärjestelmiä voimme käyttää ympäristö-, kehitys- ja ihmisoikeuskysymysten ratkaisuun? Minkälaista pelisäännöstöä ympäristö- ja kehitystarpeiden turvaamiseksi me olemme ajamassa kansainvälisen kaupan järjestöissä Gattissa ja Wto:ssa? Miten me voisimme tukea kansalaisjärjestöjen toimintaa ja maailmanlaajuisten kansalaisverkostojen syntyä osana ihmisoikeus- ja demokraatiotyötä kriisien ennaltaehkäisyssä kehitys- ja ympäristökysymyksissä? Kansalaisjärjestöt ovat usein tehokas ja toimiva keino, kanava arvojen, tiedon ja tahdon välittämiseen. Miten me parlamentaarikot voisimme toimia tehokkaammin yhdessä näiden päämäärien eteen kansainvälisesti? Miten Ranskan ydinkokeiden nos-

tattaman kansainvälisen kansalaisreaktion kaltaiset reaktiot saataisiin paremmin vaikuttamaan päätöksentekoon? Ja vieläkin konkreettisemmin, miten oma budjettimme tai omat poliittiset päätöksemme vahvistavat ja tukevat tätä laajemman turvallisuuden käsitettä? Mikä on budjettimme oikea sisäinen painotus turvallisuutemme lisäämiseksi esimerkiksi kehitys yhteistyövarojen osalta?

Valmiita vastauksia tuskin lienee montakaan. Siksi kysymysten esittäminen ja valmistautuminen todelliseen laajemman turvallisuuden rakentamiseen on syytä aloittaa.

Arvoisa puhemies! Omalta osaltani toivon, että tämä alkanut turvallisuuspoliittinen debatti johtaa paitsi ratkaisuihin rauhanturvan ja sotilaspolitiikan valtiokeskeisen turvallisuusajattelun osalta myös johtopäätöksiin siitä, mitä kysymyksiä turvallisuuspoliittisessa keskustelussa ja selonteossa tulisi nostaa ensimmäiseksi ja tärkeimmäksi. Toivon, että kun tämä tai seuraava hallitus omalta osaltaan valmistele seuraavaa selontekoa tai tiedonantoa eduskunnalle turvallisuuspoliittikasta, laajan turvallisuuden näkökulma olisi otettu siinä mukaan analyysissa ja myös johtopäätöksissä, koska vain toisenlaisen tarkastelun kautta kykenemme ehkä näkemään, missä todelliset turvallisuusuhkamme ja ongelmamme sijaitsevat, ja näkemään myös sen, mihin meidän olisi syytä panostaa.

Ed. L a m m i n e n : Herra puhemies! En voi vastustaa kiusausta puheenvuoroni aluksi palauttaa edustajatovereiden mieliin vuoden takaista EU-keskustelua. Nekään nykyisistä edustajista, jotka eivät vielä tuolloin olleet eduskunnan jäseniä, eivät voineet välttyä julkista keskustelua seuraamasta.

Puolustusvaliokunta oli EU-sopimuksen käsitteilyyn liittyen antanut lausunnon ulkoasiainvaliokunnalle. Valiokunta leimattiin julkisuudessa asiantuntemattomaksi. Olimme antaneet huuhaa-lausunnon, sanottiin. (Ed. Laakso: Lipponen sanoi erityisesti!) Uskalsimme kolme viikkoa ennen EU-vaaleja nostaa turvallisuuspoliittiset näkökohdat keskusteluun, mitä laajasti pidettiin erittäin sopimattomana. Totuus on pikku hiljaa paljastunut kansalle. Nyt esimerkiksi presidentti Koivisto on uusimassa kirjassaan todennut, että turvallisuuspoliittiset syyt olivat ne, jotka kaikkein voimakkaimmin puhuivat Euroopan unioniin liittymisen puolesta. Tätä ei hänen eikä monen muunkaan mielestä kuitenkaan pitänyt mennä julkisuuteen sanomaan. Siinä siis oli

meidän syntimme. Aiheeton brezhneviläisyys kukoisti. Uskalsimme puhua unionin puolustusulottuvuuden kehittämisestä ääneen, ja sitä ei olisi saanut tehdä.

Myös tällä kertaa puolustusvaliokunta on leimattu asiantuntemattomaksi, suorastaan typeräksi. Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan, joka on hyvä ystäväni toivottavasti edelleenkin, niin hyvä, että me voimme olla jopa eri mieltä asioista, ensimmäiset kommentit lausuntoomme olivat vuodessa hieman pehmenneet. Tällä kertaa hän lupasi, että lausuntomme otetaan ulkoasiainvaliokunnan mietinnön liitteeksi. Viime syksynä se uhattiin laittaa suoraan roskakoriin.

On hämmästyttävää, miten paljon kaikenlaisia uhkauksia on jälleen satanut. Olemme kuitenkin soveltaneet Tuntemattoman sotilaan Rokan puolustussodan strategiaa: "Jos sie lähet juoksemaa, niin sie saat juossa Pohjalahel saakka. Kyl hää tulloo peräs, älä yhtää eppäile. Mut jos sie pysyt paikoillas etkä lähe hitoilkaa, nii minkä hää tekköö?" Tällä "ratekialla", kuten Rokka sanoo, olemme saaneet aikaan ainakin sen, että keskustelu valmiusjoukoista on loppuvaiheessa löytänyt tasapuoлисempia ja eri näkökohtia paremmin punnitsevia sävyjä.

Pidän tämänkertaisia sananvapauden rajoittamisyrityksiä kuitenkin kohtuuttomina. On pakko kysyä: Onko Suomi todella niin pieni maa, että ulkopoliittiseen keskusteluamme mahtuu edelleenkin vain yksi, ylhäältä saneltu mielipide kerrallaan? Tämä yhden virallisen totuuden politiikka on kerta kaikkiaan vieras sille moniarvoiselle yhteiskunnalle, jonka puolustaminen ulkoista uhkaa vastaan on annettu puolustusvoimien tehtäväksi. Kaikkein kipeintä on kenties ollut havaita — ainakin minulle — että eräät puolustusvoimien korkeasta johdosta ovat olleet mukana rajoittamassa moniarvoista keskustelua. Kun sotilasjohto lähtee tekemään politiikkaa yhden ainoan vaihtoehdon puolesta, marssi-järjestys on käsitetty väärin. Poliittiset linjat tulee vetää tässä talossa, valtioneuvostossa ja puolustusministeriössä. Puolustusvoimien tulee olla vain tämän linjan toteuttaja.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan mietinnöstäkään eivät selviä meille vielä perustelut sille, miksi Suomen todellisuudessa pitäisi kehittää valmiuksia osallistua ns. laajennettuun rauhanturvatoimintaan, ja vielä vähemmin, miksi asialla on niin tulenpalava kiire, kuten täällä on monta kertaa jo todettu. UaV päinvastoin huitaisee pois pöydältä ainookin niistä todellisista perusteista, jotka kaikki tiedämme, mutta joista

ei ole lupa näemmä vieläkään puhua. Uav toteaa sanatarkasti: " - - rauhanturvaamisvalmiuksien kehittämisedellä ei siten tule ennakoida sellaisia ratkaisuja ja valintoja, jotka saattavat myöhemmin tulla eteen esim. Euroopan unionin hallituksen välisen konferenssin seurauksena." Näitä valintojahan hallitus turvallisuuspoliittiseen selontekoon sisällyttämälläan ajatuksella Suomen sotilaallisen kriisinhallintavalmiuden kehittämisedtä nimenomaisesti ennakoi.

Hallituksen selonteossa on ikään kuin pienenä sivujuonteena todettu: "Unionin puolustusulottuvuuden lähiajan ensisijaisena tehtävänä on kriisinhallintavalmiuden kehittäminen." Toisaalta selonteossa sanotaan näin: "Suomi tukee kriisinhallintayhteistyön kehittämistä Euroopan unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan osana." Nämä toteamukset johtavat meidät todellisten perusteiden äärelle haettaessa selityksiä valmiusjoukkojen puoltajien välillä suorastaan aggressiivisille äänenpainoille.

Suomen Weu-tarkkailijuus ja osallistuminen Naton rauhankumppanuuohjelmaan sekä halu mennä sotilaallisessa integraatiossa vieläkin pidemmälle ovat ne keskeiset syyt, miksi valmiusjoukkoja ajetaan kuin käärmettä pyssyyn. Seuraava askel johtanee jo Weu:n täysjäsenyyteen. Siihenkö pyritään, hyvät edustajatoverit? Katsokaa karttaa ja miettikää historiaa! Ollaanko oikealla tiellä? Askel askeleelta sotilasliittoon vai liittoutumattomuus ja itsenäinen puolustus? Kansainväliseen seikkailupolitiikkaan lähteminen vai oman maan puolustuksen vahvistaminen?

Ei Suomen osallistuminen YK:n ja Etyj:n rauhanturvatoimintaan edellytä omien kriisinhallintavalmiuksiemme kehittämistä. Niillä markkinoilla meidän hyväksikoetellulle tuotteellemme, perinteiselle rauhanturvatoiminnalle, on kyllä kysyntää enemmän kuin itse pystymme niukkosen resurssiemme puitteissa edes tarjoamaan. Siihtähän täällä on keskusteltu jo parin päivän aikana.

Kuten puolustusvaliokunta on ulkoasiainvaliokunnalle antamassaan lausunnossa todennut, perinteistä rauhanturvatoimintaa tarvitaan myös nykymuotoisissa konflikteissa viimeistään siinä vaiheessa, kun sopimus on tehty ja sen toteuttamista ryhdytään valvomaan. Muun muassa ulkoministeri Halonen totesi puolustusvaliokunnalle YK:illa olevan pulaa perinteisistä rauhanturvajoukoista. Liian vähälle huomiolle lausuntomme antamisen jälkeisessä keskustelussa on jäänyt se, että 50 vuotta juuri täyttäneen maa-

ilmanjärjestön pääsihteeri Boutros Boutros Ghali itse on karvaiden Somalian ja Bosnian kokemusten jälkeen todennut, että YK:n on tyydyttävä perinteiseen rauhanturvatyöhön.

Miksi suomalaisessa keskustelussa niin presidentti, hallitus kuin eduskunnan ulkoasiainvaliokuntakin ovat pyrkineet tarkoituksellisesti vaikenemaan kuoliaaksi edellä kuvatun kaltaiset, todella arvovaltaiselta taholta tulleet kannanotot perinteisen rauhanturvatoiminnan puolesta? Miksi sen sijaan on hakemalla haettu perusteluja kovennetulle rauhanturvatoiminnalle? Suorastaan itsestänselvyytenä on todettu, että myös meidän tulisi mennä kiireesti mukaan.

Ulkoasiainvaliokunta hakee pääperustelunsa Suomen osallistumiselle ns. laajennettuun rauhanturvatoimintaan siitä, että Suomi eri yhteyksissä on tukenut YK:n päätöksentekoa sellaisista operaatioista, joissa sotilaallista voimaa joudutaan käyttämään. Siksi siis Suomenkin tulisi tällaisin operaatioihin osallistua, kulkee UaV:n logiikka. Tällä samalla logiikallahan päätyisimme siihen, että Suomen pitäisi osallistua myös rauhaanpakottamiseen. Tämän sentään ulkoasiainvaliokuntakin, aivan oikein, toteaa luonteensa ja vaativuutensa vuoksi sopivan ainoastaan suurvalloille ja sotilasliitoille.

Todellinen ongelma tässä asiassa on siinä, missä kulkee raja ns. laajennetun rauhanturvaimisen ja rauhaanpakottamisen välillä. Miten voidaan ”erityisen tarkoin arvioida”, kuten ulkoasiainvaliokunta sanoo, voiko kriisinhallintatehtävä johtaa rauhaanpakottamiseen tai sotilaallisen voiman käyttöön muita valtioita tai konfliktin osapuolia vastaan? Missä vaiheessa jokin operaatio on muuttunut liialliseksi voimankäytöksi operaation kestäessä? Mitkä mahdollisuudet Suomella on silloin menettämättä kasvojaan vetäytyä operaatiosta kesken kaiken, kuten asiantuntijat ovat meille vakuutelleet tai kuten he sanoivat: ”Jos siellä ruvetaan ampumaan, me tulemme pois!”

Nämä kaikki ovat erittäin olennaisia kysymyksiä, joihin olisi saatava myös vastaukset, ennen kuin Suomi lähtee tällaisiin operaatioihin mukaan. Ulkoasiainvaliokunnan mietintö ei näitä vastauksia anna. Valiokunnan ylivoimainen enemmistö ei ilmiselvästikään ole pysähtynyt näiden keskeisten ongelmakysymysten äärelle. Ne ovat olleet liian kiusallisia pohdittaviksi, ja enemmistö on kenties pelännyt, ettei oikeita vastauksia olisi loppujen lopuksi löytynytäkään.

Tavoiteltavammaksi kuin perusteellisen pohdinnan se on nähnyt syömisen kiltistä ulkoasiain-

ministeriön ylimmän virkamiesjohdon kädestä. Kumartaessaan vuoroin Merikasarmin ja vuoroin Mäntyniemen suuntaan ulkoasiainvaliokunta on samalla kääntänyt selkänsä kansalaismielipiteelle, joka viimeisten tutkimustulosten mukaan on selkeästi kriisinhallintajoukkoja vastaan.

Vielä palaan tuohon perusteelliseen harkintaan. On aivan varmaa, että USA/Nato/YK harkitsi hyvin tarkkaan Somalia-operaatiota, mennekö mukaan vai eikö. Kysymyshän oli vain jonkun kyläpäällikön hätyyttämisestä. Nato/USA juuttui Somaliaan, ja varmaan harkittiin, onko kysymyksessä rauhanturvaaminen vai rauhaanpakottaminen.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta ei muodollisesti ottaen suoranaisesti esitä valmiusjoukkojen perustamista. Kuten esimerkiksi tasavallan presidentin viime päivien kannanotoista on voitu havaita, myös Suomi on hyvää vauhtia perustamassa omat nopean toiminnan valmiusjoukkonsa, sanoipa ulkoasiainvaliokunta virallisesti mitä tahansa. Presidentti Ahtisaarihan toteisi YK:n juhlaistunnossa viikko sitten, että Suomen hallitus on parhaillaan valmistelemassa suomalaisen valmiusjoukon perustamista. Olen varma, että valtiojohdon peräänantamattomuus kriisinhallintajoukkojen perustamisessa on tiedostettu myös ulkoasiainvaliokunnassa, enkä anna juuri arvoa sille kompromissille, joka valmiusjoukkoasiassa on mietintöön kirjattu. Pääministeri Lipponen onkin jo ilmaissut tyytyväisyytensä UaV:n muotoiluun, enkä sitä ihmettele. Hallitus voi jatkaa valmiusjoukkojen valmistelua alkuperäisen kaavailunsa mukaisesti.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön linjaus merkitsee, että valmiusjoukot perustetaan ja rahoitetaan nykyisen kokoisesta puolustusbudjetista. Jos kriisinhallintajoukkojen valmistelua ei viimeistään nyt pysäytetä eduskunnan sulutukseen, sitä ei tämän jälkeen pysäytä mikään. Tämä on hyvä jokaisen edustajan tässä salissa tiedostaa. Rauhanturvain muutoksen yhteydessä se on auttamattomasti myöhäistä.

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö on hieman sekava, mutta siitä löytyy tikulla kaivaen kaksi perustelua voimankäytön lisäämistarpeelle rauhanturvatoiminnassa.

Ensimmäinen on se, että halutaan reagoida rauhanturvajoukon omaan turvallisuuteen kohdistuvaan konkreettiseen uhkaan eli suomeksi sanoen halutaan mahdollisuus itsepuolustukseen. Huomaamatta on jäänyt, että tämä sisältyy nykyisenkin rauhanturvain mukaisiin perin-

teisten rauhanturvajoukkojen operatiivisiin toimivaltuuksiin. Mihin paljon puhuttua rauhanturvallain muutosta tarvitaan, kysyn vain.

Toinen peruste aseiden käytölle ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaan on tilanteessa, jossa rauhanturvajoukkoa ”väkivalloin pyritään estämään suorittamasta tehtävänsä, esimerkiksi siviiliväestön tai humanitaaristen aputoimintojen turvaamista”. Kuitenkin juu vuodesta 73 lähtien perinteisten rauhanturvajoukkojen valtuutta on tulkittu siten, että itsepuolustukseksi katsotaan myös asevoiman käyttö tarvittaessa operaation toiminnan täytäntöönpanemiseksi tai kohteen suojelemiseksi. Valtuutta ei vain ole haluttu käyttää. Sitä ei ole varmasti ollut viisastakaan käyttää, jos operaatiolle ei ole ollut eri osapuolten suostumusta.

Perinteisillä rauhanturvajoukoilla on siis valtuuksia suorastaan enemmän kuin todellisuudessa on tarpeen ja ainakin yhtä paljon kuin ulkoasiainvaliokunta valmiusjoukoille nyt vaatii. Uudelleen kysyn: Mihin rauhanturvallain muutosta tarvitaan?

Mikäli rauhanturvallakia nimenomaan itsepuolustuksen osalta välttämättä halutaan selkiyttää, mihin en itse siis näe tarvetta, uskon, että siihen löytyy yhteisymmärrys tästä eduskunnasta. Valtuutta tien auki ampumiseen, mitä ulkoasiainvaliokunnan vaatimusten toisen osan toteuttaminen tarkoittaisi, ei eduskunnan sen sijaan pitäisi minkäänlaisella lainmuutoksella suomalaisille rauhanturvajoukoille antaa. Rajan tekeminen voimankäyttöön jotakin osapuolta vastaan kävisi mahdottomaksi, mikäli tällainen valtuus joukoille annettaisiin.

Rauhanturvallakia haluttaneen todellisuudessa muuttaa esimerkiksi siksi, että halutaan Suomen osallistuvan muihinkin kuin YK:n tai Etyj:n rauhanturvaoperaatioihin. Tämä on paistanut erittäin selvästi läpi niin hallituksen kuin presidentinkin viimeaikaisista kannanotoista. Juuri tällä hetkellä suomalaiset taistelujoukot haluttaisiin kiireesti mukaan Nato-johtoiseen Bosnia-operaatioon. Nato ei halua YK:ta tähän tulevaan operaatioon, koska sen mukaantulon kenties pelätään asettavan pidäkkeitä suunnitelluille rauhanturvatoimille. Samaan aikaan meillä Suomessa poliittinen johtomme sanoo, että Bosnian operaatio on hyvin lähellä perinteistä rauhanturvaamista.

Tässähän on selvä ristiriita. Miksi YK:ta ei haluttaisi mukaan, jos kyseessä todellakin on suurin piirtein perinteinen rauhanturvaoperaatio? Juuri sellaisissa operaatioissa YK on aina

ollut omimmillaan. Viimeistään tässä vaiheessa pitäisi meillä Suomessakin hälytyskellojen soida. Suomi halutaan siis mukaan operaatioon, jonka mandaatti on mitä suurimmassa määrin epäselvä. Tällainen epäselvyys tulisi olemaan jatkuvaa arkipäivää, jos Suomi päättäisi laajentaa nykyistä osallistumistaan rauhanturvatoimintaan hallituksen haluamaan suuntaan. Missä tällä kertaa on se viileä ”erityisen tarkoin arviointi”, johon ulkoasiainvaliokunta viittaa puhuessaan operaatioihin osallistumisen etukäteisharkinnasta?

Arvoisa puhemies! Valmiusjoukkoja puolletaan ennen muuta humanitaarisiin perusteisiin. Puhe humanitaarisen toiminnan suojaamistarpeesta on kuitenkin vain hienolta näyttävä käärepaperi, johon pyrky kansainvälisiin taistelujoukkoihin on haluttu kääriä, jotta joukkojen vastustaminen tehtäisiin täällä Koto-Suomessa mahdollisimman vaikeaksi. Kuka nyt humanitaarista toimintaa vastustaisi? Johan sitä harrastavat monien tunnettujen kansainvälisten järjestöjen lisäksi myös perinteiset rauhanturvajoukkomme itse, kuten puolustusvaliokunta vieraillessaan Lähi-idässä saattoi alkusyksystä omin silmin nähdä.

Puolustusvaliokunta huomauttaa omassa lausunnossaan, että humanitaarisen toiminnan rajojen määrittely on vaikeaa. Esimerkiksi Bosnia-Hertsegovinan alueella ei ole kyetty pitämään erillään puolueetonta rauhanturvaamista ja interventioita jonkun osapuolen hyväksi, vaikka yleisenä päämääränä on mainittu humanitaarisen avustustoiminnan suojaaminen. Onko humanitaarista toimintaa harrastavilta järjestöiltä itseltään kysytty, haluavatko ne aseellisia saatueita apukuljetuksiinsa? Tietojeni mukaan esimerkiksi Punainen Risti suhtautuu tällaisiin erittäin varauksellisesti, suorastaan kielteisesti. Humanitaarisen avun toimittamisperiaate on ollut aina aseeton, jos suinkin mahdollista.

Tästä asiasta puhui ed. Kurola, mutta jatkan edelleen: Kun perinteisten rauhanturvajoukkojen toiminnan on katsottu olevan vain muistiinpanojen tekemistä, niin totean, että Punaisen Ristin komitea Icrc tekee myöskin muistiinpanoja, kun se yhdistää perheitä, kirjaa julmuuksia, välittää viestejä ja haastattelee vankeja, eikä tätä kukaan ole laittanut naurun alaiseksi. Aseettomat sotilas-tarkkailijat ovat hyvin rinnastettavissa näihin kansainvälisen omantunnon silmiin ja korviin.

Aseistetut rauhanturvaajat, sinibaretit, pystyvät sitten jo paljon muuhunkin. Lopputulosten tulisi mielestäni olla merkittävämpiä tavoitteita kuin käytettävien välineiden.

Puolustusvaliokunta haluaa vahvistaa perinteisen rauhanturvatoiminnan edellytyksiä sen sijaan, että veisi siltä käytännöllisesti katsoen kokonaan toimintaedellytykset, kuten ulkoasiainvaliokunnan kannattamassa mallissa tapahtuisi. Meille jätetyn pääesikunnan asiantuntijalausannon mukaan ”puolustusministeriön johdossa oleva perinteinen rauhanturvatoiminta on tarkoitus säilyttää toistaiseksi nykyisten velvoitteidemme hoitamiseksi”. Toisin sanoen kun nykyiset velvoitteemme maailmalla päättyvät, uusiin operaatioihin käytetään uutta perustettavaa kriisinhallintajoukkoa. Sinibaretit saavat mennä. Ei siinä auta ulkoasiainvaliokunnan hurskastelu, että ”perinteisiin rauhanturvaamistehtäviin on luonnollisesti edelleen käytettävissä tarvittaessa myös muuta näihin tehtäviin soveltuvaa henkilökuntaa ja reserviläisiä”.

Siinäkin tapauksessa, että perinteiset rauhanturvajoukot haluttaisiin säilyttää pidempään kuin on ”pakko”, niiden toiminnalta menisi kriisinhallintajoukkojen perustamisen jälkeen pohja pois. Suomalaiset sinikypärät ovat aiheellisesti huolissaan siitä — tämän sai puolustusvaliokunta henkilökohtaisesti todeta Etelä-Libanonissa — että myös heitä aletaan ampua kostoksi, mikäli Suomi on liikkeellä omilla kriisinhallintajoukoillaan jossakinpäin maailmaa; kansainvälinen terrorismi ei tunne valtioiden välisiä rajoja.

Sama maa ei voi uskottavasti toimia sekä perinteisessä rauhanturvaamisessa että kriisinhallinnassa, joita käsitteitä puolustusvaliokunta käyttää rinnakkaiskäsitteinä — ei toistensa vastakohtina, kuten esimerkiksi UaV ja puheenjohtaja Paasio ovat väittäneet meidän käyttävän. Kriisinhallinta on meidän käyttämässämme käsitteistössä osallistumista eriasteisiin sotatoimiin. Myönnän, että yhtä oikein saattaa olla käyttää sitä myös kaiken kattavana yläkäsitteenä. Tämä sekamelska osoittaa vain sitä, että kriisi, kriisinhallinta jne. ovat käsitteinä vielä yhtä epämääräisiä ja määrittelemättömiä. Minun sanastossani kriisi on yhdestä laukauksesta täyteen sotaan. Käytiinhän Bosniassa kaksi vuotta kriisiä, ja siellä oli tarpeeksi kuolleita, mutta sitten vasta julistettiin sotatila.

Arvoisa puhemies! Puolustusvaliokunta katsoo, että Suomi voi jatkaa osallistumistaan eivomankäyttöä vaativiin operaatioihin — joillaisiin hallitus ja ulkoasiainvaliokuntakin virallisesti vain ovat menossa — perinteisellä rauhanturvajoukolla. Tämä koottaisiin nykyiseen tapaan reserviläisistä, jotka koulutettaisiin YK-koulu-

tuskeskuksessa Niinisalossa. Liikenevät resurssit, joita joidenkin mielestä tuntuu olevan runsaastikin, käytettäisiin tämän joukon koulutukseen, varustukseen — esimerkiksi uusi linja-auto heille — ja palkkauksen parantamiseen. Toiminta olisi puolustusministeriön alaista, eikä sitä annettaisi parlamentaarisen kontrollin ulottumattomiin pääesikunnalle. Näin myös rauhanturvatoiminta ja puolustusvoimien toiminta pysyisivät erillään. Suomen osallistuminen perinteiseen rauhanturvatoimintaan rahoitettaisiin nykytapaan osittain puolustus-, osittain ulkoasiainministeriön budjetista.

Edelleen kysyn: Miksi kriisinhallintajoukkojen perustamisella näyttää olevan niin kiire, ja miksi ne on rahoitettava pienistä puolustusmäärärahoista? Näihin kysymyksiin en ole saanut järkeenkäypiä vastauksia.

Jos uskomme niitä hallituslähteitä, joiden mukaan tällä asialla ei sittenkään ole niin kiire kuin näyttää, meillä on mahdollisuus ottaa aikalisä. Kun kriisinhallintajoukkojen perustaminen todellisuudessa kiinteästi liittyy EU:n puolustuslottuvuuden kehittämiseen ja Suomen mahdolliseen rooliin siinä, voimme palata asiaan sen jälkeen, kun näemme, millaiseksi EU:n puolustuslottuvuus on muotoutumassa. Sopiva aika tähän on näillä näkymin vasta aikaisintaan ensi vuonna pidettävän hallitusten välisen konferenssin jälkeen. Yhtenä käytännön toimintatapana puolustusvaliokunta on ehdottanut, että selvitettyö kriisinhallintajoukkojen tarpeellisuudesta ja perustamisen mielekkyydestä tapahtuisi useaan otteeseen vaatimamme erillisen puolustusrevision yhteydessä. Uuden joukon perustamisen ja sille ajateltujen tehtävien on oltava linjassa Suomen oman puolustusvalmiuden kehittämisen kanssa. Näin ei nyt esillä olleessa mallissa mielestäni ole.

Puolustusvaliokunnan lausuntoon viitaten ehdotan, että eduskunta hyväksyisi seuraavan lausuman: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus pidättäytyy antamasta eduskunnalle ehdotusta rauhanturvalain muuttamiseksi siten, että suomalaisille joukoille annettaisiin oikeus asevoiman käyttöön konfliktin joltain osapuolta vastaan myös muussa kuin itsepuolustustarkoituksessa.”

Lausuma on sanatarkka lainaus puolustusvaliokunnan lausunnosta ulkoasiainvaliokunnalle.

Ed. M. Pohjola merkitään läsnä olevaksi.

Ulkoasiainministeri H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Tämä on tietysti aika mielenkiintoinen keskustelu, kun se minkä toisesta päästä kiinni saa, se toisesta päästä katoaa.

Minulla oli sellainen tunne eilen illalla, että keskustapuolueen kanssa puhuimme täsmälleen samasta asiasta, siitä, että rauhanturvainsäädännössä näyttäisi olevan yksimielisyyttä sen suhteen, että itse toimeksiantajien, YK:n ja Etyj:n, rinnalla voitaisiin käyttää nyt hieman laajempaa sanamuotoa, tuntien entisen Jugoslavian tilanteen, ja että myös rauhanturvakäsitteen kohdalla voisimme löytää kompromissin. Kuunnellessani nyt kansallisen kokoomuksen kansanedustajan, arvoisan puolustusasiainvaliokunnan puheenjohtaja Lammisen puheenvuoroa, tuntui siltä, että hän oli koko päivän jäljessä tai eri asiassa. (Ed. Lamminen: Tarkalleen päivän jäljessä!) — No, hyvä, tämä on hyvä alku, me olemme yhtä mieltä jostakin.

Mutta kyllä kai me voimme olla myös yhtä mieltä siitä, että sinänsä ulko- ja turvallisuuspolitiikan kohdalla ei pelkästään Suomi, vaan useimmat muutkin eurooppalaiset maat pyrkivät jonkinlaiseen laajaan yksimielisyyteen, jos ei nyt ihan konsensukseen, mutta jonkinlaiseen laajaan yksimielisyyteen siitä riippumatta, ollaanko hallituksessa tai oppositiossa. Me itsekkin käytämme hyvin helpolla muista maista sellaisia sanontoja kuin saksalaiset tai ranskalaiset ovat sitä mieltä ja espanjalaiset tätä mieltä sanomatta, että ne ovat Espanjan sosialistit, Saksan liberaalit tai vaikkapa Ruotsin sosialidemokraatit. Siinä on tietty järki, koska kansainvälisessä politiikassa erehdysten tekeminen on hyvin vaarallista ja mielellään koetetaan löytää yhteistyötä, ei pelkästään maiden välillä, vaan myös sisällä. Omalta osaltani olen, arvoisa puhemies, pyrkinyt tähän tavoitteeseen kaikin voimin.

Toinen periaate on tietysti se, että asioissa, jotka eivät onneksi ole aivan jokapäiväisiä meillä, kuten esimerkiksi sota tai muut avoimet konfliktit, on hyvin helppo herättää pelkoja. Olen erittäin tyytyväinen siitä, että suomalaisiin on pitkään iskostunut sellainen voimakas rauhan- tahto, jossa me koetamme välttää nimenomaisesti tällaista seikkailupolitiikkaa taikka uhoamista suuntaan taikka toiseen. Me koetamme löytää ystäviä, ei vihamiehiä. Minun mielestäni se pätee myös tähän keskusteluun. Ei kannata pelotella ihmisiä silloin, kun vaatii vakaata harkintaa.

Nyt tullaan sitten siihen, minkä takia hallitus antoi tämän turvallisuuspoliittisen selonteon. Antoi sen sen takia, että näistä voitaisiin puhua

kaikessa rauhassa avoimesti, olla mahdollisesti eri mieltä, mutta toivottavasti löytää yhteisiä ajatuksia, linjanvetoja. Näin minun mielestäni on kyllä käynytkin. Edelleenkin olen tässä suhteessa paljon parjattu kehitysoptimisti.

Sitten on asioita, jotka tapahtuvat siitä riippumatta, mitä me nyt tässä salissa puhumme. Yksi sellainen tapahtumasarja on ollut entinen Jugoslavia, ja siitä minä mielestäni jo keväällä varoitin, että saattaa tulla tilanteita, joissa joudutaan ottamaan kantaa. Olen tätä keskustelua, vuoropuhelua käynyt ulkoasiainvaliokunnan kanssa ja vähemmän puolustusasiainvaliokunnan kanssa, mutta jonkin verran myöskin sen kanssa nyt kuluneiden kuukausien aikana.

On erinomaisen hyvä asia, että entisen Jugoslavian tilanne on muuttumassa, että se avoin haava on umpeutumassa, että on saavutettu aselepo, ei kaikilta osin 100 prosenttinen, mutta että on menty eteenpäin. On erinomaisen hyvä asia, jos tämä aselepo voi kehittyä rauhansopimukseen, jälleenrakennussuunnitelmaan ja myöskin rauhanturvajoukkojen paikalle saamiseen, koska se on ensimmäinen askel entisen Jugoslavian alueelle rakennettavaan pysyvään rauhaan. Se tulee myös vaatimaan tavattoman paljon ja pitkää, monivuotista työtä Euroopan neuvoston, Euroopan unionin, Etyj:n ja monien muiden, myöskin kansainvälisten organisaatioiden kautta. Mutta voidaksemme turvata tämän kehityksen jatkumisen meidän pitää olla myöskin valmiita olemaan osa sitä eurooppalaista, sanoisin myöskin kansainvälistä yhteisöä, joka haluaa taata tämän liikkeellelähdon. Se on herkkä, se on arka alku ja se vaatii meidän tukeamme. Siitä tämä kiire.

Muilta osin mahdollisia, meistä riippumattomia aikatauluja on tietysti se, että edellisen hallituksen aikana ja muun muassa sosialidemokraattien ja myös muiden suotuisalla tuella me olemme nyt myöskin Euroopan unionin jäseniä, ja siellä omalla painollaan liikkuvat muun muassa sellaiset asiat kuin hallitustenvälinen konferenssi, johon ed. Lamminen itsekkin viittasi. Uskon, että jonain päivänä me vielä sanomme täällä, että miksi tällä ja tällä asialla on niin kiire, että miksei tätä tai tätä kokousta voi lykätä. Ne nyt menevät omalla aikataulullaan ja niihin pitää pystyä ottamaan kantaa.

Kuten sanottu, Jugoslavian tilanne on nyt ensimmäisenä esillä. Täällä on minun mielestäni ehkä suomalaisen keskustelukulttuuriin harvinaisenkin avomielisesti puhuttu puolin ja toisin siitä, minkälainen asema suomalaisilla voisi olla

muiden pohjoismaalaisten kanssa tässä tehtäväs-
sä. Näitä toimenpiteitä suunnitellaan täyttää pää-
tä siltä varalta, että se rauhansopimus syntyy, ja
ne muut edellytykset ovat voimassa.

Samassa yhteydessä, kun me olemme autta-
massa tätä rauhan syntymistä Jugoslavian alu-
eelle, meillä myös on tilaisuus osoittaa omasta
itsestämmä sitä, että me olemme kantamassa vas-
tuuta. Kukaan ei ole tekemässä seikkailupoliitiik-
kaa. Se seikka, että hallitus saattaa saada hu-
menna äänestyksessä myönteisen kannanoton
jatkovalmisteluille, johtaa lainsäädäntöön, jossa
eduskunta on minun mielestäni hyvin yhteistyö-
henkisesti kertonut suunnilleen ne rajat, millä
tavoin voidaan päästä eteenpäin, lyhyellä aika-
välillä tai pidemmällä, sanonut, että hallitus otta-
nee nämä huomioon, että jos halutaan tätä, niin
se kestää tämän verran, jotain muuta, niin vähän
pidemmän aikaa.

Sen jälkeen kun lainsäädäntö on valmis, jossa
eduskunnalla on edelleen siis kaikissa vaiheissa
mahdollisuus ottaa kantaa, on vasta mahdolli-
suus tehdä päätöksiä. Jos ed. Lamminen olisi
ollut täällä paikalla, niin hän olisi kuullut, että
asiantuntijalausuntojen mukaan me emme tällä
nykyisellä rauhanturvainsäädännöllä voi läht-
teä viemään edes sitä sotasairaalaa tai olla edes
rakentamassa, niin kuin me olemme kuvitelleet,
koska YK ei ole tässä tulevan rauhansuunnitel-
man osalta se, joka valvoisi näitä rauhanturva-
joukkoja, vaan se tulee rakentumaan pääasiassa
Naton varaan. Sanoin nimenomaisesti pääasias-
sa ja palaan siihen myöhemmin. Se, että siihen ei
olisi YK:ta huolittu, on varmasti vastoin parempaa
tietoa kerrottu, koska on moneen kertaan
ollut myöskin julkisuudessa se tieto, minkä YK:n
pääsihteeri on sanonut, että tässä rahapulassa,
mikä YK:lla tällä kertaa on entistäkin pahempana,
onhan se krooninen, niin se ei katso, että on
oikein sijoittaa niin paljon varoja Eurooppaan.
Me voimme hoitaa sen itse.

Minä olen tavannut YK:n pääsihteerin kulu-
neen syksyn aikana kaksi kertaa, ensin oman
vierailuni yhteydessä ja toisen kerran tasavallan
presidentin vierailun yhteydessä. Hieman eri san-
nankäantein ja ensimmäisellä kerralla vielä vä-
hän jyrkemmin kuin toisella kerralla YK:n pää-
sihteeri selosti, miksi ei olisi oikein eikä reilua
kaikkia kehitysmaita kohtaan, että Eurooppa
veisi näin suuren osan varoista. Juuri tästä syystä
myös tasavallan presidentti omassa puheessaan
YK:n juhlaistunnossa toi esille sen, että taloudel-
liset ongelmat tai edes ne organisatoriset ongel-
mat, joita on nähty esimerkiksi YK:n toiminnan

tietylnlaisessa jähmeydessä, eivät saa olla synnä
siihen, että YK vetäytyisi pois sieltä, missä sitä
odotetaan. Me olemme YK:n jäsenmaana tottu-
neet luottamaan YK:hon, ja me olemme valmiita
tekemään sen puolesta työtä sekä maksamalla
omat jäsenmaksamme että antamalla oman
asiantuntemuksemme YK:n käyttöön, että näin
päästäisiin eteenpäin.

Mutta se tehtävänkuvaus, minkä tasavallan
presidentti antoi selvitysmiehelle, joka toivoi,
että YK perustaisi tällaisen selvitysmiehen viran,
joka katsoisi, mitkä ovat YK:n mahdollisuudet
toimia erilaisissa kriisitilanteissa, niin se on to-
dennäköisesti jonkun suurvallan tunnetun asian-
tuntijan tehtävä, jotta sillä olisi oikea painoarvo
myöskin isojen maitten silmissä. Eräs sellainen
nimi, jonka Ahtisaari on aikoinaan maininnut,
on sen verran poliittinen nimi tällä hetkellä Yh-
dysvalloissa, Colin Powell, että sitä ei voi enää
käyttää. Varmasti se oli oikein osuva nimi, koska
hän on varsin arvostettu asiantuntija. Näin ollen
me toivomme, että YK tekee tämän selvityksen
omassa piirissään, että me voisimme tulevaisuu-
dessa entistä enemmän olla YK:n mukana, mutta
todennäköistä on, että sillä välillä ja ehkä tulevai-
suudessaakin erilaisia muita variaatioita käyte-
tään myös. Halusin käyttää tämän pitkän pu-
heenvuoron sen vuoksi, että ei pidä paikkaansa,
että YK:ta ei olisi huolittu. Kysymys on siitä, että
YK:n puolella on tehty tällainen arvio.

Toisekseen puhumme voimankäytöstä. Miksi
me sitten tarvitsemme tätä? Miksi me tarvitsem-
me muutosta rauhanturvan käsitteistöön? Minä
olen hallituksen puolesta ollut täällä puhumassa
ruotsalaismallisesta tekstistä, juuri niistä kaikis-
ta syistä, jotka ovat varmasti puolustusvaliokun-
nan tiedossa kuten ne ovat ulkoasiainvaliokun-
nankin tiedossa. Minkä takia on tarpeellista, että
tiukan itsepuolustuksen rinnalle voidaan asettaa
samoja tehtäviä, jotka YK:n oman säännösten
mukaan kuuluvat klassiseen rauhanturvaami-
seen.

Me itse asiassa olemme olleet eräessä sellaises-
sa tilanteessa mukana, jossa toisenlainen laintul-
kinta, ehkä tiukempi laintulkinta olisi sanonut,
että me olemme jo vähän olleet tekstin ulkopuo-
lella. Mutta on ollut suomalainen käsitys, että
lain pitäisi vastata käytäntöä ja jos tarvetta on
muuttaa käytäntöä niin pitää muuttaa lakia.
Ehkä se on naiivia, ehkä se on kovin sinisilmäis-
tä, mutta meidän mielestämme, ja näyttää siltä
että eduskunnan enemmistönkin mielestä on
niin, että sitten pitää tekstiä muuttaa.

Mitä sitten tulee epäonnistumisiin Somaliassa

tai muualla, kun YK:lla on paljon näitä epäonnistumisesimerkkejä, mikä niihin on ollut syynä. Minä olisin voinut luetella yhtäläillä monta loistavaa onnistumista YK:n puolelta. Kai ongelma on ollut pikemminkin kuin käsitteistössä siinä, onko tehtävä, onko mandaatti, ovatko resurssit olleet keskenään sopusoinnussa. Sellaisia vaikeita asioita, joita tietää olevan tulossa, on parasta käsitellä riittävän pitkälle jo silloin kun tehdään sopimusta toiminnasta eikä uskoa, että ne sitten kaikkien muiden asioiden yhteydessä selviävät paikan päällä.

Mitä sitten tulee kysymykseen siitä, että jos entisen Jugoslavian alueella suomalaiset ovat mukana, jos sellainen päätös joskus tehdään, niin voiko sieltä sitten lähteä pois. Se on tietysti pikuisen aikainen kysymys, kun ei ole päätetty että mennäänkö, mutta voiko sieltä sitten lähteä pois. Uskon, että ed. Lamminen tietää ihan hyvin, että tässä tehdään määräaikaista sopimusta. Ei sinne mennä toistaiseksi. Me voimme täysin mitoittaa osallistumisemme sen mukaan minkä me katsomme taloudellisesti tai muuten tarkoituksenmukaiseksi. Niitä joukkoja tulee olemaan varsin paljon ja se, mistä eduskunnan kansa on lähinnä keskusteltu on ollut osallistuminen sotasairaalaan tai rakentamiseen tai molempiin riippuen siitä, minkä te katsotte olevan meille mahdollista.

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Rauhanturvatoiminta on tietyllä tavalla ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Se on kansainvälistä vastuuta, se on humanitaarista avun antamista. Se on siis hyvin laaja-alaista toimintaa. Ehkä sillä perusteella voi ymmärtää sen, että puolustusvaliokunta on ehkä katsonut tätä asiaa suppeasta näkökulmasta. Olisin toivonut, että sitä olisi tarkasteltu vähän laajemmin, ja kun nyt käydyssä keskustelussa on käynyt ilmi, että esimerkiksi oppositio on kannattamassa rauhanturvallain muutosta, niin puolustushallintoa edustavana ministerinä olisin kovasti toivonut, että myöskin erikoisvaliokunta olisi lopulta tullut tälle samalle kannalle, mutta äsken kuulimme, että valiokunnan puheenjohtaja esittää erilaista päätösehdotusta.

Ed. Lamminen tiedusteli mihin rauhanturvallain uudistamista tarvitaan. Tässä ministeri Halonen sitä jo osittain selvitti. Kysymyksen on siitä, että nykyisen rauhanturvallain voimassa ollessa on tulkittu, että sen mukaan Suomi voi osallistua vain niin sanottuun perinteiseen rauhanturvatoimintaan, jossa on selvästi osapuolten

suostumus ja tavallaan selvät jakolinjat. Rauhanturvaajien tehtävänä on sitten valvoa, että tämä sopimus, joka on syntynyt, turvataan ja ylläpidetään.

Tällä hetkellä tilanne on se, että kriisit ovat muuttuneet. Välttämättä ei ole kaikkien osapuolten suostumusta operaatiolle tai se suostumus voi olla vähän epäselvä. Rauhanturvaoperaatiot ovat monimutkaisempia. Ne saattavat olla vaikeampia kuin ne ovat ns. perinteisessä rauhanturvatoiminnassa olleet.

Tämän perinteisen rauhanturvatoiminnan ja laajennetun rauhanturvatoiminnan määrittelyero on suhteellisen häilyvä, ja juuri siitä syystä me olemme joutuneet tulkitsemaan esimerkiksi Bosnian rauhanturvaoperaation sellaiseksi, että se ei nykyisen lain mukaan ole ollut mahdollista. Suomi ei tämän tulinnan vuoksi siis ole osallistunut siihen operaatioon, joka siellä on aikaisemmin ollut, toisin kuin muut Pohjoismaat.

Tämä on vain yksi esimerkki ja tulevaisuudessa varmasti kriisien muuttuessa on tilanteita, joissa on tämä sama tulkintavaikeus. Jotta me voisimme tämän lain estämättä harkita tarkoin, mihin operaatioon meillä on syytä osallistua, niin rauhanturvaamista koskevaa lakia on muutettava.

Lainmuutos sinänsähän ei vielä lainkaan tarkoita sitä, että Suomi päättää osallistua johonkin operaatioon. Jokainen operaatio harkitaan erikseen. Katsotaan, mikä on se mandaatti, mikä on tehtävä, mikä on se yhteistyöjoukko, jolla rauhanturvaoperaatio suoritetaan. Onko Suomella historiallisia syitä olla osallistumatta tai onko kenties historiallisia syitä nimenomaan osallistua johonkin operaatioon. Miten Suomi katsoo omasta näkökulmastaan, edistetäänkö jollakin operaatiolla rauhaa ja turvallisuutta esimerkiksi Euroopassa tai jossakin lähialueilla, katsommeko sen itsekkäästä näkökulmasta jne. Kun johonkin operaatioon lähdetään, sitä tarkastellaan hyvin laajasti. Samoin tulee tapahtumaan tämän Bosnian operaation suhteen, joka mahdollisesti alkaa rauhansopimuksen solmimisen jälkeen. Tässä on yksi syy, miksi rauhanturvallakia halutaan muuttaa.

Toinen on se, että voidaan myös laajemmin harkita osallistumista esimerkiksi Nato-johtoiseen operaatioon, joka Bosniassa on kysymyksessä, jos me katsomme, että se on tämän kriisin estämisen tai sen laajenemisen estämisen tai sen hallitsemisen kannalta välttämätöntä tai jos me haluamme siihen osallistua poliittisista syistä tai mitä ne syyt ikinä ovatkaan. Meille jää edelleen

harkintavalta, kun tätä lain pykälää laajennetaan. Haluan vielä painottaa sitä, että tämä lain muutos ei ole vastaus mihinkään operaatioon lähtemiseen, vaan se antaa vain enemmän harkintavaltaa siihen, millaisiin operaatioihin osallistutaan.

Toivoisin todella, kun täällä eduskunnassa hyvin laajasti on ymmärretty se, että tilanteet ovat muuttuneet ja nähdään lainmuutoksen tarve, että siinä vaiheessa, kun lakiesitys toivottavasti voidaan eduskuntaan antaa, myös puolustusvaliokunta uudelleen pohtii, näkisikö se sitenkin tärkeänä lain uudistamisen siitä huolimatta, että nyt ehdotetaan, ettei lakia muutettaisi.

Ed. Lamminen totesi, että valmiusjoukkojen kouluttaminen tai perustaminen vaatii perusteellista harkintaa. Tässä suhteessa olen samaa mieltä. Näin on varmasti toimittava. Puolustusvaliokunta, joka on erikoisvaliokunta, valitettavasti näki tämän valmiusjoukon Suomen omaa puolustusvalmiutta vastaan olevana toimintana. Tässä suhteessa on minulla kyllä eri näkemys. Näen, että jos koulutusta tehostetaan, niin siitä tietenkin hyöttyy myös koko Suomen oma puolustus.

Toistan vielä asian, joka on täällä useaan kertaan tullut esiin ja joka on myös selonteossa mainittu, ja se on, että tämä mahdollinen koulutus, jota annettaisiin — uudenlainen koulutus varusmiehille tai miten se koulutus järjestettäisiinkin — se rahoitettaisiin puolustusbudjetista. Ei puolustushallinnossa ole mitään kuvitelmaa siitä, että meillä olisi joku erinomainen rahasampo käytettävissä. Suomen talous on erittäin tiukka. Sen kaikki tietävät ja kaikki hallinnonalat joutuvat tiukentamaan budjettiaan myös tuleviin vuosina.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oli sinänsä myönteistä, vaikkakin vähän yllättävää se, että ed. Lamminen on nyt niin huolissaan siitä, että me olemme sitoutumassa johonkin läntiseen liittoon. Esimerkiksi hän mainitsi Weu:n tässä. Muistan ed. Lammisen pari vuotta sitten käyttäneen puheenvuoron, jossa hän ehdotti sitä, että Suomen pitäisi harkita Naton jäsenyyttä. Jos nyt muistan täysin väärin, toivon, että ed. Lamminen korjaa minun lausuntoni.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Käytän puheenvuoron kummankin ministerin puheenvuoron johdosta.

Turvallisuuspoliittinen selonteko ja siihen liit-

tyvät suuntaukset ovat äärettömän tärkeitä Suomelle juuri tässä vaiheessa ja myös yksimielisyys näiden selkeiden kantojen suhteen. Minä olen kyllä ihan suoraan sanoen pahoillani siitä, että minä havaitsen, että hallitusryhmien rivit alkavat pahasti rakoilla ja ministeri Halosen puheenvuorosta jo jonkinlainen epätoivokin ehkä hiukan paistoi tässä asiassa. Mutta minä huomautan aina siitä, että on erinomaisen hyvä nähdä, miten rakentava oppositio eduskunnassa tällä hetkellä on.

Nyt on olemassa kolme ehdotusta tai kolme kantaa: on ed. Lammisen kanta, on olemassa ed. Paasion kanta ja sitten on olemassa keskustan kanta, jonka suuntaan aivan varmasti ainakin todennäköisesti hallitus joutuu nyt tässä asiassa kääntämään kelkkansa. On ainakin jotakin hyvää. On rakentavan opposition rakentava välitysehdotus, joka on varmasti aivan ehdottomasti paras. Minä toivoisin, että ministeri Halonen välittäisi tämän pääministeri Lipposelle, jotta hänkin myöntäisi siihen ratkaisuun, mitä keskusta ehdottaa.

Minä huomautan, että minä puhun tietenkin yksityisenä rivikansanedustajana enkä keskustan eduskuntaryhmän puolesta. Mutta tämä on aivan selkeätä tekstiä, eikä todella ministeri Halonen. Tässä on teille oljenkorsi, jälleen kerran rakentava oppositio, keskusta.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen erittäin hermyvän puheenvuoron jälkeen vähän vakavampi puheenvuoro.

Ensinnäkin ministeri Haloselle. Kaikki muutos ei välttämättä ole kehitystä. Siitä olemme joskus aikaisemminkin keskustelleet. Se sopii erikoisen hyvin nimenomaan tähän tilanteeseen.

Ed. Lamminen kysyi moneen kertaan sisäisesti hyvin loogisessa puheenvuorossaan sitä, miksi näin, ja oli huolissaan siitä, että puolustusmäärärahatkin käyvät niukoiksi.

Kun kuuntelin ministeri Halosen vastauspuheenvuoroa ed. Lammisen puheenvuoroon, niin tuli hyvin selvästi ilmi se, että kaikki on kiinni Bosniasta. Sinne halutaan nyt mennä auttamaan. Minä nyt ymmärrän, että se auttaminen, se voisi olla pöytäkirjoissa sekä höplissä että ilman höpliä varmuuden vuoksi. Jos nyt nämä kaksi ajatusta yhdistettäisiin, niin sehän tapahtuisi sillä tavalla, että sinne Bosniaan mentäisiin jälleenrakennustyöhön. Meillä on valtava määrä rakentamisen osaamista ja siellä on valtava määrä jälleenrakennustarvetta, kun rauha toivottavasti pian tulee ja keskityttäisiin nyt siihen työhön. Silloin

ne rahat otettaisiin muualta kuin puolustusbudjetista. Silloin nämä kaikki menisivät niin kuin kohdallensa.

Mutta ilmeisesti tässä onkin kysymys aivan kokonaan muusta. On kysymys siitä, että joku korkea-arvoinen ulkopoliitiikan alalla toimiva henkilö, jolla on tapana runsaasti matkustella ulkomailla ja joka on saattanut olla joissakin tehtävissä joskus Bosniassakin, on antanut kerta kaikkiaan Suomen puolesta luvan. Nyt on kysymys sen lupauksen lunastamisesta. Siinä ei silloin merkitse mikään järki yhtään mitään.

Ed. K a n e r v a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietysti on aika sotia ja aika sopia, niin kuin Bosniassakin pyritään tekemään. Oma käsitykseni näistä taloudellisista vaikutuksista, joilla Suomi on mukana kantamassa kansainvälistä vastuutaan, on se, ettei edes rauhanturvatoiminnan — toivon, että ulko- ja puolustusministeri korjaavat, jos olen väärässä — taloudellinen puoli ei ole mennyt vain Suomen puolustusbudjetista, vaan myös ulkoministeriö on aina ollut mukana yhtä lailla rahoittamassa meidän kansainvälistä rauhanturvatoimintaamme. Tietysti myös jatkossa ideologia, jonka mukaan me otamme osaa kansainväliseen vastuuseen, myös tässä suhteessa on toteutettavissa muilla kuin sinänsä puolustusministeriön omilla budjettiratkaisuilla sisäisesti.

Minusta on niiden ihmisten, jotka tämän asian tuntevat, älyllisesti hieman turhaa dramatisoida asiaa tavalla, joka viittaisi, että tämä tehtäisiin puolustusministeriön päaluokan sisällä. On muistettava, että perimmiltään otamme kantaa YK:n pääsihteerin ehdotukseen, joka YK:n pääsihteerin on ehdottanut vapaaehtoisista koostuvan monenkeskisen joukon tai erityisen valmiusjoukon asettamista kansainvälisen yhteisön käyttöön nopeita toimia vaativiin tehtäviin kansainvälisesti. Me puhumme siis emme keskenämme vaan myös suhteessa kansainväliseen yhteisöön.

Tässä suhteessa toivoisin, vaikka sataprosenttisesti kunnioitan ed. Lammisen vakaumusta, ja uskon, että hän on täysin puhtain ja myönteisin motiivein tässä liikkeellä, että koetettaisiin yhdessä etsiä sellaista suomalaista kansallista mallia, jonka kautta me kansallisesti voimme olla yksimielisiä ja kantaa oman vastuumme myöskin kansainvälisesti. Siksi vetoan, ettei tämän kaltaisesta asiasta, joka asettaa meidän motiivimme kyseenalaisiksi, jouduttaisi täällä istuntosalissa äänestämään.

Ulkoasiainministeri H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Käytän poikkeuksellisesti jo nyt vastauspuheenvuoron, koska ministerien välisen työnjaon mukaan minulla on puolustusministeriltä lupa hetkeksi poistua. Haluan vastata kahteen väitteeseen, jotka on sanottu.

Toinen on se, että on väitetty täällä keskustelussa aika suoraan, että tasavallan presidentti olisi luvannut jotakin. Minä voin sanoa suoraan sen, että Suomen puolesta ei ole luvattu yhtään mitään. Se on kerrottu, että eduskunnalle on annettu turvallisuuspoliittinen selonteko ja että ne lainsäädännölliset esteet, jotka ovat hyvin kansainvälisesti tiedossa, ovat ratkeamassa suuntaan taikka toiseen eduskunnan vastauksella. Sen jälkeen voimme keskustella lisää. Tämän tiedon minä olen antanut viimeksi. Se on hyvin pöytäkirjoissa nähtävissä. Olen antanut sen myöskin Euroopan unionin ulkoministereiden yleisten asiain neuvoston kokouksen yhteydessä. Viimeksi kerroin, että tällä viikolla keskustellaan ja sitten tulee äänestys. Olen kertonut myöskin kysyttäessä, mitkä ovat mietintöjen kannat. Kyllä meistä ollaan kiinnostuneita, kun olemme kerran yhteisön jäseniä. Nämä mietinnöt ovat julkisia asiakirjoja, niin kuin te tiedätte. Ei tässä sen kummallisempaa ole.

Ne keskustelut, joita täällä nyt ovat kommentoineet varsin monet, ulkoministeri käy viran puolesta. Useimmiten myöskin ulkoasiainvaliokunnalle raportoin sitä mukaa, kun ne ovat ajankohtaisia. On tietysti aivan selvä asia, että osa niistä keskusteluista ja kyselyistä tulee myöskin henkilöiltä, jotka tekevät niitä valmistelevasti eivätkä kovin julkisesti omaltakaan puolelta. Näin on kai ollut maailman sivu. Siinä mielessä sen tyyppisen ilmapiirin heittäminen sijasta, että tässä nyt kuljeskellaan ja luvataan, päinvastoin tällä kertaa minä todella toivon, että jokainen mieltii asiaa tykönänsä. Me kysymme täällä kantaa ja toimimme sen mukaisesti. Toivomme, että se olisi samanlainen, mitä hallitus on esittänyt, ja käydään keskustelua. (Ed. Seppänen: Miksi pitää olla ryhmäkuri, miksi meidän pitää äänestää ryhmäkurin mukaan?) — Minä en viitsi provosoitua. Ed. Seppänen on sen verran vanha kansanedustaja, että hän hyvin tietää, että ulkoministeri ei ratkaise vasemmistoliiton sisäistä ryhmäkuria sen paremmin kuin SDP:nkään. Se on ryhmätoimikunnan ja ryhmän välinen asia. Siihen me otamme osaa ihan toisessa paikassa kuin täysistuntosalissa, kaikeksi onneksi.

Ed. Kankaanniemi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. J. K u k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on hyvin mielenkiintoinen keskustelu, varsinkin kun ulkoministeri on ilmoittautunut kolmen vartin pasifistiksi ja on laajennetun rauhanturvaamisen kannalla ja reserviläisjohtajana tunnettu ed. Lamminen on perinteisen rauhanturvatoiminnan kannalla. Minä olen mielessäni kysynyt, mistä tämä asetelma johtuu. Näen, että eräs ero nimenomaan tässä asiassa on siinä, millä tavalla ennalta ehkäisevästi voitaisiin toimia. Ymmärrän, että sillä kohtaa näillä asioilla onkin suuri ero.

Ihmettelen myös ed. Lammisen käsitystä kriisistä. Hän kävi hyvin tunnepitoisessa puheessaan läpi eräitä määrittelyjä. Minä ymmärrän kyllä, että kriisi voi syntyä ja usein on syntynyt jo ennen kuin ensimmäistäkään laukausta on ammuttu. Tässä mielessä ed. Kiljusen eilisiltana esittämä määrittely siitä, mistä on kyse esimerkiksi rauhaanpakottamisessa, oli hyvin kuvaava ja oikea.

Niinpä tässä yhteydessä haluan sanoa, että ulkoasiainvaliokunnan mietintö on näissä asioissa paljon parempi kuin itse selonteko monestakin syystä. Se ottaa paljon paremmin ja perusteellisemmin huomioon koko maailman tilanteen. Se pystyy myöskin arvioimaan sitä, miten humanitaariselta kannalta näitä asioita tulisi hoitaa.

Tässä suhteessa ihmettelen myöskin ed. Lammisen käsityksiä Afrikan oloista, kun hän Somaliaa piti esillä. Kysyisinkin, mistä ihmeestä johtuu aggressiivisuus ja henkilökohtaisuus, joilla puolustusvaliokunnan puheenjohtaja näihin asioihin nyt suhtautuu.

Ed. L a m m i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei yhtään aggressiivinen, sen voin sanoa.

Ministeri Halonen mainitsi, että nykyisen lainsäädännön mukaan ei voida osallistua Bosniaan edes sairaalakomponentilla. Olen aivan samaa mieltä: ei voidakaan. Mutta sitten Nato ei huoli YK:ta, ellei ... Ellei tämä nyt pidä paikkaansa, kuten ministeri väitti, miksi sitten Clinton niin raivokkaasti vastusti YK:n mukaantuloa, kun Jeltsin sitä ehdotti? Minkä tähden Clinton niin raivokkaasti vastusti? Olen samaa mieltä siinäkin asiassa, kun jo vuosia sitten esimerkiksi tuli terveisiä rapakon takaa, että rikkaat Euroopan maat hoitakoot oman puolustuksensa. — Yritän puhua mahdollisimman nopeasti, aika käy vähiin.

Lain pitää vastata käytäntöä. Se vastaa tähänastista Suomen noudattamaa käytäntöä, eikä Suomen tule muunlaiseen käytäntöön pyrkiäkään minun mielestäni.

Sitten ed. Elolle vastaisin sen verran, kun hän mainitsi Natoon ja sotilasliittoihin liittymisestä, että tosiaan (Ed. Elo: Totuuden mukaisesti nyt!) parisen vuotta sitten, kun Zhirinovski uhkasi ottaa koko Suomen tai ainakin osan siitä, niin minä sanoin, että liitytään Natoon, että saadaan jonkinlainen selkäturva ja tuommoiset Zhirinovski-puheet loppuvat. Ja huomatkaa, ed. Elo, olen tänä päivänä samaa mieltä, että vaikka liittyttäisiin sotilasliittoihin, mutta sen pitää tapahtua avoimin kortein, niin kuin täällä on jo nyt tapahtunut. Minä olen aivan samaa mieltä.

Olen sen verran isänmaallinen ihminen, että kertaan tässä kenraali Ehrnroothin sanoja: tätä maata ei puolusta yksikään muu kuin suomalainen. Minä en hyväksy sitä, että meidän puolustusbudjetistamme otetaan penniäkään johonkin muuhun tarkoitukseen. Tämä on lähtökohta.

To i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Vastauspuheenvuoroon varattu aika on päättynyt!

Ed. J o e n p a l o : Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa sanon ensin, että "mehr Licht".

Herra puhemies! Me olemme käsittelemässä asiaa, josta päätös on tehty etukäteen ja eduskunnalle ja hallitukselle on annettu selittäjän osa. Eduskunnalla on vikisjän paikka korkeitten tahojen viedessä tätä haluamaansa päätökseen. Itse asiassa puhuminenkin olisi turhaa, koska meillä tosiaankin on vain muodollisen siunaajan paikka.

Yhdyn ed. Lammisen kysymykseen siitä, millä selittyy se lähes kiihkonomainen vimma, jolla asiaa ollaan ajamassa eteenpäin. (Ed. Kanerva: Kuka sitä sillä lailla ajaa?) — Ed. Kanerva ja eräät muut tahot! — Sen jälkeen, kun kävi ilmi, että eduskunta ei olekaan kuvitellun yksimielinen näkemyksissään, kiitos tästä puolustusvaliokunnan rohkeuden, kun se otti itselleen oikeuden keskustella asioista, jotka meillä on perinteisesti auktorisoitu ulkoasiainvaliokunnalle, sen jälkeen alkoivat kaikki korkeat tahot muokata tätä mielipidettä. Toisinajattelijoita on mollattu, vähätelty ja surkuteltu heidän oikeutetuista mielipiteistään.

Asian läpimenon varmistamiseksi on hallituspuolueissa suoritettu epävarmojen sielujen taituttelua, jota jotkut ovat jopa pitäneet painostuksena, ja tässä on onnistuttu, koska meidän

kriittisten henkilöitten rivit ovat kovasti harventuneet tämän kahden kolmen viikon aikana. Tietysti painostus on luvallista politiikassa ja kaikesa muussakin päätöksenteossa, mutta kysyn kuin ed. Lamminen, miksi moinen hätä ja hoppu.

Vastaamattomaksi kysymykseksi tässä vaiheessa jää, miten siinä tilanteessa hallituspuoleitten epävarmoja painostetaan, kun päätös laajennettuun rauhanturvaamiseen osallistumisesta on tehty hallituksessa ja presidentin toimesta ja sen läpimeno halutaan tässä talossa varmistaa. Ilmeisesti samat otteet otetaan silloinkin käyttöön.

Joissakin puheenvuoroissa on harmiteltu, että keskustelua käydään vain laajennetusta rauhanturvaamisesta, kriisinhallintajoukoista, valmiusjoukoista, mitä nimeä nyt halutaankin käyttää. Tälle on hyvin luonnollinen selitys. Se on tässä selonteossa lähes ainoa osa, joka merkitsee konkreettista muutosta nykykäytäntöön, nykytilaan. Useimmilta muilta osin selonteko on kuvausta ja sinänsä tarpeellista linjausta asioiden kulusta ja painopisteistä, mutta niillä on sellainen luonne, että hallitusten vaihtuessa ne saavat toisenlaisia näkemyksiä, toisenlaisia painotteita, ja taas keskustellaan.

Sitä paitsi kysymys valmiusjoukkojen perustamisesta on erittäin periaatteellinen. Siinä on kyse merkittävästä tähän asti noudatettujen toimintaperiaatteitten muuttamisesta. Se on iso periaatekysymys suomalaiselle ajattelulle, joka on voitu nähdä yleisönosastokirjoiteluista, joista aivan selvästi suurin osa on tälle ajatukselle ja hankkeelle kielteistä.

Todella merkittävä periaatemuutos tämä on meille sosialidemokraateille, meidän ajattelullemme ja meidän vanhalle liikkeellemme. Tämän on voinut havaita yhteydenotoista. Erityisesti sodan kokeneet puolueaktivistit ovat olleet kirjein, soitoin, keskusteluin ja monenlaisin yhteydenotoin liikkeellä. Terveiset ovat olleet rajuja, mutta jääköön nyt kertomatta, kenelle ne ovat tarkkaan osoitettu ja minkä sisältöisiä ne ovat olleet.

Minä sanon olevani pettynyt tässä suhteessa omaan liikkeeseeni. Miksi nimenomaan sosialidemokratia on se, joka voimallisimmin ajaa tätä rauhanturvaamisen laajennusta suomalaiseen käytäntöön? Mutta tässä ajassa tuntuu olevan niin paljon muutakin sellaista, joka tekee vaivattomaksi tinkiä aatteista ja periaatteista.

Mitä tulee ulkoasiainvaliokunnan mietintöön, on sille sinänsä annettava arvoa. Vaikka sille jäikin valmiusjoukkojen osalla selittäjän

rooli jo valmiiksi päätetylle asialle, se on siitä huolimatta sitä yrittänyt pohtia laajasti. Olen itse epäillyt julkisestikin, että taas kerran Suomen herrat ovat tehneet sopimuksia, joita ei kansalle eikä sen edustajien enemmistölle kerrota, mutta jotka myöhemmin peruuttamattomina tulisivat vastaan ja merkitsivät Suomen sitouttamista lähelle sotilaallisia liittoutumia. Tämän epäilyni on ulkoasiainvaliokunta mietinnössään torjunut, ja tähän viittasi myös ed. Tuomioja eilisessä demariryhmän puheenvuorossaan. Toivon ja uskon valtaosan sosialidemokraateista lukevan mietinnön samalla tavalla kuin ed. Tuomioja sen eilen teki. Toivottavasti mietinnön, siis eduskunnan vastauksen, asianomaista kohtaa pidetään avoimna, kun Suomessa valmistaudutaan hallitustenväliseen konferenssiin ja pohditaan suhdettamme muun muassa Weu:hun ja sotilaallisiin liittoutumiin.

Ulkoasiainvaliokunta perustelee puolustusvaliokunnan näkemystä poikkeavaa suhtautumistaan kriisinhallintajoukkojen perustamiseen muun muassa vetoamalla kansainväliseen vastuuseen, josta ei tulisi vetäytyä eikä siirtää sitä muille kaltaisille maille. En varmaan tunne riittävästi asian tätä puolta, mutta mielestäni meillä ei ole kansakuntana sellaisia velvoitteita, jotka edellyttäisivät rauhanturvajoukoille oikeutta käyttää aseita tehtäviä toteuttaessaan.

Minun mielestäni Suomen kansainväliselle maineelle on kunniakkaampaa olla aseellisen toiminnan ulkopuolella rauhanturvaamistehtävissään. Perustelen tätä en sinänsä minkään oppisäni ajatuksilla, mutta sinänsä mielenkiintoisen ajattelijan ajatuksilla Yrjö Kallisen tapaan: Taistellen saatu useimmiten taistellen menetetään. Näin myös tapahtuisi humanitaarista apua taistellen vietäessä perille.

Jos on näin, niin kuin täällä on sanottu, elikkä osallistumalla tällaiseen aseiden käytön sallivaan rauhanturvatoimintaan varmistamme avun saamisen, kun meidän koskemattomuuttamme tai itsenäisyyttämme uhataan, olisi se vaatinut hallituksen selontekoon huomattavasti lisää perusteluja. Näinhän pääministeri eilen ainakin radio-uutisissa antoi ymmärtää. Kysynkin: Onko hallituksella tiedossa sellainen Suomea koskeva todellinen uhka, joka edellyttää suomalaisten nyt nopeasti saavan uuden lainsäädännön aikaan, joka tarkoittaa valmiusjoukkojen perustamista, ja näin hakevan jotain uutta turvaa Suomen koskemattomuudelle ja itsenäisyydelle, ja missä tällainen uhka on? Venäjän vaalit eivät riitä selitykseksi.

Joissakin puheenvuoroissa on valmiusjoukkojen lähettämistä perusteltu muun muassa sillä, että on väärin, kun suomalaiset voivat vain kynän ja paperin kanssa kirjata kaatuneet ja haavoittuneet. Kysyn: Onko se sitten kunniakkaampaa, kun sama kirjaaminen tehdään omat aseet savuten ja kirjattavina on paitsi osapuolten tekemät uhrin, myös itse surmatut ja myös omat uhrin?

Yhdyn siis ulkoasiainvaliokunnan ehdottamaan kantaan siitä, että päätettäessä osallistumisesta laajennettuun rauhanturvaamiseen on erityisen tarkoin arvioitava, johtaako kyseinen toimenpide rauhaanpakottamiseen tai sotilaalliseen voimankäyttöön muita valtioita tai konfliktin muita osapuolia vastaan poliittisen ratkaisun aikaansaamiseksi.

Kyseenalaista sen sijaan on, voidaanko tällaista päätöstä tehtäessä tämä tehtävä rajata niin tarkasti, ettei se johtaisi käytännössä laajempaan aseiden käyttöön kuin eduskunnassa, valtioneuvostossa ja tasavallan presidentin tehdessä päätöstään on uskottu. Ulkoasiainvaliokunta uskoo selvästi tällaiseen rajaukseen. Puolustusvaliokunta ei usko.

Ymmärtääkö vastaosapuoli, että suomalaisten joukkojen kohdalla on kyse vain tarkoin rajatusta toiminnasta? On olemassa erittäin suuri mahdollisuus sille, että käytännössä operaatio laajenee huomattavasti suuremmaksi kuin eduskunnan antama mandaatti on. Kun näin käy, kenelle tällaisessa tilanteessa kuuluu arviointi siitä, lopetetaanko tehtävä mandaattia suuremmaksi laajenneena, ja onko ylipäätään mahdollista keskeyttää operaatiota, vaikka se on ilmiselvästi enemmän kuin se, mihin päätös oikeuttaa? Antaako tietoisuus siitä, että kyseessä on rajattu operaatio, toiselle osapuolelle sellaista etua, jota se voi käyttää omassa toiminnassaan hyödyksi ja estää tällä tavalla suomalaisten rajatun operaation viemisen turvalliseen päätökseen? Kaikkia näitä asioita puolustusvaliokunta pohti ja tästäkin syystä päättyi kannalle, joka on tunnettu.

Tässäkin sopii lainata Yrjö Kallista: Rauhan puolesta ei voi milloinkaan taistella. Sen puolesta voidaan tehdä vain kärsivällisesti työtä.

Kun rauhanturvalain muutos on mitä todennäköisimmin eduskuntaan tulossa, siihen on kirjoitettava ulkoasiainvaliokunnan mietinnön periaate eduskunnan lopullisesta päätöksenteosta. Eduskunnan on voitava tehdä lopullinen päätös siitä, lähetetäänkö joukkoja, miten se päätöksenteon aikatauluprosessiin on sovittavissa. Se vaatii totta kai lain kirjoittajilta mietintöä, mutta eiköhän tuohon jokin älli löydy.

Aikaisemmin jo epäilin, löytyykö tällaiseen päätöksentekoon todellista oikeutta eduskunnasta. Arvelen päätöksenteon kulkevan, kuten nyt käsiteltävässäkään asiassa on, että ryhmän piiskurit pitävät huolen siitä, että aina löytyy tarvittava enemmistö kulloisenkin hallituksen kulloisellekin päätökselle. Jos joku uskoo johonkin vapaaseen päätöksenteko-oikeuteen, hän ei ole rehellinen.

Kyynisyydestäni huolimatta uskon eduskuntakäsittelyyn kaikesta huolimatta. Seuraahan sitä julkinen sana ja laaja kansalaiskeskustelu, ja se tekee päätöksenteon ainakin hankalaksi ja pakottaa asian valmistelusta vastaavat huolelliseen perusteluun.

Yhdyn edelleen ed. Tuomiojan eilisen puheenvuoron näkemyksiin, huoleen suomalaisen yhteiskunnan yli-innokkaasta mieltymyksestä ennen vain poikien mutta nyt myös valitettavasti naisten mieltymyksistä kaikenlaisiin isojen lasten sotaisiin leikkeihin ja aseiden kanssa poseeraamiin. Kannatan hänen ajatustaan siitä, että hallituksen on puututtava tällaisiin ilmiöihin.

Lisäisin tähän vielä toisen huolen, nimittäin sen, että tämän ajan henkeen kuuluu uuskielellä tarkastella näitä vanhoja asioita, uusilla termeillä sotaan, sota-aseisiin ja tappamiseen haetaan parempaa ja helpompaa myyvyyttä. Esimerkkejä on vaikka kuinka paljon, vaikkapa vain laajennettu rauhanturvaaminen. Mitä muuta se on kuin milloin minkäkin tasoisella hyökkäysoperaatiolle, joka sisältää ampumista ja ammutuksi tulemistä, haettu helpommin hyväksyttävä nimi?

Jään odottamaan, mitä ensimmäisten uhrien, niitähän tulee puolin ja toisin käytettäessä kovia, haavoittuneiden ja mahdollisten kaatuneiden saavuttua operaatiosta selitetään uudella kielellä tai miten se ylipäätään vaikuttaa suomalaisäitien maanpuolustushenkeen ja suhtautumiseen asevelvollisuuteen, kun nuorukaisia tuodaan vaikkapa Balkanin vuorilta kaatuneina kotiin.

Arvoisa puhemies! On puhuttu rauhanturvaamislain muuttamisen tarpeesta. Luin tämän lain läpi. Ehkä kovin moni salissa istujista ei ole sitä jaksanut tehdä. Myönnän, että kykyni eivät riitä sanomaan, edellyttääkö se ja kuinka paljon ajankäytännön teknistä uudelleen kirjoittamista. Saattaa olla tarvetta. Lisäksi, mikäli on epäselvää, saavatko suomalaiset rauhanturvajoukot käyttää aseita itsepuolustukseen, on se selkeästi kirjoitettava lakiin niin, että mitään epäselvää näiltä osin ei ole. Sen sijaan en voi kannattaa suunnitelmia laajennetun rauhantur-

vaamisen ajatuksen ottamisesta lakiin. Tällaista esitystä tulen vastustamaan, jos ja kun se aikaan saliin tuodaan.

Vaikka olen tullut puolustusvaliokunnan johdopäätökseen toista polkua kuin ed. Lamminen, olen samaa mieltä kuin hän esittäessään valiokunnan mietintöä päätöksenteon pohjaksi. Kun en ole tähän kuitenkaan pyytänyt ryhmältäni lupaa, en voi kannattaa sitä virallisesti vaan vain näin henkisesti. Toivon, että joku muu kanssani samalla tavalla ajatteleva tekee sen asian virallisen puolen.

En myöskään voi yhtyä keskustan esittämään vastalauseeseen. Perustelut tähän löytyvät venäläisen Vladimir Vysotskin laulusta Valhe ja touus.

Ed. Puisto merkitään läsnä olevaksi.

Puolustusministeri T a i n a : Arvoisa puhemies! Ed. Joenpalolla on tietyksi oikeus mielipiteisiinsä, mutta halusin käyttää puheenvuoron vain yhden hänen toteamansa lausahduksen kohdalla. Jos oikein ymmärsin, puhuitte, ed. Joenpalo, hyvin väheksyvästi laajennetusta rauhanturvatoiminnasta.

Tästä syystä haluan käyttää hyvin henkilökohtaisen puheenvuoron. Minua henkilökohtaisesti on vaivannut Jugoslavian kriisi erittäin paljon. Minä pahaa pelkään, että historia tulee kysymään, miksi te ette tehneet enemmän. Pahaa pelkään, että siitä kriisistä aikanaan paljastuu sellaisia ihmisoikeuksien loukkauksia, joiden johdosta meiltä tämän ajan päätöksentekijöiltä tullaan kysymään, miksi te ette puuttuneet siihen aiemmin, miksi te ette tehneet mitään.

Minä en halveksisi sitä toimintaa, jota ns. laajennetun rauhanturvatoiminnan nimissä Bosniaassa ja entisen Jugoslavian alueella muut maat ovat tehneet. Siellä on yritetty auttaa ihmisiä, on yritetty estää ihmisoikeuksien loukkauksia. Aina siinä ei ole onnistuttu, mutta me voimme esittää kysymyksen, mitä olisi tapahtunut, jos siellä ei olisi kannettu kansainvälistä vastuuta.

Tämän puheenvuoron halusin käyttää siksi, etten voi hyväksyä sitä, että suhtaudutte väheksyvästi rauhanturvatoimintaan, jota muut maat ovat esimerkiksi entisen Jugoslavian alueella tehneet.

Ed. T u o m i o j a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan ed. Joenpalolle vakuut-

taa, että olen päätenyt tukemaan laajennettua rauhanturvaa nimenomaan sosialidemokraattisista arvoista, mikä ei varmaan ole yllätys, koska me olemme sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässä hyvin laajasti ja pitkään asiaa pohdikkelleet. Pidän hyvin arvokkaana sitä panosta, jonka ed. Joenpalo on myös tähän pohdintaan antanut, koska olen pitänyt erittäin tärkeänä, että asia käydään huolellisesti lävitse ja todetaan, mistä on, mistä ei ole ja mistä ei saa olla kysymys.

Olen tyytyväinen siihen, että sen seurauksena sosialidemokraattisessa ryhmässä on enää hyvin vähän niitä tovereita, jotka haluavat olla asiasta kuitenkin eri mieltä. Mutta puolustan jokaisen sellaisen sosialidemokraatin oikeutta olla asiassa omalla kannallaan. Pidän tätä sellaisena vakaumuksen kysymyksenä, että tässä ei todellakaan voi olla minkäänlaisesta pakottamisesta kysymys.

Ed. Joenpalon puheessa kuten monissa aikaisemmissakin on tullut esiin syvä epäily mahdollisia salaisia tarkoituseriä kohtaan. Ymmärrän joitakin puheenvuoroja ja sanon suoraan, että kun minä hyvin eri tavalla asiaa tarkastelen kuin esimerkiksi pääministeri, niin sen vuoksi on ollut tärkeätä, että ulkoasiainvaliokunta on tehnyt perusteellista työtä. Kun ed. Joenpalo toivoo, että kaikki lukisivat mietintöä kuten minä, haluan hänelle todeta, etten ole ollut ainoastaan lukemassa mietintöä vaan että olen ollut kirjoittamassa sitä. Voin vakuuttaa, että valiokunnassa on näiltä osin ollut erittäin yksimielinen ja yksiselitteinen henki eikä mitään salattuja tarkoituseriä ole taustalla eikä saakaan olla. Olemme halunneet erityisesti pitää huolta siitä, että se, mitä nyt päätetään, säilyttää ja laajentaa eduskunnan mahdollisuutta olla aito päätöksentekijä kaikissa tulevaa rauhanturvasta koskevissa kysymyksissä.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Joenpalo kyseli, miksi sosialidemokraattinen puolue on kaikkein innokkaimmin valmiusjoukkoasiassa liikkeellä. Ymmärrän, että hän Forssan poikana on huolestunut Forssasta syntyneistä työväenliikkeen parhaista perinteistä, joita rauhanliikkeen toiminta muun muassa aikoinaan oli. Minäkin yhdyin siihen, ettei varmasti ole mitään salaisia taka-ajatuksia missään suhteessa.

Kuuntelin tänään pääministeriä, kun hän puhui Brezhnevin ajan tausta-ajatuksista. Minä näen pääministerin ajattelussa hyvin loogisena tällaisen eurososialidemokraattisen valtavirta-

ajattelun. Teidän liikkeenne, ed. Joenpalo, on muuttunut. Eurososialidemokraattinen valtavirta-ajattelu lähtee siitä, että koulun parhaan oppilaan pitää olla mukana Euroopan ytimessä Euroopan unionissa. Voidaan kysyä todella, miten kansalliset etumme suhtautuvat tähän eurososialidemokraattiseen valtavirta-ajatteluun ja innokkuuteen olla koulun paras oppilas EU:n penkillä. Tätä teidän, ed. Joenpalo, kannattaa ryhmäkoukussa kysellä ja miettiä, miten kansalliset edut suhtautuvat eurososialidemokraattiseen valtavirtameininkiin.

Ed. A. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuoroni ed. Joenpalon puheenvuoroon: Niihin ajatuksiin ja näkökohtiin, joita hän esitti ja toi esille, voin erittäin hyvin yhtyä. Minusta ne ovat todella juuri niitä, joita itse myös omassa mielessäni olen pitkään pohdiskellut ja mietiskellyt jo monta vuotta, kun edellisessä puolustusvaliokunnassa olin varsinaisena jäsenenä, jolloin asia oli jo esillä.

Mutta yhteen kohtaan en voinut yhtyä. Se kohta koski sitä, että ”piiskurien” pitäisi toimia ja pitää joukot kurissa. Itse kun vastustan ehdottomasti tämän asian myöntämistä puolustusvaliokunnan näkökulmien mukaisesti, siitä syystä minusta tämä on omantunnon kysymys. Näin ollen kunnioitan erittäin voimakkaasti niitä näkökulmia ja näkökohtia, jotka itse kullakin on, enkä aio toimia siten kuin ed. Joenpalo puheenvuorossaan piiskureiden odotti toimivan.

Ed. J o e n p a l o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En ymmärrä, miten ministeri Taina sai sellaisen käsityksen puheenvuorostani, että minä väheksyisin laajennettua rauhanturvatoimintaa. Ei siitä ollut miltään osin kyse. Minä vastustin Suomen osallistumista toimintaan, mutta en missään yhteydessä mielestäni väheksynyt sitä työtä enkä niitä saavutuksia, joita on tehty. Halusin kuvata, mihin se johtaa, kun tällainen laajennettu rauhanturvaamisoikeus joukoille annetaan, ja se oli ainoastaan sitä. Sen sijaan väheksyin tämän salin oikeutta asian päättämiseen. Olen edelleen sitä mieltä, että piiskurit pitävät huolen, että enemmistöt aikanaan löytyvät.

Mitä tulee ed. Tuomiojan näkemykseen, sanoin näin, että ilman ed. Tuomiojan selkeää kantaa koko mietinnön sisällön suhteen ja hänen vakuuttelujaan näistä asioista, olisin vielä jyrkemmin asiaa vastaan, mutta kun tiedän ed. Tuomiojan hyväksyneen noinkin paljon kuin

hän on hyväksynyt, minäkin voin sitten hyväksyä hiukan vähemmän mutta saman suuntaisesti, joten toimitte itse asiassa takuumiehenä minulle suhteessa ylöspäin.

Ed. P y k ä l ä i n e n : Arvoisa herra puhemies! Vaitioneuvoston selonteon mukaan: ”Turvallisuuspolitiikan tulee palvella Suomea kansalaisyhteiskuntana, itsenäisenä valtiona ja kansainvälisen yhteisön jäsenenä.” Edelleen: ”Sen tulee kattaa laajan turvallisuuskäsityksen mukaisesti ulkoiset tekijät, jotka vaikuttavat suomalaisen yhteiskunnan arvojen ja tavoitteiden saavuttamiseen.”

Linjaus on tärkeä ja myönteinen muutos tähänastiseen ajatteluun. Turvallisuuspolitiikka ei todellakaan ole vain valtiollisen koskemattomuuden turvaamista. Nykyaikaisessa yhteiskunnassa sen on laajennettava kansalaisten turvallisuuden vahvistamiseen riippumatta ulkoisen uhan aiheuttajasta tai aiheuttamistavasta. Linjaus on samalla varsin vaativa. Kansalaisyhteiskuntaa tavoittelevat kaikki, mutta käsitys sen sisällöstä ei ole yhteinen. Kansainvälisen yhteisön jäsenyyteen liittyvä turvallisuus selonteon Eurooppa-keskeisestä näkökulmasta on eri asia kuin maailman laajuista yhteisvastuuta painottaen.

Merkityssisällön suohon voi joutua myös suomalaisen yhteiskunnan arvoissa ja tavoitteissa. Niiden saavuttaminen moniarvoisessa kansalaisyhteiskunnassa ei ole enää yhden yhteisen tien päässä hämöttävä selkeärajainen päämäärä. Siitä perimmältään on ollut kysymys myös valmiusjoukkokeskustelussa.

Ulkoasiainvaliokunta on rajannut lausuntonsa alussa olevaa ansiokasta pohdintaa sisäistämättä turvallisuuspolitiikan tehtäväksi itsenäisyyden säilyttämisen, yhteiskunnan perusarvojen turvaamisen ja Suomen poliittisen ja taloudellisen toimintakyvyn takaamisen. Se on hallituksen määrittelyä suppeampi ja sovinnaisempi eikä mielestäni riittävästi painota luovaa, kansalaisen tarpeista lähtevää turvallisuuspolitiikkaa.

Valtiokeskeinen turvallisuuspolitiikka perustuu viholliskuviin. Alueellinen koskemattomuus varmistetaan armeijoilla ja asevarustelulla. Usein on käynyt niin, että valtion turvallisuuden maksimointi on vähentänyt kansalaisten turvallisuutta. Tästä ydinaseet ja viime vuosikymmenten kilpavarustelu ovat havainnollisia esimerkkejä.

Kansalaisen turvallisuus liittyy vain pieneltä osin valtioiden välisiin rajoihin. Se on olemassa

silloin, kun jokainen ihminen kokee elämänsä edellytykset turvallisiksi ja voi luottaa tulevaisuuteen. Se sisältää ihmisoikeuksien vaalimisen, perusturvan ja ympäristöuhkien torjuisen. Se perustuu yhteistyöhön ja toisen ainutkertaisuuden kunnioitukseen.

Suomi ei ole osallisena alueellisissa kiistakysymyksissä. Kylmän sodan päättyminen on poistanut geopolittiseen asemaamme liitetyt sotaspekulaatiot. Edellytykset painopisteen siirtämiseen valtiokeskeisestä turvallisuuspolitiikasta kansalaisturvallisuuden kehittämiseen ovat hyvät. Olemme kuitenkin tiukasti linnoittautuneet valtiokeskeiseen turvallisuuspolitiikkaan ja sotilaallista maanpuolustusta korostavaan arvomaailmaan. Muutama esimerkki tästä.

Uskomme yhä aluepuolustukseen ja yleiseen asevelvollisuuteen, vaikka Euroopan sotilaallinen tilanne on muuttunut radikaalisti siitä, mitä varten järjestelmä on aikoinaan luotu. Hornetit ja Itä-Euroopan sota-arsenaalin alasajon hyödyntäminen ovat tehneet Suomesta asevarustelun pikkujättiläisen. Suomi puolustaa puistattavasti henkilömiinojaan. Olemme kuin Ranska ydinkokeineen: kuuroja ja sokeita muulle maailmalle. Naisten asepalvelu, vapaaehtoisten maanpuolustusjärjestöjen asehankinnat ja -leikit sekä taistelujoukkojen yhä näyttävämmät esittäytymiset kansanjuhilla ja kouluilla kertovat yhteiskunnan militarisoitumisesta. Nato houkuttaa kokoomusnuoria ihan järjestöpäätöksiin ja enenevästi muitakin isähahmoja kaipaavia. Hyvänä rohkaisuna ovat virallisen liittoutumattomuusliiturgian epämääräisyydet.

Kylmän sodan hiipuminen vaikuttaa turvallisuuspolitiikan keinoihin kaikkialla. Kriisinhallinta poliittisin tai sotilaallisin keinoin hakee siinä kuitenkin vielä rooliaan. Poliittisen kriisinhallinnan vahvistamisessa Etyj on tehnyt arvokasta työtä. Erityisesti inhimilliseen ulotuvuuteen kuuluvat sitoumukset ihmisoikeuksien ja vähemmistöjen kunnioittamisesta ovat tässä tärkeä periaate. Niiden ja demokraattisten instituutioiden tukeminen ovat oleellinen osa kansojenvälisen luottamuksen ja kansalaisten turvallisuuden vahvistamista.

Arvoisa herra puhemies! Viime viikkojen häikäilemätön lobbaus valmiusjoukkojen perustamisen puolesta osoittaa jälleen kerran, että Suomen mahtuu aina vain yksi totuus kerrallaan ja ihmiset halutaan jakaa ajatus- ja arvomaailmansa perusteella tyhmiin ja viisaisiin. Väite, että vain laajennettuun rauhanturvaamiseen ryhtymällä täytämme EU:n jäsenyysvelvoitteemme

sotilaallisessa kriisienhallinnassa, on kestävä. Kuten ulkoasiainvaliokunta itsekkin toteaa, Suomen tulee lisätä siviiliavun valmiuksiaan. Silmä ja turvallisuuspolitiikan muilla uusilla aineksilla sekä perinteisellä rauhanturvatoiminnalla voimme parhaiten täyttää paikkamme kansojen yhteisössä.

Ulkopolitiikan oikeauskoisille valmiusjoukot ovatkin väline maamme sitouttamisessa EU:n hahmottumattomaan puolustusulottuvuuteen. Suomi haluaa unionin mallijäsenenä täyttää muiden odotukset jo ennen kuin ne ovat yhteisellä agendalla. Voi olla, että perinteisen rauhanturvatoiminnan tila on käymässä ahtaaksi. Vastaansanomaton huoli avun perillemenon varmistamisesta tai puolustautumisen oikeudesta rovojoukkoja vastaan ei kuitenkaan vaadi ramboryhmän kouluttamista.

Pidän vaarallisena uskoa siihen, että humanitaarinen apu tai kriisin syiden poistaminen voisi onnistua aseilla pakottamalla. Asia on päinvastoin. Avustusreitit väkivaltainen suojaaminen on sotatoimi, johon vastataan samalla mitalla. Näin uhka kriisin laajentumiseen kasvaa. Konfliktien hallinnassa ei ole oikeutettua aseidenkäyttöä. Hyvänkin asian puolesta ammuttu laukaus tappaa.

Rauhanturvatoiminnassa siviilitehtävillä on kasvava merkitys. Siviilihallinnon toiminnan varmistaminen, järjestyksen ylläpitäminen, kansalaisten tarvitseman huollon tukeminen ja ihmisoikeuksien valvonta lisäävät kansalaisten turvallisuutta. Valmiusjoukon sijasta Suomen rooli konfliktien hallinnassa voisi olla rauhanturvatoiminnan ohella vahva panos tällaisessa humanitaarisessa avussa. Myös siviilivastarinnan kehittäminen on jäänyt vuosikausiksi unohduksiin. Ehkä nyt taas olisi senkin aika.

Arvoisa herra puhemies! Kriisit eivät synny sattumalta. Jokaisella on oma taustatarinansa historiallisten vääryyksien korjaamisesta etupiirien puolustamiseen. Parasta turvallisuuspolitiikkaa ovat uhkien tiedostaminen riittävän ajoissa ja niiden kotelointi todellisiin syihin puuttamalla.

Turvallisuuspolitiikan suurin haaste ovat kuitenkin uhkat, jotka eivät ole ratkaistavissa sodan ja rauhan logiikalla. Näistä tärkein on kasvava kuilu teollisuusmaiden ja taantuvien kehitysmaiden välillä. Yhdyn ulkoasiainvaliokunnan arvioon siitä, että selonteosta puuttuu globaali tarkastelu, jossa olisi nostettu esille maailmanlaajuisen vakautuspolitiikkaan liittyvät kysymykset, sellaiset kuin kehitysmaiden epäoikeudenmukai-

set maailmankaupan rakenteet, kehitys yhteistyön arvot ja pakolaisuus.

Pohjoinen-etelä-suhteiden ohella toinen merkittävä ja selonteossa vähälle huomiolle jäänyt turvallisuuspolitiikan osa-alue on ympäristöky-symys. Suomen osalta siinä korostuvat tällä hetkellä Venäjän rappeutuvan ydinvoimateollisuuden ja ydinasevarastojen aiheuttamat ympäristöuhkat.

Maailman mitassa suurin ympäristöuhka tällä hetkellä on ilmakan saastumisen aiheuttama ilmastomuutos. Siitä turvallisuuspoliittinen selonteko ei mainitse sanaakaan. Suomen kannalta sen tuhoisin vaikutus olisi Golf-virran siirtyminen etelämmäksi, jolloin maapallon keskilämpötilan noususta huolimatta saisimme siperialaiset olosuhteet. Meitä eteläisimpien leveyspiirien kasvava kuivuus on tekemässä vedestä yhä niukemman luonnonvaran. Se on jo aiheuttanut ja synnyttää enenevässä määrin uusia konflikteja ja kasvavaa pakolaisuutta.

Arvoisa herra puhemies! Suomen turvallisuuspolitiikka ei voi perustua enää sotakokemuksiin tai kylmän sodan oppeihin. On siirryttävä valtiokeskeisestä turvallisuuspolitiikasta määrätietoisesti kansalaisten turvallisuuden vahvistamiseen. Siinä tärkeintä ovat maailmanlaajuinen turvallisuusajattelu, aseistariisunnan jatkaminen ja yksilötason yhteisvastuu.

Kannatan ed. Lammisen ehdotusta.

Ed. S a l o : Arvoisa herra puhemies! Täällä on kuultu hyvin ansiokkaita puheenvuoroja, kun on pohdittu, onko meillä tarvetta rauhaanpakottamiseen. Onko meillä tarvetta muuttaa lainsäädäntöä?

Oma näkökantani lähtee nuoruusvuosilta, jolloin vuonna 65 lähdin rauhaa turvaamaan Kyp-rokselle. Silloin kunniakas kenraali Adolf Ehrn-rooth lähetti meidät matkaan ja meidän tehtävämme oli suhteellisen vaativa. Tämän tehtävän suorittamiseksi oli YK:n turvallisuusneuvosto pyytänyt Suomelta joukkoja joitakin aikoja sitten, ja meidän tehtävämme oli toimia turkkilaisien ja kreikkalaisten välissä sovittelijana, rauhanturvaajina.

Nyt puhutaan, että meidän pitää tehostaa koulutusta ja perustaa erillinen kommandoryhmä. Kuitenkin jos me oikein toimimme, meidän varusmieskoulutuksemme taso on niin hyvä ja turvallinen, että kohtuullisella peruskoulutuksella YK-joukkojen koulutuskeskuksessa voidaan valita tarvittava määrä nuoria miehiä eri tarkoituksiin YK-joukkojen palvelukseen.

Valintatilanne on tärkeä. Täällä on monessa puheenvuorossa puhuttu, että nuoruuden innolla lähdetään vaikka palkka-armeijaan. On surullisia tapauksia koti-ikävan tultua jonkinäköisten viestien myötä, jolloin palveluksessa oleva vartiojääkäri on päättänyt päivänsä omatoimisesti. Se on tapahtunut kuitenkin tavallaan hyvä-tasoisessa tilanteessa. Nyt jos olemme alistamassa miehiä linjoille, joilla on lupa ampua puolin ja toisin, ammu tai tule ammutuksi, se ei kuulu perinteiseen YK:n rauhanturvaamistehtävään. On lähdettävä siitä, että diplomaattisin keinoin on isoja konflikteja vältetty ja soviteltu, ja nämä vanhat keinot pitää edelleen pitää ykköstavoitteena.

Tämä rauhanturvaaminen, olivat olosuhteet minkäläiset hyvänsä, on kuitenkin raskas tehtävä. Siksi siihen ei pidä suhtautua kovin yliolkaisesti. Jo perinteinen rauhanturvatehtävä asettaa joukot riittävän tiukoille. Sen vuoksi olen ehdottomasti sitä mieltä, että nyt käsitellyssä oleva lainmuutosehdotus on turhanaikainen tai sellainen, että ainakaan minun oma vakaumukseni ei sitä hyväksy. Jos valmiusjoukot perustetaan ja nuoria miehiä lähetetään rintamille sinkkiarkut mukanaan, sitä surua ja murhetta, jota maailmalta mennään hakemaan, niin sitä ei kukaan tässä yhteiskunnassa kykene kuitenkaan omaisille hyvitämään. Siksi, herra puhemies, meidän on pidättäydyttävä tällaisesta rauhaanpakottamisesta.

Ed. K r o h n : Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Tullessani töihin eduskuntaan ajattelin, että tämä eroaa sikäli ohjaajan työstä, että ei tarvitse valvoa öisin ajattelemassa näitä kysymyksiä, ne eivät tunge uniini. Tämä turvallisuuspoliittinen selonteko on sellainen, että se on usein herättänyt minut aamuyöstä ja olen pohtinut, miten niitä asioita näen.

Lyhyesti aion perustella, miksi en kannata mahdollisuutta laajennettuun kriisinhallintaan tai ns. valmiusjoukkoihin. Minua on häkellyttänyt se, että perustellaan tätä kansainvälisellä vastuulla ja puhutaan, ettemme halua olla vapaa- matkustajia. Kun luen ulkoasiainvaliokunnan sinänsä ansiokkaan vastauksen hallituksen selontekoon, jossa ulkoasiainvaliokunta nostaa esille todellisia turvallisuusriskejä, niin minulle ainakin tulee hyvin selkeästi sellainen konkreettinen ehdotus mieleen, miten Suomen pitäisi kantaa tämä kansainvälinen vastuu, johon on aivan syytäkin herätä, ja miten ei pitäisi.

Tähän liittyen todelliset turvallisuusriskit ovat

ympäristö ja kehitysmaiden vähäiset resurssit ja väestönkasvuriskit, ja me olemme maa, joka on useita vuosia jo vähentänyt kehitysapuaan. Siinä mielessä, jos puhutaan kansalaisten vastuusta, niin se on ensisijainen asia. Minun ehdotukseni on silloin se, että Suomi ilmoittaisi kansainvälisillä foorumeilla, että se kantaa vastuunsa näistä globaaleista kysymyksistä siten, että se nostaa kehitysyhteistyövaransa prosenttiin budjetista ja ne jakautuvat siten, että toinen puoli menisi naisten koulutukseen näissä maissa ja toinen puoli ympäristöriskien hallintaan. Me tiedämme, että naisten koulutuksen lisääminen on kaikkein tehokkain tapa vähentää väestönkasvua, ja meillähän tällaisena luterilaisena maana on tasa-arvo-perinteet ja hyvä tilanne tätä kehitystä edistää. Ympäristöriskiasiat ovat meille hyvin läheisiä johtuen maamme sijainnista.

Syy, miksi en kannata tällaista kriisinhallintaa, missä joutuu jonkinlaiseksi osapuoleksi, on se, että näissä tilanteissa, kun tällaisia ratkaisuja tehdään, tosiasiallisesti aina on kysymys myös suurvaltapolitiittisista jännitteistä. Mielestäni pienen sitoutumattoman maan ei pidä niihin mennä mukaan, vaan turvautua tähän perinteiseen rauhanturvatoimintaan.

Tiedän, että monet sanovat, että entä itkevät lapset ja nämä kriisit. Siihen vastaisin, että maailmassa riittää pahuutta meidän kaikkien hoidettavaksi. Minä olen huolestunut siitä, että me mieluummin sammutamme tulipalon kuin kehitämme paloturvallisuutta tai mieluummin osallistumme semmoiseen toimintaan, mistä saa näyttäviä uutiskuvia CNN:ään, mutta emme todellisuudessa kanna globaalia vastuuta.

Lisäksi menen vapaamatkustaja-ajatteluun. Aina kun minä katson Suomen karttaa ja katson, että me olemme EU:n rajavalta ja olemme sitoutuneet turvaamaan alueemme puolustuksen, niin tuntuu hyvin häkellyttävältä, että kukaan Keski-Euroopassa voisi ajatella, että Suomi millään tavalla lintsaisi edes tästä sotilaallisesta osuudesta.

Mutta tiivistettynä sanoisin, että kun luen tämän sinänsä ansiokkaan UaV:n mietinnön, niin tuntuu, että valiokunta ei usko itse kirjoittamaansa. Jos se todella oivaltaisi, mitä se on kuulut ja minkä se on kirjannut paperille, se päätyisi hyvin toisenlaisiin lopputuloksiin. Olenkin huolestunut, että elämme tällaisessa orwellilaisessa maailmassa, jossa kaikki hienot sanat laitetaan paperille, mutta sitten kun on konkreettisten toimien aika, ne ovat hyvin toisen tyypisiä ja hyvin toisen tyyppisistä arvolähtökohdista peräisin.

Olen hyvin häkeltynyt, että juuri tämä olisi se asia, mihin meidän pitäisi käyttää lisäresursseja aikoina, kun emme oikeasti kanna minkäänlaista globaalia vastuuta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. E l o : Arvoisa rouva puhemies! Joudun aluksi toistamaan aivan lyhyesti sitä, mitä eilen parin minuutin vastauspuheenvuorossa ehdin sanoa, koska asian kokonaisuus kuitenkin vaatii sitä.

Ensinnäkin olen vähän pahoillani siitä, että eduskunta on keskittynyt pelkästään rauhanturvakysymykseen, kun kuitenkin sekä hallituksen selonteko että ulkoasiainvaliokunnan mietintö käsittelevät Suomen turvallisuuspolitiikkaa hyvin monesta näkökulmasta. Toteaisin myöskin, aivan niin kuin edellinen puhuja: Ulkoasiainvaliokunta käsittelee hyvin ansiokkaalla tavalla eri vivahteita meidän turvallisuus- ja ulkopoliittisamme. Kuitenkin — kuten totesin jo eilen ja toistan sen vielä — mielestäni ei hallituksen selontekoa ole syytä moittia Eurooppa-keskeisyydestä, koska kyllähän tosiasia on se, että Suomen turvallisuuden kannalta Euroopan asiat ovat meille varmasti kaikkein tärkeimmät. Paasikiven vanha viisaus siitä, että me haemme ystäväitä läheltä ja viholliset kaukaa, tulee aina pätemään Suomen geopoliittisessa tilanteessa.

Eilen jo totesin ja toistan sen tänään: Venäjää mielestäni ei ole analysoitu riittävästi sen paremmin hallituksen selonteossa kuin ulkoasiainvaliokunnan mietinnössäkään. Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että Venäjän sisäisessä kehityksessä on selkeitä vakiintumisen merkkejä niin politiikassa kuin taloudessakin. Ulkoasiainvaliokunnan mietintö on päivätty 19 päivä lokakuuta, jolloin ei tiedetty presidentti Jeltsinin tilaa eikä sitä, miten Venäjän vaaleja nyt valmistellaan. Nämä pari esimerkkiä — sekä presidentti Jeltsinin terveydentilasta käytävä keskustelu että myöskin Venäjän vaalien läheisyys — ovat pari merkkiä siitä, että Venäjän tilanne ei ole kovin vakiintunut. Erityisen valitettavana on tietysti pidettävä Venäjällä sitä tilannetta, että merkittäviä poliittisia ryhmiä nyt ollaan sulkemassa ulkopuolelle vaalien eli vaalit ratkaistaan vähän niin kuin entiseen aikaan kommunistisessa Neuvostoliitossa etukäteen eikä sitten vaaliurnilla, niin kuin tarve olisi.

Suomi tarvitsee entistä analyysoivampaa Venäjä-politiikkaa. Aivan samalla kuin me tänä päivänä puhumme hyvin nyansoidusti jo Eurooppapolitiikastamme, samalla tavalla meidän pitää entistä enemmän keskittyä siihen, mitä tapahtuu meidän suuressa itäisessä naapurissamme. Se on kuitenkin meille ensimmäinen ja tärkein prioriteetti silloin, kun puhutaan Suomen turvallisuudesta.

Sekä hallitus että ulkoasiainvaliokunta toteavat myös, että EU:n jäsenyys lisää Suomen turvallisuutta. On mielenkiintoista todeta, että hallitus sen paremmin kuin ulkoasiainvaliokuntaakaan ei perustele tätä millään tavalla. En minä mene, rouva puhemies, väittämään ollenkaan sitä, etteikö EU-jäsenyys — itse olen vankka EU:n kannattaja — ole ehkä myöskin eduksi Suomen turvallisuudelle, mutta kyllä meidän suomalaisten, kun me näin sanomme, kannattaa mennä askel pitemmälle ja miettiä, miten jäsenyys lisää turvallisuutta. Ehkä ainakin siinä mielessä, että EU on alun perin rauhanjärjestö. Se on perustettu Euroopan vakaampia oloja varten. Täten tietysti se tietysti antaa kokonaisuutena Euroopalle entistä turvallisemman olon. Mutta sitä, miten se suomalaisille tässä tilanteessa voisi antaa lisää turvallisuutta, ei ole kovin helppo suomalaisille selittää.

Edelleen ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä todetaan, että ulkoasiainvaliokunta pitää pitkän aikavälin linjaratkaisuna Baltian maiden vakauden varmistamiseksi niiden liittymistä Euroopan unioniin. Euroopan unionin ja Naton laajentuminen ovat olleet viime vuosien ja vuosikymmenten keskeisiä puheaiheita. Eilen totesin ja toistan sen tänään — valitettavasti joudun sen toistamisen taas tekemään — että mitä lähemmäksi kuitenkin ollaan tulossa hetkeä, jolloin joudutaan tekemään päätökset Naton tai EU:n laajentumisesta, sitä enemmän kaikenlaiset illuusiot katoavat ja huomataan loppujen lopuksi, että kysymykset ovat paljon vaikeampia kuin juhlapuheissa tai käytäväkeskusteluissa saatetaan ymmärtää.

Kun ajatellaan EU:n laajentumista, on todella merkittävää se, minkälaiset määrät nykyisten jäsenmaiden rahaa tarvitaan siihen, että me pystymme nykyisen kaltaisen EU:n säilyttämään nykyisellä politiikalla, kun siinä on 25 maata, joista suurin piirtein kymmenen on varsin köyhiä, entisiä sosialistisia maita. Miten toimivat sisämarkkinat? Kun tänä päivänä esimerkiksi Suomen ja Viron välillä me emme uskalla eriyistä esimerkiksi poistaa viisumia, miten voi-

daan kuvitella, että lähivuosien aikana kaikkiin entisiin sosialistisiin maihin todella tulisi ihmisten, tavaroiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuminen? Pyydän kaikkia kansanedustajia ja kaikkia suomalaisia miettimään, onko se todella mahdollista ja kuinka pitkästä aikavälistä on kysymys.

Toisekseen kun puhutaan EU:n laajentumisesta, Kyproksen ja Maltaan osaltahan on sovittu, että kuusi kuukautta hallitusten välisen konferenssin jälkeen alkavat neuvottelut jäsenyydestä, mutta muutenhan aikataulu on auki. Jos ajatellaan esimerkiksi kaiken kaikkiaan Eurooppaa ja jos todetaan, että koko Eurooppa pitäisi integroida Euroopan unioniin, voidaan todeta, että meillä on jo Euroopan neuvostossa esimerkiksi 38 jäsentä. Kun Venäjä mahdollisesti tulee mukaan, tulee 39. tammikuussa. Me tarvitsemme ilmeisesti myöskin toisen aikataulun sille, miten kaikki Euroopan maat, jos tarkoitus on, voitaisiin integroida Euroopan unioniin.

Rouva puhemies! Mikä on Venäjän kohtalo? Onko nyt Euroopassa tarkoitus, että Venäjä jätetään yksin, eristetään sekä Euroopan unionista että jätetään myöskin Naton ulkopuolelle, mikä, niin kuin tiedämme, on tällä hetkellä selvästi näkyvissä oleva suunta, jos Nato laajenee?

Mitä Naton laajenemiseen tulee, myöskin siinä illuusiot ovat todella katoamassa. Ei voida enää pelkästään sanoa, että Venäjän vaalien takia Naton laajenemiskeskustelu on tyrehtymässä, vaan realiteetit tulevat esille. Ei ole sittenkään niin kovin helppoa Naton laajentaminen. Esimerkiksi puolustusvaliokunnan puheenjohtaja ed. Lamminen pari vuotta sitten ehdotti, että Suomi harkitsisi Nato-jäsenyyttä, mutta luulen, että tänä päivänä, vaikka ed. Lamminen edelleen kunnian miehenä vakuuttaa pitävänsä kiinni siitä käsityksestä, tuskin kukaan enää Suomessaakaan ehdottelee Suomen Nato-jäsenyyttä, ei ainakaan kukaan, joka tuntee vähänkin kansainvälistä politiikkaa ja asenteita Venäjällä. Venäjän asenteet Naton laajentumiseen ovat jatkuvasti tiukentumassa ja venäläisillä on hyviä perusteita siihen.

Mielestäni on tärkeää nyt, ettei EU:n ja Naton laajentamisella rakenneta uusia raja-aitoja Eurooppaan. Se suuri vaara on olemassa. On myöskin Suomen kannalta erinomaisen tärkeä asia, mitä näissä kysymyksissä tapahtuu, erityisesti mitä tapahtuu Naton laajenemisen kannalta. Minun oma käsitykseni on, että Naton ei pidä laajentua Venäjän tahdon vastaisesti. Uskon, että tällaista ajattelua keskisessä Euroopassa,

varsinkin Saksassa, tänä päivänä on entistä enemmän.

Suomen intressihän on ehdottomasti se, ettei Naton raja tule Suomen ja Baltian maiden välille eikä myöskään Baltian ja Venäjän välille. Minun mielestäni nämä ovat hyvin tärkeitä näkökohtia, ja liian vähän tässäkin keskustelussa lainkaan pohdittu näitä seikkoja, jotka ovat meille ehkä paljon tärkeämpiä asioita kuin se, perustetaanko meille valmiusjoukot vai ei. Se on sinänsä tärkeä kysymys enkä halua mitenkään vähätellä valmiusjoukkokysymyksen merkitystä.

Lopuksi Venäjän osalta haluan todeta, että minä uskon, että Suomen johtavat poliitikot eivät halua Venäjää eristyksiin. Ei ole kysymys Suomen asenteesta, vaan kysymys on nyt siitä, mitä muualla Euroopassa tässä tapahtuu.

Rouva puhemies! Vielä yksi näkökohta tähän. Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että ympäristö- ja väestöpolitiikka ovat myös turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Näin varmasti on, mutta oikeastaan ihmettelen vähän sitä, että ulkoasiainvaliokunta ei ole ottanut esille minun mielestäni paljon tärkeämpää kysymystä turvallisuuden kannalta, nimittäin demokratian laajenemista.

Kun nyt esimerkiksi Euroopan neuvoston jäsenenä olen päässyt seuraamaan entisten sosialististen maitten demokratisoitumisprosessia, niin kyllä se on todella vaikeaa. Missään entisissä sosialistisissa maissa ei ole kehittynyttä puoluerakennetta. Puolueet tulevat ja menevät. Minkäänlaisia poliittisia perinteitä ei ole olemassa ja se näkyy hyvin esimerkiksi Venäjän vaalien valmistelussa.

Kun jossakin Romaniassa, niin kuin viime viikolla rouva puhemiehenkin kanssa saimme kuulla, on kaksi- ja puolisataa puoluetta, viisi sosialidemokraattistakin puoluetta, niin kyllähän aikamoinen määrä on puolueita, ja jokainen ymmärtää, kuinka ymmällään ihmiset ovat. Ei ole myöskään mikään ihme, etteivät ihmiset jaksa osallistua vaaleihin, kun ei heillä ole minkäänlaisia käsitystä siitä, mitä nämä puolueet edustavat. Mahtaako puolueiden johtajillakaan aina olla niin selkeää kuvaa siitä, mitä he oikein edustavat? Mikä on heidän linjansa? Ainakaan tällainen oikeisto — vasemmisto-jako, jota me Suomessa olemme tottuneet tekemään, ei varmasti päde entisissä sosialistisissa maissa.

Eli demokratian kehittämiseksi meidän suomalaisten pitää antaa kaikki tukemme niin Venäjällä kuin muissakin entisissä sosialistisissa maissa. Minun mielestäni asia, joka vaikuttaa hyvin paljon Euroopan turvallisuuteen, on se, miten

demokraattiset perinteet pääsevät nyt juurtumaan niihin maihin, joissa on yksipuoluejärjestelmä ollut 90-luvun alkuun asti. Sillä on paljon suurempi merkitys minun mielestäni kuin jollakin väestö- ja ympäristöpolitiikalla, väheksymättä mitenkään niiden merkitystä Euroopan tai koko maailmankin turvallisuudelle.

Tässä yhteydessä olisin tietysti myös toivonut, että ulkoasiainvaliokunta olisi nimenomaan demokratian näkökulmasta katsottuna korostanut entistä enemmän Euroopan neuvoston merkitystä, koska Euroopan neuvosto on nyt kehittymässä ainoaksi yleiseurooppalaiseksi järjestöksi. Toivon hartaasti, etteivät nyt Venäjän lähestyvät vaalit ja varsinkin niihin liittyvät valmistelut, jotka merkitsevät ainakin tällä hetkellä joittenkin merkittävien demokraattisten puolueiden poissulkemista vaalitaistelusta, olisi vaarantamassa Venäjän Euroopan neuvoston jäsenyyttä, koska saattaa olla erittäin merkittävää Euroopan kannalta, integroituuiko Venäjä Euroopan neuvoston kautta nyt tähän eurooppalaiseen yhteistyöhön vai jääkö se omasta halustaan ja myös toisten vaatimuksesta tämän yhteistyön ulkopuolelle.

Ed. K o r t e n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Minä olen puolustusvaliokunnan jäsenenä ollut mukana hyväksymässä lausuntoa, jonka se antoi käsiteltävänä olevasta selonteosta ulkoasiainvaliokunnalle. Vaikka puolustusvaliokunnan lausuntoa on arvosteltu varsin korkealtakin taholta ja riepoteltu muutenkin julkisuudessa, en löydä ulkoasiainvaliokunnan mietinnöstä perusteita, jotka osoittaisivat nimenomaan puolustusvaliokunnan olleen väärässä.

Kun lukee ulkoasiainvaliokunnan mietinnön, näkee, että mietintö on kirjoitettu myötäilemään hallituksen toiveita. Uskollisuus hallituksen toiveille on näköjään ollut tärkeämpää kuin asian kaikinpuolinen kriittinen tarkastelu. Tarkoitan erityisesti valmiusjoukkoa koskevaa osaa. Onneksi ulkoasiainvaliokunnan mietintöön liittyvässä eriävässä mielipiteessä kriittisempi asenne tulee kuitenkin esille. Se käy varsin hyvin yksiin myös puolustusvaliokunnan lausunnon kanssa.

Minusta Suomen on järkevää ja tarkoituksenmukaista keskittyä edelleen niin sanottuun perinteiseen rauhanturvaamiseen. Siinä Suomella on kokemusta ja tässä tehtävässä suomalaiset rauhanturvaajat ovat menestyneet eri puolilla maailmaa. Väite, ettei perinteisille rauhanturvaamistehtäville ole enää kysyntää, on vailla todellisuuspohjaa. Tottakai toivoisimme, että

koko maailmassa päästäisiin sellaiseen rauhantilaan, jossa konflikteja tai kriisejä ei enää olisi. Valitettavasti todellisuus on toisenlainen.

Kun puolustusvaliokunta tapasi Lähi-idässä nykyisen sikkäläisen konfliktin osapuolia, kaikki vakuuttivat samaa. Kun rauhansopimus saadaan aikaan Lähi-idän alueella, juuri silloin tuolla alueella tarvitaan ainakin alkuvaiheessa jopa enemmän perinteisiä rauhanturvajoukkoja kuin tällä hetkellä.

Ulkoasiainvaliokunnan suosittama osallistuminen laajennettuun rauhanturvatoimintaan merkitsisi oven avaamista arvaamattomalle tielle. Valiokunta lausuu mietinnössään viitattaessaan YK:n suorittamiin operaatioihin tai YK:n valtuutuksella suoritettuihin operaatioihin, joissa on käytetty myös asevoimia, muun muassa näin: ”Valiokunnan mielestä on johdonmukaista, että Suomen lainsäädäntö mahdollistaisi myös Suomen osallistumisen kansainvälisen yhteisön jäsenenä voimavarojensa puitteissa tällaisiin yhteistä turvallisuutta vahvistaviin toimiin.”

Ulkoasiainvaliokunta myöntää itsekkin käsitteiden epämääräisyyden. Niitä se näyttää myös käyttävän hyväkseen, jotta hallitusrintama saataisiin äänestämään mahdollisimman aukottomasti ulkoasiainvaliokunnan enemmistön eli hallituksen tahdon mukaisesti. Laajennettu rauhanturvatoiminta verhotaan mahdollisimman vaarattomalta näyttävään muotoon.

Kun puolustusvaliokunta valmisteli hallituksen turvallisuuspoliittisesta selonteosta annettavaa lausuntoa ja kuuli asiantuntijoita, silloin tuli esille sekini mahdollisuus, että Suomi voisi käyttää operaatioissaan myös pian käyttööme tulevaa Hornet-kalustoa. Kun tällainen tieto tuli julki ja näytti olevan haitaksi valmiusjoukon perustamiselle, alettiin väittää, ettei sellaista olisi koskaan esitettykään. Kuten puolustusvaliokunnan lausunnostakin käy ilmi, tällaisia kaavailuja on tosiasiaa ollut. Ei ole väitettykään, että hallitus olisi niitä esittänyt. Poliittisella tasolla ymmärretään, kuinka tulenarkoja tällaiset kaavailut ovat. Tiedetään, ettei kansa tällaista hyväksyisi.

Kun esitetään Weu:n ja Nato-yhteistyön merkittävää lisäämistä, tilanne on samanlainen. Historiansa hyvin tunteva Suomen kansa ei ihastu sotilasliitoista tai yhteistyösopimusten solmimisesta niiden kanssa. Siksi ulkoasiainvaliokunta ohittaa tämänkin kysymyksen mahdollisimman huomaamattomasti. Puolustusvaliokunnassa annetuissa asiantuntijalausunnoissa ei salattu, että nykyistä laajempiin kriisinhallintatehtäviin osallistuminen edellyttää ilman

muuta yhteistyön lisäämistä Weu:n ja Naton kanssa.

Mitä sitten valmiusjoukon kustannuksiin tulee, eivät puolustusvaliokunnan esittämät luvut ole liioiteltuja. Ne ovat peräisin pääesikunnan puolustusvaliokunnalle esittämästä lausunnosta. Tiedot todellisista kustannuksista yritetään valmiusjoukon kannattajien taholta piilottaa, koska ymmärretään, että noille rahoille olisi toki tähdellisempääkin käyttöä omissa puolustusvoimissamme.

Jos Suomi päättää nyt lähteä mukaan nykyistä laajemmin valtuuksin kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin, saatetaan uppoutua paljon syvemmälle kriiseihin, kuin osaamme vielä aavistaakaan. Laajennetusta rauhanturvatoiminnasta saattaakin tulla kesken operaation rauhaan pakottamista. Näin siksi, että laajennettu rauhanturvaamistoiminta pitää sisällään senkin mahdollisuuden, että toiminnalla ei ole kaikkien osapuolten hyväksymistä. Siksi saatetaan yhtäkkiä joutua tilanteeseen, jossa joudutaan sotilaallisen operaation kohteeksi.

Perinteisessä rauhanturvatoiminnassa tämä on voitu välttää, koska lähtökohtana on ollut kaikkien osapuolten hyväksyminen. Siksi juuri perinteinen rauhanturvatoiminta sopii parhaiten Suomen kaltaiselle pienelle maalle.

Ajatus siitä, että osa varusmiehistämme koulutettaisiin kansainvälisiä kriisinhallintatehtäviä varten, murtaa yhden yleisen asevelvollisuutemme peruspilarin ja perustelun. Muistan vieläkin, miten meille alokkaille opetettiin armeijassa ensimmäisellä oppitunnilla, että isänmaan puolustamiseksi jokainen Suomen mies on asevelvollinen. Nytkö siis osa varusmiehistämme suorittaisi asevelvollisuuttaan myös valmiusjoukkoja varten?

Jos tällaisia joukkoja halutaan perustaa ja lähteä niillä operoimaan maailman sotanäyttämöille, parempi minusta olisi, että joukko koulutettaisiin reserviläisistä eikä sotkettaisi varusmiehiä koko asiaan. Pidetään kaikille tarkoitettu varusmiespalvelus edelleen yksinomaan oman maamme puolustamiseen tähtäävänä asiana. Tutkimuksissa on todettu, että Suomessa varusmiespalvelustaan suorittavien maanpuolustustahto on jopa korkeinta tasoa koko maailmassa. Tätä ei pitäisi turmella.

Puheet siitä, että valmiusjoukko kohottaa myös oman maamme puolustusvalmiutta, ovat liioiteltuja. Jos valmiusjoukon perustamiseen ja ylläpitoon suunnitellut varat käytettäisiin puolustusvoimiemme yleiseen kehittämiseen, koho-

tettaisiin nimenomaan oman maamme puolustusvalmiutta monin verroin enemmän. Meillä on valtavasti puutteita varuskuntien kiinteistöissä, henkilöstön palkkauksessa ja kalustossa. Minusta näiden epäkohtien korjaaminen tulisi asettaa juuri nyt etusijalle.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä esittämäni syiden perusteella katson, ettei Suomen pidä lähteä muuttamaan lainsäädäntöä siten, että se mahdollistaisi osallistumisen laajennettuun rauhanturvatoimintaan. Jatketaan perinteisellä linjalla ja tehdään se mahdollisimman hyvin. Se on pienelle liittoutumattomalle maalle aivan riittävä ja kunniasosa kansainvälisessä yhteistyössä.

Ed. A. Ojala: Arvoisa rouva puhemies! Ihan aluksi haluan kiittää ministereitä Halosta ja Tainaa heidän sisukkaasta läsnäolostaan, vaikka he juuri tällä hetkellä eivät salissa olekaan. Minusta heidän läsnäolonsa on osoittanut selkeän eron nykyisen ja edellisen hallituksen välillä. Yleensä viime kaudella saimme keskustella lähestulkoon kansanedustajat vain keskenämme. Minusta heidän puheenvuoronsa ovat olleet hyvin rakentavia ja niitä on ollut sillä tavalla ihan ilo kuunnella.

Minä ilmoitaudun yhdeksi niistä haukutuista puolustusvaliokunnan varajäsenistä, joka meni valiokuntaan ja sotki koko hyvän homman. Minä saavuin paikalle silloin, kun varaa tarvittiin päätöksenteon varmistamiseksi ja minusta yleensä tässä eduskunnassa on sellainen ollut tapana.

Tällä eilen ed. Nurmi kovasti kritisoi varojen läsnäoloa ja sitä, että he eivät tieneet, mistä olisivat päättäneet. Itse kyllä huomauttaisin, että me olimme valmiusjoukoista keskustelleet puolustusvaliokunnassa jo viime kaudella useaan otteeseen ja silloin olin puolustusvaliokunnan varsinainen jäsen, joten tämän asian asiantuntijoiden lausuntoihin olin kyllä perehtynyt jo hyvin monta kertaa. Mutta kävin ne uudetkin lausunnot läpi varmuuden vuoksi ennen valiokunnan päätöksentekoa, niin etten todellakaan hyväksy sitä väitettä, etten olisi tiennyt, mistä päätettiin, vain siitä syystä, etten olisi kuunnellut asiantuntijointa.

Myönnän, että ulkoasiainvaliokunta on tehnyt kohtuullisen hyvää työtä, ja tähän ilmeisesti puolustusvaliokunnan kielteinen lausunto sen pakotti. Voisin juuri ja juuri hyväksyä mietinnön, ilman rauhanturvajoukkojen perustamiselle myönteistä näkemystä. Lähestymistapani laajennettuun rauhanturvajoukkojen perustami-

seen on hyvin pasifistinen. Sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuoron pitäjä, ed. Erkki Tuomioja, totesi, että yksimielisyyttä tässä asiassa ei ole olemassa sen enempää rauhanliikkeessä kuin sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässäkään. Hänestä oli luonnollista, että pitää kunnioittaa niiden vakaumusta, jotka kaikissa oloissa ovat sitoutuneet väkivallasta pidättäytymiseen eivätkä hyväksy sitä rauhanturvaamiseen liittyenkään. Tämäkin vakaumus on arvokas ja välttämätön panos maailman tekemiseksi turvallisemmaksi ihmisten elää.

Ehkä kaikkein parhaiten täällä luonnehdituista reagoinneista tämä sopii itseeni, sillä minusta ihmiskunnan turvallisuudesta huolehtiminen ennalta ehkäisevin taloudellisin ja sosiaalipoliittisin keinoin olisi pitkällä tähtäimellä myös Euroopalle ja Suomelle edullisinta, kuten ministeri Halonen aikaisemmin puheenvuorossaan totesi.

YK:ssa pidettiin maaliskuussa 1995 sosiaalista kehitystä koskenut kokous. Sen päätösten sekä myös Pekingissä syyskuussa 1995 pidetyn naisten asemaa koskevan kansainvälisen konferenssin ehdotusten olisi pitänyt tuolla huomioon otetuiksi. Molemmissa kannanotoissa vedotaan nimenomaan YK:n jäsenvaltioihin, että ne suostuisivat siirtämään osan nykyisistä asevarustelu- ja puolustusmäärärahoistaan nälän, köyhyyden ja sosiaalisten epäkohtien vähentämiseen ennen muuta kehitysmaissa, mutta myös teollistuneissa maissa, joissa taloudellinen eriarvoisuus on aiheuttanut suuria ongelmia ja ilmeisesti tulevaisuudessa tulee aiheuttamaan entistä enemmän. Pelkään, että näin tulee tapahtumaan myös Suomessa.

Suomen pitäisi panostaa entistä enemmän nimenomaan YK:n pääsihteerinkin esittämiin kriisien ennaltaehkäisyyn, rauhan rakentamiseen ja perinteiseen rauhanturvaamiseen, mikä edellyttää varojen suuntaamista nimenomaan rauhanneuvottelijoiden koulutukseen ja siviilihenkilöiden valmentautumiseen havaitsemaan ongelmien syntyä ja toimimaan konfliktien ennalta ehkäisemisessä. Pakolaisten auttaminen, kehitys-yhteistyön laajentaminen ja kaikenlaisen muun humanitaarisen toiminnan kehittäminen on huomattavasti tähdellisempää ja Suomelle sopivampi tehtävä kuin uuden, voimakkaan, iskukykyisen, paremmilla aseilla varustetun joukon kouluttaminen, vaikka sitä perustellaankin humanitaarisen tehtävän suorittamisella.

Eilissä puheenvuoroissa moneen kertaan korostettiin sitä, että uutta suunnitteilla olevaa valmiusjoukkoa tarvitaan nimenomaan humani-

taarisen avun perille menoon. Kysyn yhä vielä, vaikka olenkin puheenvuoronpitäjistä aika loppupäässä: Miksi?

Tuon yhden asiantuntijan näkökulman tähän kysymykseen. Hän on kauan rauhanturvatoiminnassa mukana ollut henkilö. Hän toteaa: ”YK-joukon toimiessa kriisialueella, on vain kaksi perustilannetta. Ensimmäisessä ainakin konfliktin pääosapuolet ovat hyväksyneet YK:n toiminnan ja sopeutuvat siihen. Tällöin on tietysti kyseessä perinteinen rauhanturvaoperaatio. Humanitaariset toimet tarvitsevat suojaa vain rosvojoukkioita vastaan.

Toisessa vaihtoehdossa ainakin jokin osapuoli ei suvaitse rauhanturvaajia. Jos YK aloittaa operaation millä nimellä tahansa, on pakko käyttää voimakeinoja ennenmin tai myöhemmin. Silloin kyseessä on rauhaanpakottaminen. Vaikka se olisi vain paikallisesti tai ajallisesti ajoitettua, on se sotatoimi, aseellisen voiman käyttö.

Jos YK lähtee rauhanturvaamaan eri osapuolten hyväksyntää, voi operaatio muuttua aseelliseksi toiminnaksi milloin tahansa. Silloin ei juurikaan ole Suomelle sopivaa ilmoittaa koko maailmalle, että nyt me pojat lähdemme kotiin. Maine menisi. Välimuotoa kahden esittämäni perustilanteen välillä ei ole.”

Minun täytyy myöntää, vaikka en olekaan sotilas enkä sotilaallista koulutusta saanut, rauhanturvaajia olen käynyt paikan päällä katsomassa ja kunnioitan heidän tekemäänsä työtä todella, että olen asianomaisen henkilön kanssa täysin samaa mieltä. Käytännössähän asia on juuri näin. Minusta se vain pitää sanoa ja tunnustaa, että niin käy.

Perinteiset rauhanturvajoukot ovat pystyneet toteuttamaan laajennettua aseenkäyttöoikeutta jo vuodesta 1973, jolloin sovittiin, että tulkinta oikeuttaa aseiden käyttöön operaation toiminnan täytäntöön panemiseksi, kuten useissa puheenvuoroissa jo on todettu.

Myös minä kysyn, mitä varten me tarvitsemme uuden joukon? Eikö olisi parempi, että me nykyisille joukoille antaisimme mahdollisuudet parempaan aseistukseen, suojaan, eri aselajien yhteistoimintaan jne., jolloin heillä olisi paremmat valmiudet selvittää teiden tulevista tilanteista kuin tänä päivänä. Mikä ero on tämän uuden perustettavan joukon ja perinteisen rauhanturvajoukon välillä humanitaarisen avun perille viennissä, jos tälle vanhallekin joukolle annetaan uudet aseet. Miksi siihen tarvitaan entistä voimakkaampi sotilaallinen yksikkö? No, tietysti

kyse on panoksesta, puolustusvoimien lisäresursseista, kuten ministeri Taina puheenvuorosaan jo myönsi. Minusta se on myös hyvä todeta. Tämä on tosiasia, joka pitää huomata.

Selonteossa sanotaan, että Suomi ei osallistu operaatioihin, jotka edellyttävät voimakeinojen käyttöä muita valtioita tai konfliktin osapuolia vastaan. Silloin kriisinhallintajoukot, valmiusjoukot tai laajennetut rauhanturvajoukot, mitä nimeä niistä nyt sitten halutaankin käyttää, ovat ristiriidassa tämän periaatteen kanssa.

Tämän uuden joukon tarkoituksena on juuri sotilaallisella voimalla turvata humanitaarisen avun perille meno. Jos se ei ole pelkästään itsepuolustusta, vaan nimenomaan sotilaallisen voiman näyttöä ja käyttöä, niin silloin joudutaan käyttämään voimaa muita valtioita vastaan. Se pitää silloin myös uskaltaa sanoa. Pitää puhua asioista niiden oikeilla nimillä. Sen kyllä totesi tämän aamun televisiossa YK-toimiston päällikkö Kari Höglund.

Minusta se olisi myöskin pitänyt selonteossa sanoa ja ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä selkeästi tunnustaa. Ihmisuhrit ja siviilien kärsimykset vain lisääntyvät eivätkä suinkaan vähenä. Rajanveto rauhanturvaamisen ja rauhaanpakottamisen välillä on minusta kuin veteen piirretty viiva tätä taustaa vasten. Alku voi olla rauhanturvaamista, joka muuttuu sotilaalliseksi toiminnaksi, jos avustussaaatuetta vastaan hyökätään. Ei silloin panna aseita koteloon ja sanota, että ei vaineskaan, emme enää osallistu vaan lähetäänkin kotiin.

Tämän minä halusin sanoa myöskin niille, jotka ovat puhuneet naisten ja lasten raiskauksista ja niiden ehkäisemisestä, ja että me, jotka vastustamme tätä sotilaallista voimaa, olisimme myöntämässä, että näin saisi tehdä. Tuntuu aika jännältä, että ei olla kuitenkaan ollenkaan niin syvästi huolissaan muualla kuin sotatantereella suoritettavista raiskauksista ja lasten pahoinpitelyistä. Olisi varmaan tarvetta parantaa sitä puolta täällä Suomessakin.

Kun nyt kuitenkin näyttää siltä, että eduskunta tulee hyväksymään valmiusjoukon valmistelun nopeassakin aikataulussa, olisi minusta oleellinen asia, että päätös lähettämisestä tulee tehdä parlamentaarisisessa järjestyksessä. Kuultujen valmistelussa olevien esitysten mukaan näin ei ilmeisesti kuitenkaan ole asiaa ajateltu. Toivon, että se asia todella otetaan vakavasti ja että se on tämä parlamentaarinen järjestys.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Lammisen esittämää ponsilausumaa. Perusteluna vielä sa-

noisin, että aseiden käyttö toista vastaan on tuomittavaa, eikä sitä tee yhtään sen paremmaksi, missä tarkoituksessa niitä käytetään. Aseella ei rauhaa saada. Joka miekkaan tarttuu, se miekkaan hukkuu, on vanha sanonta. On paljon parempi ja tulevaisuuden kannalta kestävämpi, jos kriisinhallintaan kytketään kiinteästi ristiriitojen rauhanomainen ratkaiseminen sekä kiistojen poliittisen selvittämisen menetelmien ja välineiden parantaminen. Tähän työhön Suomen tulee omalta osaltaan antaa kaikki mahdollinen apu. Ja tämän työn selvittämisessä Suomi voi osoittaa pätevyytensä ja saada arvostusta kansainvälisillä areenoilla aivan kuten perinteisen rauhanturva-tehtäviemme suorittamisesta olemme saaneet. Suomen maine ei siitä kärsi, vaikka emme sotilaallisina operaatioin rauhaa turvaakaan.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! Minä lupaan heti näin alussa, että en piinaa edustajovereita pitkällä puheella, koska ilta on sen verran pitkällä, vaikka ed. Aittoniemi kyllä lupasi urhoollisesti olla paikalla kestopä puhe vaikka kuinka pitkään, siitä kiitos.

Arvoisa puhemies! Kun tulin kevättalvella nimitettyksi puolustusvaliokunnan jäseneksi ja tuntien puolustusvaliokunnan tietyn maineen aikaisemmalta eduskuntakaudelta, niin ajattelin, että melko mitättömään valiokuntaan, jonka lausunnoista ei paljon piitata, on joutunut tai päässyt. Mutta tässä syksyn mittaan on tullut havaitsemaan, että puolustusvaliokunnan lausunnolla näyttää olevan sittenkin aika paljon merkitystä. En puhu edes mietinnöstä, vaan puhun lausunnonsta, joka annettiin ulkoasiainvaliokunnalle ja joka sai, niin kuin hyvin tiedämme kaikki, melkoisen mylläkän keskustelussa aikaan. Eihän se tietysti paha ole, ja siinä suhteessa on helppo yhtyä niihin käsityksiin, joita eri edustajat täällä ovat lausuneet, muun muassa ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja, että oli hyvä, että lausunto oli senkin verran kriittinen, se aiheutti keskustelun erittäin vakavassa ja erittäin periaatteellisessa kysymyksessä, ja tämä on minusta hyvä.

Voin hyvällä omallatunnolla todeta, että tämä keskustelu, mikä täällä eduskunnassa on käyty puolesta ja vastaan, on mielestäni ollut kyllä pohdiskelevaa, ja vain aniharvoissa tapauksissa voi sanoa, että jonkinlaista ylilyöntiä on ollut havaittavissa, mutta se varmasti kuuluu näin laajaan keskusteluun. Voin myöskin vakuuttaa, että sama keskusteluilmapiiri oli puolustusvaliokunnassa, kun tästä asiasta puhuttiin useita kertoja.

Täällä on muutamissa puheenvuoroissa vä-

hän viitattu siihen malliin, että puolustusvaliokunta määritteli kannanottonsa puutteellisin tiedoin, vajavaisin perustein kuulematta riittävästi asiantuntijoita jnp. Ensinnäkin asiantuntijoiden lukumäärä taisi olla runsas 30. Kyllä siellä hyvin monenlaista kuultiin, ja puolustusvaliokunta kyllä todella keskittyi asiantuntijoiden kuulemiseen. Mutta kannan määrittelyn eräänä vaikeutena, joka ei ollut ihan pieni, oli se, että kuullut asiantuntijat olivat keskenään niin ristiriitaisella kannalla asian määrittelyssä. Se ei helpottanut kyllä lainkaan puolustusvaliokunnan jäsenten omaa kannanmäärittelyä, missä mennään. Tämä ei liene kovin harvinaista, onhan se muissakin valiokunnissa todettu, mutta ainakin tässä näin suuren luokan kysymyksessä se oli tietyllä tavalla hämäämässä omaa kannanmäärittelyn muotoutumista.

Sen sijaan tässä kannanmäärittelyn jälkeen ja julkitulon jälkeen on monta kertaa joutunut toteamaan, että siitä julkisuudessa käytävän keskustelun taso ei mielestäni kyllä aivan vastannut niitä odotuksia, mitä minä keskustelulta odotin. En pitänyt oikein mielekkäänä sitä, että niinkin arvovaltainen taho kuin mitä tapahtui valjastautui tai valjastettiin lausumaan niitä kantoja, joita sitten tiedotusvälineissä rummutettiin melkoisella voimalla. Se saattoi ehkä joitakin hieman arveluttaa, ja olen kuullun kannanottoja, että se oltiin koettu niin, että jossain määrin siinä pyrittiin halventamaan yksityisten kansanedustajien omaa kannanmäärittelyoikeutta kysymyksessä, joka varsin yleisesti kuitenkin on todettu kuuluvan näitten eettisten kysymysten piiriin. Monissa muissa kysymyksissä runtaaminen saattaa olla ehkä enemmänkin paikallaan tai hyväksyttävää mutta silloin, kun puhutaan eettisistä kysymyksistä, kysymys on hieman toisenlainen.

Jossakin vaiheessa tuli sellainen tunne, että puolustusvaliokunnan jäsenet ovat pahin uhka kotimaan ja ulkomaitten turvallisuudelle ja ovat vapaana vain siitä syystä, että riittävän pitkiä ja vahvoja köysiä ei ole tarvittaessa löytynyt. Käytäjiä ehkä olisi löytynyt. Mutta yhtä kaikki nämä ovat mennyttä eivätkä nämä saa kalvaa ei ainakaan minun mieltäni. Ne ovat keskusteluun kuuluvia elementtejä ja sillä siisti.

Mutta koko ajan tuossa keskustelussa, mitä puolustusvaliokunnassa käytiin, hyvin useat kysyivät ja varmasti voin vakuuttaa, että olin etunenässä asettamassa kysymyksiä sellaisissa asioissa, joita ei asiantuntijalausunnoissa eikä meidän yksityisissä selvitystapahtumissa, mitä siellä taustallakin tapahtui, yksiselitteisesti ja vakuut-

tavasti pystytty vielä siinä vaiheessa, kun tuota lausuntoa annettiin, määrittelemään. Siitä syystä esimerkiksi omalta kohdaltani jätin tietyllä tavalla kysymyksen avoimeksi, kunnes saan tiettyihin asioihin minua tyydyttävät vastaukset. Mielestäni se oli rehellinen lähtökohta koko ajan ja tuon tämän joka ainoassa palaverissa esille.

Nuo kysymykset, jotka eivät ole tässä lausuntuina mitenkään uusia, ne on lausuttu täällä useita kertoja aiemminkin, liittyivät siihen, kuka tekee päätökset osallistumisesta mihinkin operaatioon; minkälaisiin operaatioihin osallistutaan; mitkä ovat nuo tehtävärajaukset, joihinka mahdollinen laajennettu rauhanturvatehtävä joukkonsa vie; mitkä mahdollisuudet meillä on mahdollisesti irrottautua, jos meidän asettamamme rajaukset tehtävän laajuuden suhteen ylittyvät; ja tietysti omalta osaltaan myöskin tilanteessa, jossa leikkaukset leikkauksien perään meidän yhteiskuntaamme kohtaavat, mitkä ovat kustannukset ja mistä ne katetaan. Nämä olivat kysymyksiä, ja näihin tässä nyt on toista kuukautta esimerkiksi minun henkilökohtaisesta toimestani hyvinkin aktiivisella tavalla eri tahoilla vastauksia haettu. Voin kertoa sen, että hyvin moniin vastauksiin olen saanut ja varmasti moni muukin on saanut. Ovatko ne oikeita, ovatko ne vääriä? Kukaan ei tässä vaiheessa pysty ehdottoman varmasti asiaa määrittelemään ja sanomaan. Sen tulee näyttämään aika. Tässä vaiheessa ne ovat yleensä arvailuja.

Kun nyt näyttää kovasti ilmeiseltä, että eduskunta tulee saamaan hallituksen esityksen uudeksi rauhanturvalaiksi, jossa arvioidaan uudestaan meidän osallistumisemme uudentyypiseen rauhantehtävään, olen samaa mieltä, mitä täällä muun muassa ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja edellytti, eli että tuossa laissa on selkeästi määriteltävä tehtäväksiantaja ja että siinä korostettaisiin äärettömän tehokkaasti eduskunnan roolia. Se ei saa olla kenenkään yksityisen henkilön hallinnassa eikä yksityisen valiokunnan hallinnassa vaan nimenomaan eduskunnan käsissä. Tämä on minun lähtökohdani asialle.

Tämän aamun uutisissa toki oli hieman hätkähdyttävä lausunto, jossa jonkun asiantuntijan taholta ikään kuin valmiina asiana lausuttiin, että se on jopa yhden ihmisen tehtävä. En tiedä, kuinka mahtaa tämän asian laita sitten olla. Joku lähetys se joka tapauksessa oli. Eduskunnan rooli tässä itse asiassa ja selkeästi sen laissa toteaminen olisivat omalta osaltaan rauhoittamassa niitä ihmisiä, jotka äärettömän suurella varauksella

suhtautuvat tässä vaiheessa ja varmasti jatkossakin tähän uuteen tehtäväkuvaan.

Toinen kysymys, joka on varmasti äärettömän merkityksellinen ja jota useissa puheenvuoroissa on korostettu, on ne tehtävärajaukset, millä tavoin omilla kansallisilla päätöksillämme pystymme nämä määrittelemään niin, ettei ikäviä yllätyksiä jatkossa pääse tapahtumaan. Kuitenkin olen aivan vakuuttunut siitä, että tulipa tuosta laista sitten minkälainen tahansa millä voimasuhteilla tahansa, niin tosipaikan tullen on aina vaarana se, että pettymyksiä itse asiassa oletettuun nähden myöhemmässä vaiheessa saamme kokea. Mutta kuten sanottu ja tässäkin yhteydessä totean, senhän tulee näyttämään siten myöhemmin vasta aika.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Suomessa ei vallitse sotatila vaan rauhantila. Eilisestä keskustelusta huokui kuitenkin läpi sodan kaiut. Pääministeri Lipponen sanoi viime hallituskaudella päätetyn valmiusjoukkojen perustamisesta ja oli selvästi hyvillään antamansa komennon ”tämä esitys viedään lävitse” saamasta tai hänen luulemastaan vastakaiusta. Edellinen hallituksen pääministeri Aho ilmoitti, ettei hän ole kuullut hallituskaudellaan puhuttavan valmiusjoukkojen perustamisesta, vaikka eri toimikunnissa todellisuudessa laskettiin lukuisia kuluvaihtoehtoja.

Tilanne muistuttaa kovasti viime sota-aikaa, jolloinkin lähes koko eduskunta ja yli puolet hallituksestakin oli tietämätön hallituksen sisäpiirien suunnitelmista. Tavallaan tilanne on nyt parempi, kun ei edes istuvan hallituksen pääministeri ollut selvillä tulevan pääministerin tietämistä ja jossain demokraattisen kontrollin ulkopuolella päätetyistä Suomen tulevista sotilaallisista tavoitteista.

Mielestäni meidän kansanedustajien tulisi kaivata tällaista asian hoitoa. Ongelmana ei ole vain tavoitteiden salailu, vaan myös asioiden esittäminen. Toisaalta elämme viime sotaan verrattuna täysin toisenlaisessa yhteiskunnassa, missä kansalaiset ovat tiedonvälityksen ansiosta huomattavan valveutuneita ja oikeutetusti huolissaan ei vain Suomen, vaan koko maapallon tulevaisuudesta. Tässä piileekin syy, miksi asioita ei kerrota avoimesti. Kansalaiset ovat paljon kiinnostuneempia koko läntisen Euroopan taloudellisen laman ja ympäristöongelmien ratkaisemisesta kuin aseiden kalistelusta ja sinkkiaruista.

Perinteistä rauhanturvaamista Suomessa kunioitetaan suuresti, eikä kukaan ole vaatinut sen

lopettamista. Puheet siitä, etteivät suomalaiset haluaisi kantaa kansainvälistä vastuutaan eri konflikteissa, ovat tuulesta temmattuja. On erotettava terve ja sairas vastuunkanto. Terve vastuunkanto tarkoittaa muun muassa lukuisten mietinnössäkkin mainittujen kriisien syiden ennaltaehkäisyä sekä perinteistä rauhanturvaamista. Ulkoasiainvaliokunta esittää mietinnössään, että eduskunta eli me kansanedustajat hyväksyisimme sairaan vastuunkantotavan.

Tässäkin keskustelussa on kysytty, eikö Bosnian katastrofin tulisi avata silmiä jo vihdoin viimein. Olen varma, ettei tässä asiassa kukaan ole silmiään ummistanutkaan. Kyse onkin suuresta näkemuserosta, joka tässäkin salissa vallitsee. Haluammeko estää tulevaisuuden kriisejä ja kantaa siten tervettä vastuuta vai haluammeko aina reagoida jälkikäteen keppiä ja luoteja antamalla jo syntyneisiin kriiseihin ja samalla hävittämällä juuri niitä varoja, joita ennaltaehkäisyyn tarvittaisiin.

Me kaikki tiedämme, että entisen Neuvostoliiton ja entisen Jugoslavian alueilla syntyneiden kriisien tausta on ollut romahtaneessa taloudessa, jolloinka vuosisatoja piilossa olleet etniset tai muut ongelmat räjähtivät käsiin. Siksi mietinnössä esiin tullut oikea tilanneanalyysi tulisi ottaa uuteen käsittelyyn oikeiden johtopäätösten tekemiseksi.

On yleisesti tunnustettu, että väestönkasvu ja ympäristöhaitat ovat pitkällä tähtäimellä kohtalokkaita koko maapallon tulevaisuudelle. En usko, että tässäkin salissa ollaan tästä asiasta eri mieltä. Valiokunta katsookin useassa kohdin, miten ensiarvoisen tärkeää on panostaa laajasti käsitettävään turvallisuuspolitiikkaan. On panostettava kehitysyhteistyöhön, on vaikutettava kansainvälisten ja sisäisten ristiriitojen yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin perussyihin, on korostettava alueellisten ja maailmanlaajuisten ympäristöongelmien ratkaisua jopa välittömien turvallisuuspoliittisten haittojen ehkäisemiseksi.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta on kuukausien työllä löytänyt mielestäni oikeat syyt kriiseihin. Samalla se on kritisoinut hallituksen selontekoa siitä, ettei se ole kyennyt laajempiin poliittisiin linjanvetoihin esimerkiksi maailmankaupan, kehitysyhteistyön, pakolais- ja siirtolaiskysymyksen tai ympäristönsuojelun suhteen. On outoa havaita valiokunnan loppupäätelmien välinpitämättömyys ja vastuuttomuus. Valiokunnankin esittämänä tiedämme, mitkä tekijät ovat omiaan synnyttämään kriisejä. Ratkaisuvaiheessa tosiasiat heitetäänkin romukoppaan ja

on sorruttu hallituksen tavoin aina hävittävään ja jälkijättöiseen kriisienhallintaan.

Esitetään, että Suomi osallistuisi laajennettuun rauhanturvaamiseen puhtaana pulmusena, vaikkakin hampaisiin asti aseistettuna. Humanitaarinen avunantokäsite tulee tällöin laveneamaan määrättömästi. Olen aivan varma, että suomalaisten tappajajoukkojen tehtävien yhtäkkiä koventuessa nuoret miehemme alkavat systemaattisesti harventaa konfliktin osapuolien rivejä ja murhat selitetään ennalta ehkäisevästi humanitaarisiksi, koska näin kuolleet olisivat todennäköisesti alkaneet tuhota vihollisiaan.

Valiokunnan mietinnössä on yksi iso virhe. Se kritisoi hallituksen selontekoa vain vallitsevaan aikaan sidotuksi asiakirjaksi. Tämä ei pidä paikkaansa. Bosnian ongelmien varjolla hallitus on selonteollaan tavallaan asettanut kyseenalaiseksi viime vuosien aikana harjoitetun ja edelleen jatkuvan talouspolitiikan. Ongelma on yhteinen koko läntisessä Euroopassa. Valitsemalla varustautumisen hallitus tavallaan asettuu vastaanottamaan pelkäämänsä talouskääoksen voimatoimin.

Ennen kansanäänestystä vannotettiin Suomen menevän Eurooppaan parantajaksi. Tästä väitteestä ei näy jälkeäkään, vaan Suomi on mennyt Eurooppaan mallioppilaaksi. Suomen olisi korkea aika ottaa sanoistaan vaarin ja kehottaa EU:ta keskittymään hyvinvoinnin rakentamiseen eikä hävittämiseen.

Arvoisa puhemies! En kannata esillä olevan mietinnön saattamista hallituksen tietoon.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa puhemies! Keskustelussa ovat usein vilahtaneet sanat ”oikein” ja ”väärin”. Olen vakuuttunut siitä, että jokainen meistä haluaa tehdä oikein. Eräs viisas on sanonut, että ei ole vaikeaa tehdä oikein, mutta sen sijaan on vaikeaa tietää, mikä on oikein.

Kysymys kriisinhallintajoukoista on asia, johon ei ole oikeita tai väärä mielipiteitä eikä vastauksia. On vain enemmän tai vähemmän perusteltuja, mutta sinänsä yhtä arvokkaita ja kunnioitettavia mielipiteitä. Minullakin on sellainen. Vakaumukseni, tietoni ja elämäkokemukseni perusteella en voi yhtyä hallituksen esitykseen kriisinhallintajoukoista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Työasiainvaliokunnan täydennysvaali

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksen 1) asiana on työasiainvaliokunnan täydennysvaali.

Kun täydennysvaalia varten vaalisäännön 7 ja 19 §:n mukaisesti jätetyssä ehdokaslistassa, jonka puhemies on tänään tarkastanut ja hyväksynyt, on työasiainvaliokunnan jäseneksi ehdotettu valittavaksi yhtä monta kuin vaalissa on valittavia, totean vaalisäännön 10 §:n nojalla, että vaali on yksimielinen ja että valituksi on tullut ehdokaslistan mukaisesti ed. Kempainen.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi lääninoikeuslain muuttamisesta ja 10 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 85/1995 vp
Lakivaliokunnan mietintö 10/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Lyhyesti: Tässä on kysymys lääninoikeuslain muuttamisesta. Viikko pari sitten täällä oli käsiteltävänä hovioikeuslain muuttaminen, mikä tarkoitti sitä, niin kuin lääninoikeudessaakin, että kun normaalisti käsitellään asiat kolmen miehen kokoonpanossa, niin ruuhkien purkamiseksi on jo taannoisina vuosina tehty asiaan muutos, jota nyt jatketaan toistaiseksi sillä tavalla, että nyt lääninoikeuden kokoonpanossa esittelevä sihteeri voi olla jäsenenä ja näin ollen myös äänestyskelpoinen, kun kolmen miehen tai naisen kokoonpanossa ei päädytä yksimieliseen ratkaisuun.

Se, että tällainen esittelijä, joka on paneutunut asioihin, on äänikelpoinen oikeuden ja tässä tapauksessa osaston jäsen, ei voi olla oikein, koska käytännössä monta kertaa käy niin, että toiset lääninoikeuden jäsenet luottavat esittelijän näkemykseen. Koska tämä on myös äänikelpoinen siinä päätöksessä, näin ollen siitä käytännössä tulee vain yhden miehen päätös.

Kun ruuhkat vähänkin purkautuvat, tästä menettelystä on ehdottomasti luovuttava, koska se vaarantaa ainakin jossakin määrin oikeusturvaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteenä olevan verotaulukon muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 65/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 18/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Mietintöön hallituksen esityksestä nestemäisten polttoaineiden valmisteveron korotuksesta sisältyy keskustan vastalause. Polttoaineverotukseen korotettiin vuosi sitten suurin piirtein saman verran. Tämä on johtanut siihen, että muun muassa lisätalousarviossa jouduttiin 500 miljoonalla vähentämään polttoaineiden valmisteveron tuottoa, koska on käynyt niin, että kun hintaa on nostettu, polttoaineiden kulutus on vähentynyt eikä tuottoa enää kerry vastaavalla tavalla. Nyt on oletettavissa, että kun jälleen veroa korotetaan 40 penniä, mikä merkitsee polttoaineiden hinnankorotusta 49 penniä, hallituksen fiskaalisin perustein tekemä veronkorotusesitys ei tuota sitä määrää, jota on ajateltu.

Hallituksen esitys moottoribensiinin valmisteveron nostamiseksi ei ole muutenkaan oikeassa suhteessa muiden ympäristöperusteisten veroratkaisujen kanssa. Nythän ei lähinnä teollisuuden rasitteina olevia ympäristöperusteisia energiaveroja hallitus esitä lainkaan kiristettäväksi.

Hallituksen esitys on mielestäni myös sekä alue- että liikennepoliittisesti väärin painottunut. Liikennepoliittisesti ei ole oikein se, että auton käyttöä yhä raskaammin verotetaan samaan aikaan, kun auton hankinnan verotus pysyy ennallaan. Toisaalta alueiden kannalta ei voi olla oikein se, että varsinkin harvaanasuulit-

la alueilla, joilla palvelut nyt vähenevät osin hallituksen säästöpolitiikan seurauksena kiihtyvää vauhtia, palveluiden hankintamatkat pitelevät kaiken aikaa ja auton käytön kustannuksia lisätään niinkin runsaasti kuin hallitus nyt tekee.

Täytyy huomioida, että työmatkakustannukset lisääntyvät paitsi haja-asutusalueilla myös lähiöissä ja taajamissa. Työmatkavähennys verotuksessa on menneinä vuosina reaalisesti puolittunut, ja sen merkitys on koko ajan vähentynyt. Voidaan ajatella, että silloin työmatka jo muodostaa jonkinlaisen kannustinloukun hakeutua töihin, jos kaikki lisäansio pieni- ja keskituloisilla menee työmatkakustannuksiin, joita ei kaikkia saa verotuksessaan vähentää, ja ne nyt edelleen lisääntyvät. Tämä tapahtuu aikana, jolloin meidän pitäisi lisätä työvoiman liikkuvuutta. Muun muassa SAK:n työllistämishjelmassa on työmatkakustannusongelmaan puututtu ja esitetty verovähennyksen koroittamista.

Arvoisa puhemies! Näkemykseni on, että erilaisia energiaveroja voidaan sinänsä näissä oloissa kiristää valtiontaloudellisista syistä työn verotuksen keventämiseksi ja myös ympäristösyistä. Liikenteen ja energiaintensiivisen teollisuuden olisi tästä rasitteesta kannettava kuitenkin kutakuinkin saman suuruinen osa. Liikenteen verottaminenhan kupuaa nyt hallituksen esityksen seurauksena Suomessa Euroopan huipputasolle. Tämä on tilastoista nähtävissä. Samaan aikaan erittäin hyvään vauhtiin päässeen teollisuuden käyttämän energian hinta taas on Euroopan kai toiseksi alhaisin, jos kohta veron osuus teollisuuden ja myös kotitalouksien käyttämän energian hinnassa on sinällään korkeata eurooppalaista tasoa.

Näistä syistä ehdotamme, että moottoribensiinin valmisteveroa nostettaisiin nyt vain 20 pennillä hallituksen esittämän 40 pennin sijasta. Vastaavasti ympäristöperusteista energiaveroa, jota peritään eri energialähteiden valmisteverosta annetun lain mukaan, voitaisiin vastaavasti siten kiristää, että sen tuotto kattaisi noin 300 miljoonaa markkaa. Näin ollen tästä ei tulisi merkittävää aukkoa valtiontalouteen tässäkin yhteydessä. Tässä suhteessa keskustan vastalause on vastuullinen niin kuin yleensäkin talousarviolinjamme.

Ympäristöperusteinen energiavero, joka ei ole hallituksen esityksessä nyt avoinna, on rakennettu siten, että sen määräytymisperusteissa hiilidioksidikomponentin osuus on 75 prosenttia ja

energiasisältökomponentin osuus 25 prosenttia. Mielestämme tämä veronkorotus pitää suorittaa niin, että kotimaisten energialähteiden, puun ja turpeen, verotusta ei kiristetä.

Arvoisa puhemies! Mielestämme on väärin ja luullakseni verotuotteen kehittämisen kannalta epäonnistunutta korottaa liikennepolttoaineen verotusta näin isolla määrällä heti peräjälkeen. Tämä varsinkin työmatkakustannukset huomioon ottaen on iso ongelma. Sen takia olisi edettävä maltillista linjaa noudattaen ja järkevää hyväksyä nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annettu verotaulukko keskustan vastalauseessa esitetystä muodosta.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä on varmasti todella perusteellisesti perehtynyt viime vaalikaudella vihreiden esittämiin puheenvuoroihin, siinä määrin tuttua hänen kriittikkensä oli. Siihen tietysti voi monelta osin perustellusti yhtyä.

Hallitusneuvotteluissa 40 pennin korotus päätettiin vastoin vihreiden ehdotuksia. Lähinnä, ellen nyt aivan väärin muista, kokoomus oli se puolue, joka tätä voimakkaimmin kannatti.

Jos Ahon hallitus olisi kuunnellut tarkkaan ne vihreiden puheet ja ne asiaperustelut, joita ed. Ala-Nissilä toisti, niin ympäristöverouudistus kauttaaltaan olisi ollut pitemmälle valmisteltu ja olisimme päässeet valtiontalouden kohentamistalkoissa ja veroperusteiden laajentamisessa sopuuhmaisempaan ratkaisuun, aivan niin kuin ed. Ala-Nissilä sanoi. Mutta kun Ahon hallitus kuunteli hyvin kuuroilla korvilla näitä esityksiä, jotka nyt ed. Ala-Nissilälle kelpaavat oppositiossa, tämä oli ensimmäinen vaihe, johon mentiin. Ympäristöverouudistusta hyvin laajalta pohjalta valmistellaan erikseen ja siihen tullaan palamaan.

Arvoisa puhemies! Haluan tässä yhteydessä todeta sen, että hallitus valmistelussaan ei ollut yksimielinen. Vaikka autoliikenne on yksi pahimpia ympäristöongelmia, vihreät eivät olisi olleet alun perin valmiit näin korkeaan korotukseen, mutta kun tiedämme, että muita ympäristöverouudistuksia tulee, tässä yhteydessä emme ole lämmenneet keskustan vastalauseelle.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Nikulan hyvä puheenvuoro oli miellyttävä kuulla. Haluan sitä sen veran kuitenkin oikaista, että nyt liikenteen verotuksessa on tultu ääri rajoille ja tuotto jo aivan selvästi vaarantuu.

Kun sanoitte, että vihreiden linja ei tullut ympäristöverotuksessa otetuksi huomioon, tänään valtiovarainvaliokunnassa vihreät jättivät vastalauseen talousarvion liikenneinvestointien osalta. Valitan sitä, että vihreiden oikea linja ei hallituksessa etene. Väistämättä tulee ed. Kääriäisen pitämä puhe mieleen. Tulkaa pois vihreät sieltä, kun ette pysty vaikuttamaan hallitukseen!

Ed. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Ed. AlaNissilän puheenvuoro ja esitys on varsin kannattava.

Polttoaineverotuksen kiristäminen tässä vaiheessa, kun kansalaisilta jo merkittävästi leikataan, rajoittaa ihmisten liikkuvuutta. Meidän on kyettävä kuitenkin turvaamaan aluepoliittisesti ihmisten liikkuvuus. Toisaalta nyt on uusi ja suuri haaste työttömyyden kohdalla. Ihmiset joutuvat matkustamaan paikasta toiseen hoitaakseen tarjolla olevia töitä, ja näin ollen tästäkin tulee kenties määrätynlainen työllistymisen este. Toivon, että eduskunnassa jatkokäsittelyssä keskustan kanta saa täyden tuen.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Tietysti voi olla vaarana, että veron korotus ei tuota sitä, mitä on laskettu. Silloin tietysti siihen hallitus joutuu palamaan. Mitä tulee ed. Kääriäisen meille vihreille kohdistamaan kehotukseen tulla pois hallituksesta, me olemme tulkinneet sen sillä tavoin, että siihen kuuluu kaikuna: Vihreät, tulkaa pois hallituksesta, jotta keskustan pääsee sisään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys Argentiinan kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 137/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 19/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys Etelä-Afrikan kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 138/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 20/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys Pakistanin kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 139/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 21/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys Tsekin kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 140/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 22/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys Ukrainan kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 141/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 23/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys laiksi tuloverolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 132/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 24/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laeiksi yhdistyslain 49 §:n ja patenti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 149/1995 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 25/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys laiksi väestötietolain 18 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 150/1995 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 4/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Hallituksen esitys laiksi Siemenperunakeskuksesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 87/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 5/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 5.

Keskustelu:

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva asia saattaa vaikuttaa pieneltä, mutta se ei välttämättä ihan pieni olekaan. Täsähän on kysymys eräällä tavalla hallinnollisesta laista, jossa Siemenperunakeskuksesta tehdään valtion liikelaitos. Tämä instituuttihan on aikaisemmin kuulunut Maatalouden tutkimuskeskukseen, mutta kun yhteistyökumppanit häipyivät pois, jouduttiin uuteen järjestelyyn.

Tämä järjestely asettaa tälle laitokselle, Siemenperunakeskukselle, kovan paikan. Nimittäin se joutuu tulemaan tuloillaan toimeen, siis olemaan liiketaloudellisesti kannattava yksikkö. Tässä se joutuu kovaan eurooppalaiseen ja erikoisesti Euroopan unionin laajuiseen kilpailuun siemenperunatuotannossa. (Ed. Aittoniemi: Pommerista aletaan tuoda pottuja taas!) — Niin, se on mahdollista, ed. Aittoniemi.

Meillä on kuitenkin erinomainen mahdollisuus niin Siemenperunakeskuksella kuin Suomessa ylipäätäänkin menestyä laatukilpailussa. Täsähän on kysymys nimenomaan laatukilpailusta, jos me saamme yhden asian kuntoon, ja se on se, että meidän siemenperunamme on tautivaapaata. Tässä suhteessa erityinen uhka ja rasite

suomalaiselle siemenperunatuotannolle tällä hetkellä on rengasmätä.

Tällä hetkellä Siemenperunakeskuksen ympärillä olevat kunnat ja itse sijaintikunta ovat ns. high grade-alueita eli aluetta, jolla ei rengasmätää eikä muitakaan perunan tauteja pitäisi esiintyä, ja näitä alueita muutoinkin Euroopan unionin alueella on vain muutama kappale.

Arvoisa puhemies! Tämä ei riitä. Valiokunta on kiinnittänyt tähän asiaan huomiota useammassa eri yhteydessä. Me olemme vaatineet, että ministeriö ryhtyy toimenpiteisiin rengasmädästä eroon pääsemiseksi. Tämä viimeksi edellinen vaatimus, sanotaan näin, kirjattiin edellyttämispontena vuoden 94 valtiopäivillä eli siis edellisessä eduskunnassa. Sen pohjalta ministeriö on ryhtynyt toimenpiteisiin, jotka on kuvattu tämän valiokunnan mietinnön ensimmäisellä sivulla. Niistä arvoisat kansanedustajat voivat havaita, että toimenpiteet eivät ole riittäviä.

Meille on vakuutettu lukuisten asiantuntijoiden toimesta, että jos toimitaan oikein, rengasmädästä voidaan päästä eroon Suomen kaltaisella alueella 2—3 vuodessa, siis aika lyhyen ajan kuluessa.

Arvoisa puhemies! Tässä katsannossa valiokunnan mietintöön on sisällytetty edellytysponssi, joka kuuluu näin: ”Valiokunta edellyttääkin uudelleen, että maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä 41/94 vp ja maa- ja metsätalousministeriön valiokunnalle toimittamassa, 13.10.95 päivättyssä selvityksessä esitetyt toimenpiteet, niitä tarpeen vaatiessa vielä tehostaen, toteutetaan välittömästi pyrkimyksenä luoda Suomesta rengasmädästä vapaa alue kolmessa vuodessa.” Tämä on kova vaatimus ja edellyttää ministeriön virkamiehiltä ja alemmilta hallinnon tahoilta erittäin kovia töitä, mutta se on täysin mahdollinen.

Tässä käytiin muutama viikko sitten keskustelua asiantuntijapiireissä siitä, mikä olisi se erityinen maataloustuotannon, kasvituotannon lohko, jossa Suomi voisi todella pärjätä ja olla todella hyvä, ja siksi todettiin perunan tuotanto. Se ei ole sellaista bulkkituotantoa kuin esimerkiksi ohran ja vehnän tuotanto, jossa paremman tuotannon alueet ovat Keski-Euroopassa. Perunassa me voisimme pärjätä, mutta pitää olla edellytykset siihen pärjäämiseen, ja tässä niitä kovistelaa ministeriön suuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Hallituksen esitys laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 77/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 7/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Hallituksen esitys laiksi taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 78/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 8/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Hallituksen esitys laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 79/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 9/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Hallituksen esitys laiksi kirjastolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 80/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 10/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

17) Hallituksen esitys laeiksi oppisopimuskoulutuksesta annetun lain 16 §:n muuttamisesta ja oppisopimuskoulutuksesta annetun lain 16 §:n soveltamisesta vuosina 1995 ja 1996 annetun lain kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 81/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 11/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Hallituksen esitys laiksi opintotukilain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 100/1995 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 12/1995 vp
Toivomusaloite 182/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelu:

Ed. K o r t e n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Pidän hyvänä sitä, että opintotukilakia korjataan siten, että opintolainan korot voidaan maksaa valtion varoista, kun opintolainan saajan maksukyky on heikentynyt työttömyyden vuoksi tai siitä syystä, että lainansaaja on äitiys- tai vanhempainlomalla. Valitettavasti

korjaus jää kuitenkin sikäli puolitiehen, että äitiys- ja vanhempainrahan saajan osalta valtio maksaa korot vain siinä tapauksessa, ettei opintotukea ole nostettu kyseisen lukukauden aikana.

Muun muassa Suomen ylioppilaskuntien liitto ihmetteli sivistysvaliokunnalle antamassaan lausunnossa, miksi tällainen ehto on pantu, koska se tosiasiaa estää edun hyväksikäytön hyvin monissa tapauksissa. Opiskelijan ensisijainen toimeentuloturvan muoto on opintotuki, eikä lasta odottavalla opiskelijaäidillä ole toimeentulonsa tukena ennen äitiysrahan alkua muuta vaihtoehtoa kuin juuri opintotuki. Eikö opiskelijaa pitäisi kannustaa opiskelemaan kaikissa elämäntilanteissa? Ehdotettu lain muoto ei sitä tee.

Sivistysvaliokunnassa oltiin aluksi koko lailla yhtä mieltä, että Suomen ylioppilaskuntien liiton esiintuoma epäkohta pitäisi korjata ja muuttaa lakiehdotusta tältä osin. Lopulta kävi kuitenkin niin, että hallitusryhmät eivät suostuneet muutokseen ja epäkohta jäi korjaamatta. Sen vuoksi keskustan ja kristillisten edustajat tekivät vastalauseen, joka liittyy valiokunnan mietintöön. Siinä esitetään lakiehdotukseen pykälämuutokset, jotka merkitsevät sitä, että äitiys- ja vanhempainrahaa saaville opintolainojen korot maksettaisiin valtion varoista myös siinä tapauksessa, että he ovat saaneet lukukauden aikana opintotukea.

Arvoisa rouva puhemies! Tulen ehdottamaan lain toisen käsittelyn yhteydessä, että eduskunta tekee vastalauseessa esitetyt muutokset lakiehdotukseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

19) Hallituksen esitys laiksi energia-avustuksista annetun lain kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 102/1995 vp
Talousvaliokunnan mietintö 18/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

20) Hallituksen esitys laiksi vesilain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 17/1995 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 6/1995 vp
Lakialoite 11/1995 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Muutama päivä sitten, taisi olla täsmälleen viikko sitten eräs kaksikko kävi kabinetissa haastattelemassa juuri puhuvaa; he tekevät tutkimusta aloitteellisuuden merkityksestä eduskuntatyössä. Kun tässä on oikein mielenkiintoinen tapaus siitä, mitä tuo aloitteellisuus voi olla tai olla täydellisesti olematta, niin jo ihan heidän tutkimustyönsä edistämiseksi käytän tämän puheenvuoron.

Tässähän on kysymys siinä suhteessa mielenkiintoisesta hallituksen esityksestä, että siinä on ollut olevinaan taustalla edellisestä eduskunnasta lakialoite, jonka takana oli sen eduskunnan suuri enemmistö. Ja kun näin oli asianlaita, valiokunta otti lakialoitteen käsittelyynsä. Sitten kuitenkin se esitettiin salissa hylättäväksi, mutta toki sallittiin edellyttämisponsi, jonka eduskunta yksimielisesti hyväksyi. Edellyttämisponsi johti oikeusministeriössä hallituksen esitykseen vesilain eräitten pykälien muuttamiseksi. Asiana tässä oli niin kuuluisaksi tullut uppotukkien poistaminen vesistöistä.

Nyt se, että siitä tulee hallituksen esitys, ei ollut tiedossa, kun käynnistyi uusi eduskunta, johon vielä sattumalta tulin kansanedustajaksi valituksi. Niinpä viime eduskunnan loppuvaiheessa eduskuntaryhmässämme valmisteltiin uusi lakialoite, joka otti oikeusministeriön kritiikin huomioon. Kun sitten kokoonnuimme näille valtiopäiville, ryhdyin keräämään nimmareita lakialoitteen alle, ja niitä kertyi noin 140 kappaletta. Kun nämä oli kerätty, paljastui, että hallituksen esitys on tulevana tästä asiasta. Kun se tuli tänne, niin todellakin oli niin asianlaita, että se oli olevinaan edellyttämisponnen pohjalta syntyvä hallituksen esitys, joka ottaisi siis varsinaisen substanssin huomioon.

Mutta näinhän ei asianlaita ole. Tässä vain yksinkertaistettiin vesistöistä nostettujen uppotukkien käsittelymekanismia. Aikaisemmin oli

käytetty ns. löytötavaramenettelyä, joka sinänsä taisi olla aika paljon vesilain vastainenkin, mutta sitä nyt kuitenkin joustavasti käytettiin ja sillä tavalla nimismiehet voivat todeta, että nyt jonkinlainen oikeellisuus on tässä prosessissa toteutunut, ja niin sitten tukit lähtivät markkinoille, kun ne oli otettu vesistöjen pohjasta pois.

Ympäristövaliokunta ryhtyi asiaa käsittelemään ja totesi saman asian, että keskeinen asia eli velvoittavuus tästä asiasta puuttui. Eräässä vaiheessa valiokunta kutsui juuri puhuvan asiantuntijana kuultavaksi, ja annoin silloin valiokunnalle seuraavan lausunnon. Koska tällaiset lausunnot eivät tule muutoin esille ja tässä tapauksessa tutkimuksen käyttöön, niin, arvoisa puhemies, käytän aikaa lukeakseni tämän lausunnon, josta koko asian kehittäminen käy hyvin ilmi:

”Lakialoite koskee vain vesistöön uitosta jääneiden uppopuiden poistamista. Hallituksen esitys käsittelee tämän asian lisäksi eräitä muitakin vesilain muutoshankkeita. Keskityn lausunnoni uppopuuasiaan.

Uppopuiden poistaminen vesistöistä sujui aluksi kohtalaisen hyvin, vaikka uittoyhdistyksen toimintaa jopa pikavauhtia lopetettiin itse uiton loputtua. Ongelma muodostui, kun muutama silloisen vesi- ja ympäristöhallituksen juristi kekkasi, että vesilaki ei velvoita uittoyhdistysten purkamisen jälkeen vesi- ja ympäristöpiirejä poistamaan uppotukkeja vesistöistä. Asia oli silloin akuutti muun muassa Iijokivarren kunnissa, jotka kääntyivät eduskuntaryhmien ja eduskunnan ympäristö- ja luontoryhmän puoleen asiantiljan korjaamiseksi vesilain muutoksella. Asia tuli allekirjoittaneen hoitoon toisaalta Oulun läänin kansanedustajien silloisena yhdyshenkilönä, toisaalta ympäristö- ja luontoryhmän puheenjohtajana. Lakialoitteen allekirjoitti eduskunnan enemmistö. Vesilakia ei kuitenkaan muutettu, vaan eduskunnan hyväksymä ponsi johti sittemmin hallituksen esityksen n:o 17/1995 vp antamiseen.

Hallituksen esityksen ja uuden niin ikään eduskunnan enemmistön allekirjoittaman lakialoitteen keskeinen ero on velvoittavuusasteissa. Uppopuiden korjaaminen pois vesistöistä pitäisi teoriassa hoitaa yleisen edun nimissä hallinnollisena toimenpiteenä. Tässä katsannossa se voisi hyvin olla tulosvastuullisuusasia esimerkiksi niin, että ympäristöministeriö velvoittaa alueelliset ympäristökeskukset hoitamaan asian kiinteällä aikataululla tarkoituksenmukaisessa laajuudessa. Nehän voivat pääosin rahoittaa toi-

minnan puista saatavalla tuotolla. Lainsäädöksen käyttämistä velvoittavana keinona on pidettävä äärimmäisenä keinona. Tässä tapauksessa tämä eräällä tavoin vapaaehtoinen tie ei ole kuitenkaan osoittautunut tuloksia tuottavaksi, kuten varmaankin ympäristövaliokunnallekin on aiemmassa asiantuntijakuulemisessa käynyt ilmi.

Uppopuiden poistamista pidetään ympäristökeskuksissa toissijaisena toimena, jota tehdään jos tehdään muiden puuhien ohella. Olennaista asiassa on, että uppopuiden poistamiseen vesistöistä saadaan vauhtia. Eduskunnan ratkaisun tässä asiassa tulisi olla sellainen, että tämä perimäinen tavoite varmuudella toteutuu.

Kuluvana kesänä on käynyt ilmi, että esimerkiksi Iijoen osalta tulisi hankkeeseen saada vauhtia, jotta Iijoen keski- ja yläjuoksua voitaisiin kehittää virkistysalueena, jonka muuhun kunnostamiseen voitaisiin tämän esteen poistuttua saada Euroopan unionilta rahoitusta. Tämä kunnostus ja erämatkailu puolestaan toisivat alueelle kipeästi kaivattuja työpaikkoja, myös pysyviä työpaikkoja. Erämatkailu on ollut alueella hyvässä alussa kuluneena kesänä.”

Sitten ehdottamani ratkaisumalli:

”Toistan, että olennaista on saada haittaa aiheuttavien uppopuiden poistamiseen vesistöistä vauhtia, mikä tarvitsee toteutuakseen velvoittavuutta. Viime viikkojenkin lausuntojen perusteella alueelliset ympäristökeskukset eivät osoita asiassa riittävää spontaania halukkuutta. Tilanne on sellainen, että alueelliset ympäristökeskukset tulee velvoittaa hoitamaan asia kuntoon. Lakialoitteessa olevaa ehdotonta velvoittavuutta voitaisiin kuitenkin niin haluttaessa lieventää lisämäärällä ”luonnonhoidon ja liikumisturvallisuuden kannalta tarpeellisessa laajuudessa”. Kunkin vesistön osan osalta sitten määrättäisiin luonnonhoidollisesti ja liikumisturvallisuuden kannalta tarkoituksenmukainen laajuus. Hallituksen esityksessä on hyvin ilmaistuna itse uppopuiden poistamisen yksinkertaistaminen nykykäytännöstä, jossa on noudatettu lähinnä modifioitua löytötavaran käsittelymenetystä.”

Arvoisa puhemies! Mitä sitten tapahtui? Sitten tapahtui, että ympäristövaliokunta totesi, että juu, tässä on ihan asiallista edetä sillä tavalla, että tätä velvoittavuutta lisätään, ja sai asiasta sitten kompromissiesityksen, joka merkitsi seuraavaa: 99 a §:ään lisätään kaksi uutta momenttia, jotka kuuluvat: ”Alueellisen ympäristökeskuksen on poistettava tarpeellisessa laa-

juudessa vesistöistä sellaiset 1 momentin mukaan poistettavissa olevat uppopuut ja muut uittojätteet, joista aiheutuu selvää vaaraa tai haittaa vesistön käytölle.

Vesistöistä poistetut uppopuut ja muut uittojätteet jäävät valtion omaisuudeksi ilman erillistä ilmoitusvelvollisuutta.”

Sitten kuitenkin kävi niin, että olikin olemassa hallituksen esitys, ja hallituksen esityksen muuttaminen valiokunnassa edellyttää täydellistä yksimielisyyttä hallituspuolueitten taholta. Kun eräälle valiokunnan jäsenelle tämä ei sopinut, menttiin kirjan mukaan, ja niin kompromissi tuhoutui ja lakialoite tuhoutui ja kaikki meni plöri-näksi.

Toisin sanoen kahden show'n jälkeen ollaan tilanteessa, että mitään ei ole tapahtumassa, ei yhtään mitään, mitään velvoittavuutta ei ole tulossa. Ainoastaan ollaan yksinkertaistamassa tätä menettelyä. Minä uskon tämän kahdeksan ja puolen vuoden kokemuksen perusteella, että suurin nautinto, mikä yksittäiselle kansanedustajalle tai eduskuntaryhmälle voi koitua tästä puuhasta, on saada rökittää jotakin melkein ahkeraa kansanedustajaa niin paljon kuin sielu sietää. Minun sieluni taas kestää tämän rökityksen toiseen kertaan, ei siinä mitään. Mutta on erittäin hauska nähdä tulevassa äänestyksessä, montako 140 allekirjoittajasta on mukana tässä ratkaisu-vassa toisessa käsittelyssä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minäkin olen, jos oikein muistan, allekirjoittanut tämän aloitteen ja myöskin äänestän aina aloitteeni puolesta, olen sitten oppositiossa tai hallituksessa.

Tämä on siinä mielessä tarpeeton koko aloite ja lainsäädäntö sikäli, että nythän nimenomaan pohjoisen uittoväylillä tästä on tullut bisnes. Se nähtiin televisiossa pari kolme viikkoa sitten ohjelmassa, jossa opiskelijat hankkivat runsaat opiskelurahat nostamalla näitä uppopuita sieltä. Sehän on bisnes, jossa tienataan 1 000—2 000 markkaan päivässä nostamalla niitä. Eli ei tällaisia veloituksia enää tarvita, kun asia on saatu tältä puolelta liikkeelle. Se on samalla tätä bisnestä tekevien hyöty, ja samalla se, mitä tässä lakialoitteessa on tarkoitettu, tulee toteutettua. Tällaista pakkoa ei enää tarvita. Äänestellään puolesta, kun on kerran allekirjoitettu.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nyt on taas lisäinformaation paikka sillä tavalla, että esimerkiksi täl-

lä hetkellä Kemijoella tämä homma sujuu erittäin hyvin. Uittoyhdistystä ollaan purkamassa, ja velvoittavuus on päällä. Hesarin jutussa taisi olla, että 60 000 kuutiota on jo nostettu puuta ja myyty Kemijärven sellutehtaalle ja bisnetti toimii hyvin.

On kysymys vain siitä, että se velvoittavuus tulee erityisesti kysymykseen niissä tapauksissa, joissa ei ole sellaista tilannetta kuin Kemijoella eräiltä osin tällä hetkellä on, missä se on suorastaan superbisnes, koska sieltä saa valtavat määrät puutavaraa yhdestä pisteestä ja se on todella kannattavaa. Mutta on eräitä alueita, missä se menee yksi yhteen suurin piirtein elikkä kustannukset ja tuotot ovat suurin piirtein saman suuruiset. Toisin sanoen se edellyttää viitseliäisyyttä ja se käytännössä merkitsee velvoittavuutta.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! On hyvä, että ed. Pulliainen kertoi koko tämän historian pöytäkirjoihin, koska se hyvin ikävällä tavalla osoittaa sen, kuinka täällä yksittäisen edustajan aloitteellisuus ja ahkeruus, joista kaksi äsken puhunutta edustajaa ovat komeita esimerkkejä, pyritään tukahduttamaan. Koko eduskunnan työ on tavallaan järjestetty sen mukaan, että edustajan oma aloitteellisuus ei voisi koskaan johtaa mihinkään kunnolliseen tulokseen monine käsittelyineen, ja sitten on tämä pelin henki, että hallitus on aina oikeassa.

Jos haluaisi siteerata vanhaa puhemies Mao Tse-tungia niin voisi sanoa, että yksittäisen edustajan aloiteoikeus on kuin uponnut tukki, jonka yli tuhat hallituksen esitystä ui. Pidän hyvin valittavana sitä, että näin tapahtuu, kuin ed. Pulliainen tässä kertoi. Toivon, että tämä ”laaja” täysistuntoyleisö pistää nämä tapahtumat kukin sydämeensä ja tästä lähtien ymmärtää myös sen, että yksittäisen edustajan aloiteoikeus on kunnioitettava asia. Silloin, kun sitä käytetään hyvän, järkevän ja perustellun tarkoituksen hyväksi, sitä pitää voida myös toteuttaa.

Ed. R a s k : Rouva puhemies! Tämä on hyvä esitys senkin tähden, että tämä uppotukkiongelmia myönnetään. Olisi tietysti ollut paikallaan, että ed. Pulliaisen lakialoite olisi sellaisenaan toteutunut ja ympäristökeskukset olisi veloitettu toimenpiteisiin, mutta se veloitaminenkin on tyhjänpäiväistä, jos ei ole rahaa. Minun mielestäni ympäristövaliokunnan mietinnössä kuitenkin edellytetään, että uppotukkien ja muiden uittojätteiden poistamiseen varataan riittävät määrät

rahat, joilla voidaan huolehtia siitä, että uppotukit joesta nostetaan.

Mielestäni on kuitenkin haaskausta polttaa nuo puut tai tehdä niistä sellua, sen tähden että kun ne pitkään ovat joen pohjassa olleet, nehan ovat muuttuneet ns. muurahaisvapaaksi puuksi ja ovat kaunista puuta, kyllästettyä Lapin kirkkaalla jokivedellä. Hyvin kuivattuina ne voisivat olla oikein mainioita rakennusaineita Eurooppaan, jossa ei oikein näitä kyllästysaineita enää hyväksytä.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Vielä muutama näkökohta tähän. Mikä koskee puutavaran laatua, sehän on aivan niin kuin ed. Raskäsen puheenvuorossaan totesi, eli tästä uppotukkimateriaalista saa erittäin laadukasta paneelia jnp., joka on vielä sellaista, että höntiäiset eivät siihen iske ollenkaan, koska siitä puuttuu sokeri, joka on liuennut pois. Eli tulee todella laadukasta ja näyttävän näköistä tavaraa. Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan kohdalla on momentti, jossa on rahaa tähän.

Nyt on kysymys vain siitä, kuten ympäristöministeriön kansliapäällikkö Hautojärvi totesi valiokunnassa silloin, kun olin siellä kuultavana yhdessä hänen kanssaan, että kyllähän tietysti silloin, jos se olisi hänestä kiinni, tämä homma sujui. Mutta ei aina välttämättä ole näin valistuneita kansliapäälliköitä hoputtamassa hommaan, jolloinka sen velvoittavuuden olisi oltava laissa. Jos velvoittavuus olisi laissa, asia toimisi kaikissa olosuhteissa.

Ed. K o r t e n i e m i : Arvoisa rouva puhemies! Minä myöskin haluan antaa tunnustusta ed. Pulliaiselle hänen aloitteellisuudestaan. Tämä on meille pohjoisten jokivarsien asukkaille hyvin tärkeä asia. Ei ollenkaan pidä paikkaansa tuo, mitä ed. Aittoniemi puhui, että tässä olisi kysymys bisneksestä. Se saattaa joissakin erikoistapauksissa sitä olla, mutta ei yleensä. Tiedän sen, että esimerkiksi Tornionjoella on uiton jäljiltä jäänyt hyvinkin runsaasti uppotukkeja ja ne ovat haitaksi kalastukselle ja veneilylle. Siksi kannatan sitä, että kiirehditään kaikin tavoin, että ed. Pulliaisen ehdottamat toimenpiteet mahdollisimman nopeasti suoritetaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysis-
tunto on tänään kello 21.50.

Täysistunto lopetetaan kello 21.41.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
